

Лейтес Олександр Михайлович

(03.(15).12.1899–03.05.1976)

Народився в м. Брест-Литовську Гродненської губернії (тепер – м. Брест, Білорусь) у родині службовця. 1919 р. разом із батьками переїхав до Харкова.

Закінчив Харківський інститут народної освіти (1922). Працював науковим співробітником науково-дослідної кафедри літературознавства при ХІНО (секція західноєвропейської літератури).

Друкуватися почав у 1920-ті рр. на сторінках харківських часописів «Художественная мысль», «Зори грядущего».

Член «Гарту», ВАПЛІТЕ, ВУСПП.

Разом із М. Яшеком уклав біобібліографічний покажчик «Десять років української літератури (1917–1927)» (К., 1928, т. 1–2; т. 2 перевид. 1930), який дотепер не втратив наукового значення.

На початку 1930-х рр. на запрошення Літературного об'єднання Червоної Армії і Флоту (рос. ЛОКАФ) переїхав до Москви, працював у редакції журналу «Знамя». 1934 р. вступив до Спілки письменників СРСР.

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) завідував літвідділом газети «Гудок», із 1943 р. – голова військової комісії Спілки письменників, із 1946 р. – співпрацював в Іноземній комісії Спілки письменників та в редакції журналу «Новый мир».

1949 р., під час кампанії проти «космополітів», був усунений від праці в редакції журналу «Новый мир» та в Спілці письменників.

В останні роки життя викладав у Літературному інституті ім. О. М. Горького (Москва). Помер у Москві.

Автор понад 60 друкованих праць.

Наукові інтереси: історія української класичної та сучасної літератури (зокрема життєвий і творчий шлях Т. Шевченка, П. Тичини, А. Любченка, В. Поліщука), історія зарубіжної літератури (творчість Д. Джойса, Г. Ібсена), історія російської літератури (творчість М. Горького, В. Хлебникова), теорія художнього перекладу.

Праці

1. Борис Пильняк // Худож. мысль. – 1922. – № 8. – С. 11–13.
2. Велемир Хлебников // Театр, литература, музыка, балет, графика, живопись, кино. – 1922. – № 1. – С. 5.
3. Дада // Худож. мысль. – 1922. – № 7. – С. 9–10.
4. «Дневник Сатаны» и проблема сюжета // Худож. мысль. – 1922. – № 9. – С. 5–8.
5. Достоевский в свете революции (1821–1881–1921) // Зори грядущего. – 1922. – № 1. – С. 102–108.

6. Панлиризм в українській пролетарській поезії // Зори грядущего. – 1922. – № 1. – С. 113–120.
7. Перси Биши Шелли // Худож. мысль. – 1922. – № 12. – С. 5–7.
8. «Плоть» Владимира Нарбута // Театр, литература, музыка, балет, графика, живопись, кино. – 1922. – № 7. – С. 4–5.
9. Пoesия как анахронизм : Ни к чему не обязывающие фрагменты. – Х. : Истоки, 1922. – 12 с.
То же : фрагменты // Грядущий мир. – Х., 1922. – № 1. – С. 245–252.
10. Поэты новой Германии. 1. Мейринк и Толлер // Театр, литература, музыка, балет, графика, живопись, кино. – 1922. – № 4. – С. 5–6.
11. Собачий вальс : (О посмертной пьесе Андреева) // Театр, литература, музыка, балет, графика, живопись, кино. – 1922. – № 3. – С. 5–6.
12. Теофиль Готье // Худож. мысль. – 1922. – № 6. – С. 7–8.
13. Троцкий как критик // Театр, литература, музыка, балет, графика, живопись, кино. – 1922. – № 8–9. – С. 6–7.
14. Хулио Хурентито и его мнимая смерть // Театр, литература, музыка, балет, графика, живопись, кино. – 1922. – № 2. – С. 5.
15. Эротика в Октябрьской литературе // Театр, литература, музыка, балет, графика, живопись, кино. – 1922. – № 10. – С. 6–8.
16. Жовтень та західна література. – Х. : Черв. шлях, 1924. – 37 с.
Те саме, рос. мовою. – Х. : Черв. шлях, [1924]. – 40 с.
17. Кровь и чернила : [писатели о Первой мировой войне] // Пламя. – 1924. – № 10. – С. 13–17.
18. Пролетарский ренессанс в украинской литературе // Звезда. – 1924. – № 5. – С. 232–237.
19. Три книжки // Література, наука, мистецтво. – 1924. – 23 листоп. (№ 46). – (Додаток до газ. «Вісті ВУЦВК»). – Рец. на кн.: Вітер з України / П. Тичина. – [Х.] : Черв. шлях, 1924. – 86 с. ; 15 поем, 1921–1924 / В. Поліщук. – Х. : ДВУ, 1925. – 296 с. ; Доробок : Речі 1917–1923 рр. / М. Йогансен. – Х. : Черв. шлях, 1924. – 98 с.
20. Навколо новел О. Слісаренка // Культ. і побут. – 1925. – 12 лип. – (Додаток до газ. «Вісті ВУЦВК»)
21. Ренессанс української літератури. – Х. : ДВУ, 1925. – 34 с. – (Критична бібліотека).
Те саме, рос. мовою. – [Х.] : ДВУ, 1925. – 35, [3] с.
22. Путі письменницькі // Вапліте. – 1926. – № 1. – С. 58–76.
23. Шляхи до роману : (3 серії «Белетристи українського ренесансу») // Всесвіт. – 1926. – № 8. – С. 10–11.
24. Джемс Джойс // Культ. і побут. – 1927. – 23 липня (№ 27). – (Дод. до газ. «Вісті ВУЦВК»).
25. П'єр Бенуа // Культ. і побут. – 1927. – 16 квіт. (№ 14). – (Дод. до газ. «Вісті ВУЦВК»).
26. Наш літературний урбанізм // Культ. і побут. – 1927. – 11 черв. (№ 21). – (Дод. до газ. «Вісті ВУЦВК»).
27. Соціальна американська сатира // Черв. шлях. – 1927. – № 6. – С. 154–163.

28. Серед новинок Заходу // Вапліте. – 1927. – № 1. – С. 127–132. – Підпис : А. Л.
29. Валериан Полишук // Адыгейский певец / В. Полишук ; авториз. пер. с укр. М. Щепинского. – [Х.], 1928. – С. 5–9.
30. Генрік Ібсен // Черв. шлях. – 1928. – № 4. – С. 96–109.
31. Десять років української літератури (1917–1927) : у 3 т. Т. 1. Біобібліографічний / А. Лейтес, М. Яшек ; за заг. ред. С. Пилипенка ; Ін-т Т. Шевченка. – [Х.] : Держ. вид-во України, 1928. – XVI, 676 с. : фото.
32. Десять років української літератури (1917–1927) : у 3 т. Т. 2. Організаційні та ідеологічні шляхи української радянської літератури / А. Лейтес, М. Яшек ; за заг. ред. С. Пилипенка ; Ін-т Т. Шевченка. – [Х.] : Держ. вид-во України, 1928. – 440 с. : фото.
- Те саме. – 2 вид., значно доп. та перероб. – Х. : ДВУ, 1930. – 756 с.*
33. Павло Тичина // Всесвіт. – 1928. – № 9. – С. 6.
34. Силуети Заходу. – Х. : Книгоспілка, 1928. – 163 с. – (Критика і теорія літератури).
35. Твердий матеріал : (уринок з книги «Портрети українських письменників») : [про А. Любченка] // Культ. і побут. – 1928. – № 39 (29 верес.). – (Дод. до газ. «Вісті ВУЦВК»).
36. Від Барбюса до Ремарка // Пролітфронт. – 1930. – № 3. – С. 284–295.
37. Горький и его читатели // Лит. учеба. – 1931. – № 11. – С. 3–24.
38. Как они обыгрывают войну : О новых тенденциях в буржуаз. воен. беллетристике. – М. : Жур.-газ. объединение, 1933. – 48 с. – (Б-ка «Огонек» ; № 9 (734)).
39. Литература двух миров : [ст. о революц. и контрреволюц. лит. зарубез. стран]. – М. : Сов. писатель, 1934. – 181 с., [2] с.
40. Предисловие / А. Лейтес // Сочинения : авториз. пер. с укр. / Ю. Яновский ; авториз. пер. с укр. А. Лейтеса. – М., 1936. – С. 3–10.
41. Скованный смех : К 75-летию со дня рождения О'Генри // Известия. – 1937. – 10 сент.
42. Железнодорожный транспорт в художественной литературе : сборник / сост. А. М. Лейтес, П. Г. Сдобнев, М. Х. Данилов. – М. : Трансжелдориздат, 1939. – 540 с. : ил.
43. Шевченко и мировая литература // Интернац. лит. – 1939. – № 3–4. – С. 243–257.
44. Павло Тычина // Октябрь. – 1941. – № 3. – С. 169–178.
45. Советская литература в зарубежных откликах 1945 года // Знамя. – 1946. – № 7. – С. 150–167.
46. Литература современного американского империализма : стенограмма публ. лекции, прочит. 17-го сент. 1947 г. в Центр. лектории О-ва по распространению полит. и науч. знаний в Москве. – М. : Правда, 1947. – 24 с.
47. Художественный перевод как явление родной литературы // Вопросы художественного перевода : сб. ст. – М., 1955. – С. 97–119.
48. Хлебников – каким он был // Новый мир. – 1973. – № 1. – С. 224–237.
49. Джемс Джойс // Ваплітянський збірник / під ред. Ю. Луцького. – 2-ге вид., доп. – [Торонто], 1977. – С. 197–199. – Розділ з книги «Силуети Заходу».

Художні твори

50. Твоих ночей : стихи. – К. : Изд. автора, 1920. – 24 с.

Література про нього

1. Загул Д. Про нашу критику / Д. Загул // Плужанин. – 1926. – № 6–7. – С. 5–9.
2. Лейтес А. М. // Литературная энциклопедия. – М., 1932. – Т. 6. – Стб. 156.
3. Костюк Г. О. Зустрічі і прощання : Спогади. Кн. 1 / Г. О. Костюк. – Едмонтон : Вид-во Канад. ін-ту Укр. Студій, 1987. – 743 с.

Про О. Лейтеса див. іменний покажчик.

4. Зленко Г. Цей невідомий Олександр Лейтес / Г. Зленко // Друг читача. – 1989. – 13 квіт. – С. 5.
5. Кравців Б. Розгром українського літературознавства 1917–1937 рр. // Українське слово : хрестоматія укр. літ. та літ. критики XX ст. – К., 2002. – Кн. 2. – С. 16–40.

С. 26: про О. М. Лейтеса.

6. Ляшко С. М. Біобібліографічний покажчик «Десять років української літератури. 1917–1927» О. Лейтеса і М. Яшека : предметна галузь і можливості використання в гуманітарних дослідженнях / С. М. Ляшко // Наук. пр. іст. ф-ту Запоріз. держ. ун-ту. – 2005. – Вип. 19. – С. 393–403.
7. Боронь О. Лейтес Олександр Михайлович / Олександр Боронь // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. – К., 2013. – Т. 3. – С. 722.
8. «Мы предчувствовали полыханье...» : Союз советских писателей СССР в годы Великой Отечественной войны. Июнь 1941 – сентябрь 1945 г. : док. и коммент. : в 2 т. Т. 2, кн. 1. 22 июня 1941 – 1943 г. – М. : РОССПЭН, 2015. – 893 с.

Про О. М. Лейтеса див. імен. покажч.

9. Зленко Г. Д. Лейтес Олександр Михайлович / Г. Д. Зленко // Енциклопедія сучасної України. – К., 2016. – Т. 16. – С. 33.
10. Панов С. «История американской литературы» в советской Академии наук. Ст. 2 / Сергей Панов, Ольга Панова // Литература двух Америк. – 2017. – № 2. – С. 252–371.

С. 261–266, розд. «Автор статей и рецензий»: про О. М. Лейтеса.

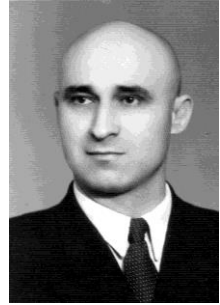
Лимаренко Володимир Семенович

(17.05.1920–21.03.2005)

Народився в с. Маяки Слов'янського району Донецької області в селянській родині. Із 1927 р. по 1939 р. навчався в Маяцькій середній школі. Того ж (1939) року вступив на заочне відділення філологічного факультету Харківського державного університету.

У 1940–1941 рр. викладав у Кам'янській НСШ Глибоцького району Чернівецької області.

Після початку німецько-радянської війни (1941–1945) повернувся до рідного села, де викладав українську мову та літературу учням 7–10 класів середньої школи (липень-жовтень 1942 р.).

1941–1943 рр. мешкав на окупованій території, брав участь у діяльності партизанської молодіжної організації.

Після звільнення села Маяки в березні 1943 р. був мобілізований. Служив у стрілецьких дивізіях, був комсоргом батальйону. У жовтні 1943 р. отримав поранення, лікувався в Слов'янську. Із березня 1944 р. по вересень 1945 рр. продовжив службу комсоргом стрілецького батальйону.

1945 р. повернувся на навчання до університету, який закінчив 1948 р. Із 1948 р. по 1951 р. – аспірант ХДУ. 1954 р. захистив кандидатську дисертацію «Мова і особливості стилю твору «Бур'ян» А. Головка».

1948–1949 рр. працював у Харківському державному педагогічному інституті іноземних мов. Із 1951 р. по 1963 р. – старшим викладачем, доцентом Чернівецького університету. 1961 р. йому присвоєно звання доцента.

Протягом 1963–1989 рр. працював доцентом кафедри української мови ХДУ. Читав курси старослов'янської мови, історичної граматики української мови, української діалектології, викладав спецкурси, вів наукові семінари, керував педагогічною практикою та діалектологічними експедиціями.

Нагороджений медалями «За отвагу», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.», «20 лет победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.».

Праці

1. Мова і особливості твору «Бур'ян» А. Головка : дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1954. – 257, 8 л.
2. Язык и особенности стиля произведения «Бурьян» А. Головка : автореф. дис. – Х., 1954. – 16 с.
3. До характеристики мови і стилю повісті «Земля» Ольги Кобилянської // Ольга Кобилянська : ст. і матеріали / відп. ред. В. М. Лесин. – Чернівці, 1958. – С. 149–154. – (Наук. зап. Чернів. держ. ун-ту ; т. 27 : Сер. філол. ; вип. 4).

4. Про вивчення контамінації в українській мові та деякі особливості їх творення // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики : (тези доп. та повідомл.). – Х., 1960. – С. 84–87.
5. До характеристики дієслівних форм у буковинських говірках // Питання історії і діалектології східнослов'янських мов / відп. ред. І. І. Слинко. – Львів, 1961. – Кн. 2. – С. 87–91. – (Наук. зап. Чернів. держ. ун-ту ; т. 42 : Сер. фіол. ; вип. 2).
6. Очима в завтра : [про кафедру укр. мови] // Харків. ун-т. – 1967. – 14 листоп.
7. Проблема теории корня и родство слов в этимологических исследованиях // Актуальные проблемы исторической лексикологии восточных языков : тез. докл. и сообщ. всесоюз. науч. конф. – Днепропетровск, 1975. – С. 21–22.
8. Матеріали до словника буковинських говірок : навч. посіб. Вип. 5 / уклала доц. В. А. Прокопенко ; використано матеріали, зібр. під кер. доц. В. С. Лимаренка ; Чернів. держ. ун-т. – Чернівці : ЧДУ, 1978. – 100 с.

Лисиченко (Півненко) Лідія Андріївна

(24.03.1928 р. народж.)

Народилася в с. Кам'янка (тепер – Тростянецького р-ну Сумської області). Навчання розпочала 1936 р. в середній школі № 103 м. Харкова, проте під час німецько-радянської війни (1941–1945) з родиною евакуювалася до Новосибірська, де й продовжила здобувати освіту. Із 1943 р., повернувшись до Харкова, навчалася в середній школі № 33, яку закінчила 1946 р.

Того ж року вступила на відділення української мови і літератури філологічного факультету Харківського державного університету. Протягом 1949–1951 рр., отримувала Сталінську стипендію. Закінчила університет з відзнакою в 1951 р.

У 1951–1954 рр. навчалася в аспірантурі кафедри української мови ХДУ. 1955 р. захистила кандидатську дисертацію «Особливості говірок східних районів (Куп'янського і Дворічанського) Харківської області». 1955–1961 рр. – старший викладач Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди (зараз – Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди).

Із 1961 р. по 1967 р. – доцент кафедри української мови Харківського університету.

Із 1967 р. по 2003 р. – завідувач кафедри української мови ХДПІ ім. Г. С. Сковороди. 1978 р. захистила докторську дисертацію «Семантическая структура слова в украинском языке». Із 1981 р. – професор кафедри української мови ХДПІ ім. Г. С. Сковороди; 1972–1982 рр. – декан філологічного факультету. Брала участь в організації першого в Україні факультету української мови і літератури (нині – український мовно-літературний

факультет імені Г. Квітки-Основ'яненка) й протягом організаційного року була його першим деканом (1988).

Автор близько 200 наукових праць. Підготувала 3 докторів, 20 кандидатів філологічних наук.

П'ять років очолювала секцію літератури і мистецтва в правлінні Обласного товариства охорони пам'яток культури. 1985 Харківського історико-філологічного товариства. Стала його першим головою (1991).

Головний редактор фахового збірника наукових праць «Лінгвістичні дослідження», що видається ХНПУ ім. Г. С. Сковороди.

Нагороджена знаками «Відмінник народної освіти УРСР», «Відмінник народної освіти Узбекистану», медаллю ім. А. С. Макаренка. Дипломант Обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» (1999), лауреат конкурсу ХНПУ ім. Г. С. Сковороди «Людина року – 1998».

Наукові інтереси: проблеми лексикології, зокрема лексичної та фразеологічної семантики, мовна картина світу, лінгвопоетична картина світу української мови, вивчення зв'язків поетичної мови з психічним складом митця, питання діалектології.

Основні праці

Повну бібліографію праць Л. А. Лисиченко до 2008 р. див. у книзі «Слово. Думка. Людина : зб. наук. пр. із актуальних проблем лінгвістики : (До 80-річчя від дня народження доктора філологічних наук, професора Л. А. Лисиченко)» (Харків, 2008) у розділі «Бібліографічний покажчик праць Л. А. Лисиченко». – Див. № 6 розділу «Література про неї».

1. Із спостережень над фонетичними особливостями говірок Куп'янського і Дворічанського районів Харківської області // Наук. зап. Харків. пед. ін-ту. – Х., 1957. – Т. 25 : Філол. сер. – С. 81–92.
2. Із спостережень над системою словозміни в говірках східної Харківщини // Наук. зап. Харків. пед. ін-ту ім. Г. С. Сковороди. – 1958. – Т. 31 : Філол. сер. – С. 177–194.
3. Роль Лесі Українки у збагаченні і розвитку словотворчих засобів сучасної української літературної мови // Творчість Лесі Українки / Львів. держ. ун-т. – Львів, 1963. – С. 52–53.
4. Із спостережень над мовними традиціями Т. Шевченка в поезії А. Малишка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 42–46.
5. Іван Франко – борець за єдину українську літературну мову / Л. А. Лисиченко, Ф. П. Медведєв, М. Ф. Наконечний // Іван Франко : ст. і матеріали / Львів. держ. ун-т. – 1965. – Зб. 12. – С. 103–112.
6. Майстерність оповіді в «Мисливських усмішках» Остапа Вишні // Вісн. Харків. ун-ту. – 1966. – № 19 : Сер. філол. – Вип. 3. – С. 46–48.
7. Сопоставительное исследование русской и украинской фразеологии / Л. А. Лисиченко, Г. В. Павловская // Сопоставительное исследование русского и украинского языков / АН УССР, Ин-т языковедения им. А. А. Потебни. – К., 1975. – С. 141–154.

8. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Х. : Вища шк., вид-во при ХДУ, 1977. – 114 с.
9. Міжрівневі зв'язки лексико-семантичної системи іменників // Українське мовознавство : респ. міжвід. наук. зб. – К., 1982. – Вип. 10. – С. 20–27.
10. Лексична конотація і її роль у структурі синонімічної групи / Л. А. Лисиченко, Л. С. Загребельна // Українське мовознавство : респ. міжвід. наук. зб. – К., 1985. – Вип. 13. – С. 25–32.
11. Семантична структура багатозначних віддієслівних іменників з прямим значенням дії // Творча спадщина О. Потебні і сучасні філологічні науки : зб. наук. пр. – Х. : Вища шк., 1985. – С. 52–54.
12. Про характер мотивованості семантичної структури віддієслівних іменників // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / ХДПУ. – Х., 1992. – Вип. 2. – С. 3–13.
13. Бесіди про рідне слово : (Слово і його значення) : посібник. – Х. : ХДПУ, 1993. – 138 с.
2-ге вид. – 1994.
14. Психологический портрет писателя в его поэтической картине мира // Лексика русского языка и методика ее изучения в школе : сб. науч. тр. / АН Украины, Ин-т языка ; Харьков. гос. пед. ин-т. – К. ; Х., 1993. – С. 100–101.
15. Стан і ситуація в сучасній українській мові // Филологический анализ : теория, методика, практика : межрегион. сб. науч. ст. – Х. ; Херсон, 1994. – Вип. 6. – С. 3–6.
16. Мовна картина світу й стан мови // Мировая культура : традиции и перспективы : междунар. сб. науч. исслед. – К. ; М. ; Херсон, 1995. – Т. 1. – С. 13–18.
17. Лексико-семантична система української мови / ХДПУ. – Х. : [б. в.], 1997. – 131 с.
2-ге вид. – Х., 2006. – 149 с.
18. Мовна картина світу та її рівні // Зб. Харків. іст.-філол. т-ва / ХДПУ. – 1998. – Т. 6. – С. 129–144.
19. «Слово о полку Ігоревім» і мова його часу / Л. А. Лисиченко, О. Г. Муромцева, С. Я. Єрмоленко // Зб. Харків. іст.-філол. т-ва / ХДПУ. – 1999. – Т. 8. – С. 125–140.
20. Психологічна детермінованість художнього мовлення // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 491 : Сер. : Філологія. – С. 605–608.
21. Мовний образ простору і психологія поета : наук. моногр. / Л. А. Лисиченко, Т. В. Скорбач. – Х. : ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 2001. – 160 с.
22. Українська мова : 10–11 клас : навч. посіб. / Л. А. Лисиченко, О. О. Маленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 200 с.
2-ге вид., випр. і допов. – К., 2004. – 312 с.
3-тє вид., випр. і допов., під назвою: Українська мова. Практикум. 10–11 клас : навч. посіб. – К., 2008. – 270 с.
23. Харків – моя мала батьківщина : навч. посіб. / за заг. ред. акад. АПН України І. Ф. Прокопенка. – Вид. 2-е, випр. і допов. – Х. : ОВС, 2003. – 544 с.

Зі змісту (статті Л. А. Лисиченко): Харків – центр українського відродження. – С. 51–60 ; Видатні просвітителі України. – С. 60–68 ; Філологічна наука Харкова. – С. 374–396.

24. Біля витоків Харківської філологічної традиції // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 632 : Сер. : Філологія. – Вип. 42. – С. 3–6.
25. Рівні мовної картини світу і їх взаємодія // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. – Х., 2005. – Вип. 16. – С. 80–87.
26. Динамічні процеси в українській мовній картині світу // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. – Х., 2005. – Вип. 15. – С. 122–130.
27. Спогади // Від бароко до постмодерну : зб. пр. каф. укр. та світ. літ. / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2005. – Т. 3. – С. 322–345.
28. Лексико-семантична система української мови : підручник. – Х. : ХНПУ, 2006. – 150 с.
29. Літературна мова і її рецепція читачем // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / за заг. ред. проф. Л. А. Лисиченко. – Х., 2007. – Вип. 22. – С. 114–119.
30. Багатозначність у лексико-семантичній системі : структурний, семантичний, когнітивний аспекти : наук. моногр. – Х. : Основа, 2008. – 272 с.
31. Динамічні процеси в українській мові кінця ХХ – початку ХХІ століття // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / ХНПУ ; голов. ред. Л. А. Лисиченко. – Х., 2009. – Вип. 28. – С. 100–105.
32. Диференціація МКС – девальвація духовних цінностей // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 82–85.
33. Лексико-семантичний вибір мовної картини світу. – Х. : Основа, 2009. – 191 с.
34. Лінгвістика // Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Харківська область. – К., 2009. – С. 165–185.
35. Лінгвістика в Харкові ХІХ – початку ХХ століття // Філологічні студії : зб. наук. пр. – Х., 2009. – С. 13–27.
36. Несловникові холоди // Актуальні проблеми української лінгвістики : Теорія і практика / Київ. держ. ун-т. – К., 2009. – Вип. 19. – С. 12–20.
37. «У нас нема зерна неправди за собою» // Філологічні студії : зб. наук. пр. – Х., 2009. – С. 3–6.
38. Этот необъятный язык // Филологический сборник. – Х., 2009. – Вып. 7. – С. 5–13.
39. Мовно-естетичні знаки національної культури як ключ до пізнання духовного світу людини // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / ХНПУ. – Х., 2010. – Вип. 30. – С. 224–225.
40. Науково-інтелектуальний вимір сучасної філологічної освіти студентів-магістрів // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / ХНПУ. – Х., 2010. – Вип. 30. – С. 226–227.
41. Сторінки з минулого // Від бароко до постмодерну : зб. пр. каф. укр. та світової літ. – Х., 2010. – Т. 7. – С. 278–311.
42. Ця неосяжна мова // Мова у професійному вимірі : зб. наук. пр. – Х., 2010. – С. 1–9.
43. Невичерпні глибини мови // Незгасимий словосвіт : зб. наук. пр. на пошану проф. В. С. Калашника / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 21–28.

44. Старослов'янська мова : курс лекцій, завдання для практ. занять, індивідуал. та самост. роботи : навч. посіб. для студентів-філологів / Л. А. Лисиченко, І. В. Тимченко, В. Б. Яковлева. – Х. : [ХНПУ], 2011. – 90 с.
45. Ці невичерпні глибини мови : наук. моногр. – Х. : Основа, 2011. – 308 с.
46. Динамічні процеси метафори в парадигмі когнітивної лінгвістики // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / ХНПУ. – Х., 2012. – Вип. 34. – С. 280–281.
47. «І на тім рушникові...» : монографія-мемуари. – Х. : НТМТ, 2012. – 276 с.
48. Ізмаїл Іванович Срезневський (1812–1880) / Л. А. Лисиченко, Т. Ю. Лисиченко // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / ХНПУ. – Х., 2012. – Вип. 34. – С. 3–9.
49. Роль Харківської філологічної школи в запровадженні української мови як державної в 20–30 роки ХХ ст. / Л. Лисиченко, Т. Лисиченко // Український світ у наукових парадигмах : зб. наук. пр. – Х., 2014. – Вип. 1. – С. 100–108.
50. Лисиченко Л. А. Харківська філологічна школа. Лінгвістичні традиції : До 180-річчя від дня народж. О. О. Потебні / Л. А. Лисиченко, Т. Ю. Лисиченко. – Х. : НТМТ, 2015. – 230 с.

Література про неї

1. Тимченко І. В. Лисиченко Лідія Андріївна / І. В. Тимченко // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 208.
2. Лисиченко Лідія Андріївна // Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди / за заг. ред. акад. АПН України І. Ф. Прокопенка. – Х., 2001. – С. 98.
3. Муромцева О. Г. Лисиченко Лідія Андріївна / О. Г. Муромцева, С. Я. Єрмоленко // Українська мова : енциклопедія. – Вид. друге, випр. і доп. – К., 2004. – С. 312.
4. Лисиченко Лідія Андріївна // Професори Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди : біобібліогр. довід. / голов. ред. М. Белевцов. – Х., 2006. – С. 66 з фот.
5. Тимченко І. В. Лисиченко Лідія Андріївна / І. В. Тимченко // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – 2-е вид., випр. і допов. – Х., 2007. – С. 172.
6. Слово. Думка. Людина : зб. наук. пр. із актуальних проблем лінгвістики : (До 80-річчя від дня народж. д-ра філол. наук, проф. Л. А. Лисиченко) / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2008. – 300 с.
Зі змісту: Завжди у творчому пошуку : (До 80-річчя Л. А. Лисиченко) / С. І. Дорошенко. – С. 5–10 ; Спасибі, мамо! / Л. А. Лисиченко (Півненко). – С. 11–21 ; А ти у нас все молода... / Т. М. Заблоцька. – С. 22–24 ; Віват, Королево філології! / І. В. Тимченко. – С. 25 ; Усміхнена / К. Х. Балабуха – С. 26–27 ; Бібліографічний покажчик праць Л. А. Лисиченко. – С. 276–282.
7. Указ Президента України від 10 вересня 2011 року № 906 «Про державні стипендії для видатних діячів науки, освіти, культури і мистецтва, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту та інформаційної сфери» ... [Лисиченко Лідії Андріївні – 1928 року народження, докторові філологічних наук,

професорові, відмінникові народної освіти] // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/451/2012>.

8. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.

Про дослідження Л. А. Лисиченко – див. іменний покажчик.

9. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 106, 107: про дослідження Л. А. Лисиченко.

Лівшиць Лев Якович

(псевд. Жаданов)

(14.08.1920–28.02.1965)

Народився в м. Мелекес (тепер – Дмитровград Ульяновської області, РФ). 1922 р. із родиною переїхав до Харкова. 1937 р. закінчив середню школу та вступив на історико-філологічний факультет ХДУ.

1941 р., у перші дні війни (німецько-радянська війна 1941–1945 рр.), пішов добровольцем на фронт, незважаючи на броне-сталинського стипендіата. У 1941–1945 рр. – кореспондент газети 18-ї армії «Знамя Родины», політрук (рос.) військової піхотної розвідки. Має поранення.

1945 р. повернувся до Харкова. Продовжив навчання та закінчив із відзнакою ХДУ в 1946 р. 1947 р. вступив до аспірантури. 1946–1949 рр. – співробітник відділу культури харківської газети «Красное знамя». Друкувався у республіканській та всесоюзній пресі як театральний критик та рецензент під псевдонімом Лев Жаданов, часто – разом із Б. Мілявським.

Із вересня 1947 р. по лютий 1949 р. викладав також журналістику в Обласній партійній школі при Харківському обкомі партії.

У березні 1949 р. обвинувачений у космополітизмі, виключений із партії та з аспірантури, звільнений із роботи. У квітні 1950 р. арештований та засуджений на 10 років за 58 статтею як антирадянщик. Покарання відбував у таборі поблизу Челябінська. У серпні 1954 р. був звільнений, у вересні повернувся до Харкова. Із 1956 р. відновлений на роботі на кафедрі історії російської літератури ХДУ на посаді в. о. доцента, де працював до передчасної смерті в 1965 р.

1956 р. захистив кандидатську дисертацію «Драматическая сатира М. Е. Салтыкова-Щедрина “Тени”».

1957–1964 рр. друкувався як критик у газетах та літературознавчих часописах. Вивчав життя й творчість І. Бабеля.

Похований у Харкові.

Із 1995 р. діє Фонд імені Л. Я. Лівшиця, заснований його дітьми Т. Л. Лівшиць-Азас та Я. Л. Лівшицем. Із 1996 р. в Харківському національному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди за ініціативи Б. Л. Мілявського проводяться щорічні Міжнародні читання молодих учених пам'яті Л. Я. Лівшиця.

Псевдоніми Л. Я. Лівшиця, під якими він друкувався в газетах, що виходили Харкові («Красное знамя», «Соціалістична Харківщина»), Києві («Літературна газета», «Культура і життя», «Правда України») та Москві («Комсомольская правда», «Известия», «Труд»): П. Бурлаченко, Лев Жаданов, Б. Леонідов, Ол. Сирченко, Ол. Сидорчук, Л. Леонов, Кость Стеценко, Ал. Черемушкин.

Основні праці

1. «Большие горизонты» : [о Харьков. ученом-химике, лауреате Менделеев. премии проф. В. И. Атрощенко] // Красное знамя. – 1946. – 14 мая. – (Ученые нашего города).
2. Збіднення ідейного змісту класичних творів / Л. Жаданов, Б. Милявський // Рад. мистецтво. – 1946. – 22 жовт.
3. Роман о великом поэте : [«Навои» Айбека] // Красное знамя. – 1946. – 30 июля.
4. С кого они портреты пишут? : (По страницам журн. «Вітчизна») // Красное знамя. – 1946. – 18 авг.
5. Свежий голос : [рецензия] // Красное знамя. – 1946. – 16 нояб. – Рец. на кн.: Брянский лес : стихи / Лев Галкин. – Х. : Харьков. кн.-газ. изд-во, 1946. – 32 с.
6. Сердце солдата : [рецензия] // Красное знамя. – 1946. – 14 марта. – Рец. на кн.: Сердце солдата : стихи / Марк Черняков. – К. : Госиздат Украины, 1946. – 37 с.
7. Великий, честный труд : К 800-летию со дня рождения Низами // Красное знамя. – 1947. – 28 сент.
8. Збіднення героїв : [рецензія] // Літ. газета. – 1947. – 31 лип. – Рец. на кн.: Б'ють джерела : нариси / Кость Гордієнко. – Х. : Харків. кн. вид-во ; Харків. обл. полігр. ф-ка, 1947. – 60 с.
9. Майстри радянського мистецтва : Л. А. Криницька, Г. Я. Козаченко, С. Г. Лор, В. І. Стеценко, І. Г. Гавришко, О. Т. Романенко, Г. І. Бабіївна / Харків. укр. держ. драм. театр ім. Т. Г. Шевченка ; Л. Жаданов, Б. Милявський. – [Х.], 1947. – 19 с.
10. «Маскарад» М. Ю. Лермонтова // Первая науч. студ. конф., 13–16 апр. 1947 г. : программа ; тез. докл. / ХГУ. – Х., 1947. – С. 7–10.
11. Про роман П. Панча «Запорожці» : [рецензія] / Л. Жаданов, Б. Милявський // Рад. Україна. – 1947. – 18 трав. – Рец. на кн.: Запорожці : роман / Петро Панч. – К. : Рад. письменник, 1946. – 181 с.
12. Ф. І. Радчук / Харків. укр. держ. драм. театр ім. Т. Г. Шевченка ; Л. Жаданов, Б. Милявський. – [Х.], 1947. – 16 с.
13. С. В. Федорцева, народна артистка УРСР / Харків. укр. держ. драм. театр ім. Т. Г. Шевченка ; Л. Жаданов, Б. Милявський. – [Х.], 1947. – 16 с.
14. Борець за народне мистецтво : [В. Г. Белінський] // Соціаліст. Харківщина. – 1948. – 6 черв.
15. Вогонь Вітчизни : [рецензія] / Л. Жаданов, Б. Милявський // Соціаліст. Харківщина. – 1948. – 3 жовт. – Рец. на кн.: Англійські враження : цикл поезій / Микола Бажан. – К. : Рад. письменник, 1949. – 63 с. : іл.
16. Единство пути : [рецензия] // Красное знамя. – 1948. – 24 окт. – Рец. на кн.: Перемога : зб. тв. Харків. поетів. – Х. : Харків. кн.-газ. вид-во, 1948. – 184 с.
17. Плоди формалістичної методології : [рецензія] / Л. Жаданов, Б. Милявський // Літ. газета. – 1948. – 22 квіт. – Рец. на кн.: Драматургія Івана Кочерги / Є. Старинкевич. – К. : Мистецтво, 1947. – 113 с.

18. Радость творчества : [рецензия] // Красное знамя. – 1948. – 25 авг. – Рец. на кн.: Весна в Сакене : абхазские рассказы / Георгий Гулиа. – М. : Сов. писатель, 1948. – 292 с.
19. Сила коллектива : [рецензия] // Красное знамя. – 1948. – 3 дек. – Рец. на кн.: Далеко от Москвы : роман / Василий Ажаев. – М. : Моск. рабочий, 1948. – 751 с.
20. Ф. И. Тютчев : (К 75-летию со дня смерти) // Красное знамя. – 1948. – 27 июля.
21. Драматическая сатира М. Е. Салтыкова-Щедрина «Тени» : дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1956. – 482 с.
22. Вопросы сатиры / М. Зельдович, Л. Лившиц // Сов. Украина. – 1958. – № 4. – С. 184–187. – Рец. на кн.: Вопросы теории сатиры / Я. Эльсберг. – М. : Сов. писатель, 1957. – 427 с.
23. Русская литература XIX в. : хрестоматия критич. материалов. Вып. 1 / сост. М. Г. Зельдович, Л. Я. Лившиц ; под ред. М. П. Легавки. – Х. : Изд-во при Харьков. ун-те, 1959. – 285 с.
24. Тема, рожденная жизнью : Заметки о творчестве Д. И. Антоновича [актера Харьков. театра им. Т. Г. Шевченко] // Театр. – 1959. – № 1. – С. 95–101.
25. До питання про зв'язки Л. Толстого з українською літературою // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики : тези доп. і повідом. III респ. славіст. конференції, присвяч. 125-річчю з дня народження О. О. Потебні (23–27 груд. 1960 р.) / ХДУ ім. О. М. Горького, Укр. комітет славістів при АН УРСР. – Х., 1960. – С. 106–110.
26. Закончены ли «Тени» Салтыкова-Щедрина? // Науч. докл. высшей школы. Филол. науки. – 1960. – № 4. – С. 142–145.
27. Позиция теоретика и практика составителя : [рецензия] // Вопр. лит. – 1961. – № 8. – С. 229–233. – Рец. на кн.: Русская сихотворная пародия (XVIII – начало XIX в.) / вступ. ст., подгот. текста и примеч. А. А. Морозова. – Изд. 2-е. – Л. : Сов. писатель, 1960. – 854 с. – (Большая серия «Библиотека поэта»).
28. Русская литература XIX в. : хрестоматия критич. материалов. Вып. 2 / сост. М. Г. Зельдович, Л. Я. Лившиц ; под ред. М. П. Легавки. – Х. : Изд-во при Харьков. ун-те, 1961. – 356 с.
29. З теми : Лев Толстой і Україна // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики / Харків. держ. ун-т ; Укр. комітет славістів при АН УРСР ; [ред. кол. : І. К. Білодід (голов. ред.) та ін.]. – Х., 1962. – С. 292–297. – ([До V Міжнар. з'їзду славістів]).
30. Литературоведение и человековедение : [рецензия] / М. Г. Зельдович, Л. Я. Лившиц // Вопр. лит. – 1962. – № 5. – С. 106–118. – Рец. на кн.: Лев Толстой. Идеиные искания и творческий метод. 1847–1862 / Б. Бурсов. – М. : Гослитиздат, 1960. – 407 с. ; Толстой-художник и роман «Война и мир» / В. Ермилов. – М. : Гослитиздат, 1961. – 359 с.
31. Мастерство Щедрина-драматурга // Вопр. лит. – 1962. – № 4. – С. 90–106.
32. Пять портретов : [рецензия] // Вопр. лит. – 1962. – № 11. – С. 199–203. – Рец. на кн.: Портреты драматургов : В. Билль-Белоцерковский, В. Вишневский,

- Л. Леонов, А. Арбузов, Н. Погодин / К. Л. Рудницкий. – М. : Сов. писатель, 1961. – 400 с. : портр.
33. «Натура бойца» : (О творческой индивидуальности критика) / М. Г. Зельдович, Л. Я. Лившиц // Вопр. лит. – 1963. – № 10. – С. 26–49.
 34. От арифметики к алгебре : [рецензия] // Вопр. лит. – 1963. – № 12. – С. 189–193. – Рец. на кн.: Проблема сатиры в революционно-демократической эстетике / И. Дзеверин. – К. : Изд-во АН УССР, 1962. – 239 с.
 35. Почему не окончен спор : [рецензия] // Вопр. лит. – 1963. – № 1. – С. 202–206. – Рец. на кн.: Драматургия Сухово-Кобылина / Исидор Клейнер. – М. : Сов. писатель, 1961. – 414 с.
 36. Путь Рахметова или дорога Шалимова? : [рецензия] // Научн. докл. высшей школы. Филол. науки. – 1963. – № 3. – С. 162–166. – Рец. на ст. : М. Е. Салтыков-Щедрин и журнал «Русское слово» : Еще раз о «расколе в нигилистах» / Ф. Кузнецов // Рус. лит. – 1961. – № 2. – С. 23–49.
 37. Труд писателя : [рецензия] // Вопр. лит. – 1963. – № 8. – С. 216–220. – Рец. на кн.: Труд писателя / А. Г. Цейтлин. – М. : Сов. писатель, 1962. – 591 с.
 38. Бабель И. Э. Забытые рассказы : Вдохновение ; Элья Исаакович и Маргарита Прокофьевна ; Мама, Римма, и Алла ; Шабос-нахму ; Вечер у императрицы ; Гапа Гужва ; Фроим Грач ; Сулак / И. Э. Бабель ; публ., подгот. текстов и коммент. Л. Я. Лившица // Знамя. – 1964. – № 8. – С. 122–145.
 39. Бабель И. Э. Из писем к друзьям / И. Э. Бабель ; публ., подгот. текстов и коммент. к письмам Л. Я. Лившица // Знамя. – 1964. – № 8. – С. 146–165.
 40. «Ви, по суті, романтик...» : [Про зв'язки І. Е. Бабеля з О. М. Горьким] // Прапор. – 1964. – № 8. – 95–98.
 41. [Вступительное слово к рассказу И. Бабеля «Закат»] // Лит. Россия. – 1964. – 20 нояб. (№ 47). – С. 22–23.
 42. Драматургия И. Э. Бабеля // Литературная Одесса 20-х годов. – Одесса, 1964. – С. 57–60.
 43. Людина дивиться в майбутнє : [Про твори молодих письменників-фантастів] // Соціаліст. Харківщина. – 1964. – 30 черв.
 44. Материалы к творческой биографии И. Бабеля // Вопр. лит. – 1964. – № 4. – С. 110–135.
 45. Русская литература XIX в. : хрестоматия критич. материалов : [учеб. пособие для филол. ф-тов гос. ун-тов и пед. ин-тов] / сост. М. Г. Зельдович, Л. Я. Лившиц ; под ред. М. П. Легавки. – 2-е изд., перераб. – М. : Высш. шк., 1964 с. – 551 с.
 3-е изд. – М. : Высш. шк., 1967 с. – 536 с.
 4-е изд., испр. – М. : Высш. шк., 1975 с. – 456 с
 46. Судья или свидетель? : [рецензия] // Вопр. лит. – 1964. – № 11. – С. 203–207. – Рец. на кн.: Судья по имени время : О герое сов. драмы / В. Кардин. – М. : Искусство, 1964. – 203 с.
 47. Условие обязательное : [рецензия] // Новый мир. – 1964. – № 10. – С. 258–260. – Рец. на кн.: Почему вы пишете смешно? : Об И. Ильфе и Е. Петрове, их жизни и их юморе / Л. М. Яновская. – М. : Изд-во АН СССР, 1963. – 182 с.

48. Против тенденциозных истолкований творчества и биографии И. Э. Бабеля // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. / ХГУ. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 22–25.
49. Итоги и перспективы науки в библиографическом освещении / М. Г. Зельдович, Л. Я. Лившиц // Вопр. рус. лит. – Львов, 1970. – Вып. 1. – С. 79–81. – Рец. на кн.: Творческая история произведений русских и советских писателей : библиогр. указ. / сост. Н. И. Желтова, М. И. Колесникова. – М. : Книга, 1968. – 111 с.
50. Вопреки времени : избр. работы : [«Драматическая сатира М. Е. Салтыкова-Щедрина «Тени» ; статьи об И. Э. Бабеле ; Из театральных рецензий 1940-х годов ; статьи о Л. Я. Лившице и его работах] / сост. Б. Л. Милявский, Т. Л. Лившиц-Аяз. – Иерусалим ; Х. : Филобиблон, 1999. – 400 с. : ил.
До книги включені дисертація «Драматическая сатира М. Е. Салтыкова-Щедрина “Тени”», статті про І. Е. Бабеля, децю з театральних рецензій 40-х рр. Додаток містить фрагменти зі спомінів друзів та рідних, фото з сімейного архіву.

Література про нього

1. Гетьманець М. Ф. Лівшиць Лев Якович / М. Ф. Гетьманець // Літературна Харківщина : довід. / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 208–209.
2-е вид., випр. і допов. – Х., 2007. – С. 173.
2. О Лево Лившице : воспоминания друзей / [сост. Б. Л. Милявский]. – Х. : [Б. и.], 1997. – 166 с.
*2-е изд. – 1998.**
3-е изд., испр. и доп. / [сост. Борис Милявский (воспоминания), Татьяна Лившиц-Аяз (приложения)]. – Иерусалим : Филобиблон, 2007. – 268 с. : ил.
3. Андрущенко Е. А. Л. Я. Лившиц о времени создания и времени действия «Теней» М. Е. Салтыкова-Щедрина / Е. А. Андрущенко // Рус. филология : укр. вестн. – Х., 1998. – № 3–4. – С. 26–30.
4. Вопреки времени : избр. работы : [«Драматическая сатира М. Е. Салтыкова-Щедрина “Тени”» ; статьи об И. Э. Бабеле ; Из театральных рецензий 1940-х годов ; статьи о Л. Я. Лившице и его работах] / сост. Б. Л. Милявский, Т. Л. Лившиц-Аяз. – Иерусалим ; Х. : Филобиблон, 1999. – 400 с. : ил.
5. Фризман Л. Сорок лет спустя // Вопр. лит. – 2000. – № 6. – С. 353.
6. Андрущенко Е. А. Возвращение Льва Лившица / Е. А. Андрущенко // Критика. Драматургия. Театр : сб. науч. ст. / Харьков. гос. пед. ин-т. – Х., 1999. – С. 3–7.
7. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 379, 440, 454, 533: про Л. Я. Лівшиця. – Помилково вказано: Л. Я. Ліфшиць.
8. Завадський А. Фронтоник, філолог, табірник... / А. Завадський // Губернія. – 2006. – № 4–5. – С. 42–43 з фот.

9. Смоляк И. Память сердца : [о Л. Я. Лившице] / Иветта Смоляк // Энтузиаст : журн. студентов рус. отд-ния филол. ф-та Харьков. гос. ун-та им. Горького, учившихся в нем в 1957–1962 годах. – Х., 2007. – № 28. – С. 138–140.
10. Лев Лившиц : In memoriam : [сайт, посвященный Л. Я. Лившицу]. – Режим доступа : <http://www.levlivshits.org>.

На сайті є багатий матеріал, присвячений Л. Я. Лівшицю: його праці, література про нього, спомини, біографія, бібліографія, документи про арешт та заслання, матеріали меморіальних читань, фотогалерея та ін.

Літвінова (Дишлюк) Інна Миколаївна (25.09.1976 р. народж.)

Народилася в с. Просяному Нововодолазького району Харківської області. Середню освіту здобула в Красноградській середній школі, яку закінчила із золотою медаллю.

Протягом 1993–1998 рр. навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна), отримала диплом з відзнакою. Із 1998 р. по 2002 р. навчалася в аспірантурі кафедри української мови ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2003 р. захистила кандидатську дисертацію «Лексико-семантичне вираження концепту *природа* у поетичному мовленні Ліни Костенко».

Працювала вчителем української мови та літератури в ЗОШ № 4 м.

Харкова та в Харківському приватному колегіумі (1998–1999 рр.), старшим лаборантом кафедри українознавства Харківського державного технічного університету радіоелектроніки (1999–2002 рр.), викладачем кафедри українознавства Харківського національного університету радіоелектроніки (2002–2007 рр.) й кафедри української та російської філології Харківського гуманітарно-педагогічного інституту (2007–2011 рр.).

Із 2012 р. обіймає посаду доцента кафедри української мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Наукове звання доцента отримала 2011 року.

Викладала (або викладає) курси: «Сучасна українська мова з практикумом», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Загальне мовознавство», «Риторика», «Сучасна українська мова: Фонетика», «Українська мова в медіа», «Стилістика української мови»; спецкурси «Актуальні проблеми вивчення поетичного мовлення», «Концептосфера української поезії 20-х рр. ХХ ст»; веде наукові семінари «Художні концепти української поезії 20–30 рр. ХХ ст.», «Художні концепти сучасної української поезії».

Наукові інтереси: виразність мови як основний засіб комунікації, семантичні трансформації слова в поетичному мовленні як однієї з реалізацій мовної системи.

Праці

1. Образне вживання музичних термінів у поезії Ліни Костенко // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 491 : Традиції Харківської філол. школи : До 100-річчя від дня народж. М. Ф. Наконечного. – С. 634–638.
2. Концепт «дощ» у поетичній мові Ліни Костенко // Вісн. Харків. ун-ту. – 2001. – № 520 : Сер. : Філологія. – Вип. 33. – С. 177–181.
3. Образ осені у мовній картині світу Ліни Костенко (на матеріалі циклу «Осінні карнавали») // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2001. – Вип. 8. – С. 196–201.
4. До питання про теорію поетичного концепту // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2002. – Вип. 9. – С. 78–82.
5. Семантична реалізація концепту «земля» у поетичній мові Ліни Костенко // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 557 : Слово і художній текст. – Вип. 35. – С. 74–80.
6. Традиційне та авторське у виявленні концепту «дерево» в поезії Ліни Костенко // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 538 : Актуальні питання сучасної філології. – Вип. 34. – С. 191–194.
7. Вираження теми кохання через образи пір року в поетичному мовленні Ліни Костенко // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. : у 2 ч. / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2003. – Ч. 1, вип. 11. – С. 290–293.
8. Лексико-семантичне вираження концепту «Природа» у поетичній мові Ліни Костенко : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. – Х., 2003. – 16 с.
9. Семантична реалізація часу в поетичній мові Ліни Костенко / Г. А. Губарева, І. М. Дишлюк // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 631 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 157–160.
10. Сучасні аспекти вивчення поетичного мовлення // Культура та інформаційне суспільство XXI ст. : матеріали конф. молодих учених (Харків, 20–22 квіт. 2005 р.). – Х., 2005. – С. 172–173.
11. До питання викладання риторики у сучасній вищій школі // Логіка та багаторівнева система освіти : Методологія та методика викладання : матеріали доп. та виступів Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 11–12 трав. 2006 р.). – К., 2006. – С. 39–41.
12. Семантична реалізація релігійних образів у поетичному мовленні І. Багряного // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2006. – № 742 : До 100-річчя від дня народження Івана Багряного. – Вип. 48. – С. 222–229. – (Сер. : Філологія).
13. Екологічне виховання на уроках української літератури (на матеріалі вивчення поезії Ліни Костенко) // Екологічні проблеми природокористування на сучасному етапі, стан та шляхи вдосконалення екологічного виховання молоді : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 22–23 жовт. 2009 р.). – Х., 2009. – С. 80–83.
14. Концептуальність поетичного мовлення Ліни Костенко // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Філологічні науки. – 2009. – Вип. 20. – С. 172–175.

15. Особливості лінгвістичної реалізації концепту «рід» у мовних картинах світу слов'ян // Актуальні проблеми іноземної філології : лінгвістика та літературознавство : міжвуз. зб. наук. ст. / Бердян. держ. пед. ун-т. – Бердянськ, 2009. – Вип. 4. – С. 202–208.
16. Особливості поетичного мовлення Олени Теліги // У вимірах слова : зб. наук. пр. (до ювілею професора кафедри української мови Л. Г. Савченко) / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2009. – С. 90–97.
17. Семантична трансформація образу Батьківщини у поетичному мовленні В. Симоненка // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 65–69.
18. Теоретичні аспекти вивчення поетичного концепту // Зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. «Концептологія в системі гуманітарних наук» (Полтава, 26 берез. 2009 р.) / Полт. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – С. 30–34.
19. Вивчення особливостей менталітету слов'янських націй засобами лінгвістичного аналізу (на прикладі концепту «рід») // Х-ті Кирило-Мефодіївські читання : тези доп. Міжнар. конф. молодих учених (Харків, 21 трав. 2010 р.). – Х., 2010. – С. 23–28.
20. Основні аспекти формування мовної компетентності педагога // Формування професійної компетентності майбутніх педагогів у контексті європейського виміру якості освіти : тези доп. регіон. наук.-практ. конф. (Харків, 20 трав. 2010 р.). – Х., 2010. – С. 46–48.
21. Практикум з курсу «Риторика» / Петриченко Л. О., Волкова І. В., Дишлюк І. М. – Х. : ХГП, 2010. – 36 с.
22. Українська мова : енциклопедія / [Г. А. Губарева, О. В. Чуєшкова, Т. В. Михайлова, І. М. Дишлюк та ін. ; за ред. І. В. Муромцева]. – К. : Майстер-клас, 2011. – 399 с. : іл. – (Великий український словник).
23. Українська мова. 10 клас. Профільний рівень : матеріали до уроків / Т. І. Крехно, І. В. Волкова, І. М. Дишлюк. – Х. : Ранок, 2011. – 480 с.
24. «Музика світу» у поезії Ліни Костенко // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1080 : Сер. : Філологія. – Вип. 69. – С. 10–14.
25. Завдання для практичних робіт із сучасної української мови : (Фонетика. Орфоєпія. Графіка. Орфографія) : для 1 курсу філол. ф-ту / І. М. Літвінова, Н. П. Ращупкіна, Л. Г. Савченко. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. – 74 с. – (Методична література).
26. Поэзия как способ репрезентации духовно-философских исканий (на материале поэтических текстов Лины Костенко) // Слово – образ – текст – контекст : материалы III Всерос. науч.-метод. конф. с междунар. участием. – 2013. – С. 114–120.
27. Рецепція східних культур у сучасній українській літературі (на матеріалі поезії Ліни Костенко) // Наук. зап. Бердян. держ. пед. ун-ту. Філологічні науки. – 2014. – Вип. 4. – С. 206–213.
28. Концепт ПРИРОДА як репрезентант політичних переконань Майка Йогансена (на матеріалі поетичних текстів) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2015. – № 1152 : Сер. : Філологія. – С. 86–90.

29. Українська мова і література. Власне висловлення : робочий зошит / І. М. Літвінова, Ю. О. Гарюнова. – К. : Літера ЛТД, 2016. – 96 с.
30. Основні методичні прийоми вдосконалення мовної та комунікативної компетенції студентів соціально-гуманітарного напрямку (нефілологічні спеціальності) / М. А. Курушина, І. М. Літвінова // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. / ХНУ імені В. Н. Каразіна. – Х., 2016. – Вип. 28. – С. 68–77.
31. Парадокси поезії радянського тоталітарного дискурсу : релігійні образи та мотиви як репрезентанти ідеології // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2016. – Вип. 74. – С. 85–88.

Література про неї

1. Літвінова Інна Миколаївна // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра української мови. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/litvinova/litvinova.html.

Ломакович Світлана Володимирівна

(19.12.1947 р. народж.)

Народилася в селищі міського типу Карлівка (тепер – місто Карлівка) Карлівського району Полтавської області. Закінчила Харківський державний педагогічний інститут (1972). Працювала вчителем, згодом – співробітником НДЧ ХДУ.

У 1978–1981 рр. навчалася в аспірантурі Московського державного університету. 1983 р. в МДУ захистила кандидатську дисертацію «Смысловая организация местоименно-соотносительных (отождествительных) предложений в современном русском языке».

Із 1977 р. по 1992 р. – асистент (1977), викладач (1982), доцент, завідувач кафедри загального і російського мовознавства ХДПІ (ХНПУ) ім. Г. С. Сковороди.

1992–1995 рр. – доцент кафедри загального й українського мовознавства Тернопільського державного педагогічного інституту. 1994 р. у Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка захистила докторську дисертацію «Займенниково-співвідносні речення в сучасній українській мові». Із 1995 р. працює в ХНПУ ім. Г. С. Сковороди на посадах професора кафедри української мови (1995), завідувача кафедри українознавства (2001). Із 1997 р. за сумісництвом – науковий співробітник Центру психології та методики розвиваючого навчання.

Із 2004 р. за сумісництвом – професор кафедри української мови, а з 2008 р. по 2016 р. – професор кафедри журналістики ХНУ ім. В. Н. Каразіна.

Отримала грант «Учебники XXI столетия» Національного фонду підготовки кадрів РФ. Читає лекції в Російській академії підвищення кваліфікації працівників освіти і Білоруській академії післядипломної освіти.

Лауреат Всеросійського конкурсу шкільних підручників з російської мови. Нагороджена Почесним дипломом Міжнародної асоціації «Розвиваюче навчання». Дипломант Обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» (2001, 2005), лауреат конкурсу ХНПУ ім. Г. С. Сковороди «Людина року – 2004».

Автор понад 250 праць, серед яких монографії, наукові та науково-методичні статті, навчальні посібники й підручники для середньої та вищої школи. Підготувала 10 кандидатів наук.

Наукові інтереси: семантика синтаксичних одиниць української та російської мов.

Основні праці

1. О разграничении местоименно-соотносительных (отождествительных) и изъяснительных предложений // Сложное предложение в конструктивно-семантическом аспекте. – Калинин : КГУ, 1984. – С. 35–44.
2. Выражение номинативных затруднений говорящего (в простом и сложном предложении) / С. В. Ломакович, Т. В. Шмелева // Синтаксические связи,

- строение формантов и семантические отношения в сложном предложении / Калинин. гос. ун-т. – Калинин, 1985. – С. 119–128.
3. Займенниково-співвідносні конструкції в системі складнопідрядного речення української мови : навч. посіб. / Терноп. держ. пед. ін-т ім. Я. Галана. – К. : НМК ВО, 1993. – 59 с.
 4. Семантична організація займенниково-співвідносних речень у сучасній українській мові. – К. : НМКВО, 1993. – 78 с.
 5. Займенниково-співвідносні речення асиметричного типу в сучасній українській мові // Питання історії, українських і слов'янських мов та культури / Наук. т-во ім. Т. Г. Шевченка у Львові. – Львів, 1997. – С. 193–210.
 6. Роль формальных и смысловых признаков в организации сложноподчиненных предложений местоименно-соотностельного типа // Синтаксис : изучение и преподавание / МГУ им. М. В. Ломоносова. – М., 1997. – С. 122–136.
 7. Українська мова. Синтаксис : Вправи. Завдання. Диктанти. 7–8 кл. : дидакт. Матеріали / С. В. Ломакович, Л. І. Тимченко. – Х. : Світ дитинства, 1997. – 157 с.
 8. Зміст речення і його формальна будова в синтаксичних працях Д. М. Овсянико-Куликовського // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 411. – С. 353–358.
 9. Предикативне відношення в структурі одиниць малого синтаксису // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 408. – С. 20–23.
 10. Українська мова в схемах і таблицях : навч. посіб. – Х. : Світ дитинства, 1998. – 90 с.
 11. Українська мова : зб. текстів для переказів з творч. завданням на вип. Екзаменах / С. В. Ломакович, В. Ф. Жовтобрюх, С. В. Мясоедова. – Х. : Світ дитинства, 2000. – 247 с.
 12. Місце семантико-синтаксичного аналізу в системних дослідженнях складного речення // Лінгвістичні дослідження / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – 2004. – Вип. 12. – С. 37–44.
 13. Зовнішнє оцінювання – 2007 з української мови : рефлексія події // Тестування і моніторинг освіти (ТІМО). – 2007. – № 6–7. – С. 58–68.
 14. Синтаксис. Пунктуація // Українська мова і література. Комплексна підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання : навч. посіб. – Х. : Факт, 2008. – С. 109–196. – (Серія журналу «Вісник ТІМО»).
 15. Русский язык. 2 кл. : тетрадь для контрол. работ / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – М. : Дрофа, 2009. – 78 с.
 16. Русский язык. 1 класс : метод. пособие / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – М. : Дрофа, 2009. – 154 с.
 17. Русский язык. 1–4 классы : программа для общеобразоват. учреждений / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – М. : Дрофа, 2009. – 54 с.
 18. Русский язык. 3 класс : рабочая тетрадь : в 2 ч. / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – М. : Дрофа, 2009. – Ч. 1–2.
 19. Русский язык. 3 класс : тетрадь для контрол. работ / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – М. : Дрофа, 2009. – 80 с.

20. Русский язык : учебник для 2 кл. нач. шк. (система Д. Б. Эльконина – В. В. Давыдова) : в 2 ч. / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – 5-е изд. – М. : Вита-Пресс, 2009. – Ч. 1–2.
21. Вербально-комунікативна компетентність особистості : виміри й вимірювання / С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, Т. О. Лук'янчук, В. С. Корнійчук // Вісн. ТІМО : тестування і моніторинг в освіті. – 2011. – № 1. – С. 4–15.
22. Мовотворчість Олександра Олеся крізь призму когнітивної лінгвістики // Лінгвістичні дослідження. – 2011. – Вип. 31. – С. 212–213.
23. Русский язык. 3 класс : метод. пособие / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – М. : Дрофа, 2011. – 158 с.
24. Русский язык. 2 класс : рабочая тетрадь : в 2 ч. / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – 2-е изд., дораб. – М. : Дрофа, 2011. – Ч. 1–2.
25. Русский язык. 1 класс : учебник / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – 2-е изд., дораб. – М. : Дрофа, 2011. – 127 с.
26. Русский язык. 3 класс : учебник : в 2 ч. : учебник / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – 2-е изд., дораб. – М. : Дрофа, 2011. – Ч. 1–2.
27. Русский язык. 4 класс : учебник : в 2 ч. / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – 2-е изд., дораб. – М. : Дрофа, 2011. – Ч. 1–2.
28. Русский язык. 4 кл. : тетрадь для контрольных работ / С. В. Ломакович, Л. И. Тимченко. – 3-е изд., дораб. – М. : Дрофа, 2011. – 63 с.
29. Синтаксис речення : у пошуках предмета лінгвістичного дослідження // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. праць на пошану проф. Володимира Семеновича Калашника / уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 325–333.
30. ТЗНК у системі ЗНО абітурієнтів : результати апробації ТЗНК-2010 // Вісн. ТІМО : тестування і моніторинг в освіті. – 2011. – № 4. – С. 29.
31. Тест з української мови і літератури : стан і напрями вдосконалення // Вісн. ТІМО : тестування і моніторинг в освіті. – 2011. – № 4. – С. 33.
32. Вербально-комунікативна складова загальної навчальної компетентності та її вимірювання / С. В. Ломакович, В. М. Терещенко // Педагогіка і психологія : вісн. НАПН України. – 2012. – № 2 (75). – С. 40–48.
33. Професійна підготовка студентів університету до діяльності у галузі екологічної освіти молоді Німеччини // Зб. наук. пр. Військ. ін-ту Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – 2013. – Вип. 41. – С. 178–183.
34. Українська мова : підруч. для 1 класу загальноосвіт. шк. з укр. мовою навчання : (програма за системою розвивального навчання) / С. В. Ломакович, Л. І. Тимченко. – Х. : ФОП Бурдов П. В., 2013. – 80 с.
35. Українська мова : підруч. для 4 класу загальноосвіт. шк. з укр. мовою навчання : (програма за системою розвивального навчання) : у 2 ч. / С. В. Ломакович, Л. І. Тимченко. – Х. : ФОП Бурдов П. В., 2013–2014. – Ч. 1–2.
36. Человек и история в новелле И. А. Бунина «Чистый понедельник» (к 80-ти летию присуждения Нобелевской премии) / С. В. Ломакович, Н. П. Евстафьева // Русская филология : вестн. ХНПУ им. Г. С. Сковороды. – Х., 2013. – № 3–4 (50). – С. 52–54.

37. «Шлем ужаса» В. Пелевина : от виртуальной реальности к мифу / С. В. Ломакович, Т. В. Надозирная // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1078 : Сер. : Філологія. – Вип. 68. – С. 162–166.
38. Экфрасис как метатекст в прозе И. А. Бунина 1920-х годов (к 80-летию присуждения Нобелевской премии) / С. В. Ломакович, И. И. Московкина // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1080 : Сер. : Філологія. – Вип. 69. – С. 51–56.
39. Русский язык. 4 кл. : в 2 ч. : учебник / С. В. Ломакович, Л. І. Тимченко. – 5 е изд. – М. : Дрофа, 2014. – Ч. 1–2.
40. Текст на читання та завдання до нього в структурі сертифікаційної роботи поглибленого рівня з української мови та літератури : від теорії до практики / С. В. Ломакович, А. О. Панченков, В. М. Терещенко // Вісн. ТІМО : тестування і моніторинг в освіті. – 2015. – № 2–3. – С. 50–63 ; № 4–5. – С. 69–80.
41. Концепція зовнішнього незалежного оцінювання із загальної навчальної правничої компетентності для проведення у 2016 році як експерименту вступних випробувань під час вступу на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право» : проект / [С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Раков та ін.] // Вісн. ТІМО : тестування і моніторинг в освіті. – 2016. – № 4–5. – С. 7–20.
42. Обґрунтування відповідей до завдань апробаційного ТЗПНК / [С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Раков та ін.] // Вісн. ТІМО : тестування і моніторинг в освіті. – 2016. – № 4–5. – С. 37–45.
43. Українська мова і література. Власне висловлення : навч.-метод. посіб. для підготовки екзаменаторів із перевірки завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю зовніш. незалеж. оцінювання з укр. мови і літ. / Ломакович С. В., Терещенко В. М., Панченков А. О. – Х. : Факт, 2016. – 97 с.

Література про неї

1. Ломакович Світлана Володимирівна // Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди / за заг. ред. акад. АПН України І. Ф. Прокопенка. – Х., 2001. – С. 103.
2. Verba Magistri. Мовознавство. Літературознавство. Журналістикознавство. Педагогіка. Методика = Слова вчителя : зб. наук. пр., присвяч. ювілею д-ра філол. наук, проф. Ломакович Світлани Володимирівни / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; [ред. В. М. Терещенко, П. Б. Ткач]. – Х. : Суч. друк, 2008. – 705 с., [1] арк. портр. : іл.
Зі змісту: Життя зі світлом в душі / Василь Терещенко. – С. 5–14 ; Як ми починали... / Ольга Муромцева. – С. 15–18 ; Слово про ювілярку / Леонора Черняк. – С. 19–20 ; Вспоминая светлые дни... / Полина Жедек. – С. 21 ; Светлане Владимировне от белорусских коллег... / Наталья Сайковская. – С. 22–23 ; БелоРОушники поздравляют. – С. 24–25.
3. Ломакович Світлана Володимирівна // Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. довід. – Х., 2009. – С. 189 з фот.
4. Степаненко М. Ломакович Світлана Володимирівна / Микола Степаненко // Рідний край : альм. Полт. держ. пед. ун-ту : наук.-літ.-худож. вид. – 2013. –

Луценко Тетяна Георгіївна

(27.07.1943–22.08.2014)

Народилася в м. Харків. 1961 р. закінчила загальноосвітню школу. У 1961–1963 рр. працювала оператором в інституті «Южгипрошахт» (рос.).

Із 1963 р. по 1968 р. навчалася на відділенні структурної та прикладної лінгвістики філологічного факультету Харківського державного університету.

1968–1970 рр. – інженер конструкторського бюро «Електроприладобудування».

Із 1970 р. по 2012 р. працювала в ХДУ: 1970–1977 рр. – старшим лаборантом кафедри загальної математики механіко-математичного факультету; 1977–2012 рр. – викладачем (1977), старшим викладачем (1991) кафедри загального та прикладного мовознавства філологічного факультету ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна).

Читала курси: «Методика викладання англійської мови», «Практика англійської мови», «Основи інформатики», «Методика викладання інформатики і обчислювальної техніки», вела науковий семінар «Лінгвістичне забезпечення інформаційних систем».

Наукові інтереси: семантична структура тексту та його осмислення в системах штучного інтелекту.

Праці

1. Методические указания по домашнему чтению для студентов 2 курса специальности № 2036 : (На материале романа Айрис Мердок «Замок на песке») / сост. Н. Л. Клименко, Т. Г. Луценко. – Х., 1985. – 20 с.
2. Методические указания и домашние задания к курсу практики английского языка (на материале романа Сомерсета Моэма «Театр») для студентов 3 курса дневной формы обучения / сост. Н. Л. Клименко, Т. Г. Луценко ; ХГУ. – Х., 1987. – 34 с.
3. Методические указания и задания по грамматике английского языка (пассивный залог) : для студентов филол. ф-та 2 курса стационара / сост. Т. Г. Луценко ; ХГУ. – Х., 1987. – 13 с.
4. Методические указания и задания по работе над грамматическими ошибками по курсу научно-технического перевода с английского языка на русский (синтаксис) для студентов 4–5 курсов дневной формы обучения филологического факультета / сост. Г. В. Коптелова, Н. Л. Клименко, Т. Г. Луценко ; ХГУ. – Х., 1987. – 43 с.
5. Методические указания и упражнения по работе над грамматическими ошибками при переводе научно-технической литературы с английского

- языка на русский для студентов 1–5 курсов дневной формы обучения / сост. Г. В. Коптелова, Н. Л. Клименко, Т. Г. Луценко ; ХГУ. – Х., 1987. – 46 с.
6. Интенсификация учебного процесса с целью обучения иностранным языкам // Стратегії та методики навчання мовам для спеціальних цілей : наук.-метод. матеріали 3-ї міжнар. конф., 24–25 квіт. 1997 р. / Київ. держ. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1997.*
 7. Иностранные языки в системе дистанционного обучения / Т. Г. Луценко, Г. В. Коптелова // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2000. – № 491 : Традиції Харківської філологічної школи : До 100-річчя від дня народж. М. Ф. Наконечного. – С. 703–707. – (Сер. : Філологія).
 8. Методические указания по грамматическому анализу научно-технических текстов / Г. В. Коптелова, Т. Г. Луценко. – Х. : ХИСП, 2000.*
 9. Методические указания по чтению и переводу научно-технических текстов / Г. В. Коптелова, Т. Г. Луценко. – Х. : ХИСП, 2000.*
 10. Некоторые аспекты методики преподавания языков с помощью дистанционного обучения / Г. В. Коптелова, Т. Г. Луценко // Харківська вища школа : методичні пошуки на рубежі століть : регіон. наук.-метод. конф. (2001 ; Харків) : матеріали. – Х., 2001. – С. 166–168.
 11. Суфіксальні інновації в українському соціально-політичному назовництві // Вісн. Запоріз. нац. ун-ту. Філол. науки. – 2006. – № 2. – С. 155–162.
 12. Тематичні групи соціально-політичних номенів української мови (історія та сучасний стан) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2007. – № 765 : Сер. : Філологія. – Вип. 50. – С. 3–7.
 13. Спроба визначення тематичних меж та властивостей соціально-політичної лексики // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Сер. : Філол. науки. – 2007. – Вип. 15, т. 1. – С. 136–139.
 14. Ю. Шевельов у контексті розвитку української інноватики 1930-х – поч. 1940-х рр. // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 854 : Сер. : Філологія. – Вип. 57. – С. 61–64.
 15. Словотворчі засоби опрeдмeтнeної ознаки новотворів в українському соціально-політичному назовництві // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / [уклад. А. Загнітко та ін.]. – Донецьк, 2008. – Вип. 17.*
 16. Практична пунктуація англійської мови : метод. вказівки та завдання з курсу для студентів 3–5 курсів денної та заочної форм навчання спеціальності «Прикладна лінгвістика» / Г. В. Коптелова, Т. Г. Луценко, Н. М. Галунова. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 27 с.
 17. Формування української інноватики в межах мовної дискусії середини 19-го – початку 20-го століть // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. пр. на пошану проф. В. С. Калашника / уклад. М. Філон, Т. Ларіна. – Х., 2011. – 696 с.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про Т. Г. Луценко.

Луцька-Литвак Фріда Йосипівна

(9.08.1921–31.07.2011)

Народилася в м. Харків. 1939 р. закінчила харківську середню школу № 25. 1940 р. вступила на класичне відділення філологічного факультету Харківського державного університету.

Під час німецько-радянської війни (1941–1945), з вересня 1941 р., перебувала в евакуації: спочатку в м. Саратові, потім – у Кзил-Орді (Казахстан), де продовжила навчання в Об'єднаному українському державному університеті. У вересні 1943 р., взявши академвідпустку через хворобу, переїхала до м. Архангельськ до батька, який тоді служив у Білomorській військовій флотилії. З січня по липень 1944 р. завідувала читальнею офіцерського клубу Будинку Військово-морського флоту в Архангельську.

У вересні 1944 р. відновила навчання в Харківському університеті, який був реєвакуйований до Харкова. Після закінчення з відзнакою університету в 1948 р. була прийнята на роботу на кафедру класичної філології ХДУ асистентом, згодом займала посади викладача (1948), старшого викладача (1951). 1962 р. захистила кандидатську дисертацію «Из истории латинской социально-политической лексики (на материале франкских хроник VI–VIII вв.)». З 1964 р. працювала на посаді доцента тієї ж кафедри, з 1996 р. – професора. 1965–1968 рр. – в. о. завідувача кафедри зарубіжної літератури та класичної філології (назва кафедри неодноразово змінювалася). Її стараннями (спільно з Н. Г. Корж) у 1994 р. в Харківському університеті було поновлено відділення класичної філології.

Читала курси історії зарубіжної літератури, латинської мови.

1998 р. з родиною емігрувала до Чикаго (США), де працювала професором гуманітарного відділення Чиказького університету.

Автор понад 80 друкованих праць.

Наукові інтереси: історична лексикологія грецької та латинської мови, порівняльно-історична граматики, теорія і практика художнього і наукового перекладу, латинська фразеологія.

Праці

1. Из истории латинской социально-политической лексики : Семантическое развитие слов, обозначающих понятие «страна», в латинском языке раннего средневековья : (На материале франкских ист. хроник VI–VIII веков) // Наукова конф. викладачів філологічного факультету, присвячена підсумкам науково-дослідної роботи за 1958 рік, січень 1959 р. : тези доп. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1959. – С. 36–38.
2. Из истории латинской социально-политической лексики : (Семантическое развитие слов, обозначающих понятия «город» и «деревня», в латинском

- языке раннего средневековья) // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1960. – Т. 109 : Труды филол. ф-та. – Т. 8. – С. 188–199.
3. Из истории слов, обозначающих понятие «народ» в латинском языке раннего средневековья // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1960. – Т. 109 : Труды филол. ф-та. – Т. 8. – С. 171–185.
 4. Из истории латинской социально-политической лексики (на материале франкских хроник VI–VIII вв.) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Ленинград, 1962. – 20 с.
 5. Семантическая эволюция прилагательных *gentilis*, *ingenuus*, *genuinus*, *nobilis* в средневековой латыни и романских языках // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1962. – Т. 116 : Тр. филол. ф-та. – Т. 10. – С. 244–255.
 6. Спадщина мислителя і поета [Г. С. Сковорода : рецензія] / Н. Корж, Ф. Луцька // Прапор. – 1963. – № 3. – С. 92–93. – Рец. на кн.: Твори : в 2 т. / Г. С. Сковорода. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – Т. 1–2.
 7. Использование гомеровских образов в публицистике К. Маркса и Ф. Энгельса / Ф. И. Луцкая, Н. С. Буляк // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преподавателей филол. ф-та : тез. и автореф. докл. (сент. 1965 г.). – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 43–46.
 8. Комедії Арістофана в українських перекладах // Вісн. Харків. ун-ту. – 1966. – № 19 : Сер. філол. – Вип. 3. – С. 58–64.
 9. Переводи произведений античних писателів на сторінках перших українських журналів : (Переводи із Горация) / Н. Г. Корж, Ф. І. Луцька // Третя Всесоюз. конф. по вопросам классич. філології : тез. докл. – К., 1966. – С. 47–49.
 10. Розвиток перекладацького мистецтва на Україні за жовтневої доби і переклади творів античної літератури // Питання літературознавства і мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. (трав. 1967 р.). – Х., 1967. – [Вип. 2]. – С. 238–240.
 11. Сервантес і Харків : [Про вивчення творчості Сервантеса вченим Харків. ун-ту Л. Ю. Шепелевичем] // Харків. ун-т. – 1967. – 10 січ.
 12. Переклади з Горация на сторінках перших українських журналів / Н. Г. Корж, Ф. І. Луцька // Радян. літературознавство. – 1969. – № 8. – С. 67–72.
 13. Латинське *iam* і його індоєвропейські паралелі // Іноземна філологія : міжвід. респ. зб. – Львів, 1970. – Вип. 20 : Питання класичної філології. – № 8. – С. 40–46.
 14. Гораций, «Пісні» II, 10 : До Л. Луцінія Мурени / пер. Ф. Луцької // Іноземна філологія : респ. міжвід. наук. зб. – Львів, 1971. – Вип. 24 : Питання класичної філології. – № 9. – С. 120.
 15. Перший повний переклад «Трістій» Овідія в Росії : [пер. І. Срезневського 1795 р.] // Іноземна філологія : міжвід. респ. зб. – Львів, 1973. – Вип. 32 : Питання класичної філології. – № 11. – С. 77–82.
 16. Клятвенная песня / пер. с лат. Ф. И. Луцкой и М. Л. Гаспарова // Поэзия вагантов / изд. подгот. М. Л. Гаспаров. – М., 1975. – С. 227–228. – (Сер. : Литературные памятники).

17. Жанр епіграми в творчості Г. С. Сковороди // Григорій Сковорода : матеріали про відзначення 250-річчя з дня народження / АН УРСР, Ін-т філософії. – К., 1975. – С. 181–186.
18. Про форми співробітництва поета-перекладача із вченими-філологами : (З досвіду роботи О. О. Фета над перекладами римської поезії) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1976. – № 140. – С. 31–37.
19. Журналістська діяльність Г. Ф. Квітки-Основ'яненка (на матеріалі перших Харків. журналів та газет) / Ф. Й. Луцька, Н. Г. Корж // Збірник тез, доп. і повідомл. респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня народження класика української літератури Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 48–49.
20. Истоки и основные линии развития латиноязычной литературы XVII–XVIII вв. на Украине и в России / Ф. И. Луцкая, И. М. Сидорова // Вісн. Харків. ун-ту. – 1978. – № 183 : Сер. : Філологія. – Вип. 12. – С. 59–63.
21. «Іліада» Гомера на Україні : [рецензія] / Наталя Корж, Фріда Луцька // Прапор. – 1979. – № 1. – 139–140. – Рец. на кн.: Іліада / Гомер ; пер. Б. Тена. – К. : Дніпро, 1978. – 431 с.
22. Место и функции эпитагмы в латиноязычной поэзии Ф. Прокоповича // Іноземна філологія : респ. міжвід. наук. зб. – Львів, 1979. – Вип. 55 : Питання класичної філології. – № 16. – С. 104–112.
23. Прокопович Ф. Математика / Феофан Прокопович ; [пер. з лат. Ф. Й. Луцької ; складання приміток, відтворення малюнків Ф. Й. Луцької та М. Д. Роговича] // Філософські твори : в 3 т. : пер. з лат. / Феофан Прокопович. – К., 1979. – С. 9–186.
24. Біля джерел вітчизняної класичної філології : (Наук., літ.-публ. та пед. діяльність І. Я. Кронеберга) / Ф. І. Луцька, Н. Г. Корж // Іноземна мова : респ. міжвід. наук. зб. – Львів, 1980. – Вип. 60 : Питання класичної філології. – № 17. – С. 163–169.
25. Из истории классической филологии в Харьковском университете / Н. Г. Корж, Ф. И. Луцкая // Вісн. Харків. ун-ту. – 1980. – № 193 : Сер. : Філологія. – Вип. 13. – С. 61–66.
26. Естафета олімпійських ідей : [рецензія] // Прапор. – 1981. – № 10. – С. 138–139. – Рец. на кн.: Олимпийские игры и поэзия эллинов : Гомер и классическая лирика VIII–V в. до н. э. / Ю. В. Шанин. – К. : Вища шк., Изд-во при Киев. ун-те, 1980. – 183 с.
27. Специфика курса античной литературы, его место среди других учебных дисциплин филологического факультета и некоторые вопросы методики его преподавания // Актуальные проблемы методики преподавания дисциплин классической филологии и зарубежной литературы : тез. докл. и сообщ. Всесоюз. семинара-совещ. (23 июня – 2 июля 1981 г.). – Минск, 1981. – С. 42–43.
28. Латинська фразеологія в сучасній українській літературній мові : учбов. посіб. / В. Г. Гончаренко, Н. Г. Корж, Ф. Й. Луцька. – Х. : [ХДУ], 1982. – 128 с.

29. Методичні вказівки до вивчення латинських крилатих висловів для студентів І–ІІ курсів філологічного, історичного факультетів та факультету іноземних мов / Н. Г. Корж, Ф. Й. Луцька ; ХДУ. – Х., 1982. – 63 с.
30. Крылатые выражения античности / Ф. И. Луцкая, Н. Г. Корж // Вісн. Харків. ун-ту. – 1984. – № 256. – С. 78–80.
31. «Поміж потомками буду в славі цвісти» : [рецензія] / Н. Корж, Ф. Луцька // Прапор. – 1984. – № 2. – С. 116–117. – Рец. на кн.: Твори : з лат. / Квінт Гораций Флакк. – К. : Дніпро, 1982. – 254 с.
32. «...Злину до зір, і ніщо не схитне, не затре мого ймення» : [рецензія] / Н. Корж, Ф. Луцька // Прапор. – 1986. – № 12. – С. 169–172. – Рец. на кн.: Метаморфози / Публій Овідій Назон ; пер. з лат., передмова та прим. А. Содомори. – К. : Дніпро, 1985. – 301 с.
33. Із глибини віків почуте слово : [Про переклад. діяльність античної поезії А. Содомори] / Н. Корж, Ф. Луцька // Вітчизна. – 1986. – № 9. – С. 158–161.
34. Відтворення строфіки й ритміки римської поезії у сучасних українських перекладах / Н. Г. Корж, Ф. Й. Луцька // Вісн. Харків. ун-ту. – 1988. – № 327. – С. 120–123.
35. Із скарбниці античної мудрості / Н. Г. Корж, Ф. Й. Луцька. – К. : Вища шк., 1988. – 318 с. : іл.
36. Современные украинские переводы римских поэтов / Н. Г. Корж, Ф. И. Луцкая // Актуальные проблемы изучения и преподавания филологических дисциплин. Оптимизация учебного процесса : тез. докл. обл. науч.-метод. конф., Харьков, 27–29 сент. 1989 г. – Х., 1989. – С. 69–70.
37. Перший повний український переклад Лукреція / Н. Корж, Ф. Луцька // Прапор. – 1990. – № 6. – С. 172–174. – Рец. на кн.: Про природу речей / Тіт Лукрецій Кар ; пер. та прим. А. Содомори. – К. : Дніпро, 1988. – 190 с.
38. Теория сатиры в «Поэтике» и «Риторике» Феофана Прокоповича и ее преломление в его собственной литературной практике // Комическое в мировом литературном процессе XX века : (Художественная практика и проблемы научного осмысления) : тез. докл. и сообщ. межгос. науч. конф. (8–10 окт. 1992 г.). – Х., 1992. – С. 149.
39. Із скарбниці античної мудрості : словник / Н. Г. Корж, Ф. Й. Луцька. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К. : Вища шк., 1994. – 351 с.
40. [Рецензія] / Н. Г. Корж, Ф. Й. Луцька // Дивослово. – 1994. – № 4. – С. 53–58. – Рец. на кн.: Шевченко і античність : літературознав. нарис / М. Майстренко. – Одеса : Маяк ; Бригантина, 1992. – 293 с.
41. Судьба библиотеки Стефана Яворского / Ф. И. Луцкая, В. К. Мазманьянц // Книга. Исследования и материалы. – М., 1995. – Сб. 70. – С. 194–199.
42. Специфіка викладання латинської мови філологам-україністам / Ф. Й. Луцька, Н. Г. Корж // Актуальные проблемы изучения языка и речи, межличностной и межкультурной коммуникации. – Х., 1996. – С. 105–106.
43. Жанрові особливості римської елегії / Н. Г. Корж, Ф. Й. Луцька // Преподавание языков в вузе на современном этапе. Межпредметные связи : науч. исслед., опыт, поиски : Харьков. сб. науч. тр. – Х., 1997. – Вып. 1. – С. 113–114.

44. Роль латинської мови у розвитку обдарованої особистості / Н. Г. Корж, Ф. Й. Луцька // Преподавання мов в університеті на сучасному етапі. Міждисциплінарні зв'язки : наук. дослід., досвід, пошуки : Харків. сб. наук. тр. – Х., 1997. – Вип. 1. – С. 45–46.
45. Способи передачі фразеологізмів і ідіом мови комедій Плавта в російських перекладах / Ф. И. Луцкая, Н. Г. Корж // Преподавання мов в університеті на сучасному етапі. Міждисциплінарні зв'язки : наук. дослід., досвід, пошуки : Харків. сб. наук. тр. – Х., 1997. – Вип. 1. – С. 53–54.
46. Память об учителе : [к 100-летию А. Г. Розенберга, зав. каф. истории зарубеж. лит. ХГУ] // В кругу времен : лит., ист. и филос. журн. – 1998. – № 1. – С. 56.
47. Вагомий причинок до сквородинознавства : [рецензія] // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1999. – Т. 8. – С. 215–221. – Рец. на кн.: Григорій Скворода і антична культура / Л. Ушкалов. – Х. : Знання, 1997. – 180 с.
48. Поэтические образы, лежащие в основе народных названий растений // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 491. – С. 297–298.
49. Традиції грецької епіграматичної поезії «Лирические эпиграммы» С. Маршака // Poetics, self, place : essays in honor of Anna Lisa Crone. – Bloomington (Indiana, USA), 2007. – S. 374–382. – Articles in the collection are given in English and Russian.
50. «Одіссея» в українському перекладі О. О. Потебні // Одіссея : уривки з поеми : пер. с грец. / Гомер ; [пер. О. О. Потебні ; вступ. ст. О. В. Сучалкіна ; післямова Ф. Й. Луцької] ; Харків. міське т-во греків «Геліос». – Х., 2018. – С. 52–59.

Література про неї

1. Корж Н. Г. Вошла в историю, чтоб в ней остаться : [Ф. И. Луцкая] / Н. Г. Корж // Веч. Харків. – 1997. – 25 янв.
2. Labores pariunt honores! По праці – честь! // Харків. ун-т. – 1997. – 14 січ.
3. Луцкая-Литвак Фрида Йосипівна // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна ; упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярмо. – Х., 2005. – С. 15.
4. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 117: про дослідження Ф. Й. Луцької.
5. Оржицький І. О. Фріда Йосипівна Луцька-Литвак (1921–2011), кандидат філологічних наук, доцент, еллініст, латиніст / І. О. Оржицький // Академическая среда второй половины XX века: харьковский контекст : монографія / под общ. ред. Е. В. Астаховой ; НУА. – Х., 2018. – С. 158–162.

Майборода Анатолій Васильович

(1.09.1922 – 23.06.1993)

Народився в м. Суми в родині службовця. 1922 р. помер батько. 1928 р. із матір'ю переїхав до Харкова. Протягом 1930–1941 рр. навчався в середній школі № 10.

Після початку німецько-радянської війни (1941–1945) із жовтня 1941 р. по лютий 1943 р. знаходився на тимчасово окупованій території.

У березні 1943 р. добровольцем пішов на фронт. Воював у складі 106-ї Тульської танкової бригади, 254-ї Черкаської стрілецької дивізії, 929-го Ясського полку. Брав участь у визволенні України, Румунії, Польщі, Чехословаччини.

Після закінчення війни повернувся до Харкова. 1946 р. працював старшим піонервожатим у середній школі № 33. Із 1946 р. по 1951 р. – учителем української мови (1946), директором (1950) середньої школи робітничої молоді № 3. Працю поєднував із навчанням на заочному відділенні філологічного факультету ХДУ (1946–1951). 1951–1952 рр. був відряджений на мовознавчі курси, організовані при філологічному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. 1952 р. направлений на роботу викладачем кафедри української мови Харківського педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди.

1956–1958 рр. працював за сумісництвом старшим викладачем, згодом – в. о. завідувача кафедри української мови Харківського державного педагогічного інституту іноземних мов ім. Н. К. Крупської. 1957 р. захистив кандидатську дисертацію «З історії українського словотвору (суфіксальне творення іменників на матеріалі українських грамот XVI ст.)».

Протягом 1958–1964 рр. працював на кафедрі української мови Харківського державного університету викладачем (1958), в. о. доцента (1961) кафедри української мови ХДУ.

1964–1970, 1973–1975 рр. завідував кафедрою української мови Чернівецького державного університету.

У ХДУ читав курси історичної граматики, порівняльної граматики, старослов'янської мови, давньої української мови, сучасної української мови. Керував практикою студентів.

Автор понад 80 друкованих праць.

Нагороджений орденом Червоної Зірки, орденом Слави III ступеня, медаллю «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.».

Похований у Харкові.

Наукові інтереси: український словотвір, старослов'янська мова, українська фразеологія.

Праці

1. Из истории украинского словообразования (суффиксальное образование существительных на материале украинских грамот XVI ст.) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1957. – 15 с.
2. Из історії іменникового суфікса **-к(а)** за українськими грамотами XVI ст. // Наук. зап. Харків. пед. ін-ту. – 1958. – Т. 31 : Філол. сер. – С. 47–61.
3. [Рецензія] // Наук. зап. Харків. пед. ін-ту. – 1958. – Т. 31 : Філол. сер. – С. 215–222. – Рец. на кн.: Історична граматика української мови. Ч. 3. Синтаксис : посіб. для студ.-заочників мовно-літ. ф-тів пед. ін-тів УРСР / О. П. Безпалько. – К. : Радян. шк., 1956.*
4. Дієприкметник і дієприслівник в історії української мови : лекції / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода. – К. : Вид-во Київ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка, 1959. – 22 с.
5. Деякий архівний матеріал про вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка на Лівобережній Україні після першої російської революції / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода // Тези доп. IV міжвуз. респ. славістичної конф., [Одеса], 12–14 жовт. 1961 р. – Одеса, 1961. – С. 79–83.
6. Контрольні роботи з давньоруської мови з методичними вказівками і словником для студентів-заочників історичного факультету ХДУ, I курс, II семестр / ХДУ ; [уклад. А. В. Майборода, Л. І. Коломієць]. – Х. : [Вид-во Харків. ун-ту], 1961. – 19 с.
7. Контрольні роботи з старослов'янської мови з методичними вказівками : Для студ.-заочників 2-го курсу відділення укр. мови та літ. / [уклад. А. В. Майборода, Л. І. Коломієць]. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1961. – 19 с.
8. Новий підручник для шкіл робітничої і сільської молоді : [рецензія] // Укр. мова і літ. в шк. – 1961. – № 2. – С. 82–85. – Рец. на кн.: Українська мова / М. В. Леонова, Н. Т. Рудик. – К. : Радян. шк., 1960. – 275 с.
9. Основоскладання як засіб поповнення словникового складу української мови : На матеріалі поет. творів Т. Г. Шевченка // Тези доп. IV міжвуз. респ. славістичної конф., [Одеса], 12–14 жовт. 1961 р. – Одеса, 1961. – С. 13–16.
10. Збірник вправ з старослов'янської мови : навч. посіб. для студ. філол. ф-тів ун-тів і пед. ін-тів / А. В. Майборода, Л. І. Коломієць. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1962. – 66 с.
11. Із спостережень над рукописним словником О. О. Потебні // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики / Харків. держ. ун-т ; Укр. комітет славістів при АН УРСР ; [ред. кол. : І. К. Білодід (голов. ред.)]. – Х., 1962. – С. 85–93. – ([До V Міжнар. з'їзду славістів]).
12. Із спостережень над творенням складних слів у поезіях Т. Г. Шевченка // Праці Одес. держ. ун-ту ім. І. І. Мечникова. – 1962. – Т. 152 : Сер. філол. наук. – Вип. 15 : Питання слов'янської філології. Мовознавство. – С. 61–72.
13. Контрольні роботи з старослов'янської мови з методичними вказівками : Для студ.-заочників 2-го курсу відділення укр. мови та літ. / [уклад. А. В. Майборода, Л. І. Коломієць]. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1961. – 15 с.
14. Складні слова в староукраїнській мові // Наук. зап. Ніжин. пед. ін-ту ім. М. В. Гоголя. – 1962. – Т. 13 : Сер. філол. наук. – С. 142–187.

Те саме, окр. відб. : Ніжин, 1962. – [45] с.

15. Творення іменників жіночого роду за допомогою суфікса *-ОСТЬ* : (На матеріалі укр. грамот XVI століття) // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики / Харків. держ. ун-т ; Укр. комітет славістів при АН УРСР ; [ред. кол. : І. К. Білодід (голов. ред.)]. – Х., 1962. – С. 200–215. – ([До V Міжнар. з'їзду славістів]).
16. Творення іменників чоловічого роду за допомогою суфікса *-ОК* : (На матеріалі укр. грамот XVI століття) // Питання історичного розвитку української мови : праці міжвуз. наук. конф., що відбулася в Харкові 15–20 груд. 1959 р., присвяч. V Міжнар. з'їздові славістів. – Х., 1962. – С. 281–289.
17. Із спостережень над лексичною синонімією у повісті О. Ю. Кобилянської «Земля» // Питання стилістики української мови в її взаємозв'язку з іншими слов'янськими мовами : тези доп. міжвуз. наук. конф., 15–19 жовт. 1963 р. – Чернівці, 1963. – С. 75–78.
18. Матеріали для Історичного словника (з неопублікованих робіт О. О. Потебні) / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода // Тези і реферати доп. з мови та літератури на 18-й звітній наук. конф. Харків. пед. ін-ту, 11–12 лют. 1963 р. – Х., 1963. – С. 18–20.
19. Методичні вказівки до практичних занять з давньоруської мови : учбов. посіб. для студ.-заочників іст. ф-ту / А. В. Майборода, Л. І. Коломієць. – Х. : Харків. ун-т, 1963. – 63 с.
20. Спостереження над словотворними моделями іменників у актових документах білоруської і української народностей XVI ст. // Навук. конф. па пытаннях лексікалогіі і лексікаграфіі / тэз. дакл. – Мінск, 1963. – С. 64–70.
21. Деякі особливості змін *о – і, є – і* в сучасному літературному мовленні (на матеріалі Харківщини) / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода // Республіканська наук. конф. з питань російсько-українських мовних зв'язків : тези доп. – Луганськ, 1964. – С. 91–93.
22. Про деякі словосполучення, що розглядаються у рукописних працях О. О. Потебні / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода // Мовознавство і літературознавство : зб. вибр. праць пед. ін-тів. – К., 1964. – С. 220–234.
23. Наголошування прислівників / А. В. Майборода, Л. І. Коломієць // Укр. мова і літ. в шк. – 1965. – № 8. – С. 77–78 ; № 9. – С. 79–81.
24. [Рецензія] / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода // Укр. мова і літ. в шк. – 1965. – № 3. – С. 85–87. – Рец. на кн.: Дієприслівник у сучасній українській літературній мові : Специфіка зв'язків та їх значень / Л. М. Коць. – К., 1964. – 163 с.
25. Старослов'янська мова. Вип. 3 : Збірник контрольно-тренувальних вправ та методичні вказівки до їх виконання / А. В. Майборода, Л. І. Коломієць. – К. : Радян. шк., 1966. – 58 с.
26. *Кучму дати* / Л. Коломієць, А. Майборода // Мовознавство. – 1968. – № 5. – С. 78–80.
27. Збірник вправ і завдань з старослов'янської мови : посібник / А. В. Майборода, Л. І. Коломієць. – К. : Вища шк., 1969. – 178 с.

2-ге вид., перероб. і допов., під назвою : Старослов'янська мова : зб. вправ і завдань : посіб. для студ. пед. ін-тів спец. «Українська мова і література» / А. В. Майборода, Л. І. Коломієць. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Вища шк., 1992. – 166 с.

28. Из истории терминологической лексики // Актуальные проблемы лексикологии : тез. докл. лингвист. конф. – Вып. 11, ч. 2. – Новосибирск, 1969. – С. 196–197.
29. Із таємниць фразеології : Шапка, як гніздове слово фразеологізмів / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода // Мовознавство. – 1969. – № 2. – С. 78–80.
30. Писаний документ XVII ст. як джерело діалектології // Тези доп. XIII респ. діалектологічної наради. – К. : Наук. думка, 1969. – С. 72–75.
31. Стилiстичні функції іменників чоловічого роду у романі М. Стельмаха «Кров людська – не водиця» // Питання словотвору східнослов'янських мов : матеріали міжвуз. респ. наук. конф. – К., 1969. – С. 163.
32. Сучасна українська літературна мова : Морфологія / Ін-т мовознавства АН УРСР ; за заг. ред. І. К. Білодіда ; відп. ред. В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1969. – 583 с. : 1 л. табл.
- Зі змісту : [розд.] Прислівник / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода. – С. 430–473 ; Сполучник / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода. – С. 514–524 ; Частка / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода. – С. 501–513.
33. З історії одного фразеологізму : (До джерел лєнінської фразеології) / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода // Мовознавство. – 1970. – № 2. – С. 23–26.
34. Лексико-фразеологические этюды А. А. Потебни II Актуальные проблемы лексикологии : тез. докл. и сообщ. Всесоюз. науч. конф. – Минск, 1970. – С. 127.
35. [Рецензія] / М. Г. Кищенко, А. В. Майборода // Укр. мова і літ. в шк. – 1970. – № 5. – С. 93–94. – Рец. на кн.: Дослідження з історичного синтаксису української мови за пам'ятками XIV–XVIII ст. : Місцево-просторові звороти / І. І. Слинько. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту ім. І. Франка, 1968. – 111 с.
36. Терминологическая лексика в деловых документах украинского происхождения // Актуальные проблемы исторической лексикологии восточных языков : тез. докл. и сообщ. всесоюз. науч. конф. – Днепропетровск, 1975. – С. 149.
37. Старослов'янська мова : навч. посіб. – К. : Вища шк., 1975. – 294 с.
38. Порівняльна грамати́ка української і російської мов : навч. посіб. / М. Я. Брицин, М. А. Жовтобрюх, А. В. Майборода. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Вища шк., 1987. – 263 с.
39. Співвідношення одиниць мовлення з відповідними їм соціальними характеристиками персонажів (за твором Ів. Микитенка «Диктатура») / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода // Тези наук. конф., присвяч. 90-річчю від дня народж. І. К. Микитенка. – Кіровоград, 1987. – С. 86–87.*
40. Філологічна Ленініана на Україні / Л. Коломієць, А. Майборода // Мовознавство. – 1987. – № 2. – С. 74–76. – Рец. на кн.: Мова В. І. Леніна та її відтворення в українському перекладі. Вип. 2. – К. : Вища шк., 1985. – 229 с.

41. Історична граматика української мови : зб. вправ : навч. посіб. для вузів / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода. – К. : Вища шк., 1988. – 231 с.
42. Источники фразеологии в «Баснях Харьковских» Г. С. Сковороды / Л. В. Коломієць, А. В. Майборода // Проблемы изучения творческого наследия украинского поэта-философа XVIII века Г. С. Сковороды : материалы науч.-практ. конф. – Х., 1987. – (Депонировано в ИНИОН АН СССР, № 33898 от 16.05.88).*
43. Семантичні діалектизми в повісті О. Кобилянської «Земля» // Творчість Ольги Кобилянської у контексті української та світової літератури : До 125-річчя з дня народж. письменниці : тези респ. наук. конф. (24–26 листопада 1988). – Ч. II. : Мовознавство. – Чернівці, 1988. – С. 2–3.
44. Этимологические разыскания к фразеологизмам произведения «Вечера на хуторе близ Диканьки» / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода // Наследие Н. В. Гоголя и современность : тез. докл. и сообщ. науч.-практ. Гоголевской конф. (24–26 мая 1988 г.) – Нежин, 1988. – С. 81–83.*
45. І. С. Нечуй-Левицький як просвітител ь / М. А. Ілляшенко, Л. І. Коломієць, А. В. Майборода // Розвиток школи і педагогічної науки на Україні : тези доп. наук.-практ. конф., присвяч. 1000-річчю школи Київської Русі. – Ніжин, 1989. – С. 75–76.*
46. Рудименти язичництва у творі М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» // Тези наук.-метод. конф., присвяч. 125-річчю з дня народж. М. М. Коцюбинського. – Чернівці, 1989. – С. 68–69.
47. Ситуація для етнопедagogіки на Україні в донaцiональну добу / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода, В. М. Сірик // Розвиток школи і педагогічної науки на Україні : тези доп. наук.-практ. конф., присвяч. 1000-річчю школи Київської Русі. – Ніжин, 1989. – С. 47–49.*
48. З історії розвитку методичної думки // Буквар Івана Федорова – перша граматика східних слов'ян. – Ніжин, 1990. – С. 30–31.
49. Проблеми удосконалення вивчення стилістики у педвузі / Л. І. Коломієць, А. В. Майборода, В. М. Сірик // Тези доп. і виступів респ. наук.-практ. конф. – Ніжин, 1990. – С. 50–51.*

Література про нього

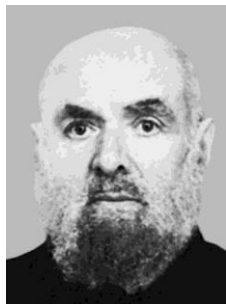
- Анатолій Васильович Майборода : біобібліогр. покажч. / Ніжин. держ. пед. ін-т ім. М. В. Гоголя ; упоряд. Г. В. Самойленко. – Чернігів : Облполіграфвидав, 1990. – 12 с. – (Вчені-філологи Ніжинської вищої школи). – Режим доступу : http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/461/1/biobib_Maiboroda.pdf.
- Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.
Про дослідження А. В. Майбороди – див. іменний покажчик.
- Майборода Анатолій Васильович // Вікіпедія. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%B9%D0%B1%D0%BE%>

D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0_%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%
D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B9_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%
D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.

4. Майборода Анатолій Васильович // Знамениті, великі, геніальні люди. Найцікавіше про них! – Режим доступу : <http://100v.com.ua/uk/Mayboroda-Anatoliy-Vasilovich-person>.
5. Майборода Анатолій Васильович // Навчальні матеріали онлайн. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/kulturologiya/mayboroda_anatoliy_vasilovich.

Майфет Григорій Йосипович

(19.07.(01.08).1903–13.09.1975)

Народився в м. Ромни Полтавської губернії (тепер – Сумської області) в родині дяка. Навчався в Полтавській духовній семінарії. 1924 р. закінчив фізико-математичний факультет Полтавського інституту народної освіти. Працював учителем у школах Полтави.

Із 1926 р. заочно навчався в аспірантурі науково-дослідної кафедри літературознавства при Харківському інституті народної освіти під керівництвом професора О. Білецького, згодом був науковим співробітником цієї кафедри та Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка.

1930 р. захистив кандидатську дисертацію «Творчість Мирослава Ірчана». У 1931–1934 рр. викладав зарубіжну літературу в Полтавському інституті соціального виховання (із 1933 р. – Полтавський педагогічний інститут) та Полтавському музтехнікумі.

За період 1925–1934 рр. написав більше ста літературознавчих статей.

Володів англійською, французькою, німецькою, італійською та іспанською мовами, досліджував переклади, зокрема творів Т. Шевченка.

Наукові інтереси: теорія літератури, перекладознавство, історія української літератури, творчість сучасних українських письменників (зокрема П. Тичини), зарубіжна література (творчість С. Цвейга), проблеми музичної синестезії, кольорового слуху та рефлексології.

5 грудня 1934 р. був заарештований, 27–28 березня 1935 р. за звинуваченням у «викривленні історії української літератури» засуджений до 10-ти років таборів. Покарання відбував у таборах Карелії та Комі АРСР.

Із 1946 р. мешкав у селищі Канін на р. Печора, працював службовцем у річковому пароплавстві. 25 грудня 1950 р. заарештований вдруге, після піврічного ув'язнення у м. Сиктивкар (Комі АРСР) пожиттєво став спецпереселенцем.

1955 р. перебував у Києві та Полтаві, але через складні життєві обставини повернувся на місце заслання. Після реабілітації 1965 р. та поновлення в СПУ протягом 1966–1968 рр. підготував близька 70 кінорецензій.

1967 р. КДБ перехопило текст «Ювілейних роздумів» Г. Майфета, написаних із приводу 50-річчя Жовтневої революції, в яких критикувалася політика комуністичної партії. Після цього письменника знову перестали друкувати.

1968 р. передав свій архів та бібліотеку (3434 книги) у ЦДАМЛІМ України. Покінчив життя самогубством у с. Канін (Комі, РФ).

Праці

1. Матеріали до характеристики творчості П. Тичини // Черв. шлях. – 1925. – № 10. – С. 132–162 ; 1926. – № 1. – С. 177–205 ; № 9. – С. 212–245.
2. Суть літературно-художньої творчості та її впливу на людину в освітленні рефлексології // Черв. шлях. – 1925. – № 3. – С. 168–188.
3. Матеріали до характеристики творчості П. Тичини. – Х. : Держ. вид-во України, 1926. – 68 с. – (Критична бібліотека). – На обкл. Помилково : Ф. Майфет.
4. Андрій Головка // Плужанин. – 1927. – № 7. – С. 16–21.
5. Англійські переклади з Шевченка // Плужанин. – 1927. – № 5. – С. 19–22.
6. З уваг до новелістичної композиції // Вапліте. – 1927. – № 4. – С. 178–193.
7. [Рецензія] // Плужанин. – 1927. – № 11–12. – С.84–87. – Рец. на кн.: Красная новь. – 1927. – № 7, 8, 9 ; Новый мир. – 1927. – № 7, 8, 9.
8. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1927. – № 6. – С. 264–265. – Рец. на кн.: Шляхи поетичної творчості Івана Франка / А. Музичка. – Х. : ДВУ, 1927. – 200 с.
9. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1927. – № 2. – С. 267–268. – Рец. на кн. : Синие этюды / Н. Хвильовый ; пер. с укр. Е. Курицкого. – М. : Мысль, 1926. – 202 с.
10. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1927. – № 12. – С. 210–213. – Рец. на кн.: Кров землі / Ю. Яновський. – К. : Книгоспілка, 1927. – 170 с.
11. Творчість Ю. С. Михайлова : спроба нарису // Черв. шлях. – 1927. – № 4. – С. 212–222.
12. Аналіз детективної новели // Життя й рев. – 1928. – № 1. – С. 66–72. – Рец. на новелу : Провокатор / Г. Шкурупій // Життя й рев. – 1927. – № 9. – С. 229–236.
13. З уваг до теорії перекладу // Критика. – 1928. – № 3. – С. 84–93. – Рец. на кн.: The art of translation / Scholz K.W.H. – Philadelphia, 1918. – 70 p.
14. Критик цивілізації : [Джозеф Конрад (1857–1924)] // Життя й рев. – 1928. – № 7. – С. 127–140.
15. Природа новели. – [Полтава] : ДВУ, 1928. – 166 с.
16. [Рецензія] // Життя й рев. – 1928. – № 1. – С. 113–116. – Рец. на кн.: Далекий край / Н. Забіла. – Х. : Плужанин, 1927. – 32 с.
17. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1928. – № 12. – С. 227–228. – Рец. на кн.: Сонячні релі / Наталя Забіла. – Х. : Книгоспілка, 1928. – 32 с.
18. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1928. – № 1. – С. 168–171. – Рец. на кн.: Проти смерті : оповідання / М. Ірчан. – Монреаль, Канада : Накладом Івана Гниди, 1927. – 160 с.
19. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1928. – № 7. – С. 251–252. – Рец. на кн.: Зламана присяга : оповідання / Я. Качура. – Х. : ДВУ, 1928. – 187 с.
20. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1928. – № 12. – С. 240–241. – Рец. на кн.: Отель Савой / Й. Рот ; пер. з нім. М. Ільтичної. – Х. : Укр. робітник, 1928. – 133 с.
21. [Рецензія] // Життя й рев. – 1928. – № 7. – С. 188–192. – Рец. на кн.: Байда : вибрана лірика, 1911–1927 / О. Слісаренко. – Х. : ДВУ, 1928. – 144 с.
22. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1928. – № 7. – С. 257–262. – Рец. на кн.: На пожарищі : поезії. Зб. друга / Д. Фальківський. – Х. : ДВУ, 1928. – 77 с.
23. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1928. – № 12. – С. 231–233. – Рец. на кн.: Гробовиця / Володимир Ярошенко. – Х. : ДВУ, 1928. – 135 с.

24. Уваги з аналізу новели // Гарт. – 1928. – № 7. – С. 75–83. – Аналіз твору : Иней / Кундзіч О. // Гарт. – 1928. – № 2. – С. 27–34.
25. Стефан Цвайг // Черв. шлях. – 1928. – № 1. – С. 60–74.
26. Шевченко в англійському перекладі // Шевченко. Річник перший / Ін-т Тараса Шевченка. – Х., 1928. – С. 247–262.
27. Т. Шевченко в французькій інтерпретації // Життя й рев. – 1928. – № 3. – С. 169–173.
28. Вразливий : риси літпортрету // Черв. шлях. – 1929. – № 8–9. – С. 103–111.
29. Мирослав Ірчан – прозаїк // Черв. шлях. – 1929. – № 12. – С. 109–142.
30. Гордій Коцюба : риси літпортрету // Черв. шлях. – 1929. – № 4. – С. 102–110.
31. Природа новели. Зб. 2. – [Х.] : ДВУ, 1929. – 343 с.
32. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1929. – № 7. – С. 235–238. – Рец. на кн.: Золоті лисенята : роман / Ю. Шпол. – К. : Книгоспілка, 1929. – 268 с.
33. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1929. – № 4. – С. 202–205. – Рец. на кн.: Чорна хвиля : негрський роман / Асанга Афім ; з нім. переклав П. Довгопіл. – [Х.] : ДВУ, 1929. – 195 с.
34. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1929. – № 8–9. – С. 247–253. – Рец. на кн.: Твори. Т. 1 : Щастя Ругонів : роман / пер. К. Рубінський, [вступ. ст. В. Державина]. – [Х.] : ДВУ, 1929. – XLVI, 348 с.
35. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1929. – № 12. – С. 249–253. – Рец. на кн.: Теорія і практика перекладу / О. Фінкель. – Х. : ДВУ, 1929. – 168 с.
36. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1929. – № 5–6. – С. 277–280. – Рец. на кн.: Шекспір В. Гамлет / пер. М. Старицького ; ст. С. Родзевича ; ред. ст. й прим. А. Ніковського. – [Х.] : Книгоспілка, [1928]. – XXXVIII, 192, XXXIV с.
37. М. Доленго // Життя й рев. – 1930. – № 5. – С. 141–167.
38. Композиційна архітектоніка «Мені однаково» та її відтворення в німецькому й англійському перекладах // Шевченко. Річник другий / Ін-т Тараса Шевченка. – Х., 1930. – С. 191–203.
39. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1930. – № 2. – С. 252–258. – Рец. на кн.: Декамерон / Дж Бокаччо ; пер. Л. Пахаревського та П. Майорського ; ред. С. Родзевича та П. Мохора ; вступ. ст. В. Державина. – [Харків] : ДВУ, 1929. – Ч. 1. – XXXI, 408 с. ; Ч. 2. – 334 с.
40. [Рецензія] // Гарт. – 1930. – № 1. – С. 166–174. – Рец. на кн.: Біла малпа : новели / М. Ірчан. – 2-ге вид. – Х. : Плужанин, 1930. – 120 с.
41. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1930. – № 3. – С. 222–227. – Рец. на кн.: Тисячі в одиницях : зб. оповідань / С. Пилипенко. – 2-ге, доповн. вид. – [Х.] : Держ. вид-во України, 1929. – 237 с.
42. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1930. – № 5–6. – С. 235–237. – Рец. на кн.: Три республіки / Семен Склярєнко. – Х. ; К. : ДВУ, 1930. – 218 с.
43. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1930. – № 5–6. – С. 232–235. – Рец. на кн.: Між іншим : гуморески / Василь Чечвянський. – [Х.] : ДВУ, 1929. – 132 с. ; «Царі природи» : гуморески / Василь Чечвянський. – 2-ге вид. – Х. : Книгоспілка, 1929. – 111 с.
44. «Чорна епопея» І. Кулика // Черв. шлях. – 1930. – № 3. – С. 103–123.

45. «Золотий обруч» : опера Лятошинського // Рад. театр. – 1931. – № 1–2. – С. 70–85.
46. Із студій над поетичними варіантами : [Аналіз мови збірки М. Рильського «Під осінніми зорями»] // Культура українського слова. – Х. ; К., 1931. – Зб. 1. – С. 53–83.
47. Мате Залка // Рад. літ. – 1934. – № 6. – С. 206–212.
48. А. П. Чехов – новеліст // Рад. літ. – 1934. – № 10. – С. 181–190.
49. Творчість Юхима Михайліва : Спроба нарису // Юхим Михайлів : Життя і творчість, 1885–1935 / ред. Ю. Чапленко. – Нью-Йорк ; Лондон ; Париж ; Торонто, 1988. – С. 31–45.
50. Вибрані розвідки з перекладознавства / Комісія всесвіт. літ. ім. М. Лукаша ; [упоряд., вступ. ст. і прим. Т. В. Шмігера]. – Львів : [Б. в.], 2017. – 97 с. – (Національна пам'ять у перекладознавстві ; вип. 1).

Література про нього

1. Наукові установи та організації УСРР / вид. Держ. план. Комісії УСРР. – Х., 1930. – 404 с.
С. 251 : про Г. Майфета.
2. Григорій Майфет // Письменники Радянської України, 1917–1987. – К., 1988. – С. 376.
3. Савченко І. «Писати можна і на Печорі...» / І. Савченко // Вітчизна. – 1990. – № 7. – С. 161–168.
4. Ротач П. Був такий критик – Григорій Майфет / П. Ротач // Літ. панорама. – К., 1989. – Вип. 4. – С. 237–244.
5. Мельник В. Григорій Майфет / В. Мельник // ...З порога смерті : Письменники України – жертви сталін. репресій. – К., 1991. – С. 314–316.
6. Ротач П. Епізоди стражденного життя / П. Ротач // Укр. засів. – 1993. – № 6. – С. 81–91.
7. Ротач П. І не оплаканий своїми... : (Григорій Майфет) / П. Ротач // Рідн. край. – 2006. – № 1. – С. 139–146.
8. Шмігер Т. В. Григорій Майфет в українському перекладознавстві // Од слова путь верстаючи й до слова : зб. на пошану Р. П. Зорівчак, проф., д-ра філол. наук, засл. працівника освіти України. – Львів, 2008. – С. 209–216.
9. Шепелюк В. М. Голгофа Григорія Майфета / В. М. Шепелюк // Архіви України. – 2014. – № 1. – С. 214–218.
10. Шмігер Т. В. Майфет Григорій Йосипович / Т. В. Шмігер // Енциклопедія сучасної України. – 2017. – Т. 18. – С. 532 з фот.

Максименко Василь Федорович

(16.01.1957 р. народж.)

Народився в с. Богуславка Борівського району Харківської області. Після 8-ми класів середньої школи навчався в Куп'янському автотранспортному технікумі (1972–1976), який закінчив із відзнакою.

1979–1984 рр. навчався на філологічному факультеті Харківського державного університету.

Із 1984 р. по 2002 р. працював у Харківській зооветеринарній академії заступником декана по роботі з іноземними студентами (1984–1998); викладачем кафедри російської мови (1988–1994); доцентом (1994–2002), завідувачем (1995–2001) кафедри української та російської мов; деканом факультету довузівської підготовки (2001–2002).

1987–1992 рр. був здобувачем кафедри історії російської літератури ХДУ. 1992 р. захистив кандидатську дисертацію «Структурно-типологические разновидности конфликта прозы А. П. Чехова». 1996 р. отримав звання доцента.

Із 2002 р. – доцент кафедри українознавства Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.

У ХНУ імені ім. В. Н. Каразіна викладає курси: «Сучасна українська мова», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Методика викладання української мови як іноземної», «Адміністрування і сучасне діловодство».

Автор понад 50 наукових статей та навчальних посібників.

Дипломант обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена». Нагороджений почесними грамотами Харківської обласної державної адміністрації, Харківської обласної ради.

Наукові інтереси: сучасна українська мова; методика викладання української мови як іноземної; теорія літератури.

Основні праці

1. Сучасна ділова українська мова : підруч. для вищих навч. закл. – Х. : Торсінг плюс, 2006. – 448 с.
2. Сучасний український правопис у таблицях. – Х. : Торсінг плюс, 2006. – 80 с.
3. Мова професійного спілкування. – Х. : Торсінг плюс, 2008. – 512 с.
4. Орфографічний тренажер. – Х. : Торсінг плюс, 2008. – 272 с.
5. Українська мова : комплекс. довід. / В. В. Паращич, В. Ф. Жовтобрюх, В. Ф. Максименко. – Х. : Торсінг плюс, 2008. – 416 с.
6. Сучасний український правопис. – Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2015. – 80 с.

Література про нього

1. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева //

Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 109: про методичну роботу доц. В. Ф. Максименка.

Маринчак Віктор Андрійович (протоісрей Віктор)

(18.03.1945 р. народж.)

Народився в м. Харків. Після закінчення середньої школи № 129 вступив на філологічний факультет Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), який закінчив у 1968 р.

Викладач (1968), старший викладач (1973), доцент (1986) кафедри російської мови філологічного факультету ХДУ (ХНУ ім. В. Н. Каразіна). 1982 р. захистив кандидатську дисертацію «Анализ семантико-синтаксической организации текста (на материале русской научной речи)».

Читає (або читав) курси: «Современный русский язык. Лексика. Фонетика»; «Практическая стилистика русского языка»; «История русского литературного языка»; «Основы научных исследований»; «Историческая грамматика русского языка»; «Введение в славянскую филологию». Керує наковими семінарами з семантики висловлювання й тексту, міфопоетичної семантики, лінгвокультурології.

Автор понад 80 праць. Під його керівництвом захистилося 7 аспірантів.

Наукові інтереси: семантика художнього тексту та культурного дискурсу, міфопоетична та сакральна семантика, інтенціональність літературного твору, художня аксіологія.

Із 1991 р. одночасно – священник Української автокефальної православної церкви (згодом – Української православної церкви Київського патріархату, Православної церкви України), протоісрей, настоятель Храму Іоанна Богослова в Харкові.

Нагороджений орденами: «За заслуги» III (2009) та II (2018) ступенів.

Праці

Повну бібліографію праць до 2009 р. див. у покажчику: Віктор Андреевич Маринчак : библиогр. указ. / сост. Ю. Ю. Полякова ; науч. ред. М. М. Красиков // Настоятельность сказанного. Катастрофическое – сокровенное – сакральное в искусстве слова / Виктор Маринчак ; Харьков. правозащит. группа. – Х., 2010. – С. 325–340.

1. Прагматический аспект знака, информации, текста // Функциональные стили речи в синхронном и диахроническом аспектах : межвуз сб. науч. тр. – Пермь, 1978. – С. 128–135.

2. «Самовитое слово» В. Хлебникова // Рус. речь. – 1978. – № 2. – С. 58–62.
3. Анализ семантико-синтаксической организации текста (на материале русской научной речи) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. – Х., 1982. – 26 с.
4. К семантике пропозициональных операторов восприятия, наблюдения, обнаружения / В. А. Маринчак, О. Н. Тростинская // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353 : Питання сучасного радянського літературознавства і мовознавства. – С. 81–87.
5. Спочатку було Слово : [передмова] // Очима серця : Ув'язнена лірика / упоряд. В. І. Боровий. – Х., 1993. – С. 3–4.
6. Різдвяний цикл Богдана-Ігоря Антонича в контексті діалогу міфообрядної релігійної свідомості // Зб. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1994. – Т. 3. – С. 57–66.
7. Мифоритуальные архетипы и религиозная интенциональность в поэтическом тексте // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 96–100.
8. Религиозная интенциональность в стихотворении А. С. Пушкина «Отцы пустыnnики и жены непорочны» в сопоставлении с молитвой св. Ефрема Сирина // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 449 : Сер. : Філологія : Пушкін наприкінці ХХ століття. – С. 20–25.
9. Усилие одоления // Вторая навигация : альманах. – М., 1999. – Вып. 2. – С. 70–102.
10. Ценностное отношение в пушкинской интерпретации // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 473 : Сер. : Філологія : Праці молодих учених філологічного факультету. – С. 106–114.
11. Ожидание и осуществление чуда в интенциональности и судьбах героев «Преступления и наказания» // Вторая навигация : альманах. – М., 2001. – Вып. 3. – С. 208–228.
12. Принципы конституирования метаязыка ценностной семантики // Вісн. Харків. ун-ту. – 2001. – № 520. – Сер. : Філологія. – Вып. 33. – С. 12–18.
13. Ценностная интенциональность в семантике русского культурного сознания и художественного текста // Вісн. Харків. ун-ту. – 2001. – № 519 : Сер. : Філологія. – Вып. 32. – С. 18–26.
14. Конституирование ценностного отношения в лирике А. Пушкина // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. пр. / Харків. держ. ін-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. – К., 2002. – Вып. 10. – С. 53–68.
15. «Гамлет» Б. Пастернака: интенциональное самоопределение в контекстах культуры, истории, судьбы // Вторая навигация : альманах. – Запорожье, 2003. – Вып. 4. – С. 208–232.
16. Интенциональность в исследовании семантики художественного текста // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 583 : Сер. : Філологія. – Вып. 37. – С. 9–12.
17. Интенциональная семантика рассказа А. П. Чехова «Студент» (религиозная интенциональность : синтагматический аспект) // Вісн. Харків. нац. ун-ту

- ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 595 : Сер. : Філологія. – Вип. 38. – С. 109–114.
18. Интенциональное исследование ценностной семантики в художественном тексте. – Х. : Фолио, 2004. – 287 с.
19. Об общем подходе к изучению ценностной семантики в художественном тексте // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 632 : Сер. : Філологія. – Вип. 42. – С. 397–400.
20. Семантика ценностного отношения в культурном дискурсе и художественном тексте // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 631 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 204–211.
21. Ценностная семантика художественного текста в ее контекстуальной обусловленности // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 627 : Сер. : Філологія. – Вип. 40. – С. 97–103.
22. Семантика ценностного отношения // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 26–31.
23. Четыре слова и четыре строки из Гете // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. пр. / Харків. держ. ін-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. – Х., 2005. – Вип. 16. – С. 5–10.
24. Интенциональный субъект и «дом бытия» // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 787 : Філологія. – Вип. 52. – С. 7–12.
25. Интенциональный субъект и дом бытия // Вторая навигация : альманах. – Запорожье, 2008. – Вип. 8. – С. 256–265. – Режим доступа (к электрон. варианту) : http://imwerden.de/pdf/vtoraya_navigaciya_08_2008.pdf. – Название с экрана.
26. «Он между нами жил...» : К 70-летию В. М. Швелева // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 846 : Сер. : Філологія. – Вип. 56. – С. 203–204.
27. Значительность бытия // Концепция света : стихи / Инна Захарова. – Х., 2010. – С. 3–12.
28. Настоятельность сказанного. Катастрофическое – сокровенное – сакральное в искусстве слова / Харьков. правозащит. группа. – Х. : Права людини, 2010. – 342 с.
29. Ціннісне інтенційне ставлення в літературному творі та філософському дискурсі // Держава та регіони. Сер. : Гуманітарні науки. – Запоріжжя, 2010. – № 4. – С. 32–39.
30. Актуалізація релігійної інтенційності в оповіданні А. Чехова «Студент» (спроба феноменологічного аналізу) // Держава та регіони. Сер. : Гуманітарні науки. – Запоріжжя, 2011. – № 2. – С. 33–38.
31. Актуалізація ціннісного потенціалу Гамлета як культурної метафори в романі «Доктор Живаго» Б. Пастернака // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Філологічні науки. – 2011. – № 11 (222). – С. 63–74.
32. «Гріх» В. Винниченка : внутрішня катастрофа особистості в світлі релігійної рецепції // Наук. праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Філологічні науки. – 2011. – Вип. 27. – С. 212–219.
33. «Дім буття» : інтенційний синтез (Й. Бродський «Стрітіння») // Держава та регіони. Сер. : Гуманітарні науки. – Запоріжжя, 2011. – № 1. – С. 25–30.

34. Іntenціональне конституювання ціннісного ставлення в поетичній творчості (на матеріалі лірики О. С. Пушкіна) // *Держава та регіони. Сер. : Гуманітарні науки.* – 2011. – № 4. – С. 17–24.
35. Іntenціональність героїв і автора «Злочину й кари» в світлі релігійної аксіології (компаративний аналіз) // *Держава та регіони. Сер. : Гуманітарні науки.* – 2011. – № 3. – С. 25–34.
36. Любов як причетність до повноти буття (на матеріалі компаративного аналізу філософського і поетичного дискурсів) // *Актуальні проблеми слов'янської філології. Сер. : Лінгвістика і літературознавство : міжвуз. зб. ст. / БДПУ.* – Бердянськ, 2011. – Вип. 24, ч. 2. – С. 286–299.
37. «Пророк» О. С. Пушкіна крізь призму аксіологічної герменевтики : інтенціональна ситуація і екзистенція поета // *Світова література на перехресті культур і цивілізацій : зб. наук. пр.* – Сімферополь, 2011. – Вип. 3. – С. 147–160.
38. Релігійний дискурс і авторська інтенційність : рецепція, доручення, самовизначення, діалог // *Біблія і культура : наук.-теорет. журн. / Чернівец. нац. ун-т.* – Чернівці, 2011. – Вип. 15. – С. 93–105.
39. Феномен Гамлета в інтенційності Пастернака : спрямованість, осягнення, ціннісний синтез // *Ренесансні студії / голов. ред. Н. М. Торкут.* – Запоріжжя, 2011. – Вип. 16–17. – С. 181–217.
40. Человек истории : вступ. ст. // *Избранное : [стихи] / И. Б. Захарова.* – Х., 2011. – С. 3–22.
41. Авторський інтенціональний синтез у поезії Василя Стуса на тлі християнської аксіології // *Слово і час.* – 2012. – № 5. – С. 37–49.
42. Жанрологический проект Марка Соколянского // *Toronto Slavic Quarterly / Department of Slavic Languages and Literatures, University of Toronto.* – 2012. – № 41. – Р. 367–379.
43. Пилатчина : бесстрашие веры против власти и страха // *Держава та регіони. Сер. : Гуманітарні науки.* – 2012. – № 1. – С. 151–165.
44. Пилатчина : страх, вина, раскаяние, надежда на милость к падшим // *Держава та регіони. Сер. : Гуманітарні науки.* – 2012. – № 2. – С. 162–174.
45. Ціннісний аспект інтенційності і можливі світи літературного твору // *Світова література на перехресті культур і цивілізацій : зб. наук. пр.* – Сімферополь, 2012. – Вип. 5. – С. 130–135.
46. Поезия Василя Стуса и христианская аксиология // *Toronto Slavic Quarterly / Department of Slavic Languages and Literatures, University of Toronto.* – 2013. – № 43. – Р. 67–101.
47. Художня репрезентація катастрофи особистості в світлі екзистенційної феноменології // *Функціонування літератури в культурному контексті епохи : міжвуз. наук. конф. (ХІІ Шрейдерівські читання) : матеріали.* – Дніпропетровськ, 2013. – С. 28–29.
48. The Phenomenon of Hamlet in Pasternak's Novel : The Intentional comprehension against the Catastrophe // *Global Shakespeare Journales.* – Bucharest, 2014. – Vol. 1, Iss. 1. – Р. 68–87.

49. Неназванная скорбь // Собрание стихотворений ; Роман в стихах / Марлена Рахлина ; сост. Е. Е. Захаров ; вступ. ст. Я. В. Галаган, В. А. Маринчака. – Х., 2015. – С. 14–30.
50. Поэзия Василя Стуса и христианская аксиология // Неонила Бойко : мысль животворящая : сборник / сост. Л. Р. Савченко. – Х., 2015. – С. 130–156.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 697: про В. А. Маринчака.
2. Лучик А. [Рецензія] / А. Лучик // Мовознавство. – 2005. – № 5. – С. 92–94. – Рец. на кн.: Интенциональное исследование ценностной семантики в художественном тексте / В. А. Маринчак. – Х. : Фолио, 2004. – 287 с.
3. Казбан І. Ім'ям апостола любові : [Храм Іоанна Богослова та його настоятель отець Віктор Маринчак] // Губернія. – 2006. – № 10. – С. 66–67 з фот.
4. Логвиненко Л. Коли нагорода – зруйнований храм : До 50-річчя В. А. Маринчака / Л. Логвиненко // Слобід. край. – 2005. – 24 берез.
5. Про відзначення державними нагородами України : Указ Президента України №977/2009 від 30 лист. 2009 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/977/2009>. – Назва з екрану.
Про нагородження орденом «За заслуги» III ступеня Маринчака Віктора Андрійовича – настоятеля Храму Святого Іоанна Богослова УПЦ Київського Патріархату.
6. Ходун Є. Інтелігентністю це не назвеш / Є. Ходун // Березіль. – 1991. – № 12. – С. 149–160.
С. 155: В. А. Маринчак – перший священик, який вийшов зі стін сучасного університету.
7. Чистилин В. Храм апостола Любви : vystояли, vystрадали, vymолили : [о храме Иоанна Богослова и его настоятеле о. Викторе Маринчаке] / В. Чистилин // Объектив-но. – 2007. – 23 авг. – С. 9.
8. Виктор Андреевич Маринчак : библиогр. указ. / сост. Ю. Ю. Полякова ; науч. ред. М. М. Красиков // Настоятельность сказанного. Катастрофическое – сокровенное – сакральное в искусстве слова / Виктор Маринчак ; Харьков. правозащит. группа. – Х., 2010. – С. 325–340.
9. Гусев П. В Харькове презентовали фильм о свободе : [в основу киноленты «Ловец душ» легла биография Харьков. филолога и священника, духовника Харьков. Евромайдана – отца Виктора Маринчака] / Павел Гусев // Веч. Харьков. – 2017. – 23 нояб. – С. 4 с фот.
10. Гусев П. Духовник харьковского Евромайдана награжден орденом : Настоятель храма Иоанна Богослова УПЦ Киев. патриархата о. Виктор Маринчак награжден орденом «За заслуги» II степени / Павел Гусев // Веч. Харьков. – 2018. – 20 февр. – С. 5 с фот.

Мариняк Руслана Степанівна

(14.01.1973 р. народж.)

Народилася в с. Краснолюбецьке Велико-олександрівського району Херсонської області. Навчалася в Щирецькій середній школі № 1 (Пустомитівський район Львівської області).

1995 р. закінчила українське відділення філологічного факультету Харківського державного університету.

Із 1996 р. по 2008 р. працювала в Харківському гуманітарному університеті «Народна українська академія» та в Харківському інституті фінансів.

2005 р. захистила в ХНУ ім. В. Н. Каразіна кандидатську дисертацію «Історіософія поезії Ліни Костенко» (науковий керівник – проф. І. Л. Михайлин).

Із 2008 р. й дотепер працює на посаді доцента кафедри українознавства філософського факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Викладає курси: «Українська мова», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Сучасна українська література. XX століття», «Історія української культури», «Семантика тексту», «Діловий етикет», «Культура наукового мовлення».

Автор близько 40 статей, розділів у колективних монографіях, методичних посібників, словника літературних героїв та ін. Автор інтегрованої програми безперервної освіти з української літератури, що отримала гриф МОНУ (2005 р.).

Наукові інтереси: українська література XX–XXI ст., христологічні аспекти в сучасній українській літературі, біблійна міфопоетика в художньому тексті, семіотика культури, семантика притчі.

Праці

1. Остання п'ятниця Месії в баченні Пітера Брейгеля Старшого та Ліни Костенко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 139–142.
2. Проблема притомності нації в літературній критиці Юрія Шевельова і в поезії Ліни Костенко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426 : Творчий доробок Юрія Шевельова і сучасні гуманітарні науки. – С. 77–81.
3. Європейський контекст в історіософії українського шістдесятництва // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2001. – № 537 : Комунікативні та когнітивні проблеми дискурсу. – С. 427–431.
4. Історіософія «Думи про братів Неазовських» Ліни Костенко // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 572 : Сер. : Філологія. – Вип. 36. – С. 330–336.
5. Історіософська поезія Ліни Костенко : принцип моделювання історичних ситуацій // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 557 : Сер. : Філологія. – Вип. 35. – С. 260–263.

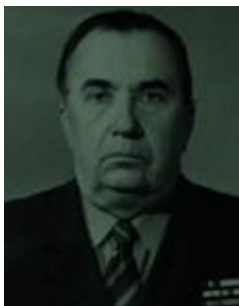
6. Біблійний сюжет і його історіософська інтерпретація у поетичному тексті / Р. С. Мариняк, І. І. Казимир // Вчені зап. Харків. гуманіт. ун-ту «Нар. укр. акад.». – 2010. – Т. 16. – С. 355–362.
7. Перспективи становлення театру Лесі Українки на вітчизняній сцені (прогнозування Ю. Шевельова 1943 р. і сьогодення) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 906 : Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – Вип. 13. – С. 77–81.
8. «Маруся Чурай» Л. Костенко в контексті інтерпретацій легенди про піснетворку-отруйницю // Вісн. Харків. нац. ун-ту. ім. В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1088 : Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – С. 93–101.
9. Перебіг культуротворчих процесів в Україні : реалії та перспективи // Українське суспільство в умовах глобальних змін : цивілізаційний вимір : монографія / за заг. ред. проф. О. Ю. Панфілова. – Х. : Інжек, 2015. – С. 22–79.
10. Перекладацька діяльність Х. О. Алчевської в контексті українського літературного європеїзму / Р. С. Мариняк, І. І. Казимир // Вісн. Харків. нац. ун-ту. ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – 2016. – Вип. 23. – С. 125–132.
11. Урбаністичний і рустикальний художній простір та його втілення в сучасній українській літературі // Вісн. Харків. нац. ун-ту. ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Історія України. Українознавство : історичні та філософські науки. – 2018. – Вип. 26. – С. 51–59.

Література про неї

1. Мариняк Руслана Степанівна // Філософський факультет Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Кафедра українознавства. – Режим доступу : http://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/staff_ua/marynyak.html.

Мартем'янов Павло Іванович

(12.03.1920 – 20.02.1979)

Народився в с. Каменецькому Тростянецького району Сумської області. 1937 р. закінчив Ахтирську середню школу та вступив на філологічний факультет Харківського державного університету. Закінчив 4-й курс у 1941 р., був мобілізований і в січні 1942 р. зарахований курсантом Харківського військово-медичного училища, після закінчення якого з травня 1943 р. воював із фашистами в складі військ Сталінградського, Степного, Воронежського, Південного та Другого Українського фронтів. Був старшим фельдшером розвідроти та роти управління 14-ї Александрійської штурмової інженерно-саперної бригади РГК (Резерву головного командування).

У червні 1946 р. був демобілізований та продовжив навчання на філологічному факультеті ХДУ. Закінчивши його в 1948 р. з відзнакою, вступив до аспірантури кафедри української мови; з 1949 р. працював на цій же кафедрі викладачем (1949), старшим викладачем. 1974 р. звільнився за сімейними обставинам, але в 1975 р. повернувся на кафедру й до 1979 р. працював старшим викладачем замість викладачів, які перебували в закордонних відрядженнях.

Викладав сучасну українську мову, історичну граматику, старослов'янську мову, порівняльну граматику слов'янських мов, давньоруську мову.

Нагороджений орденом Червоної Зірки, медалями «За оборону Сталинграда», «За боевые заслуги», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены», «За победу в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.», «50 лет Советской Армии».

Праці

1. З історії звукового оформлення та правопису слів іншомовного походження в українській мові // Питання історичного розвитку української мови : міжвузів. наук. конф. – тези доп. – Х., 1959. – С. 25–28.

Література про нього

1. Ніколенко Я. П. Довгого сонця в зеніті : [до дня народж. П. І. Мартем'янова] / Я. П. Ніколенко // Харків. ун-т. – 1970. – 7 берез.
2. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.

С. 414: про П. І. Мартем'янова.

3. Зеленська Д. І Наша вдячна пам'ять... : [про П. І. Мартем'янова] / Д. Зеленська // Харків. ун-т. – 2010. – 7 груд.
4. Зеленська Д. Життєрадісний ерудит : [про П. І. Мартем'янова] / Д. Зеленська // Харків. ун-т. – 2014. – 8 жовт.
5. Ушкалов Л. В. Література non fiction : Продовження спогадів Юрія Шевельова / Леонід Ушкалов // Україна молода. – 2012. – 29 трав.

Зокрема про учня Ю. В. Шевельова – П. І. Мартем'янова.

6. Яковченко О. Він перетворив літературне редагування на священнодійство : [про П. І. Мартем'янова] / О. Яковченко // Харків. ун-т. – 2016. – 26 квіт.

Маслій Олена Василівна

(18.08.1970 р. народж.)

Народилася в м. Харків. Після закінчення школи (1987) працювала бібліотекарем Наукової бібліотеки Українського заочного політехнічного інституту.

Навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), який закінчила в 1996 р.

1996–1997 рр. працювала журналістом на телебаченні в програмі «Харківські новини». Після декретної відпустки (1998–2000) в 2000–2004 рр. працювала на посаді завкабінетом кафедр російської мови

та історії російської літератури філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна.

2004–2007 рр. навчалася в аспірантурі кафедри російської мови філологічного факультету цього закладу. 2008 р. захистила дисертацію «Дискурсивные парадигмы концепта 'юрродство' как самобытного феномена русской культуры» (науковий керівник – доц. Л. Р. Савченко).

Із 2007 р. – старший викладач (2007), доцент (2013) кафедри російської мови філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна.

Читає курси: «Орфографический практикум», «Современный русский язык», «Практическая стилистика русского языка»; веде науковий семінар «Национально-специфические концепты русской культуры».

Наукові інтереси: лінгвістика, концептологія, культурологія, лінгвокультурологія, когнітивна лінгвістика.

Праці

1. «Душа» и «юрродство» как концепты русской культуры // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 627 : Сер. Філологія. – Вип. 40. – С. 103–106.
2. Некоторые типологические черты образа юродивого и их реализация в русских народных сказках // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – №707 Сер. : Філологія. – Вип. 46. – С. 116–120.
3. Ценностная составляющая концепта «юрродство» как самобытного феномена русской культуры // Учен. зап. Таврич. нац. ун-та им. В. И. Вернадского. Сер. : Филология. – 2007. –Т. 20 (59), № 1. – Симферополь, 2007. – С. 354–360.
4. Значения слова *юрродивый* в контекстах соположения как содержательный фрагмент концепта «юрродство» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2007. – № 765 Сер. : Філологія. – Вип. 50. – С. 20–24.
5. Современные значения слова *юрродивый* в содержании концепта «юрродство» // Вісн. Львів. нац. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченко. Сер. : Філол. науки. – 2007. – Ч. 1, №11 (128). – С. 48–54.
6. Концептуальные смыслы *юрродство* в религиозном дискурсе // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 873 : Сер. :Філологія. – Вип. 58. – С. 44–49.

7. Русский «интеллигентский» дискурс в его отношении к юродству // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 910, ч. 1. – С. 443–448.
8. Методические указания по выполнению, оформлению и защите курсовых, дипломных и магистерских работ (для студентов специальности «Русский язык и литература» всех форм обучения) / Л. Р. Савченко, Е. В. Маслий ; ХНУ им. В. Н. Каразина. – Х., 2012. – 53 с.
9. Представления о юродстве в обыденном дискурсе (по данным лингвистического эксперимента) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – Вип. 65. – С. 98–103.
10. Дискурсивно-семантическая аттракция как способ существования концепта (на материале концепта *юродство*) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1080 : Сер. : Філологія. – Вип. 69. – С. 257–260.
То же // Языковые категории и единицы : синтагматический аспект : материалы десятой междунар. конф. (Владимир, 24–26 сент. 2013 г.), посвящ. 60-летию каф. рус. яз. – Владимир, 2013. – С. 346–350.
11. Русские лингвокультурные концепты : метод. указ. и рабочая программа к науч. семинару [для студентов филол. ф-та специальности «Русский язык и литература»] / сост. Е. В. Маслий. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2013. – 36 с.
12. Юродивый в художественном дискурсе // Русская филология : вестн. Харьков. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – 2013. – № 3–4 (50). – С. 41–45.
13. Юродивый и юродствующий в художественном пространстве культуры // Православие и культура славян в Южно-Уральском регионе : материалы IX Всерос. науч.-практ. конф., посвящ. 1150-летию славян. письменности и Дню славян. письменности и культуры в Оренбуржье. – Оренбург, 2013. – С. 174–181.
14. Динамика слова *ностальгия* как пример инверсионного механизма смыслообразования // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2015. – № 1080 : Сер. : Філологія. – Вип. 69. – С. 257–260.
15. Динамические процессы смыслообразования в пространстве концептосферы // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2015. – № 1152 : Сер. : Філологія. – Вип. 72. – С. 54–58.
16. Маленький принц // Неонила Бойко : мысль животворящая : сборник / сост. Л. Р. Савченко. – Х., 2015. – С. 58–60.
17. Динамика слова *ностальгия* как пример инверсионного механизма смыслообразования // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 74. – С. 192–196.
18. Концепт «русское» в концептосфере Александра Башлачева // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2017. – Вип. 77. – С. 46–50.
19. Русские паремии о дураке как опосредованное представление юродивого // Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках: VIII Междунар. науч. конф. (г. Днепр, ДНУ имени Олеса Гончара, 6–7 апр. 2017 г.) : материалы / сост. Е. К. Куварова. – Днепр, 2017. – С. 89–92.

20. «Всех сокровищ на свете мне живое милей!» // Людмила Савченко: душа воспламененная : сб. науч. тр. / сост. Е. В. Маслий, А. В. Кардашова. – Х., 2018. – С. 279–283.
21. Ред.: Людмила Савченко: душа воспламененная : сб. науч. тр. / сост. Е. В. Маслий, А. В. Кардашова. – Х. : Вид-во ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. – 352 с. : ил.

Маслов Михайло Олексійович
(25.11.(7.12).1865–?)

Народився в Лебединському повіті Харківської губернії (тепер – Лебединський район Сумської області) в дворянській родині. 1875–1884 рр. навчався в Першій Харківській гімназії. 1884–1888 рр. – на історико-філологічному факультеті Харківського університету, який закінчив із званням кандидата та золотою медаллю.

Залишений для приготування до професорського звання. 1892 р. витримав магістерський іспит і був обраний приват-доцентом кафедри класичної філології.

Викладав латинську та грецьку мови, історичну граматику латинської та грецької мов, історію римської літератури, історію і топографію Давнього Риму, приватні римські старожитності, педагогіку.

Із 1894 р. викладав також грецьку, латинську, французьку та російську мови в Першій Харківській гімназії. Із 1896 р. одночасно був викладачем Вознесенської жіночої гімназії.

Із 1890 р. – член Харківського історико-філологічного товариства та Педагогічного відділу при ньому.

Один із ініціаторів відкриття Харківської публічної бібліотеки (зараз – Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка). У 1890–1913 рр. – член її правління. Із 1910 р. – член Російського товариства бібліотекознавства.

У пореволюційний час, після розформування університету, в 1920–1930 рр. продовжував працювати в Академії теоретичних знань, у Харківському інституті народної освіти на посаді професора, дійсного члена науково-дослідної кафедри мовознавства ім. О. О. Потебні (секція порівняльного мовознавства). Читав курс німецької мови.

Подальша доля невідома.

Філологічні праці

1. [О книге Клотца «Основания древнеримской метрики»] // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1890. – Т. 2, вып. 2. – С. X–XI.*
2. Grundriß der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen von K. Brugmann und B. Delbrück. III Band : Vergleichende Syntax der indogermanischen Sprachen von B. Delbrück. Ister Teil. Leipzig, 1892 :

- [Überprüfung = рецензия] // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1895. – Кн. 4, [пазд.] Критика и библиография. – С. 1–8. – Рец. на кн.: Grundriß der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen. III Band. Vergleichende Syntax der indogermanischen Sprachen. 1 Teil. / K. Brugmann, B. Delbrück. – Leipzig, 1892. – XXIV, 795 S.*
3. Д. А. Матов [воспитанник Харьков. ун-та, славист] : некролог // Харьков. губерн. ведомости. – 1896. – 6 окт.
 4. Синтаксические заметки : К объяснению так называемых «самостоятельных» падежей в греческом и латинском // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1896. – Кн. 3, ч. неофиц. – С. 105–118.
 5. [И. Ф. Тихий : биограф. сведения : воспоминания М. А. Маслова и др.] // Тр. Пед. отд. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1902. – Вып. 7. – С. I–II.
 6. Матов Димитрий Апостолович // Биографический словарь бывших питомцев Первой Харьковской гимназии за истекшее столетие с 1805 по 1905 год / сост. Н. А. Чеканов. – Х., 1905. – С. 216–220.
 7. Античные мотивы в русской литературе // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1908. – Кн. 15. – С. 75–78.
 8. Валицкий Альфонс Осипович // Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905) / под ред. М. Г. Халанского, Д. И. Багалея. – Х., 1908. – [Ч.] 2. Биографический словарь профессоров и преподавателей. – С. 175–183.
 9. Кронеберг Иван Яковлевич // Там же. – С. 166–171.
 10. Лукьянович Семен Семенович // Там же. – С. 184–187.
 11. Нейлисов Константин Фемистоклович // Там же. – С. 193–195.
 12. Юргевич Владислав Норбертович // Там же. – С. 188–190.
 13. Отзыв о сочинении «Вопрос о подлинности сочинений, входящих в Appendix vergiliana» // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1913. – Кн. 4, ч. офиц. – С. 47–48.

Література про нього

1. Маслов Михаил Алексеевич // Биографический словарь бывших питомцев Первой Харьковской гимназии за истекшее столетие с 1805 по 1905 год / сост. Н. А. Чеканов. – Х., 1905. – С. 215–216.
2. Маслов Михаил Алексеевич // Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905) / под ред. М. Г. Халанского, Д. И. Багалея. – Х., 1908. – [Ч.] 2. Биографический словарь профессоров и преподавателей. – С. 215–216. – Фото на с. 8 вклейки.
3. Михаил Алексеевич Маслов // Список лиц, служащих по Харьковскому учебному округу, 1910. – 1911. – Вып. 1. – С. 8, 78.
4. [М. А. Маслов, профессор ХИНО] // Весь Харьков : справ. кн. на 1925 г. – Х., 1925. – Стб. 155, 140, разд. паг.
5. [Профессор М. А. Маслов] // Весь Харьков : справ. кн. на 1926 г. – Х., 1926. – Стб. 398.
6. [М. О. Маслов, дійсний член секції порівняльного мовознавства науково-дослідної кафедри мовознавства ім. О. О. Потебні при ХИНО] // Наукові установи та організації УСРР. – Х., 1930. – С. 248.

7. Шалыганова А. Л. Маслов Михаил Алексеевич / А. Л. Шалыганова // Правление Харьковской общественной библиотеки, 1885–1918 : биобиблиогр. слов. / А. Л. Шалыганова. – Х., 2016. – С. 166–169 с фот.

Матушек (Супрун) Олена Юрївна

(31.12.1971 р. народж.)

Народилася в с. Мілуватка Сватівського району Луганського області. 1979–1989 рр. вчилася в Мілуватській середній школі.

1990 р. вступила на відділення української мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), який закінчила в 1995 р. з відзнакою. 1995–1998 рр. навчалася в аспірантурі кафедри історії української літератури ХДУ. 1999 р. захистила кандидатську дисертацію «Символіка Богородиці у

метатексті барокової літератури» (науковий керівник – архієпископ Ігор Ісіченко, професор).

Із 1999 р. працює на кафедрі історії української літератури ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) на посадах старшого викладача (1999), доцента (2002; вчене звання отримала 2007 р.). 2008–2011 рр. навчалася в докторантурі тієї ж кафедри. 2014 р. захистила докторську дисертацію «Проповіді Лазаря Барановича в дискурсі українського бароко» (науковий консультант – проф. Ю. М. Безхутрий). Із 2014 р. працює на посаді професора, з 2016 р. – в. о. завідувача кафедри, з 2018 р. – завідувача кафедри історії української літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Автор близько 80 друкованих праць.

Викладає (або викладала) курси: «Історія української літератури Х XVIII століть», «Історія української літератури другої половини XIX століття», «Література зарубіжних країн: регіональний аспект (Польща, Білорусь)»; спецкурси «Біблія і українська література», «Білоруська література»; веде наукові семінари: «Кіноверсії української класики», «Диво в українському бароко», «Слобожанські оповідання-міраклі», «“Слово о полку Ігоревім” як риторичний текст», «Рецепція Біблії в українській літературі», «Художнє втілення ідеології в радянській літературі».

«Відмінник освіти України» (2009).

Наукові інтереси: українська література ранньомодерного періоду, образ Богородиці в українській літературі, польська, білоруська літератури.

Основні праці

1. Символіка : Г. Сковорода, Д. Туптало, І. Максимович // Міжнародна студентська конф. «Ідейна спадщина Г. Сковороди в контексті світової і вітчизняної культури» : (тези доп.). – К., 1994. – С. 8–9.

2. Образ Богородиці і засоби смислотворення бароко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 408 : Актуальні проблеми сучасної філології. – С. 152–153.
3. «Марія – Єва» : модель дзеркала у літературі українського барокко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448. – С. 116–119.
4. Семіотичні параметри садової і флористичної символіки у літературі українського бароко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426 : Творчий доробок Юрія Шевельова та сучасні гуманітарні науки. – С. 246–251.
5. Символ і структура тексту у творах марійного змісту в Україні другої половини XVII–поч. XVIII століття // Діалог культур. Святе Письмо в українських пам'ятках / НАН України, Ін-т східноєвроп. дослідж. ; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». – К., 1999. – С. 107–118.
6. Символіка Богородиці і поетика Бароко // Наук. зап. / Нац. ун-т «Острозька академія». Сер. філол. : зб. наук. пр. – Острог, 1999. – Т. 2, ч. 2. – С. 438–444.
7. Символіка Богородиці у метатексті барокової літератури : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1999. – 19 с.
8. «Скарбниця», «Руно» – художньо-образне втілення доби // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426 : Творчий доробок Юрія Шевельова та сучасні гуманітарні науки. – С. 35–41. – (Сер. : Філологія).
9. Візуальні паралелі богородичних символів у літературі українського бароко // Літературознавчі обрії : праці молодих учених України / НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. – К., 2000. – Вип. 1. – С. 24–31.
10. Ісус Христос, Богородиця, свята Олена : літературні коди колядкових образів (на матеріалі студій О. О. Потєбні) // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 491 : Традиції Харківської філологічної школи : До 100-річчя від дня народж. М. Ф. Наконечного. – С. 498–503. – (Сер. : Філологія).
11. Література бароко : символ і структура тексту // IV Міжнар. конгрес українців. Літературознавство : доп. та повідомл., 26–29 серп. 1999 р., м. Одеса. – К., 2000. – Кн. 1. – С. 167–175.
12. Морально-етичний сенс образу Божої Матері в літературі українського бароко // Наук. зап. / Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2000. – Т. 3 : Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України. Біблія на теренах України. – С. 592–597.
13. Рецепція Успіння Богородиці в літературі українського бароко // Біблія і культура : зб. наук. ст. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича [та ін.]. – Чернівці, 2000. – С. 23–28.
14. Семіотичні теорії в дискурсі українського бароко // Християнство й українська мова : матеріали наук. конф., Київ, 5–6 жовт. 2000 р. – Львів, 2000. – С. 228–233.
15. Візуальні коди літературних образів українського бароко // Ukrainistika na prahu noveho století a tisíciletí: problémy jazyka, literatury a kultury : 1 Olomoucké sympoz. ukrajinistů : sb. příspěvků, 15.–17. listop. 2001, Olomouc. – Olomouc (Česká republika), 2001. – S. 217–220.
16. Прагматичні аспекти богородичної символіки в дискурсі українського бароко // Когнитивные сценарии коммуникации на перекрестке языков

- и культур : докл. междунар. конф., 23–28 сент. 2002 г. – Симферополь, 2002. – С. 26–28.
17. Церковна політика і конфесійні кордони в художній структурі оповідань-міраклів XVII ст. // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 666 : Сер. : Філологія. – Вип. 45. – С. 59–62.
 18. Святой митрополит Алексей в барочном литературном дискурсе // *Meninis tekstas : Suvokimas. Analize. Interpretacija*. – Vilnius (Lietuva), 2006. – № 5. – С. 184–189.
 19. «Вогнем і мечем» Г. Сенкевича в українському літературному, критичному та епістолярному дискурсах кінця XIX століття // *Henryk Sienkiewicz : traduce – současnost – recepce : materiály z vědecké konf. uskutečněné v Ostravě ve dnech 13.–14. prosince 2005 u příležitosti 100. výročí udělení Henrykovi Sienkiewiczovi Nobelovy ceny*. – Ostrava (Lietuva), 2006. – S. 91–98.
 20. Образ Антонія Печерського у проповідях Лазаря Барановича // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 745 : Сер. : Філологія. – Вип. 49. – С. 143–146.
 21. 3 (поза-) текстових структур «Сікстинської Мадонни» Івана Франка // *Українське літературознавство*. – Львів, 2006. – Вип. 68. – С. 117–121.
 22. Автор в украинском литературном барокко (жанр проповеди) // *Автор как проблема теоретической и исторической поэтики : сб. науч. ст. : в 2 ч.* – Минск, 2007. – Ч. 1. – С. 193–198.
 23. Реценція «Сікстинської Мадонни» Рафаеля в українській літературі // *Co všechno slovo znamená : sb. příspěvků, věnovaných profesorce PhDr. M. Čechové*. – Ústí nad Labem (Česká republika), 2007. – С. 207–213.
 24. Святий митрополит Олексій у бароковому літературному дискурсі // *Львівська медієвістика*. – Львів, 2007. – Вип. 1 : Дмитро Туптало у світі українського бароко : зб. наук. пр. – С. 110–116.
 25. Образ Богородиці в літературе українського барокко // *Acta humanitara universitatis Saulensis : mokslo darbai*. – Šiauliai (Lietuva), 2008. – T. 5 *Vaikas lietuvių ir pasaulio kultūrose*. – S. 106–114.
 26. Сакральне в діяльності та літературному образі Лазаря Барановича // *Sacrum i Biblia v українській літературі / за ред., перед. слово І. Й. Набитовича*. – Lublin (Polska), 2008. – С. 147–152.
 27. Образи святих Бориса і Гліба у збірці «Труби словес проповідних» Лазаря Барановича // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Т. Шевченка. Філологічні науки. – 2009. – № 18 (181). – С. 92–102.
 28. Лазар Баранович про Воскресіння Лазаря : інтерпретація біблійного матеріалу чи штрихи до образу автора // *Ukrainistika : minulost, přítomnost, budoucnost II : sb. příspěvků z mezinár. konf. konané v Brně ve dnech 19–20 listopadu 2008*. – Brno (Česká republika), 2009. – С. 438–443.
 29. Інтерпретація євангельських див у проповідях Лазаря Барановича («Слово про зцілення розслабленого» зі збірки «Меч духовний») // *Актуальні проблеми української літератури і фольклору : наук. зб. / Донец. нац. ун-т, каф. історії укр. літ. і фольклористики*. – Донецьк, 2009. – Вип. 13. – С. 206–214.

30. «Схід-Захід» у передмові до «Меча духовного» Лазаря Барановича // Питання літературознавства : наук. зб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2010. – Вип. 79. – С. 180–188.
31. Ампліфікація в проповідях Лазаря Барановича // Актуальні проблеми української літератури і фольклору : наук. зб. / Донец. нац. ун-т, каф. історії укр. літ. і фольклористики. – Донецьк, 2011. – Вип. 16. – С. 201–210.
32. «Западники», грекофилы и традиционалисты как читатели «Меча духовного» Лазаря Барановича // Литературовед. журн. – М., 2011. – № 28 : Материали III Международного симпозиума «Русская словесность в мировом литературном контексте». – С. 17–24.
33. Інвенційна топіка проповідей Лазаря Барановича (на прикладі слів про Різдво Христове) // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство. – 2011. – № 13. – С. 95–99.
34. Книги Лазаря Барановича в рецепції російського православ'я XVII століття // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 963 : Сер. : Філологія. – Вип. 62. – С. 170–175.
35. Композиція проповідей Лазаря Барановича // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Філологічні науки. – 2011. – № 19 (230). – С. 28–36.
36. Пресвята Трійця в українській бароковій проповіді // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2011. – № 55. – С. 158–162.
37. Проповідник в українському бароко // Актуальні проблеми слов'янської філології. Сер. : Лінгвістика і літературознавство : міжвузів. зб. наук. ст. – Бердянськ, 2011. – Вип. 24, ч. 2. – С. 326–334.
38. Рецепція проповідей Лазаря Барановича у XVII столітті // Teka komisji polsko-ukraińskich związków kulturowych : studia Ingardeniana. – Lublin (Polska), 2011. – Т. 4. – С. 130–138.
39. Автокомунікація у творчості Лазаря Барановича // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 994 : Сер. : Філологія. – Вип. 64. – С. 212–218.
40. Людина в проповідях Лазаря Барановича // Наук. зап. Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Літературознавство. – 2013. – Вип. 2 (74), ч. 1. – С. 77–87.
41. Теорія гостроти розуму і проповіді Лазаря Барановича // Dialogul slaviștilor la începutul secolului al XXI-lea : simpoz. intern., 22–24 mai 2014, Cluj-Napoca. – Cluj-Napoca (România), 2014. – Anul. 3, nr. 1. – Р. 358–367.
42. Інтерпретація Святого Письма у проповідях Лазаря Барановича // Актуальні проблеми української літератури і фольклору : наук. зб. / Донец. нац. ун-т, каф. історії укр. літ. і фольклористики. – Вінниця, 2015. – Вип. 23. – С. 3–18.
43. Ідеал людини в українських погребових казаннях XVII століття // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. : Літературознавство. – 2015. – № 43. – С. 49–62.
44. Дискурс влади у проповідях чернігівського архієпископа Лазаря Барановича // У пошуках істини : зб. на пошану проф. Володимира Антофійчука / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича ; під ред. Ігоря Набитовича. – Чернівці, 2015. – С. 267–274.
45. Молитва у проповідях Лазаря Барановича // Наук. зап. Бердян. держ. пед. ун-ту. Філологічні науки. – 2015. – Вип. 6. – С. 208–211.

46. Емоційні засоби переконання слухача / читача у проповідях Лазаря Барановича // Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту. Сер. : Філологія : зб. наук. пр. – 2015. – Вип. 15, т. 1. – С. 45–48.
47. Образ Іверської Божої Матері в українській бароковій літературі // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Філологічні науки. Літературознавство. – 2015. – Вип. 9 (310). – С. 106–111.
48. Воскресіння Христове в проповідях Лазаря Барановича // Наук. зап. НаУКМА. Філологічні науки : зб. наук. пр. / Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.». – 2015. – Т. 176. – С. 13–18.
49. Ідентичність українського проповідника XVII століття // Spheres of Culture. – Lublin (Polska), 2016. – Vol. 13. – Р. 43–51.
50. Куп'ятицька ікона Богородиці в українській літературі XVII століття // Слово. Символ. Ритуал : зб. на пошану архієпископа Ігоря Ісиченка з нагоди його 60-річчя ; Праці з історії української літератури. – Х., 2016. – С. 227–237.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 697: про О. Ю. Матушек.
2. Матвєєва Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвєєва // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 116: про дослідження О. Ю. Матушек.
3. Матушек Олена Юріївна // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра історії української літератури. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/matushek/matushek.html.

Маханьков Євген Анатолійович

(20.01.1988 р. народж.)

Народився в м. Артемівськ (тепер – м. Бахмут, Донецька обл.). Навчався в артемівських школах № 3 та № 11. Закінчивши в 2005 р. середню школу, вступив до Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на філологічний факультет (спеціальність – українська мова та література). 2010 р. завершив навчання з відзнакою (магістр, філолог, викладач української мови та літератури).

Протягом 2010–2012 рр. працював на посаді бібліотекаря Центральної наукової бібліотеки ХНУ ім. В. Н. Каразіна, у 2012–2013 рр. – на посаді літературного редактора у юридично-видавничому приватному підприємстві «Страйд».

2011 р. вступив до аспірантури кафедри історії російської літератури філологічного факультету (заочне відділення). 2013 р. був переведений на денне відділення аспірантури. Того ж року зарахований на посаду старшого лаборанта кафедри історії російської літератури філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна.

Аспірантуру закінчив у 2015 р. й захистив кандидатську дисертацію «Мала проза Гайто Газданова: поетика мотивних комплексів». Переведений на посаду старшого викладача кафедри.

Викладає курси історії російської літератури XI–XVII ст., XVIII ст., I половини XIX ст. та II половини XIX ст.

Наукові інтереси: російська література XIX століття, література першої хвилі російської еміграції (1917–1940 рр.).

Праці

1. Поэтика рассказа Г. Газданова «Черная капля» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – Вип. 65. – С. 135–139.
2. «Губы как таковые» : поэтика визуальности в рассказах Г. Газданова 20-х годов : «Гостиница грядущего» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1080 : Сер. : Філологія. – Вип. 69. – С. 56–60.
3. Малая проза Г. Газданова как объект литературоведческих исследований : некоторые итоги и перспективы // Вестн. Харьк. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. Сер. : Русская филология. – 2014. – № 1–2 (51). – С. 120–125.
4. Семантика и поэтика мифологических мотивов в рассказе Г. Газданова «Судьба Саломеи» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 152–156.
5. Динаміка авторських оповідних стратегій у малій прозі Гайто Газданова 1920-х–30-х років // Journ. of Philology, History, Social and Media Communication, Political Science, and Cultural Studies «Spheres of Culture» :

Branch of Ukrainian Studies of Maria Curie-Sklodowska University in Lublin. – 2015. – Vol. 10. – P. 55–62.

6. Мала проза Гайто Газданова : поетика мотивних комплексів : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Х., 2015. – 21 с.
7. Поетика аудіальности в малой прозе Г. Газданова : «Великий музыкант» / Н. П. Евстафьева, Е. А. Маханьков // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер.: Філологія. – 2015. – Вип. 73. – С. 229–232.
8. На пересечении Пушкинской и улицы Гоголя : рецепция творчества русских классиков в романе В. Набокова «Дар» // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер.: Філологія. – 2016. – Вип. 75. – С. 150–154.

Машкін Анатолій Павлович

(19.(31).03.1893 – лютий-березень 1932)

Народився в м. Уржум Вятської губернії в селянській родині. 1903 р. закінчив Вятську гімназію. Був студентом спочатку Казанського, потім Санкт-Петербурзького університетів.

Із 1902 р. член РСДРП, активний учасник революційних подій 1917–1918 рр. Неодноразово був заарештований за участь у студентських демонстраціях у Казані. Перебував у Вологді на засланні. Деякий час (1910–1915) працював у Вятці по лінії народної освіти. Був активним дописувачем газети «Вятский край».

1919 р. направлений до Харкова, тодішньої столиці України, для організації роботи Наркомпросу, працював заступником наркома освіти. 1924 р. призначений членом колегії Наркомпросу.

Протягом 1920–1930-х рр. послідовно працював в установах, які утворювалися внаслідок реорганізації Харківського університету: Академії теоретичних знань, Інституті народної освіти, Педагогічному інституті професійної освіти, де завідував кафедрою педагогіки, обіймав посаду професора ХППО.

Із 1922 р. – член бюро Науково-дослідної кафедри історії європейської культури ІНО.

Автор близько 70 друкованих праць. Читав курс історії літератури та методику викладання літератури та мови.

Із 1921 р. працював за сумісництвом на робітничому факультеті Харківського технологічного інституту, викладав соціально-економічні науки.

Із 1922 р. одночасно завідував редакційним відділом Центрального статистичного управління, з 1923 р. – виконував обов'язки голови Головпрофосвіти (Главпрофобра) (1923). Був головою Центрального методологічного комітету в Інституті історії партії при ЦК КП(б).

Також завідував методичним відділом Комуністичного університету ім. Артема (1925), де згодом став проректором; методичним відділом Інституту марксизму (1926).

Із 1927 р. – член Українського відділення Всесоюзного товариства старих більшовиків.

Важливим напрямком його діяльності була боротьба з безпритульністю. Підтримував методи трудового виховання молоді, запропоновані А. С. Макаренком, зокрема, введення держрозрахунку та оплати праці вихованців шкільного віку.

Із 1927 р. входив до складу редколегії журналу «Красное слово», належав до російської секції Всеукраїнської спілки пролетарських письменників. Читав лекції з історії російської літератури в студії робітників-ударників при журналі «Красное слово».

Помер у Харкові.

Наукові інтереси: методика викладання мови та літератури в середніх та спеціальних навчальних закладах.

Філологічні праці

1. Эстетическая теория Баттё и лирика Державина. – Казань : Центр. тип., 1916. – 24 с.
2. В семье и школе : кн. для чтения в младш. классах ср. и высш. нач. шк. / А. П. Георгиевский, А. П. Машкин. – Казань : Книжник, 1917. – 96 с.
3. Справочник упрощенного правописания : С прил. ст. на приведение правила, крат. истории вопроса особенностей нового правописания и метод. указаний по проведению его в жизнь : пособие для низш. сред. шк. и самообразования / А. Георгиевский, А. Машкин. – Казань : Книжник, 1917. – 32 с.
4. Потебня // Шляхи мистецтва. – 1921. – № 2. – С. 102–103.
5. Критические воззрения Потебни : (эскиз работы) // Бюл. ред. комітету для видання творів Потебні. – Х., 1922. – Ч. 1. – С. 12–37.
6. Литературная методология позитивизма // Наука на Украине. – Х., 1922. – № 4. – С. 297–313.
7. На шляху до наукової естетики // Шляхи мистецтва. – 1922. – № 1. – С. 61–65.
8. Очерки литературной методологии // Наука на Украине. – 1922. – № 3. – С. 175–194.
9. Литература и язык в современной школе : эскизы. – Х. : Укриздат, 1923. – 140 с.
10. Родной язык в школе рабочей молодежи. – Х. : Типо-литогр. Наркомпроса, 1923. – 36 с. – (Б-ка журн. «Путь просвещения» ; № 10).
11. Родной язык в школе фабзавуча : (докл. на Всерос. съезде по образованию рабочей молодежи) // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1923. – № 3. – С. 25–56.
12. Школы крестьянской молодежи // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1923. – № 11–12. – С. 1–9.
13. «Даешь новый метод» : [о новом методе обучения] // Студент революции. – 1924. – № 6. – С. 35–37.

14. Просветительная политика в эпоху диктатуры пролетариата : конспект курса. – Х. : Путь просвещения, 1924. – 32 с.
15. Пути марксистской литературной критики. – Х. : ГИУ, 1925. – 48 с. – (Лит.-крит. б-ка).
16. Синтаксис в школе // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1925. – № 1–2. – С. 63–81.
17. Спроба проаналізувати твір О. С. Пушкіна «Обвал». – К., 1925. – 35 с. – (Українська Академія наук).
18. Типы стилистических упражнений // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1925. – № 10. – С. 67–88.
19. Бібліографічний покажчик з української й російської мови й літератури для масової школи профосвіти / за ред. А. Машкіна ; брали участь Л. Булахівський, Є. Кагаров, В. Кучмий, К. Німчинов, О. Патокова, М. Самарін. – Х. : [ДВУ], 1926. – 59 с.
20. Освітня політика за доби диктатури пролетаріату. – 2-ге вид. – Одеса : ДВУ, 1926. – 137 с.
Те саме: – Х. : ДВУ, 1924. – 135 с.
21. Письменство й мова в сучасній школі : нариси. – 2-ге вид. – Х. : ДВУ, 1926. – 414 с.
22. Рік роботи за Дальтон-планом // Студент революції. – 1926. – № 2. – С. 13–17.
23. [Рецензія] // Більшовик України. – 1927. – № 3–4. – С. 134–144. – Рец. на кн.: «ВАПЛІТЕ» – Вільна академія пролетарської літератури. Альманах перший. – Х. : ДВУ, 1926. – 385 с.
24. Русская книга перед судом рабочего читателя // Красное слово. – 1927. – № 1. – С. 127–138.
25. Огляд методичних посібників з рідної мови й літератури // Робітнича освіта. – 1928. – № 4–5. – С. 156–161.
26. «Формализм» и его пути // Красное слово. – 1927. – № 2–3. – С. 151–165.
27. Художник слова і суспільство : (Діалектика взаємочинності) // Плужанин. – 1927. – № 4. – С. 10–19.
28. Система занять з мови в школі профосу // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1928. – № 8–9. – С. 100–110.
29. Язык и литература в массовой школе профобра // Робітнича освіта. – 1928. – № 6–7. – С. 91–98.
30. Мова й література в масовій школі профосу : (програмово-бібліогр. довід.). Вип. 1 / М. Баженов, Л. Булахівський, І. Капустянський, І. Кудокоцев, А. Машкін, О. Патокова, М. Перегінєць ; за ред. А. Машкіна. – Х. : Держвидав України, 1929. – 80 с.
31. На пути к марксистской литературной методологии // Студент революции. – 1929. – № 1. – С. 47–52.
32. Література й мова в ФЗУ // Робітнича освіта. – 1930. – № 11–12. – С. 109–117.
33. Методи літературної аналізи художніх творів у школі // Робітнича освіта. – 1930. – № 3. – С. 79–83.
34. Література на фронті політтехнізації // Зоря політтехнізації. – 1931. – № 4.*
35. Методика рідної мови : нариси. – Х. : ДВУ, 1930. – 148 с.

36. Позакласні заняття з літератури // Робітнича освіта. – 1930. – № 4–5. – С. 126–140.
37. Методика літератури. – Х. : ДВОУ, 1931. – 136 с.
38. Проблеми літературного стилю // Черв. шлях. – 1931. – № 10. – С. 91–105.

Література про нього

1. Булаховский Л. [Рецензия] / Л. Булаховский // Путь просвещения. – 1923. – № 11–12. – С. 175–178. – Рец. на кн.: Литература и язык в современной школе / А. Машкин. – Х. : ГИУ, 1923. – 140 с.
2. Рудерман М. [Рецензия] / М. Рудерман // Путь просвещения. – 1924. – № 11–12. – С. 244–245. – Рец. на кн.: Пути марксистской литературной критики / А. Машкин. – Х. : ГИУ, 1925. – 48 с. – (Лит.-крит. б-ка).
3. Єрофіїв І. [Рецензія] / Ів. Єрофіїв // Нова книга. – 1925. – № 2. – С. 44–45. – Рец. на кн.: Пути марксистской литературной критики / А. Машкин. – Х. : ГИУ, 1925. – 48 с. – (Лит.-крит. б-ка).
4. Ткаченко І. [Рецензія] / І. Ткаченко // Черв. шлях. – 1931. – № 4. – С. 157–159. – Рец. на кн.: Методика літератури / А. Машкін. – Х. : ДВОУ, 1931. – 136 с.
5. Анатолий Павлович Машкин (некролог) // Красное слово. – 1932. – № 3. – С. 83.
6. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с.
С. 308: про А. П. Машкіна.
7. Шумилин Д. Машкин А. П. – один из забываемых деятелей культуры Слобожанщины / Д. Шумилин, В. Соловьев // Пам'яткознавчі погляди молодих вчених ХХІ ст. : зб. наук. ст. з пам'ятко-охоронної роботи. – Х., 2010. – Вип. 1. – С. 296–300 з фот.
8. Машкин Анатолий Павлович // История Технологического института в лицах (1885–1930). – Х., 2010. – Режим доступа : http://library.kpi.kharkov.ua/vustavki/PREPODAVATELY/PR_%D0%9C.html. – Загл. с экрана.
9. Соловьев В. О. Первая столица республики : ист.-публицист. Очерк / В. О. Соловьев, В. И. Сидоров. – Х., 2013. – 116 с.
С. 62, 71, 72, 103: про А. П. Машкіна.
10. Машкін Анатолій Павлович (1893–1932) // Харківський університет (1917–1941) у спогадах його викладачів та вихованців. – Х., 2016. – С. 396.

Медведєв Федір Пилипович

(15.(28).05.1912–28.08.1987)

Народився в слободі Семенівка, тепер село Калачіївського району Воронежської області (РФ). Із 1929 р. по 1931 р. – студент педагогічного технікуму м. Павлівськ Воронежської області.

1931 р. вступив до Харківського педагогічного інституту професійної освіти (із 1933 р. інститут увійшов до складу ХДУ), який закінчив у 1936 р. Одночасно з навчанням в університеті працював викладачем у Всеукраїнському інституті комуністичної освіти (1933–1935), Харківському педагогічному інституті (1935–1941) та в кількох інших навчальних закладах Харкова.

Після закінчення ХДУ був залишений на викладацькій роботі на філологічному факультеті університету. У цей же час навчався в аспірантурі кафедри російського та українського мовознавства ХДУ (1936–1939). 1941 р. захистив кандидатську дисертацію «Сполучники в українській мові».

Учасник німецько-радянської війни (1941–1945). Перебував на командних посадах та політроботі, мав військове звання – гвардії капітан. Був контужений і поранений. 1946 р. демобілізований і повернувся до Харкова.

1946–1947 рр. працював у Харківському педагогічному інституті іноземних мов на посаді доцента.

1947–1975 рр. – доцент (1947), професор (1964), завідувач (1947–1975), кафедри української мови ХДУ. 1964 р. захистив докторську дисертацію «Дослідження з історії української мови. Питання становлення та історичного розвитку граматичної системи мови».

Із 1946 р. по 1955 р. працював за сумісництвом доцентом і завідувачем кафедри російської мови та літератури Міжобласної вищої партійної школи.

1957–1959 рр. викладав у Варшавському університеті.

У ХДУ читав загальні та спеціальні курси зі слов'янського мовознавства, зокрема з українського та російського.

Автор близько 450 друкованих праць.

Наукові напрямки: граматики, історична граматики, історія української літературної мови, українська фразеологія.

Основні праці

Повну бібліографію до 1985 р. див. у покажчику: Бушуй А. М. Библиографический указатель по фразеологии, украинскому и общему языкознанию : профессор Медведев Федор Филиппович / сост., авт. предисл. и ст. о Ф. Ф. Медведеве А. М. Бушуй. – Самарканд : Изд-во Самарк. ун-та, 1985. – 119 с., портр. – Тит. лист на рус. яз., указатель – на укр. яз.

1. Сполучники в українській мові : дис. ... канд. філол. наук / Харків. ун-т. – Х., 1941. – 179 с.

2. Історія української мови. Історична граматики української мови : учбово-метод. посіб. для студ. філол. ф-тів та ф-тів мови й літ. пед. ін-тів. – Х. : Вид-во ХДУ, 1950. – 88 с.
3. Сучасна українська мова : нариси з граматики : [посібник] / [ред. канд. філол. наук М. П. Івченко]. – Х. : Вид-во Харків. держ. ун-ту, 1951. – 200 с.
4. Синонімічні сполучники підрядності в сучасній українській мові (сполучник «що» та його синоніми) // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1952. – Т. 45 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 2. – С. 19–34.
5. Полтавсько-київський діалект – основа української мови // Харків : [альманах]. – 1953. – Кн. 4. – С. 167–177.
6. Історична граматики української мови. Ч. 1 : Короткий нарис. – Х. : Вид-во ХДУ, 1955. – 215 с.
7. Лексика «Енеїди» І. П. Котляревського : показчик слововживання / уклад. В. С. Ващенко, Ф. Ф. Медведєв, П. О. Петрова. – Х. : Вид-во ХДУ, 1955. – 208 с.
8. Боротьба Івана Франка за єдину українську літературну мову // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1956. – Т. 74 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 4. – С. 65–74.
9. Дещо з історичного коментаря до українського правопису // Укр. мова в шк. – 1956. – № 3. – С. 27–34.
10. Форми займенників в українських грамотах XIV–XV ст. // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1959. – Т. 101 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 7. – С. 279–285.
11. Звукові процеси завершального періоду формування мови української народності та відбиття їх в українських грамотах XIV–XV століть // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1960. – Т. 111 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 9. – С. 121–144.
12. До питання про джерела мовної майстерності «Кобзаря» Шевченка // Праці Одес. держ. ун-ту ім. І. І. Мечникова. – 1962. – Т. 152 : Сер. філол. наук. – Вип. 15 : Питання слов'янської філології. Мовознавство. – С. 5–19.
13. О. О. Потебня та його наукова спадщина // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики / Харків. держ. ун-т ; Укр. комітет славістів при АН УРСР ; [ред. кол. : І. К. Білодід (голов. ред.) та ін.]. – Х., 1962. – С. 13–26. – ([До V Міжнар. з'їзду славістів]).
14. Про історичний аспект вивчення топоніміки // Питання топоніміки та ономастики / АН УРСР. – К., 1962. – С. 219–221.
15. Про основні етапи історичного розвитку української літературної мови / Ф. П. Медведєв, П. А. Моргун, М. Ф. Наконечний // Питання історичного розвитку української мови : праці міжвуз. наук. конф., що відбулася в Харкові 15–20 груд. 1959 р., присвяч. V Міжнар. з'їздові славістів. – Х., 1962. – С. 13–56.
16. Система сполучників в українській мові : короткий нарис. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1962. – 90 с.
17. Українські грамоти XIV–XV століть як пам'ятки мови української народності // Питання історичного розвитку української мови : праці міжвуз. наук. конф., що відбулася в Харкові 15–20 груд. 1959 р., присвяч. V Міжнар. з'їздові славістів. – Х., 1962. – С. 167–179.

18. Исследование по истории украинского языка. Вопросы становления и исторического развития грамматической системы языка : автореф. дис. ... д-ра філол. наук / АН УССР. – К., 1964. – 40 с.
19. Нариси з української історичної граматики / за заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда ; [відп. ред. М. Ф. Наконечний]. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1964. – 247 с.
20. О современном состоянии и путях дальнейшего развития украинского языка : [выступление] // Вопросы развития литературных языков народов СССР в советскую эпоху : материалы Всесоюз. конф., Алма-Ата, 20–24 нояб. 1962 г. – Алма-Ата, 1964. – С. 277–278.
21. Багатство фактів : [рецензія] / Ф. П. Медведєв, П. А. Моргун, М. Ф. Наконечний // Прапор. – 1964. – № 11. – С. 94–96. – Рец. на кн.: Мова української преси : (До середини дев'яностих років XIX ст.) / М. А. Жовтобрюх. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – 415 с.
22. И. К. Белодед – крупный ученый-лингвист : (К 60-летию со дня рождения) / П. Я. Корж, Ф. Ф. Медведєв // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 12 : Сер. філол. – Вып. 2. – С. 187–190.
23. Нова фразеологія сучасного усного мовлення / Ф. П. Медведєв, Г. І. Повх // Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К., 1965. – [Гл.] 3. – С. 147–164.
24. Про спільні риси у розвитку фразеології суміжних російських і українських говірок південно-східних районів Воронежчини // Питання літературознавства і мовознавства : наук. конф. викладачів філол. ф-ту : тези і автореф. доп., верес. 1965 р. / Харків. ун-т. – Х., 1965. – Вып. 1. – С. 48–51.
25. Іван Франко – борець за єдину українську літературну мову / Л. А. Лисиченко, Ф. П. Медведєв, М. Ф. Наконечний // Іван Франко : ст. і матеріали / Львів. держ. ун-т. – 1965. – 36. 12. – С. 103–112.
26. Т. Шевченко – основоположник сучасної української літературної мови // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вып. 1. – С. 5–10.
27. Дослідник слова : [До 60-річчя І. К. Білодіда] / Ф. Медведєв, П. Корж // Прапор. – 1966. – № 8. – С. 72.
28. Вступ до курсу історії української мови : учбовий посіб. для студ. філол. ф-тів ун-тів / Ф. П. Медведєв ; за заг. ред. акад. І. К. Білодіда. – Х. : Вид-во ХДУ, 1967. – 152 с.
29. Скарби української фразеології // Мовознавство. – 1967. – № 5. – С. 69–78.
30. Українська фразеологія у світлі історії народу // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. / ХГУ. – Х., 1967. – С. 150–152.
31. Харківська школа славистів та її вклад у порівняльно-історичне мовознавство / З. М. Веселовська, Ф. П. Медведєв // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. / ХГУ. – Х., 1967. – С. 96–100.
32. Вклад зачинателя : До 190-річчя з дня народж. Г. Квітки-Основ'яненка // Прапор. – 1968. – № 11. – С. 82–86.

33. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко та історія української літературної мови // Г. Ф. Квітка-Основ'яненко. Життя і творчість / Є. Г. Вербицька. – Х., 1968. – С. 142–154.
34. Карбована мудрість : [рецензія] // Прапор. – 1969. – № 9. – С. 73–74. – Рец. на кн.: Словник українських ідіом / уклад. Г. М. Удовиченко. – К. : Рад. письменник, 1968. – 464 с.
35. Університет мовної культури Харківського комітету радіомовлення // Питання мовної культури : зб. ст. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К., 1969. – С. 6–9.
36. Велетень філологічної науки : [до 100-річчя від дня народж. А. Ю. Кримського] / Ф. Медведєв, К. Медведєв // Прапор. – 1971. – № 4. – С. 72–73.
37. Покірна тільки правді і красі : Мова Лесі Українки / Федір Медведєв, Костянтин Медведєв // Прапор. – 1971. – № 2. – С. 16–18.
38. Методична розробка до лекції на тему «Вклад українських і російських учених у вивчення української мови та її історії» / сост. Ф. П. Медведєв, З. М. Веселовська. – Х. : Вид-во ХДУ, 1972. – 84 с.
39. Скарбниця рідного слова / Ф. Медведєв, М. Наконечний // Прапор. – 1972. – № 1. – С. 88–91. – Рец. на кн.: Російсько-український словник : у 3 т. / Ін-т мовознавства АН УРСР ; [редкол. : І. К. Білодід (голова редкол.) та ін.]. – К. : Наук. думка, 1971. – Т. 1–3.
40. Мова і ідеологічна боротьба : [рецензія] / Ф. П. Медведєв, К. П. Медведєв // Філософ. думка. – 1975. – № 3. – С. 124–125. – Рец. на кн.: Мова й ідеологічна боротьба / І. К. Білодід. – К. : Наук. думка, 1974. – 84 с.
41. Г. С. Сковорода в історії української літературної мови // Григорій Сковорода – 250 : матеріали про відзначення 250-річчя з дня народження. – К., 1975. – С. 201–203.
42. Г. С. Сковорода в історії української літературної мови // Українське мовознавство : респ. міжвід. наук. зб. / Київ. держ. ун-т. – К., 1973. – С. 110–117.
43. Потебня Олександр Опанасович // Шевченківський словник : у 2 т. / АН УРСР, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1977. – Т. 2. – С. 139–140.
44. Контрольні роботи та методичні вказівки з історичної граматики української мови для студентів-заочників відділення української мови та літератури філологічного факультету / Ф. П. Медведєв, О. С. Юрченко ; відп. ред. Л. Г. Авксентьев. – Х. : Вид-во ХДУ, 1978. – 21 с.
45. Українська фразеологія. Чому ми так говоримо. – Х. : Вища шк., вид-во при ХДУ, 1977. – 231 с.
*Те саме: Вища шк., вид-во при ХДУ, 1978. – 231 с.
2-ге вид., стереотип. – Х. : Вища шк., вид-во при ХДУ, 1982. – 231 с.*
46. Вклад О. О. Потебні у дослідження історичного розвитку синтаксичної структури слов'янських мов // Вісн. Харків. ун-ту. – 1980. – № 193 : Філологія. – Вип. 13. – С. 3–8.
47. Видатний мовознавець – літераторам : [про наук. спадщину І. К. Білодіда] // Прапор. – 1982. – № 4. – С. 115–116.

48. З історії мовознавчих студій на Україні // Мовознавство. – 1982. – № 3. – С. 14–18.
49. Вклад О. О. Потебні у вітчизняне, світове мовознавство // Творча спадщина О. О. Потебні й сучасні філологічні науки : (До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. – Х., 1985. – С. 176–178.
50. Вклад Л. А. Булаховського у вивчення української мови та її історії / Ф. П. Медведєв, З. М. Веселовська // Вісн. Харків. ун-ту. – 1988. – № 327. – С. 3–9.

Література про нього

1. Авксентьев Л. Г. Вірний покликанню : [до 60-річчя з дня народж. Ф. П. Медведєва] / Л. Г. Авксентьев // Рад. освіта. – 1972. – 3 черв.
2. Корж П. Набуток мовознавця : [до 60-річчя д-ра філол. наук Ф. П. Медведєва] / Петро Корж // Прапор. – 1972. – № 7. – С. 85 з фото.
3. Бушуй А. М. Библиографический указатель по фразеологии, украинскому и общему языкознанию : профессор Медведев Федор Филиппович / сост., авт. предисл. и ст. о Ф. Ф. Медведеве А. М. Бушуй. – Самарканд : Изд-во Самарк. ун-та, 1985. – 119 с., портр. – Тит. лист на рус. яз., указатель – на укр. яз.
4. Юрченко О. С. Актуальні питання періодизації історії української мови у висвітленні професора Ф. П. Медведєва // Вісн. Харків. ун-ту. – 1987. – № 310. – С. 116–119.
5. Гончаренко В. Г. Медведєв Федір Пилипович / В. Г. Гончаренко // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1996. – С. 64–65.
6. Гончаренко В. Г. Проблеми лексикології і фразеології у науковій спадщині професора Ф. П. Медведєва (до 90-річчя від дня народження) / В. Г. Гончаренко // Вісн. Харків. ун-ту. – 2002. – № 572 : Сер. : Філологія. – Вип. 36. – С. 364–366.
7. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.] ; худож.-оформлювач: І. В. Осипов. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
Про Ф. П. Медведєва див. «Іменний покажчик».
8. Юрченко О. С. Медведєв Федір Пилипович / О. С. Юрченко // Українська мова : енциклопедія. – Вид. друге, випр. і доп. – К., 2004. – С. 332 з фото.
9. Лисиченко Л. А. Федір Пилипович Медведєв : (до 100-річчя від дня народження) / Л. А. Лисиченко // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / ХНПУ. – Х., 2013. – Вип. 35. – С. 271–274.
10. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 106: про дослідження Ф. П. Медведєва.

Миронов Олег Олексійович

(16.08.1928–23.05.1994)

Народився в м. Харкові. Деякий час (у 1936–1941 рр.) родина мешкала у Воронежі.

1944 р. закінчив харківську середню школу та рік (1944–1945) навчався в архітектурно-будівельному технікумі. 1945–1946 рр. – слухач підготовчого відділення Харківського гірсько-індустріального інституту.

1947–1952 рр. навчався на класичному відділенні філологічного факультету ХДУ. 1949–1950 рр. – на німецькому відділенні курсів іноземних мов.

1952–1955 рр. – вчитель латинської мови, російської мови та літератури, логіки та психології

Харківської середньої школи № 17.

1955–1959 рр. навчався на заочному відділенні факультету німецької мови Харківського інституту іноземних мов, яке закінчив із відзнакою. 1954–1960 рр. – викладач кафедри лексики і фонетики німецької мови Харківського педагогічного інституту іноземних мов.

Влітку 1957 р. працював перекладачем з італійської мови на VI Всесвітньому фестивалі (м. Москва).

1960–1964 рр. – викладач кафедри німецької філології факультету іноземних мов ХДУ. Одночасно в 1960–1962 рр. викладав італійську мову в Харківській консерваторії.

1964–1966 рр. – викладач іспанської та німецької мов на харківських курсах іноземних мов.

Закінчив аспірантуру кафедри історії зарубіжної літератури ХДУ (1967). 1971 р. захистив кандидатську дисертацію «Эрих Вайнерт – переводчик Тараса Шевченко».

Працював на кафедрі історії зарубіжної літератури філологічного факультету ХДУ на посадах викладача (1967), старшого викладача (1971), доцента (1974), завідувача (в.о. з 1971 р.; 1972–1994).

Періодично працював у Німецькій академії мистецтв в архіві Ериха Вайнерта. Виступав із лекціями в університетах НДР.

Брав участь у створенні бібліографічних покажчиків: «Шевченкознавство в Данії, Швеції, Норвегії, Фінляндії і Бельгії» (1989), «Шевченкознавство в Харківському університеті» (1989), «Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» (2014).

Читав курси античної літератури, літератури Середньовіччя та Відродження, вступ до літературознавства, латинської мови, вів спецкурс «Зарубіжне шевченкознавство».

Автор близько 90 друкованих праць.

Наукові інтереси: творчість німецького поета та перекладача Е. Вайнерта, творчість Т. Шевченка у перекладах європейськими мовами.

Основні праці

1. Останні листи страчених борців італійського Руху Опору / пер. з італ. О. О. Миронов // Всесвіт. – 1959. – № 9. – С. 110–115.
2. К вопросу о вводном курсе немецкого языка при комплексном методе преподавания // Тр. Горьк. пед. ин-та иностр. яз. – 1961. – Вып. 19. – С. 202–210.
3. Работа над произношением в процессе обучения немецкому языку // Материалы кустового методического совещания по улучшению преподавания иностранных языков в средних специальных учебных заведениях : [сборник] / [отв. ред. Б. Я. Антюков]. – Х., 1963. – С. 59–85.
4. К вопросу о периодизации творчества Э. Вайнерта // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. – 1965. – Вып. 2. – С. 46–49.
5. Роль і значення перекладацької діяльності Е. Вайнерта в історії перекладів творів Т. Шевченка в Радянському Союзі // Питання літературознавства і мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. (трав. 1967 р.). – Х., 1967. – [Вип. 2]. – С. 236–238.
6. М. Горький в творчестве Э. Вайнерта // Вісн. Харків. ун-ту. – 1968. – № 36 : Сер. філол. – Вип. 4. – С. 52–60.
7. Е. Вайнерт і Т. Шевченко // Збірник праць Шістнадцятої наук. шевченківської конф. – К., 1969. – С. 219–230.
8. Е. Вайнерт – перекладач Шевченка в оцінці радянської і зарубіжної критики 50-х років // Радян. літературознавство. – 1969. – № 11. – С. 65–69.
9. Лирика М. Ю. Лермонтова в переводах Э. Вайнерта // Материалы межвуз. литературоведческой конф., посвящ. 20-летию Германской Демократической Республики. – Горький, 1969. – С. 40–42.
10. Эрих Вайнерт – переводчик Тараса Шевченко : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – К., 1971. – 23 с.
11. До питання про методику аналізу перекладу поетичного твору // Вісн. Харків. ун-ту. – 1970. – № 50 : Сер. філол. – Вип. 5. – С. 34–39.
12. Поезія Шевченка «У Вільні, городі преславнім...» в перекладі Е. Вайнерта // Збірник праць Сімнадцятої наук. шевченківської конф. – К., 1970. – С. 292–311.
13. Поезія Шевченка «Садок вишневий коло хати» в німецьких перекладах // Збірник праць Вісімнадцятої наук. шевченківської конф. – К., 1971. – С. 292–309.
14. З історії створення Е. Вайнертом поеми «Петрусь» // Збірник праць Дев'ятнадцятої наук. шевченківської конф. – К., 1972. – С. 238–251.
15. З історії створення вайнертового перекладу поеми Т. Г. Шевченка «Відьма» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1973. – № 88 : Філологія. – Вип. 8. – С. 80–86.

16. Поезія Поля Елюара «Bonne Justice» у сучасних українських перекладах / О. О. Миронов, І. Г. Кушнар'єв // Вісн. Харків. ун-ту. – 1973. – № 98 : Інозем. мови. – Вип. 6. – С. 40–45.
17. Немецкий язык : учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / О. А. Миронов, Р. Н. Новичкова ; Укр. заоч. политехн. ин-т, каф. иностр. яз. – Х., 1974. – 244 с.
18. З історії перекладу творів Шевченка у Франції / В. А. Кухтенко, О. О. Миронов // Вісн. Харків. ун-ту. – 1975. – № 128 : Іноземні мови. – Вип. 8. – С. 131–135.
19. Шевченківський словник. – К. : УРЕ, 1976–1977. – Т. 1, 2. – Т. 1. – 1976. – 415 с. ; Т. 2. – 1977. – 410 с.
Зі змісту: Вайнерт (Weinert) Ерих : [нім. перекладач творів Шевченка]. – Т. 1. – С. 99–100 ; Геммер (Hemmer) Ярл : [перекладач творів Шевченка швед. мовою]. – Т. 1. – С. 152. – Без підпису ; Голландська література і Т. Г. Шевченко. – Т. 1. – С. 162 ; Данська література і Т. Г. Шевченко. – Т. 1. – С. 163–164 ; Стендер-Петерсен (Stender-Petersen) Адольф : [данський славіст, дослідник творчості Т. Г. Шевченка]. – Т. 2. – С. 237–238. – Без підпису ; Шведська література і Т. Г. Шевченко. – Т. 2. – С. 354–355 ; Норвезька література і Т. Г. Шевченко. – Т. 2. – С. 57–58.
20. З історії створення Вайнертових перекладів поезій Т. Шевченка «І виріс я на чужині» та «Заступила чорна хмара...» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1977. – № 154. – С. 53–60.
21. З історії створення Е. Вайнертом перекладу поезії Т. Шевченка «Іржавець» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1978. – № 165. – С. 39–43.
22. Из истории создания Э. Вайнертом перевода поэмы Т. Г. Шевченко «Слепая» // Вопр. рус. лит. – Львов, 1978. – Вып. 2 (32). – 120–125.
23. Гільвік (Гійєвік; Guillvic) Ежен // Українська радянська енциклопедія. – 2-е вид. – К., 1979. – Т. 3. – С. 36.
24. Поезії Шевченка «Подражаніє сербському», «Над Дніпровою сагою», «Кума моя і я...» в перекладі Е. Вайнерта // Збірник праць Двадцять третьої наук. шевченківської конф. – К., 1979. – С. 223–237.
25. Латиноязычные авторские интерполяции в поэзии Э. Вайнерта начала 20-х годов // Тезисы докл. Всесоюз. науч. конф. «Проблемы античной истории и классической филологии», 6–8 февр. 1980 г. / ХГУ. – Х., 1980. – С. 146–148.
26. Поезії Т. Г. Шевченка 1860 р. у перекладах А. Курелли / О. О. Миронов, О. Д. Панченко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1981. – № 217. – С. 33–42.
27. Стихотворение Шевченко «Садок вишневий коло хати» в первых переводах на французский язык / В. А. Кухтенко, О. А. Миронов // Вісн. Харків. ун-ту. – 1981. – № 220. – С. 24–32.
28. «Думи мої, думи мої» (1847) у перекладі Е. Вайнерта // Збірник праць Двадцять четвертої наук. шевченківської конф. – К., 1982. – С. 308–314.
29. З історії створення Е. Вайнертом перекладу поезії Т. Г. Шевченка «Тарасова ніч» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1983. – № 245. – С. 97–99.

30. З історії створення Е. Вайнертом перекладу поеми Т. Г. Шевченка «Москалева криниця» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1984. – № 256. – С. 11–20.
31. Датские литераторы о Т. Шевченко // ЮНЕСКО : информ. бюл. – 1984. – Вып. 10. – С. 23–25.
Te same, англ. мовою // UNESCO : inform. bull. – 1984. – Issue 10. – P. 22–23.
Te same, фр. мовою // UNESCO : bull d'inform. – 1984. – Livrasion 4. – P. 23–25.
32. Шевченко в Данії // Збірник праць XXVI наук. Шевченківської конф. – К., 1985. – С. 185–193.
33. «Заповіт» Т. Г. Шевченка шведською мовою // Вісн. Харків. ун-ту. – 1986. – № 284. – С. 23–34.
34. *Ред.: Weinert E. Gesammelte Gedichte. Bd. 7. Nachdichtungen französischer russischer und ukrainischer Lyrik des 19. Jahrhunderts / Erih Weinert ; Hrsg. von O. Mironow u. H. Priedo. – Berlin ; Weimar : Aufbau-Verlag, 1987. – 735 S.*
С. 169–431, 577–586, 626–627, 663–710, 718–720: укладання, редакція текстів перекладів творів Т. Шевченка і коментар до них О. О. Миронова.
35. «Думи мої, думи мої...» (1847) у перекладі Е. Вайнерта // Збірник праць Двадцять четвертої наук. шевченківської конф. – К., 1989. – С. 308–314.
36. Поезія Т. Шевченка «Ликері» у перекладі шведською мовою // Вісн. Харків. ун-ту. – 1989. – № 329. – С. 22–28.
37. Поезія Шевченка «Садок вишневий коло хати» у перекладі шведською мовою // Теорія і практика перекладу : респ. міжвідом. наук. зб. – 1989. – Вип. 16. – С. 28–35.
38. Шевченкознавство в Данії, Швеції, Норвегії, Фінляндії і Бельгії : бібліогр. покажч. / уклад. О. О. Миронов ; бібліогр. ред. М. Г. Швалб. – Х. : ХДУ, 1989. – 36 с.
39. Шевченкознавство в Харківському університеті : бібліогр. покажч. / уклад. В. К. Мазманьянц, О. О. Миронов. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – Х. : ХДУ, 1989. – 55 с.
40. Эрих Вайнерт : К 100-летию со дня рождения // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353. – С. 12–17.
41. Немецкая орфоэпия : учеб. пособие на нем. яз. Ч. 1. – Х. : ХГУ, 1991. – 160 с. : ил.
42. О гуманизации народного образования // Гуманизация науки и образования : материалы науч.-метод. конф. / ХГУ. – Х., 1991. – С. 34–36.
43. Деякі мовні засоби поетичної сатири Еріха Вайнерта // Комическое в мировом литературном процессе XX века : худож. практика и проблемы науч. осмысления : тез. докл. и сообщ. межгос. науч. конф. (8–10 окт. 1992 г.). – Х., 1992. – С. 72–73.
44. «Прекрасное» и «человек» в ментальности, литературе и искусстве древних греков // Дух и космос : Культура и наука на пути к нетрадиционному миропониманию : тез. докл. и выступлений междисциплинар. симпоз., Харьков, 28–30 сент. 1992 г. – С. 104.
45. Є. Вінтер про Сковороду як представника раннього Просвітництва в Україні // Тези доп. Харківських Сковородинівських читань, присвяч.

270-річчю з дня народження Григорія Савича Сковороди (24–25 листоп. 1992 р.). – Х., 1992. – С. 15–18.

46. Шевченко в Нідерландах та бельгійській Фландрії // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 376. – С. 11–19.
47. Альфред Єнсен – шевченкознавець // Тридцята наук. шевченківська конф. : тези і матеріали, 27–30 квіт. 1993 р. – Донецьк, 1993. – С. 188–194.
48. Ідіоматична лексика творів Т. Шевченка в перекладах Е. Вайнерта // Тридцять перша наук. шевченківська конф., 9–11 берез. 1994 р. : матеріали. – Луганськ, 1994. – С. 144–147.
49. Поезія Тараса Шевченка «Минули літа молодії» в німецькому перекладі К. Е. Францоza і норвезьких перекладах А. Г. Юнге та Б. Валлергава // Слово про Шевченка : збірник / [редкол. : Л. Г. Авксентьев, Ю. М. Безхутрий, В. С. Калашник та ін.]. – Х., 1998. – С. 115–164.
50. Шевченківська енциклопедія : в 6 т. Т. 2. – К., 2012. – 760 с.
Зі змісту: Геммер Ярл. – С. 58–59; Голландська література і Шевченко. – С. 111–112; Данська література і Шевченко. – С. 275–276.

Література про нього

1. Бондар В. «І муза Кобзаря планетою луна...» : Про що розповіли експонати домашнього музею / В. Бондар // Веч. Харків. – 1984. – 24 берез.
Про доц. ХДУ О. О. Миронова, відомого в республіці шевченкознавця.
2. Книги наших учених : [про участь доц. каф. зарубіж. літ. О. О. Миронова у співпраці з нім. колегами у виданні 7-томного зібрання творів Е. Вайнера] // Харків. ун-т. – 1988. – 12 квіт.
3. Яницький Б. Дослідник музи Кобзаря : [про шевченкознавця, доц. каф. зарубіж. літ. ХДУ О. О. Миронова] / Б. Яницький // Слобід. край. – 1991. – 8 берез.
4. Доцент філфаку О. О. Миронов – один із провідних шевченкознавців України ... ділиться з колегами-шевченкознавцями старшим викладачем О. К. Клименко, доц. О. Д. Мартиною, О. П. Чугуєм новими знахідками : [фото] // Харків. ун-т. – 1994. – 9 берез.
5. Каменский А. Уходят легенды : [О. А. Миронов : некролог] // Слобода. – 1994. – 4 июня с фот.
6. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про О. О. Миронова.
7. Олег Олексійович Міронов // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярko ; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 26.
8. Артеменко Є. Г. «Ми не лукавили з тобою...» : Роздуми, пошуки, зустрічі / Є. Г. Артеменко ; переднє слово А. А. Перерви. – Х. : Майдан, 2011. – 283 с.
С. 71: про О. О. Миронова.

9. Боронь О. Миронов Олег Олексійович / Олександр Боронь // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. – К., 2015. – Т. 4. – С. 216–217.
10. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.

Ця робота хронологічно доповнює покажчик «Шевченкознавство в Харківському університеті», укладений В. К. Мазманьянц та О. О. Мироновим, який витримав два видання (1971, 1989.)

Про дослідження О. О. Миронова – див. іменний покажчик.

Михайлин Ігор Леонідович

(13.10.1953–4.11.2017)

Народився в м. Харків. У 1961–1971 рр. навчався в Мереф'янській середній школі, яку закінчив із золотою медаллю.

1971 р. вступив на філологічний факультет Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна), який закінчив 1976 р. з відзнакою. З того ж року працював на кафедрі історії української літератури ХДУ викладачем.

1978–1982 рр. навчався в заочній аспірантурі тієї ж кафедри. 1982 р. захистив кандидатську дисертацію «Проблема художнього конфлікту в українській літературній критиці 1950-х – 1960-х років». Після захисту обраний старшим викладачем (1982), доцентом (1986).

У 1990–1992 рр. був переведений на посаду старшого наукового співробітника для завершення докторської дисертації. Докторську дисертацію «Внутрішньожанрова типологія та еволюція трагедії в українській драматургії 1917–1987 рр.» захистив у 1993 р. У 1994 р. обраний на посаду професора кафедри історії української літератури ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Із 1996 р. до 2012 р. – професор-завідувач кафедри журналістики. Із 2012 р. – професор цієї ж кафедри. Звання професора присвоєне в 2001 р.

2002 р. обраний академіком Академії наук вищої освіти України по відділенню «Масова комунікація».

На кафедрі історії української літератури викладав навчальні дисципліни: «Теорія літератури», «Література народів СРСР», «Історія української літератури ХХ століття», «Літературна критика».

На кафедрі журналістики викладав курси: «Історія української журналістики», «Основи журналістики», «Історія журналістики Харківської губернії», «Журналістська освіта і наука», «Мистецька критика». Вів науковий семінар «Українська та світова світоглядна публіцистика в площині соціальних комунікацій».

Автор понад 520 праць, зокрема 31 книжкового видання з історії української журналістики, історії української літератури, теорії журналістики, медіакритики. Виступав як публіцист і літературний критик.

Під його керівництвом захищено 15 дисертацій кандидатів філологічних наук і кандидатів наук із соціальних комунікацій.

2008–2010 рр. – член експертної ради ВАК України з соціальних комунікацій. 2010–2012 рр. – заступник голови експертної ради з гуманітарних і соціальних наук Державної акредитаційної комісії України; член цієї комісії в 2000–2014 рр. Був членом редакційних колегій кількох наукових часописів: «Збірник Харківського історико-філологічного товариства» (голова редакційної ради), «Вісник Харківського університету. Серія: Філологія», «Пресознавчі студії: історія, теорія, методологія: збірник праць кафедри української преси

і Дослідницького центру історії західноукраїнської преси» (Львів: ЛНУ імені Івана Франка), «Від бароко до постмодерну: збірник праць кафедри української та світової літератури [Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди]».

Нагороджений орденом Петра Могили Міністерства освіти і науки України (2005), відзнакою Національної спілки журналістів України «Зірка української журналістики» (2008). Лауреат Всеукраїнського конкурсу романів, кіносценаріїв, п'єс та пісенної лірики про кохання «Коронація слова» у номінації «Романи» (2011). Лауреат премії ім. Петра Василенка (2013).

Член Національної спілки письменників України (1998). Член (1991), голова (1999) Харківського історико-філологічного товариства. Почесний громадянин міста Мерефа (Харківська область) (1997 р.).

Псевдоніми: І. Слобожанець, Роман Щедрик, Варвара Жукова, Марина Жукова.

Наукові інтереси: історія української журналістики, історія української літературної критики та публіцистики, філософські проблеми розвитку сучасної масової комунікації, історіографія українського журналісткознавства, літературна Харківщина.

Основні праці

1. Проблема конфлікту в трактовці української совєтської критики і літературознавства 50-х – 60-х років : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Одеса, 1982. – 24 с.
2. Вивчення творчості Олександра Корнійчука в школі : посіб. для вчителів. – К. : Радян. шк., 1989. – 144 с.
3. Жанр трагедії в українській радянській драматургії : (питання історії і теорії). – Х. : Вища шк., вид-во при Харків. ун-ті. 1989. – 152 с.
4. Внутрішньожанрова типологія та еволюція трагедії в українській драматургії (1917–1987 років) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук. – К., 1993. – 31 с.
5. Гамартія Миколи Хвильового : монотрагедія на 5 дій з прологом. – Х. : Лінотип, 1993. – 40 с.

Те саме // Вітчизна. – 1993. – № 11–12. – С. 124–140.

6. Достоевський і Шевченко : наук.-літ. есе. – Х. : Видавець, 1994. – 66 с.
7. Основи журналістики : навч. посіб. – Х. : Харків. держ. ун-т, 1998. – 131 с.
Вид. 2-ге, доп. і політш. – Х. : ХІФТ, 2000. – 278 с.
Вид. 3-тє, доп. і політш. – К. : ЦУЛ, 2002. – 284 с.
Вид. 4-те, рос. мовою: Основи журналистики : учебник : автор. пер. с укр. яз. – Изд. 4-е, испр. и доп. – Х. : ХІФО, 2004. – 344 с.
Вид. 5-те, випр. і допов. – К. : Центр навч. літ., 2011. – 496 с.

8. Історія української журналістики. Кн. 1. Період становлення : від журналістики в Україні до української журналістики : підручник. – Х. : ХІФТ, 2000. – 279 с.

Вид. 2-ге: Т. 1. Період становлення : від журналістики в Україні до української журналістики // Історія української журналістики XIX століття : підруч. для вузів. – К., 2003. – С. 3–222.

Вид. 3-є, доп. і поліпш.: Історія української журналістики. Період становлення : від журналістики в Україні до української журналістики. – Х. : Прапор, 2005. – 320 с.

9. Історія української журналістики ХІХ століття : підручник. – К. : Центр навч. літ., 2003. – 720 с.
10. Українська журналістика : обсяг поняття // Українське журналістознавство. – 2005. – Вип. 6. – С. 27–31.
11. Літературна Харківщина. – Х. : Майдан, 2007. – Кн. 1–2.
[Кн. 1]: Поезія : Есеїстика. Портрети. Рецензії. – 2007. – 296 с. – (Серія : Есеїстика Слобожанщини).
Кн. 2: Проза : Есеїстика. Портрети. Рецензії. – 2015. – 308 с.
Кн. 3: Література. Журналістика. Освіта : Есеїстика. Портрети. Рецензії – 2016. – 360 с.
12. Нарис історії журналістики Харківської губернії. 1812–1917. – Х. : Колорит, 2007. – 366 с.
13. У пошуках сутності журналістики // Від бароко до постмодерну : зб. пр. каф. укр. та світ. літ. [Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди] – Х., 2007. – Т. 5 : До ювілею доцента Валентини Пантеліївни Андрусенко. – С. 377–392.
14. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. – Х. : Прапор, 2008. – 512 с.
15. Історія журналістики на слобідських землях від початку до сьогодення // Від бароко до постмодерну : зб. пр. каф. укр. та світ. літ. [Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди]. – Х., 2008. – Т. 4. – С. 251–277.
16. Категорії дедукції та індукції в естетиці Івана Франка // Іван Франко : дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнар. наук. конгресу, присвяч. 150-річчю від дня народж. Івана Франка (Львів, 27 верес. – 1 жовт. 2006 р.). – Львів, 2008. – Т. 1. – С. 328–334.
17. Національна ідентичність українців і журналістика // Творчі та організаційні особливості функціонування сучасного медійного простору : зб. наук. пр. – Тернопіль ; Львів, 2008. – Т. 1. – С. 103–107.
18. Журналістська освіта і наука : підручник. – Суми : Унів. кн., 2009. – 336 с.
19. Інформаційний образ як комунікативна категорія // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2009. – Т. 13. – С. 117–136.
20. Науково-дослідна робота студента з журналістики. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2001. – 90 с.
2-е вид., випр. і допов., під назвою: Науково-дослідна робота студента з журналістики : метод. матеріали для студентів із спец. «Журналістика». – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2010. – 92 с.
21. Журналістські освітні мемуари як джерело з історії української медіаосвіти // Держава та регіони. Сер. : Соціальні комунікації. – 2010. – № 3. – С. 130–136.
22. Нарис історії українського журналістознавства // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 903 – Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 2. – С. 61–84.
23. Поезія, проза і «газетна література» в концепції О. О. Потебні // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 910, ч. 2. – С. 22–27.

24. Гіпотеза про текст і мовлення в журналістиці // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2011. – № 968 : Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 3. – С. 15–21.
25. Природа факту в площині журналістики // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2011. – Т. 14. – С. 120–138.
26. Чорнобильний мотив у публіцистиці пізнього Олесе Гончара // Рецепція України в контексті сучасної мови та літератури : зб. наук. пр. / Дон. нац. гірн. ун-т. – Донецьк, 2011. – С. 217–229.
27. Як царський уряд перешкоджав українському державотворенню : війна з читачем української преси // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. : Журналістика. – 2011. – Вип. 34. – С. 24–31.
28. Якою мовою говорить журналістика? // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. праць на пошану проф. Володимира Семеновича Калашника / [уклад. М. Філон, Т. Ларіна] ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 28–39.
29. Василь Лизанчук як наукова і моральна категорія // Теле- та радіожурналістика : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2012. – Вип. 11. – С. 310–315.
30. Благбаз : альм. Харків. сатириків і гумористів. № 6 / голов. ред. О. М. Бандурка. – Х. : Золота миля, 2013. – 320 с.
Зі змісту: ст. І. Л. Михайлина: Про поетичні мудрації Миколи Возіянова. – С. 76–78 ; Смійтеся по суботах, смійтеся з Суботою. – С. 174–175 ; Герой епохи самодурства. – С. 251–271.
31. Валентина Миколаївна Галич як Особистість у науці про журналістику // Vale! : зб. на пошану проф. Валентини Миколаївни Галич з нагоди 60-річчя / упоряд. О. В. Антонова, А. В. Дроздова. – Луганськ, 20013. – С. 21–26.
32. Журналістика : слов.-довід. / авт.-уклад. І. Л. Михайлин. – К. : Академвидав, 2013. – 320 с. – (Серія : Nota bene).
33. Іван Перепеляк : літ. портрет. – Х. : Майдан, 2013. – 208 с.
Те саме. – 2-е вид., доп. – Х. : Майдан, 2014. – 218 с.
34. Літературно-критична шевченкіана Олесе Гончара // Феномен Олесе Гончара в духовному просторі українства : зб. наук. ст. / ПНПУ імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – С. 186–194.
35. Професор В. О. Александров як дослідник соціальної комунікації // Діалог : Медіа-студії : зб. наук. пр. / [ред. кол. : О. Александров (відп. ред.) та ін.]. – Одеса, 2013. – Вип. 16. – С. 47–51.
36. Публіцистика як мистецтво слова в науковій спадщині Володимира Здорогеги // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. : Журналістика. – 2013. – Вип. 38. – С. 71–78.
37. Тарас Шевченко в літературній публіцистиці Дмитра Донцова // Українська періодика : історія і сучасність : доп. та повідомл. одинадцятої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 29–30 листоп. 2013 р. – Львів, 2013. – С. 518–530.
38. «Я над цим питанням дуже серйозно думав...», або Володимир Здорогега як мислитель // Мистецтво збагнути день : спогади про Володимира Здорогегу / упоряд. О. І. Наливайко ; за ред. І. І. Паславського. – К., 2013. – С. 141–149.
39. Запізніла рецензія, або Про наративні науку та інші дивні речі // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2014. – Т. 15. – С. 12–20.

40. Компаративні візії Юрія Шереха (Шевельова) в стосунку до української літератури // Юрій Шевельов – учора, сьогодні, завтра : зб. за підсумками наук. викладів у Харкові 30 жовт. 2014 р. / ред. кол. : С. В. Вакуленко, В. С. Калашник (голова), Р. А. Трифонов. – Х., 2014. – С. 68–79.
41. Моя хата скраю, або Робінзонада в сучасній українській публіцистиці // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – К., 2014. – Т. 54. – С. 143–147.
42. Про Шевченка і не тільки : наук. розвідки, есеї. – Х. : Майдан, 2014. – 268 с.
Те саме. – 2-е вид. – Х. : Майдан, 2016. – 298 с.
43. Публіцистика та літературна критика І. Нечуя-Левицького в журналі «Дніпрові хвилі» // Журналістика. Філологія. Медіаосвіта : зб. наук. пр. / ПНПУ імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2014. – С. 136–141.
44. Журналістика і юрба в концепції Сержа Московічі // Медіапростір : зб. наук. ст. із соціал. комунікацій / [ред. кол. : Н. Поплавська та ін.]. – Тернопіль, 2015. – Вип. 8. – С. 107–115.
45. Лицар без страху й догани, або Степан Кость у колі своїх наукових студій // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. : Журналістика. – 2015. – Вип. 40. – С. 5–20.
46. Неоніла Василівна Бойко і журналістика // Неоніла Бойко : мысль животворящая : сборник / сост. Л. Р. Савченко. – Х., 2015. – С. 62–65.
47. Чи є публіцистика журналістикою // Універсум. – 2015. – № 5–6. – С. 27–29.
48. Бунтар проти абсурду, або Відповідь А. Камю на запити масового суспільства // Філол. трактати = Филол. трактаты = Philological Treatises. – 2016. – Том 8, № 1. – С. 150–162.
49. Масове суспільство та елітарна людина в концепції Майкла Янга // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 75. – С. 206–211.
50. Рецепт подолання масового суспільства в романі Германа Гессе «Гра в бісер» // Філол. трактати = Филол. трактаты = Philological Treatises. – 2016. – Т. 8, № 2. – С. 63–73.

Література про нього

1. Михайлин І. Автобіографія. Бібліографія праць / Ігор Михайлин // Науково-дослідний центр періодики (1993–2003 рр.) : у 2 т. / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника ; НДЦ періодики ; уклад. М. М. Романюк ; відп. ред. Л. В. Сніцарчук. – Львів, 2003. – Т. 2 : Постаті : біобібліогр. покажч. – С. 420–431.
2. Ігор Михайлин // Письменники Харкова : довідник / передмови Р. Мельникова, С. Сапеляка, О. Ковальнової. – Х. : Майдан, 2003. – С. 116–118.
3. Гетьманець М. Ф. Михайлин Ігор Леонідович / М. Ф. Гетьманець // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – 2-е вид., випр. і допов. – Х., 2007. – С. 193–194.
4. Михайлин Ігор Леонідович // Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. довід. / за ред. В. С. Бакірова. – Х., 2009. – С. 211 з фот.

5. Лизанчук В. В. Українська журналістика в концепції професора Ігоря Леонідовича Михайлина / В. В. Лизанчук // Держава та регіони. Сер. : Соціальні комунікації. – 2010. – № 3. – С. 37–41.
6. Ігор Михайлин // Сучасні письменники України : біобібліогр. довід., уточн. і допов. / упоряд. Анатолій Гай ; відп. ред. Олеся Курило. – Біла Церква, 2012. – С. 294–295.
7. Сергієнко О. Г. Михайлин Ігор Леонідович / Сергієнко О. Г. // Видатні мереш'яни / за ред. О. Г. Сергієнка. – Х., 2013. – С. 90–91.
8. Тома Л. В. Про книгу Ігоря Михайлина і не тільки : [рецензія] / Леонід Тома // Укр. літ. газета. – 2014. – 4 серп. – С. 7. – Рец. на кн.: Про Шевченка і не тільки : наук. розвідки, есеї. – Х. : Майдан, 2014. – 268 с.
9. Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Нова серія. Т. 15. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2014. – 489 с.
Зі змісту: ст. про І. Л. Михайлина: Слобожанський патріот / Ольга Волосова. – С. 3–5 ; «Університет – не казарма» / Олег Коцарев. – С. 5–8 ; Білий крук / Ігор Оржицький. – С. 8–11.
10. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 118, 151: про дослідження І. Л. Михайлина.

Міняйло Лук'ян Дмитрович
(28.05.1895–12.01.1939)

Народився в с. Котельва Охтирського повіту Харківської губернії в селянській родині. 1916–1925 рр. працював учителем, директором школи в с. Котельва. 1925–1927 рр. був членом президії Котелівського райвиконкому.

1927 р. вступив на літературно-мовний факультет Харківського професійного інституту педагогічної освіти (ХППО), який закінчив 1932 р.

1932 р. призначений на посаду доцента літературно-мовного факультету ХППО. Із відновленням Харківського університету працював там до 1939 р., читав курс української мови.

1932 р. призначений завідувачем літературного факультету ХППО. 1933–1935, 1937–1938 рр. очолював літературний факультет ХДУ (1937–1938 рр. – декан вечірнього відділу літературного факультету, в. о. декана літературного факультету).

1934–1937 рр. – одночасно декан літературного факультету Вечірнього учительського університету при ХДУ.

1934 р. був виключений із партії за «притуплення партійної пильності» в справі В. Д. Коряка, згодом поновлений.

1935–1936 рр. був призначений заступником декана економічного факультету ХДУ.

1938–1939 рр. доцент, завідувач кафедри української мови ХДУ.

Помер у Харкові.

Література про нього

1. Харківський університет (1917–1941 рр.) у спогадах його викладачів та вихованців / [упоряд., передм. В. Ю. Іващенко ; уклад. Ю. А. Кісельова, С. М. Куделко, С. І. Посохов та ін. ; вступ. ст. О. І. Красько]. – Х., 2016. – 431 с.
С. 77, 80, 138–139, 398: про декана літературного факультету Л. Д. Міняйла.
2. Кафедра української мови // Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна: Філологічний факультет. – Режим доступу: http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/katedra_uk_m.html.

Міхільов Олександр Дмитрович

(28.07.1936 р. народж.)

Народився в с. Петрівське Балаклійського району Харківської області, де в 1953 р. закінчив середню школу.

1954–1955 рр. працював інструктором Петрівського районного комітету комсомолу. 1955–1958 рр. служив в армії. 1958–1959 рр. – художній керівник, згодом директор Петрівського районного будинку культури.

1964 р. закінчив із відзнакою філологічний факультет ХДУ. 1964–1966 рр. працював викладачем кафедри історії зарубіжної літератури ХДУ.

1966–1969 рр. викладав у Туніському університеті та Радянському культурному центрі в Тунісі (Туніська Республіка), 1970–1972 рр. – у паризьких університетах (Франція).

1974 р. захистив кандидатську дисертацію «Становление драматургии Романа Роллана и значение в ней комического». Того ж року закінчив факультет іноземних мов ХДУ ім. О. М. Горького (за спеціальністю «французька мова та література»). Продовжував працювати на кафедрі історії зарубіжної літератури ХДУ – старшим викладачем, доцентом, завідувачем кафедри (1981–2013), професором. 1990 р. захистив докторську дисертацію «Проблемы развития сатиры во французской литературе XX века (послевоенная проза)». Звільнився з університету в 2013 р.

Обраний академіком Академії наук Вищої школи України. Із 1994 р. – голова Харківської філії відділення філології та мистецтвознавства АН Вищої школи України.

Нагороджений похвальною грамотою Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти СРСР (1969 р.); медаллю Ярослава Мудрого АН Вищої школи України, знаком Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України».

Опублікував близько 200 наукових, науково-методичних і публіцистичних праць. Автор перекладів: Сан-Антонио Фредерик Дар «Сан-Антонио у маков. Голосуйте за Берюрье! Жди гостей» (1994); Давид К. «Франц Кафка» (1998); Дютур Ж. «Воспоминания Мэри Ватсон» (1999) та ін.

Підготував 10 кандидатів наук.

Із 2001 р. – голова Харківської обласної організації партії «Русско-Украинский союз» (Русь). Із 2006 р. по 2010 р. – депутат Харківської обласної ради, керівник фракції «Русь – Слобожанский выбор».

Наукові інтереси: дослідження розвитку та взаємодії художньо-естетичних систем ХХ–ХХІ ст., функціонування комічного в літературі та мистецтві; філософські проблеми. Перекладає сучасну французьку літературу (понад 10 романів). Створив наукову школу з вивчення проблем комічного в художньому мисленні та розвитку і взаємодії художньо-естетичних систем ХХ–ХХІ ст.

Основні праці

Повну бібліографію праць до 2011 р. див. у покажчику: Михилев Александр Дмитриевич – профессор Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина : биобиблиогр. указ. / сост. Ю. Ю. Полякова. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2011. – 32 с. (227 назв.)

1. Про характер сатири та гумору в творі Ромена Роллана «Лілюлі» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1974. – № 109 : Філологія. – Вип. 9. – С. 39–46.
2. Становление драматургии Ромена Роллана и значение в ней комического : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.05 – литература стран Западной Европы, Америки и Австралии. – Львов, 1974. – 24 с.
3. Неопублікована драма Р. Роллана «Емпедокл» (історія створення та проблема стилю) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1975. – № 125 : Філологія. – Вип. 10. – С. 32–39.
4. Новаторство в літературі – справжнє і уявне // Прапор. – 1977. – № 6. – С. 85–90.
5. Пафос утверждения и отрицания : Природа комического в драматургии Ромена Роллана. – Х. : Вища шк., изд-во при Харьков. ун-те, 1979. – 136 с.
6. Вопросы комического в работах филологов Харьковского университета // Вісн. Харків. ун-ту. – 1980. – № 193 : Філологія. – Вип. 13. – С. 49–53.
7. Сатира и сатирико-юмористические тенденции во французской литературе 70-х годов XX века // Вісн. Харків. ун-ту. – 1983. – № 245 : Поетика, стиль, лексикологія і граматична будова української та російської мов. – С. 42–48.
8. О некоторых особенностях сатирического анализа действительности в творчестве К. Воннегута // Литература США XIX–XX вв. – Краснодар, 1985. – С. 123–131.
9. Чувство времени // Избранное : пер. с англ. / Дж. Олдридж. – Х., 1985. – С. 473–478.
То же. – 2-е изд., стереотип. – Х., 1986. – С. 473–478.
10. Жанрово-композиционное своеобразие современной французской сатирической прозы (П. Данинос, Р. Эскарпи, Р. Фалле) // Жанр и композиция литературного произведения. – Петрозаводск, 1986. – С. 167–175.
11. Писатель, устремленный к будущим векам // Жерминаль : роман : пер. с фр. / Эмиль Золя. – Х., 1986. – С. 454–455.
То же. – Х., 1987. – С. 454–455.
12. Комическое в художественном сознании Рене Фалле // Вісн. Харків. ун-ту. – 1987. – № 310 : Дослідження з класичної і радянської літератури, лінгвістики та граматичної структури української та російської мов. – С. 33–40.
13. Бальзак (Balzac) Оноре де / О. Д. Міхільов, В. Г. Матвіїшин // Українська літературна енциклопедія. – К., 1988. – Т. 1. – С. 121–122.
14. Идейно-художественное своеобразие сатирико-юмористического творчества Р. Эскарпи // Вісн. Харків. ун-ту. – 1988. – № 327 : Лінгвістична спадщина Л. А. Булаховського і розвиток філологічної науки в Харківському університеті. – С. 106–113.

15. Особенности поэтики сатирической прозы Пьера Буля // Проблемы метода и поэтики в зарубежных литературах XIX–XX веков : (Историческая динамика и национальная специфика) : межвуз. сб. науч. тр. – Пермь, 1989. – С. 128–136.
16. Проблемы развития сатиры во французской литературе XX века (послевоенная проза) : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – М., 1989. – 36 с.
17. Французская сатира второй половины XX века : Социал.-идеол. аспект и поэтика. – Х. : Вища шк., изд-во при Харьк. гос. ун-те, 1989. – 183 с.
18. С поправкой на человека // Наш человек в Гаване. Комедианты : романы : пер. с англ. / Грэм Грин. – Х., 1990. – С. 473–478.
19. Дідро (Diderot) Дені // Українська літературна енциклопедія. – К., 1991. – Т. 2. – С. 66.
20. Комическое в структуре драм Р. Мерля «Сизиф и смерть» и «Новый Сизиф» / А. Д. Михилев, О. С. Кривошеева // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353 : Питання сучасного радянського літературознавства і мовознавства. – С. 24–29.
21. Писатель великого сердца : Роберт Льюис Стивенсон // Избранные произведения : в 3 т. / Роберт Льюис Стивенсон. – Х., 1992. – Т. 1. – С. 5–10.
22. Проблемы гуманизма и дегуманизации в художественной культуре XX века : теория и практика // Брега Тавриды. – Симферополь, 1997. – № 4. – С. 139–153.
23. Сказки Грипари : идейно-художественное своеобразие / А. Д. Михилев, И. В. Сарановская // Вісн. Харків. ун-ту. – 1997. – № 390 : Актуальні проблеми комунікації та викладання іноземних мов. – С. 104–107.
24. Жан Дютур : «Меня начнут обожать после смерти» // Воспоминания Мэри Ватсон : романы, рассказы : пер. с фр. / Ж. Дютур. – Х., 1999. – С. 7–22.
25. Литературно-эстетические ориентации XX века в исторической перспективе // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2000. – № 484 : Post office. Образы времени – образы мира. – С. 72–87. – (Теорія культури і філософія науки).
26. Специфика структурной организации художественного текста в «Колыбели для кошки» К. Воннегута / А. Д. Михилев, П. А. Горобец // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2001. – № 520 : Філологія. – Вип. 33. – С. 51–54.
27. Детективный жанр и феномен Сан-Антонио / А. Д. Михилев, И. А. Обернихина // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 572 : Філологія. – Вип. 36 : Семантика, поетика та прагматика тексту. – С. 270–278.
28. «Искусство смертных следует природе ...»? // Вестн. Харьков. нац. ун-та им. В. Н. Каразина. – 2002. – № 571 : Post office : Образы времени – образы мира. – С. 5–25. – (Теория культуры и философия науки).
29. Система этико-эстетических воззрений У. С. Моэма в контексте идейно-художественных требований массовой литературы / О. Н. Вержанская, А. Д. Михилев // Вестн. Харьков. нац. ун-та им. В. Н. Каразина. – 2002. – № 571 : Post office : Образы времени – образы мира. – С. 43–54. – (Теория культуры и философия науки).
30. Формирование художественно-философской концепции в творчестве Джозефа Хеллера / Л. К. Казакова, А. Д. Михилев // Вестн. Харьков. нац. ун-та им. В. Н. Каразина. – 2002. – № 571 : Post office : Образы времени – образы мира. – С. 76–85. – (Теория культуры и философия науки).

31. Курт Воннегут : специфика художественного мира : для студ. филол. спец. высш. учеб. заведений, аспирантов и преподавателей / А. Д. Михилев, И. Л. Титаренко. – Х. : Эксклюзив, 2003. – 236 с.
32. Аксиологічний вимір релігії в самосвідомості римської культури (на матеріалі праць Марка Туллія Цицерона) / О. Д. Міхільов, О. Ю. Волох // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 625-2 : Теорія культури і філософія науки. – С. 101–105.
33. Україна і античність : Метод культурно-історичних аналогій в осмисленні реалій сучасності / О. Д. Міхільов, О. Ю. Волох // Вестн. Харків. нац. ун-та ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 624 : Post office : Образы времени – образы мира. – Х., 2004. – С. 91–98. – (Теорія культури і філософія науки).
34. Христианство и христианская этика в структуре творческого наследия М. Метерлинка / А. Д. Михилёв, Т. Л. Чернигова // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 625-2 : Сер. : Теорія, культури і філософія науки. – Темат. вип. : Наука і релігія сьогодні. – С. 105–109.
35. Science fiction : філософсько-культурологічні аспекти у світлі гуманізації українського суспільства / О. Д. Міхільов, О. Ю. Волох // Вестн. Харків. нац. ун-та ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 624 : Post office : Образы времени – образы мира. – С. 5–15. – (Теорія культури та філософія науки).
36. Діалектика філософської та теологічної думки античної доби в контексті становлення європейської наукової та освітянської культури / О. Д. Міхільов, О. Ю. Волох // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 657 : Теорія культури і філософія науки. – Темат. вип. за результатами наук. семінару «Наука і релігія : сьогодні і в майбутньому». – С. 187–189.
37. «Запредельное состояние» мира и проблемы становления глобального сознания // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 700 : Post office. Образы часу – образы світу. – С. 4–16. – (Теорія культури та філософії науки).
38. Соціальний утопізм Сен-Сімона в контексті ідеології формування управлінських еліт доби глобалізації (ідейно-аксіологічний аспект) / О. Д. Міхільов, О. Ю. Волох // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 700 : Post office. Образы часу – образы світу. – С. 32–41. – (Теорія культури та філософія науки).
39. Интегральная теория литературы и искусства как основа преодоления методологического кризиса в гуманитарно-художественном знании // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 776 : Post office : Образы часу – образы світу. – С. 30–38. – (Теорія культури та філософія науки).
40. Философские и социальные аспекты романа Урсулы Ле Гуин «Обделённые» / А. Д. Михилев, Н. И. Криницкая // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 776 : Post office : Образы часу – образы світу. – С. 74–82. – (Теорія культури та філософія науки).
41. Концептуальный художественный синтез как феномен современного литературного процесса / М. В. Богун, А. Д. Михилев // Наук. зап. Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. – 2009. – Вип. 4 (60). – С. 132–142.

42. Курт Воннегут в оценке отечественной и американской критики / М. В. Богун, А. Д. Михилев // Світова література на перехресті культур та цивілізацій : зб. наук. пр. – Сімферополь, 2008. – Вип. 1. – С. 136–144.
43. Смех как способ гуманизации художественной действительности / Н. Н. Пириева, А. Д. Михилев // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – № 836 : Філологія. – Вип. 54. – С. 121–124.
44. Философские смыслы литературы эпохи глобализации // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – № 813 : Post office : Образи часу – образи світу. – С. 5–23. – (Теорія культури та філософія науки).
45. Формирование космического и планетарного хронотопов в зарубежной литературе XX–XXI веков / А. Д. Михилев, Д. Д. Беттельгейзе // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – № 836. Сер. : Філологія. – Вип. 54. – С. 106–111.
46. Н. В. Гоголь как выразитель русско-украинского единства // Николай Васильевич Гоголь : взгляд из XXI столетия. – Х., 2009. – С. 34–43.
47. Романное творчество К. Воннегута как образец художественного синтеза // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 910 : Мовознавство. Літературознавство. – Вип. 60, ч. 2. – С. 329–333.
48. «Сквозь жар души, сквозь хлад ума» : (Александр Блок о миссии художника) // Блок и русская литература / Харьков. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороды. – Х., 2010. – С. 5–11.
49. Типология дискурсов художественной литературы (научная фантастика и фэнтези) // Сучасна англістика : традиції, сьогодення, перспективи. – Х., 2011. – С. 74–76.
50. Избранные работы [А. Д. Михилева : сб. науч. тр. / ред. С. К. Криворучко]. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 480 с.

Література про нього

1. Гетьманець М. Ф. Міхільов Олександр Дмитрович / М. Ф. Гетьманець // Літературна Харківщина : довідник / за ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 236–237.
[2-ге вид., випр. і допов.]. – Х., 2007. – С. 197.
2. Авксентьев Л. Человек творческого вдохновения : [к 60-летию со дня рождения А. Д. Михилева] / Л. Авксентьев // Веч. Харьков. – 1997. – 21 янв.
3. Міхільов Олександр Дмитрович // Академіки Академії наук вищої школи України : (довідник). – К., 2001. – С. 253 з фот.
4. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 519, 589, 698: про О. Д. Міхільова.
5. Вчені Академії наук вищої школи України / за заг. ред. акад. М. І. Дубини. – Х. : НТУ «ХП», 2005. – С. 183 з фот.
6. Олександр Дмитрович Міхільов // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов,

Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярko ; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 27–28.

7. Міхільов Олександр Дмитрович // Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. довід. – Х., 2009. – С. 213 з фот.
8. Михилев Александр Дмитриевич – профессор Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина : биобиблиогр. указ. / сост. Ю. Ю. Полякова ; авт. вступ. ст. В. Л. Удалов. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2011. – 32 с.
9. Академик А. Д. Михилев глазами коллег и учеников // Избранные работы : сб. науч. тр. / [ред. С. К. Криворучко]. – Х., 2012. – [Разд.] I. – С. 7–38.
10. Федоркова Т. Минута славы. Эпизод первый / Татьяна Федоркова // Mediaport. – 2014. – 2 апр. – Режим доступа : <http://www.mediaport.ua/minuta-slavy-epizod-pervyy>.

Моргун Пантелеймон Антонович

(22.08.1895 – 1985)

Народився в с. Чанщині Подільської губернії (тепер – с. Чанщині Вороновицького району Вінницької області) в селянській родині. Навчався в місцевій народній повітовій школі. У 1914 р. після початку Першої світової війни був мобілізований, воював рядовим на австро-німецькому фронті. Через тяжке поранення визнаний інвалідом (1915).

1917 р. закінчив Житомирську учительську семінарію, 1920 р. – історико-філологічне відділення Житомирського інституту народної освіти.

1920–1925 рр. працював директором середньої школи м. Вороновиця Вінницької області, з 1925 р. по 1941 р. – у харківських вишах: юридичному, транспортному інститутах, в інституті механізації та електрифікації сільського господарства. Викладав українську і російську мову та літературу.

1938 р. закінчив Харківський університет марксизму-ленінізму. 1939 р. був обраний головою Харківської спілки вищої школи. Цю посаду обіймав до виїзду з Харкова в 1941 р. під час німецько-радянської війни (1941–1945).

Із січня 1941 р. по червень 1942 р. був начальником штабу – секретарем парторганізації військової частини колони НКО № 1587. Згодом, до травня 1943 р., працював завідувачем культурним відділом ЦК Спілки вищої школи і наукових установ СРСР.

У травні 1943 р. був призначений Наркомпросом РРФСР директором Ніжинського педінституту, де працював до лютого 1944 р. Водночас викладав історію російської літературної мови.

Із жовтня 1944 р. по червень 1969 р. працював старшим викладачем (1944), доцентом (у лютому – жовтні 1964 р.) кафедри історії української літератури Харківського державного університету.

Під час евакуації особиста справа вченого, зокрема й диплом про вищу освіту, були втрачені, через що під час міністерської перевірки в університеті 1956 р. виникли непорозуміння: маючи 36 років педагогічного стажу, був змушений доводити своє право викладати. Звільнений у зв'язку з виходом на пенсію.

Наукові інтереси: історія української мови, мова українських письменників.

Праці

1. [Рецензія] // Укр. мова в шк. – 1952. – №. 4. – С. 67–72. – Рец. на розд. : 1. Вступ ; 2. Лексика і фразеологія // Курс сучасної української літературної мови / за ред. Л. А. Булаховського ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. – К., 1951. – Т. 1. – С. 3–125.
2. [Рецензія] // Укр. мова в шк. – 1952. – №. 6. – С. 76–79. – Рец. на розд. : 3. Фонетика // Курс сучасної української літературної мови / за ред.

- Л. А. Булаховського ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. – К., 1951. – Т. 1. – С. 126–287.
3. Контрольні завдання з курсу сучасної літературної мови для студентів-заочників філологічного факультету. Семестри III–IV–V. – Х. : ХДУ, 1955. – 14 с.
 4. До вивчення синоніміки революційних поезій І. Я. Франка // Укр. мова в шк. – 1957. – № 5. – С. 32–39.
 5. Методичні розробки контрольних завдань з курсу сучасної української літературної мови для студентів-заочників філологічного факультету. Семестри II – IV – IX / склав П. А. Моргун. – Х. : Вид-во ХДУ, 1957. – 15 с.
 6. Із спостережень над синонімією революційних поезій І. Я. Франка // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1959. – Т. 101 : Труди філол. ф-ту. – Т. 7. – С. 287–297.
 7. Роль і значення мови Г. С. Сковороди у процесі становлення української літературної мови на народній основі // Питання історичного розвитку української мови : тези доп. Міжвуз. наук. конф. / ХДУ. – Х., 1959. – С. 78–80.
 8. Про час та історичні умови утворення мови української народності / Ф. П. Медведєв, П. А. Моргун, М. Ф. Наконечний // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики : тез. доп. та повідомл. III Респ. славіст. конф., присвяч. 125-річчю з дня народж. О. О. Потебні (23–27 груд. 1960 р.). – Х., 1960. – С. 60–67.
 9. Місце Г. С. Сковороди в історії розвитку української літературної мови // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики / Харків. держ. ун-т ; Укр. комітет славістів при АН УРСР ; [ред. кол. : І. К. Білодід (голов. ред.) та ін.]. – Х., 1962. – С. 98–116. – (До V Міжнар. з'їзду славістів).
 10. Про основні етапи історичного розвитку української літературної мови / Ф. П. Медведєв, П. А. Моргун, М. Ф. Наконечний // Питання історичного розвитку української мови : праці міжвуз. наук. конф., що відбулася в Харкові 15–20 груд. 1959 р., присвяч. V Міжнар. з'їзду славістів. – Х., 1962. – С. 13–56.
 11. Багатство фактів : [рецензія] / Ф. П. Медведєв, П. А. Моргун, М. Ф. Наконечний // Прапор. – 1964. – № 11. – С. 94–96. – Рец. на кн.: Мова української преси : (До середини дев'яностих років XIX ст.) / М. А. Жовтобрюх. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – 415 с.
 12. Нове дослідження з історичної граматики української мови / П. А. Моргун, Г. Т. Солонська // Питання літературознавства і мовознавства : наук. конф. викладачів філол. ф-ту : тези і автореф. доп., верес. 1965 р. / Харків. ун-т. – Х., 1965. – Вип. 1. – С. 78–87.
 13. І. Я. Франко – видатний учений-мовознавець // Питання літературознавства і мовознавства : наук. конф. викл. філол. ф-ту : тези і автореф. доп., верес. 1965 р. / Харків. ун-т. – Х., 1965. – Вип. 1. – С. 51–55.
 14. Шевченкові традиції у мові поезій І. Франка : (На матеріалі синонімічної групи *СВОБОДА*) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 33–41.
 15. Обличчя мови : [рецензія] / П. Моргун, Г. Солонська // Прапор. – 1966. – № 5. – С. 76–77. – Рец. на кн.: Нариси з української історичної граматики /

Ф. П. Медведєв ; за заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1964. – 247 с.

16. Лексична семантика в поезії Івана Франка та її розробки в радянському мовознавстві // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. Респ. наук. конф. / ХГУ. – Х., 1967. – С. 211–213.
17. Мова філософських творів Г. С. Сковороди // Тези доп. Респ. наук. конф., присвяч. 250-річчю з дня народж. Г. С. Сковороди / ХДУ. – Х., 1972. – С. 117–120.
18. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко – видатний майстер слова // Збірник тез., доп. і повідомл. респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня народж. класика укр. літ. Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 74–76.

Література про нього

1. Ніколенко Я. П. Серце, налите добром : [про викладача філол. ф-ту П. А. Моргуна] / Я. П. Ніколенко // Харків. ун-т. – 1968. – 13 лют.
2. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : бібліогр. покажч. [уклад. В. К. Мазманьянц, О. О. Миронов, О. П. Чугуй та ін.]. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – 121 с. – В репозитарії ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
С. 23, 27: про П. А. Моргуна.

Мосенцев Віталій Олександрович

(2.08.1923–28.03.1976)

Народився в с. Парасковія-Шляхова Кегичівського району Харківської області в родині вчителя. 1931 р. переїхав із рідними до Харкова.

Закінчив середню школу 1941 р. й після початку німецько-радянської війни (1941–1945) був мобілізований до лав Радянської Армії. Після закінчення в грудні 1941 р. Харківського військового училища хімічного захисту Червоної Армії (розташованого під час війни в Ташкенті, Узбекистан) служив командиром взводу курсантів у цьому ж училищі (по вересень 1944 р.). Також був комендантом хімічного відділу Карельського фронту (жовтень 1944 – травень 1945 рр.), начальником хімічної служби 65-го відділення саперного батальйону 26 СК 1-ї Червонопрапорної армії 1-го Далекосхідного фронту (липень – листопад 1945 р.), начальником хімслужби 65-го відділення Харбінського саперного батальйону 26 СК 1-ї Червонопрапорної армії Забайкальсько-Амурського військового округу (листопад 1945 – серпень 1946 р.) (Благовіщенськ).

Після демобілізації в званні старшого лейтенанта вступив на філологічний факультет ХДУ (тепер – ХНУ імені В. Н. Каразіна), який закінчив у 1951 р. із відзнакою. Під час навчання був головою студентського наукового товариства (1949–1951 рр.). Брав участь у суспільно-політичному житті факультету та університету.

1951–1954 рр. – аспірант кафедри історії російської літератури ХДУ. 1954–1956 рр. – старший викладач кафедри історії російської літератури Харківського державного бібліотечного інституту.

Із 1956 р. працював на кафедрі історії російської літератури ХДУ старшим викладачем (1956–1965), доцентом (1965–1968, 1970–1976), старшим науковим співробітником (1968–1970), в. о. (1970–1972) завідувача, завідувачем (1972–1976) кафедри історії російської літератури.

1961 р. захистив на кафедрі теорії літератури та мистецтва Академії суспільних наук при ЦК КПРС (м. Москва) кандидатську дисертацію «Вопросы литературы в работах М. С. Олминского дооктябрьского периода». У 1974 р. стажувався на кафедрі радянської літератури Московського державного університету. Працював над докторською дисертацією «Дооктябрьская марксистская критика в борьбе за реализм (1903–1907 гг.)», але смерть передчасно обірвала життя науковця.

За активну роботу неодноразово нагороджувався Почесними грамотами ЦК ВЛКСМ, Міністерства вищої освіти, грамотами ОК ЛКСМУ.

Наукові інтереси: літературна критика, літературно-критична спадщина М. С. Ольмінського.

Праці

1. В. Г. Белинский и Харьков // Итоговая науч. студ. конф. 1949–1950 учебного года, 25–31 марта 1950 г. : тез. докл. / ХГУ. – Х., 1950. – С. 194–198.
2. Роль и место В. В. Воровского в борьбе марксистов против декадентов за наследие В. Г. Белинского // Программа итоговой студ. науч. конф., посвящ. 81-й годовщине со дня рождения В. И. Ленина, 31 марта – 6 апреля 1951 г. / ХГУ. – Х., 1951. – С. 36.
3. Книга, що викриває зрадників : [рецензія] // Харків : літ.-худож. та громад.-політ. альм. – 1953. – Кн. 3. – С. 185–189. – Рец. на кн.: Югославская трагедія : роман / Орест Мальцев. – М. : Сов. писатель, 1952. – 492 с.
4. Вопросы литературы в работах М. С. Ольминского дооктябрьского периода // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1959. – Т. 101 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 7. – С. 123–150.
5. М. С. Ольминский – исследователь Салтыкова-Щедрина // Наукова конф. викладачів філологічного факультету, присвячена підсумкам науково-дослідної роботи за 1958 рік, січень 1959 р. : тези доп. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1959. – С. 27–29.
6. Путь М. С. Ольминского от народничества к марксизму // Сборник научных работ преподавателей философии вузов г. Харькова. – Х., 1959. – Вып. 1. – С. 167–182.
7. Вопросы литературы в работах М. С. Ольминского дооктябрьского периода : автореф. дис. ... канд. филол. наук / Акад. обществ. наук при ЦК КПСС. Кафедра теории литературы и искусства. – М., 1961. – 18 с.
8. Боевой правдист [М. С. Ольминский] // Подъем. – 1962. – № 3. – С. 124–128.
9. На одном из старейших факультетов : [Филол. ф-т Харьков. ун-та] / П. Корж, В. Мосенцев // Красное знамя. – 1962. – 24 липня.
10. Пламенный публицист : [обзор лит. о М. С. Ольминском] // Вопр. истории КПСС. – М., 1963. – № 8. – С. 134–137.
11. Боевая ленинская партийность (к 60-летию появления статьи В. И. Ленина «Партийная организация и партийная литература») // Красное знамя. – 1965. – 27 нояб.
12. Дооктябрьская марксистская критика о книге М. Гершензона «История молодой России» // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. / ХГУ. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 25–28.
13. З історії літературного відділу Наркомосу : [про лист О. С. Серафимовича «В ЦК РКП» від 9 трав. 1922 р.] // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 81–82.
14. Деякі підсумки вивчення літературно-критичної спадщини М. С. Ольмінського // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. (трав. 1967 р.) / ХГУ. – Х., 1967. – [Вип. 2]. – С. 75–77.
15. Ленинский принцип партийности литературы и некоторые вопросы идейно-эстетического воспитания // Формирование коммунистического мировоззрения студенческой молодежи : науч.-теорет. межвуз. конф., 28–29 июня 1966 г. / ХГУ. – Х., 1967. – С. 116–118.

16. Ленин и Горький : К 100-летию со дня рождения А. М. Горького // Красное знамя. – 1968. – 27 марта.
17. М. Ольминский и М. Горький : (Из истории марксистской критики начала XX века) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1968. – № 36 : Сер. філол. – Вип. 4. – С. 26–32.
18. У истоков многонационального единства : (К проблеме генезиса марксистской критики в России) // Вопр. рус. лит. – 1973. – Вып. 2. – С. 3–10.
19. А. В. Луначарский и проблемы критики : [рецензия] // Вопросы русской литературы : респ. межвед. науч. сб. – Львов, 1974. – Вып. 1. – С. 101–105. – Рец. на кн.: А. В. Луначарский и советская литературная критика / П. А. Бугаенко. – Саратов : Приволжск. кн. изд-во, 1972. – 408 с.
20. К методологии изучения дооктябрьской марксистской критики // Актуальные вопросы истории марксистской литературной критики. – Кишинев, 1975. – С. 17–29.
21. У боротьбі за ленінський принцип партійності літератури : [до 100-річчя від дня народж. А. В. Луначарського] / Ю. Аманський, В. Мосенцев // Прапор. – 1975. – № 11. – С. 91–98.
22. Біля витоків ленінської літературної політики : [рецензія] // Прапор. – 1976. – № 4. – С. 99–101. – Рец. на кн.: Ленинская «Искра» и література / В. О. Максимова. – М. : Наука, 1975. – 155 с.
23. Найближчі завдання // Харків. ун-т. – 1976. – 16 берез.

Література про нього

1. В. О. Мосенцев : [некролог] // Веч. Харків. – 1976. – 31 берез.
2. Памяти Виталия Александровича Мосенцева / М. Л. Гомон, А. М. Гуторов // Вопр. рус. лит. – Львов, 1976. – Вып. 2. – С. 143–144.
3. Каніщев Г. Ю. Редактори університетської газети / Г. Ю. Каніщев // Найстаріша вузівська газета України : (до 70-річчя багатотираж. газ. Харків. держ. ун-ту) / уклад. О. О. Нерух, С. І. Посохов. – Х., 1997. – С. 26–49.
С. 41–43: біографія В. О. Мосенцева.
4. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 436, 440: про В. О. Мосенцева.

Московкіна Ірина Іванівна

(14.08.1951 р. народж.)

Народилася в селищі Палванташ Мархаматського району Андижанської області (Узбекистан) в родині гірничого інженера. У 1968 р., після закінчення зі срібною медаллю харківської середньої школи № 45, вступила на російське відділення філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), який закінчила в 1973 р. з відзнакою.

Із 1973 р. по 1977 р. працювала на кафедрі історії російської літератури ХДУ на посаді старшого лаборанта.

1977–1980 рр. навчалася в аспірантурі цієї ж кафедри. 1980 р. захистила кандидатську дисертацію «Поэтика Гаршина и развитие малой эпической формы в русской литературе конца XIX века (структура и типология жанров)».

Після закінчення аспірантури продовжила працювати на кафедрі історії російської літератури ХДУ на посадах викладача (1980), доцента (1984; звання – з 1986 р.), професора (1995; звання – з 1998 р.).

1994 р. захистила докторську дисертацію «Поэтика прозы Леонида Андреева. Жанровая система и художественный метод». Із 1999 р. й дотепер обіймає посаду завідувача кафедри історії російської літератури ХНУ ім. В. Н. Каразіна.

Автор понад 100 наукових праць. Під її керівництвом захищено 15 кандидатських дисертацій; консультувала одну докторську дисертацію.

Викладає курси: «Історія російської літератури кінця XIX – початку XX ст.», «Історія літератури», «Історія літератури та мистецтва», спецкурс «Нова драма»; веде науковий семінар «Проза “срібного століття”».

Наукові інтереси: поетика малої прози «срібного століття» російської літератури, творчість Леоніда Андрєєва.

Основні праці

Повний перелік праць до 2011 р. поданий у покажчику: Ірина Івановна Москвкіна – профессор Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина : биобиблиогр. указ. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2011. – 20 с.

1. Харьковский рассказ Гаршина : (Поэтика «Четырех дней» : конфликт – сюжет – герой – повествование) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1980. – № 193 : Сер. : Філологія. – Вип. 13. – С. 82–88.
2. Із спостережень над поетикою В. М. Гаршина // Радян. літературознавство. – 1980. – № 10. – С. 75–83.
3. Природа конфликта и типология малых жанров в творчестве В. Г. Короленко // Вопр. рус. лит. : респ. межвед. науч. сб. – Львов, 1984. – Вип. 1 (43). – С. 70–77.
4. Поэтика новеллы В. М. Гаршина «Ночь» // Соотношение жанра и композиции : межвуз. сб. науч. тр. / Калинингр. гос. ун-т. – Калининград, 1985. – С. 103–113.

5. Методические указания и рабочий план-программа по курсу «Введение в литературоведение» для студентов I курса отделения русского языка и литературы филологического факультета дневной и заочной формы обучения / сост. И. И. Московкина. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1985. – 28 с.
6. Незавершенная драма В. М. Гаршина // В мире отечественной классики : сб. ст. – М., 1987. – Вып. 2 / сост. Д. Николаев. – С. 344–361.
7. Образы-символы в рассказах и повестях Л. Андреева // Вопр. рус. лит. : респ. межвед. науч. сб. – Львов, 1987. – Вып. 1 (49). – С. 107–114.
8. Гаршин Всеволод Михайлович // Українська літературна енциклопедія. – К., 1988. – Т. 1. – С. 393–394.
9. Учение о жанре : рек. библиогр. указ. к спецкурсам и спецсеминарам. – Изд. 2-е, перераб. и доп. / сост. Московкина И. И., Грекова Т. К. – Х. : Изд. Харьков. ун-та, 1988. – 38 с.
10. Поздняя новеллистика Л. Андреева в контексте его творчества и литературного процесса начала XX в. // Русский язык и литература в общении народов мира : тез. докл. и сообщ. VII Междунар. конгресса преп. рус. яз. и лит. – М., 1990. – С. 68–69.
11. Поэтика Василя Стефаника // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. – 1994. – Т. 2. – С. 75–86.
12. Проза Леонида Андреева : Жанровая система, поэтика, художественный метод : учеб. пособие для студентов [рек. М-вом образования Украины]. – Х. : Изд-во ХГУ, 1994. – 152 с.
13. Василь Стефаник – художник слова : монографія / [В. В. Грещук, В. І. Кононенко, І. І. Московкіна, С. І. Хороб та ін.]. – Івано-Франківськ : Плай, 1996. – 272 с.
14. «Дневник Сатаны» Л. Андреева в контексте неомифологии XX века // Эстетика диссонансов : межвуз. сб. науч. тр. – Орел, 1996. – С. 15–18.
15. Irony and Humour in the Prose of Vsevolod Garshin and Leonid Andreev // Vsevolod Garshin at the Turn of the Century : an Intern. sympos : in 3 vol. – Oxford, 1999. – Vol. 2. – P. 58–72.
16. Апокалипсис по Л. Андрееву : контекст и интертекст миниатюр «Три ночи», «Воскресение всех мертвых», «Черт на свадьбе» // Meninis tekstas : suvokimas, analize, interpretacija = Художественный текст : восприятие, анализ, интерпретация : материалы Междунар. науч. конф. «Филологический анализ и интерпретация художественного текста», Вильнюс, 26–28 апр. 2000 г. – Вильнюс, 2000. – № 2. – С. 65–71.
17. «Красный смех» : Апокалипсис по Андрееву // Красный смех / Л. Н. Андреев. Петушок / А. М. Ремизов : тексты, коммент., исслед., материалы для самост. работы, моделирование уроков : науч.-метод. пособие для вуза и школы / под ред. И. П. Карпова, Н. Н. Старыгиной. – М., 2000. – С. 108–121.
18. Игровой дискурс (стилизация, пародия, гротеск) в художественной системе Л. Андреева // Юбилейная международная конференция по гуманитарным наукам, посвященная 70-летию Орловского государственного университета : материалы. – Орел, 2001. – Вып. 2 : Л. Н. Андреев и Б. К. Зайцев. – С. 3–6.

19. «Красный цветок» В. М. Гаршина : проблематика, поэтика, жанр // Открытый урок по литературе. 5–11 классы : (планы, конспекты, материалы) : пособие для учителей / ред.-сост. И. П. Карпов, Н. Н. Старыгина. – М., 2002. – С. 219–226.
20. Александр Александрович Блок. – Х. : Веста ; Ранок, 2002. – 80 с. – (Сер. : Школьная программа).
21. Анна Ахматова. – Х. : Веста ; Ранок, 2002. – 64 с. – (Сер. : Школьная программа).
22. Владимир Маяковский. – Х. : Веста ; Ранок, 2002. – 56 с. – (Сер. : Школьная программа).
23. Сміх у художньому світі «маленьких селянських трагедій» В. Стефаника // Шевченко. Франко. Стефаник : матеріали Міжнар. наук. конф. – Івано-Франківськ, 2002. – С. 329–339.
24. «Смерть Гулливера» Л. Андреева : парадоксы интерпретации // Meninis tekstas : suvokimas, analize, interpretacija = Художественный текст : восприятие, анализ, интерпретация : сб. науч. ст. – Вильнюс, 2002. – № 3. – С. 139–144.
25. Модернистский и постмодернистский дискурсы художественной системы Л. Андреева // Информационный вестник Форума русистов Украины. – Симферополь, 2003. – Вып. 6. – С. 45–48.
26. Модерністична парадигма прози М. Хвильового / Ю. М. Безхутрий, І. І. Московкіна // Вісн. Харків. ун-ту. – 2004. – № 607 : Сер. : Філологія. – Вип. 39 : Харківська філологічна школа і сучасність. – С. 43–48.
27. Между «про» и «contra» : координаты художественного мира Леонида Андреева : монография. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2005. – 288 с.
28. «Оповідання про царя Аггея» І. Франка в контексті зміни художніх парадигм // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47. – С. 172–175.
29. «Красный цветок» В. М. Гаршина : поэтика рубежа // Філологія : зб. наук. пр. / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2006. – № 1. – С. 111–125.
30. Модернистская парадигма литературного процесса конца XIX – начала XX века в вузовском курсе истории русской литературы // Русский язык и литература : Проблемы изучения и преподавания в школе и вузе : сб. науч. тр. – К., 2006. – С. 333–337.
31. Виртуоз околесицы, или Иван Карамазов русской литературы // Universitates = Университеты. – 2007. – № 2 (30). – С. 14–28.
32. Евангельские истории Л. Андреева и «Иисус Неизвестный» Д. Мережковского // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 765 : Сер. : Філологія. – Вип. 50. – С. 130–132.
33. Мифопоэтика Леонида Андреева и Пера Лагерквиста // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 787 : Сер. : Філологія. – Вип. 52. – С. 310–313.
34. Векторы мифопоэтических стратегий в литературе XX столетия : от «Леонардо да Винчи» Д. Мережковского к «Карлику» П. Лагерквиста // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – № 836 : Сер. : Філологія. – Вип. 54. – С. 281–284.
35. Постсимволизм в прозе И. А. Бунина 1910–1920-х годов // Verba Magistri : Мовознавство. Літературознавство. Журналістикознавство. Педагогіка.

- Методика : зб. наук. пр., присвяч. ювілею д-ра філол. наук, проф. С. В. Ломакович. – Х., 2008. – С. 503–510.
36. История русской литературы конца XIX – начала XX века (1890-е – начало 1920-х годов) : метод. указ., рабочий план-программа курса. – Изд. 4-е, доп. и испр. / И. И. Московкина, Н. П. Евстафьева, Г. Г. Руденко. – Х., 2008. – 48 с.
37. Литература в школе. Часть 1. XIX век : учеб. пособие для студентов-практикантов 4-х и 5-х курсов филологического факультета / [П. Н. Бабай, Н. П. Евстафьева ... И. И. Московкина и др.]. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2008. – 336 с.
38. Литература в школе. Часть 2. XX век : учеб. пособие для студентов-практикантов 4-х и 5-х курсов филологического факультета / [П. Н. Бабай, Н. П. Евстафьева ... И. И. Московкина и др.]. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2008. – 352 с.
39. Гоголевские координаты художественного мира одноактных комедий Л. Андреева («Монумент» и др.) // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 846 : Сер. : Філологія. – Вип. 56. – С. 87–91.
40. Миф – пародия – анекдот в миниатюрах для сцены Л. Андреева («Прекрасные сабинянки» и др.) // Біблія і Культура : наук.-теорет. журн. / Чернів. нац. ун-т. – Чернівці, 2010. – Вип. 13. – С. 229–235.
41. Библийские истины в диалоге литератур XIX и XX столетий : от Ф. Достоевского к Л. Андрееву и П. Лагерквисту // Біблія і Культура : наук.-теорет. журн. / Чернів. нац. ун-т. – Чернівці, 2010. – Вип. 14. – С. 163–167.
42. Мотив *любви к ближнему* в «кривом зеркале» иронических миниатюр начала XX века // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. праць на пошану проф. В. С. Калашника / ХНУ імені В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 638–648.
43. Литература : 11 класс : хрестоматия-справочник / [под ред. И. И. Московкиной : сост. Н. П. Евстафьева, Р. Г. Кузьменко, И. И. Московкина и др.]. – Х. : Веста ; Ранок, 2011. – 912 с. – (Истоки).
44. «Комедийки» Л. Андреева : интертекст и метатекст // Творчество Леонида Андреева : современный взгляд. – Орел : Каргуш, 2011. – С. 16–22.
45. Поэтика рамочного комплекса в драмах Леонида Андреева // Поэтика художніх форм у сучасному сприйнятті : наук. зб. – Одеса, 2012. – С. 129–137.
46. Історія літератури та мистецтва : навч.-метод. посіб. для студентів філос. ф-ту. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 32 с.
47. Історія літератури : навч.-метод. посіб. для студентів-культурологів філос. ф-ту / П. М. Бабай, І. І. Московкіна, Т. В. Надозірна. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 56 с.
48. «Реквием» Леонида Андреева : заупокійная месса як гра // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1078 : Сер. : Філологія. – Вип. 68. – С. 78–82.
49. Экфрасис как метатекст в прозе И. А. Бунина 1920-х годов (к 80-летию присуждения Нобелевской премии) / С. В. Ломакович, И. И. Московкина // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1080 : Сер. : Філологія. – Вип. 69. – С. 51–56.
50. Роман Е. Замятина «Мы» как претекст рассказа А. Куприна «Рай» : встреча на поле русской антиутопии / В. В. Виниченко, И. И. Московкина // Вісн.

Література про неї

1. Никольский С. В. Конференция в Харькове / С. В. Никольский // Славяноведение. – 1993. – № 5. – С. 136–139.
С. 136: про виступ І. І. Московкіної.
2. Гетьманець М. Ф. Московкіна Ірина Іванівна / М. Ф. Гетьманець // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 238.
3. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 697: про І. І. Московкіну.
4. Силаєв О. С. Московкіна Ірина Іванівна – літературознавець / О. С. Силаєв // Літературна Харківщина : [довідник]. – 2-е вид., виправл. і допов. – Х., 2007. – С. 198–199.
5. Евстафьева Н. П. «Pro» и «contra» Леонида Андреева : [рецензия] / Н. П. Евстафьева // Вісн. Харків. ун-ту. – 2008. – № 836 : Філологія. – Вип. 54. – С. 243. – Рец. на кн.: Между «pro» и «contra» : координаты художественного мира Леонида Андреева : монография / И. И. Московкина. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2005. – 288 с.
6. Московкіна Ірина Іванівна // Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Х., 2009. – С. 216 з фот.
7. [К юбилею доктора филологических наук, профессора, заведующей кафедры истории русской литературы ХНУ имени В. Н. Каразина И. И. Московкиной : о пути ученого] // Информ. бюл. УАПРЯЛ / Укр. асоц. преподавателей рус. яз. и лит. – К., 2011. – Вып. 21. – С. 27–28.
8. Ирина Ивановна Московкина – профессор Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина : биобиблиогр. указ. / сост. Ю. Ю. Полякова ; науч. ред. проф. А. И. Лагунов ; вступ. ст. доц. Н. П. Евстафьевой ; библиогр. ред. С. Б. Глибицкая. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2011. – 20 с.
9. [О творческом пути доктора филологических наук, профессора, заведующей кафедры истории русской литературы ХНУ им. В. Н. Каразина И. И. Московкиной] // Информ. бюл. УАПРЯЛ / Укр. асоц. преп. рус. яз. и лит. – К., 2011. – Вып. 21. – С. 27–28.
10. Московкіна Ірина Іванівна, доктор філологічних наук, професор // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра історії російської літератури. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/moskovkina/moskovkina.html.

Муромцев Ігор Вікторович

(30.10.1934 р. народж.)

Народився в Харкові в родині архітектора. 1952 р. закінчив із золотою медаллю Харківську середню школу № 131. Навчався на філологічному факультеті ХДУ (тепер – ХНУ ім. В. Н. Каразіна) (1952–1957). У 1957–1959 рр. працював учителем середньої школи № 30 м. Харкова.

У 1959–1961 рр. працював на кафедрі української мови філологічного факультету ХДУ старшим лаборантом. 1961–1964 р. навчався в аспірантурі в Інституті мовознавства АН УРСР. 1968 р. захистив кандидатську дисертацію «Семантико-структурні типи гідронімії басейну р. Сіверського Дінця». Із 1964 р. продовжив працювати на кафедрі української мови філологічного факультету ХДУ (ХНУ ім. В. Н. Каразіна) викладачем (1964), старшим викладачем (1968), доцентом (1978), професором (1997). Вийшов на пенсію в 2013 р.

Викладав усі базові курси: лексикологія і лексикографія, фонетика, історична граматики української мови, спецкурси зі словотвору, ономастики та історії українського мовознавства, вів науковий семінар, керував магістерськими роботами.

Автор більше ніж 100 публікацій. Підготував 9 кандидатів наук.

Брав участь у польових дослідженнях за планами Гідронімічного та Діалектного атласів України, Загальнослов'янського лексичного атласу, за результатами яких опублікував книги «Словотворчі типи гідронімів (басейн Сіверського Дінця)», «Морфеміка і словотвір сучасної української мови».

Був заступником і головою методичної комісії факультету. Член Міської ономастичної комісії, член Всеукраїнської ономастичної ради.

Нагороджувався грамотами і подяками за наукову та педагогічну діяльність Головного управління освіти й науки м. Харкова та ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Ветеран праці (1990). Відмінник освіти України (2009).

Наукові інтереси: українська і світова ономастика, історична лексикологія та лексикографія, історія українського мовознавства, дериватологія.

Праці

Повний перелік праць ученого до 2006 р. вміщено в покажчику: Муромцев Ігор Вікторович – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. / уклад. А. М. Нелюба, В. Д. Пономаренко ; авт. вступ. ст. А. А. Сагаровський. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 24 с. (134 назви).

1. Словотворчі типи гідронімів (басейн Сіверського Дінця). – К. : Наук. думка, 1966. – 104 с.
2. Семантико-структурные типы гидронимов бассейна реки Северского Донца : автореф. дис. ... канд. филол. наук / [науковий керівник – доц. К. К. Цілуйко]. – Х. : Изд. ХГУ им. А. М. Горького, 1968. – 26 с.

3. *Пер.*: Дубінін І. М. Гармонія : навч. посіб. для муз.-пед. ф-тів пед. ін-тів / І. М. Дубінін ; [пер. І. В. Муромцев]. – К. : Муз. Україна, 1968. – 134 с.
4. О семантических условиях перехода апеллятивов в имена собственные и имен собственных в апеллятивы // Актуальные проблемы лексикологии : тез. докл. и сообщ. Всесоюз. науч. конф. (17–20 июня 1970 г.). – Минск, 1970. – С. 146–147.
5. Компенсирующее обучение при изучении русского языка на отделениях национальных языков и литератур филологических факультетов / И. В. Муромцев, О. Г. Муромцева // Всесоюзная научная конференция по проблемам обучения русскому языку как средству межнационального общения народов СССР : тез. докл., г. Кишинев, 25–27 окт. 1972 г. – Кишинев, 1972. – С. 266–267.
6. О некоторых вопросах методики изучения словообразования украинского и русского языков в вузе // Русский язык в его связях с украинским и другими славянскими языками : тез. докл. и сообщ. – Симферополь, 1973. – С. 270–272.
7. До питання про відношення між оказіональним та системним іменним словотворенням у сучасній українській мові // Тези доп. та повідомл. Міжвуз. наук. конф. з питань східнослов'янського іменного словотвору. – К., 1974. – С. 98–99.
8. Термінологічна лексика у «Словнику української мови» // Інформаційні матеріали Наукової ради з проблеми «Закономірності розвитку національних мов у зв'язку з розвитком соціалістичних націй». – К., 1974. – Вип. 16. – С. 41–44.
9. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко в історії української мови / І. В. Муромцев, О. Г. Муромцева // Мовознавство. – 1978. – № 6. – С. 3–10.
Те саме // З історії української літературної мови : вибр. пр. / О. Г. Муромцева. – Х., 2008. – С. 9–24.
10. Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка : у 3 т. / відп. ред. М. А. Жовтобрюх / Харків. держ. ун-т. – Х. : Вид-во ХДУ, 1978–1979.
Т. 1 / [Л. В. Венєвцева, М. Ю. Протасова, Г. М. Дмитренко, І. В. Муромцев та ін.]. – Х., 1978. – 664 с.
Т. 2 / [Л. В. Венєвцева, І. В. Муромцев, Л. О. Полякова та ін.]. – Х., 1979. – 680 с.
Т. 3 / [Л. В. Венєвцева, Г. М. Дмитренко, І. В. Муромцев та ін.]. – Х., 1979. – 689 с.
11. Морфеміка і словотвір сучасної української мови. Вип. 1. Морфеміка : учбов. посіб. – Х. : ХДУ, 1980. – 60 с.
12. Вплив внутрішньомовних системних факторів на формування топонімії Слобожанщини // Шоста респ. ономастична конф. : тези доп. і повідомл., 4–6 груд. 1990 р. – Одеса, 1990. – Вип. 1 : Теоретична та історична ономастика. Літературна ономастика. – С. 59–60.
13. Роль праць О. О. Потебні у розвитку оказіоналістики // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф., окт. 1991 г. – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 170–172.

14. Людина і Ойкумена : читанка з екології / Ю. Г. Беспалов, І. В. Муромцев, А. А. Сагаровський. – Х. : Око, 1994. – 40 с.
15. П. Куліш як оновлювач і творець української літературної мови / О. Г. Муромцева, І. В. Муромцев // Пантелеймон Куліш і українське національне відродження : доп. та повідомл. наук. конф., присвяч. 175-м роковинам від дня народження письменника. – Х., 1995. – С. 11–17.
Те саме // 3 історії української літературної мови / О. Г. Муромцева. – Х., 2008. – С. 96–104.
16. Питання духовної культури в курсах історії української мови та історії українського мовознавства. // Українська духовна культура в системі національної освіти : тези доп. та повідомл. наук. конф. 18–19 квіт. 1995 р. – Х., 1995. – С. 45–47.
17. Український струмінь колонізації Слобожанщини у власних географічних назвах // Визвольна боротьба українського народу під проводом Богдана Хмельницького за українську державність : матеріали наук. конф., 25–27 жовт. 1995 р. – Х., 1995. – С. 60–61.
18. *Ред. : Палеонтологія, палеоекологія, еволюційна теорія, стратиграфія : слов.-довід. / за ред. В. П. Макридіна, І. С. Барскова ; [авт.-уклад. В. Г. Очев, В. А. Красилов, М. С. Зінов'єв та ін. ; упоряд. етимол. частини О. О. Миронов ; ред.-лексикографи І. В. Муромцев, Ю. А. Борисенко, А. А. Сагаровський, В. П. Пегета ; літ. ред. І. В. Муромцев]. – Х. : Око, 1995. – 287 с.*
19. Контрольні завдання з української мови : для слухачів заочних підгот. курсів / Харків. держ. політехн. ун-т ; уклад. Ю. І. Кохан, І. В. Муромцев ; ред. Н. М. Кузьменко. – Х. : [Б. в.], 1996. – 21 с.
[2-ге вид.] – Х. : [Б. в.], 2003. – 19 с.
[3-тє вид.] – Х. : НТУ «ХПІ», 2006. – 19 с.
[4-те вид.] – Х. : НТУ «ХПІ», 2011. – 20 с.
[5-те вид.] – Х. : НТУ «ХПІ», 2012. – 23 с. : табл.
20. Українська мова у Харкові 90-х рр. ХХ ст. (стан і статус) / О. Муромцева, І. Муромцев // Мовознавство : тези та повідомл. Третього Міжнар. конгресу українців, 26–29 серп. 1996 р. – Х., 1996. – С. 18–23.
21. *Ред. : Російсько-український словник (власних назв) / уклад. З. Г. Рикова, Н. В. Щегольковська ; наук. ред. І. В. Муромцев. – Х. : Оригінал, 1997. – 302 с.*
22. Українська мова : енциклопедія / редкол. : (голова) В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К. : Укр. енцикл., 2000. – 751 с.
Зі змісту (статті І. В. Муромцева) : Анахронізм. – С. 25 ; Веселовська Зінаїда Миколаївна. – С. 63 ; Загальноновживана лексика. – С. 172 ; Ізюмов Овсій Прокопович. – С. 198–199 ; Канцеляризм. – С. 228 ; Самійленко Володимир Іванович. – С. 529.
2-ге вид., випр. і доп. – 2004. – 824 с. – Вміщені ті самі статті.
3-тє вид., зі змінами і допов. – 2007. – 856 с. – Вміщені ті самі статті.
23. Виступ на зборах наукової громадськості Харкова 29 квітня 2002 р., присвячений пам'яті Юрія Володимировича Шевельова // Схід – Захід : іст.-культурол. зб. – Х., 2002. – Вип. 5. – С. 233–235.

24. Глумачний словник української мови / [уклад. Л. Г. Боярова, В. К. Войнов ... І. В. Муромцев та ін. ; за ред. В. С. Калашника]. – Х. : Прапор, 2002. – 992 с.
2-ге вид., випр. і доп. – Х. : Прапор, 2004. – 992 с.
25. Юрій Володимирович Шевельов (1908–2002) / Ю. М. Безхутрий, В. С. Калашник, І. В. Муромцев // Вісн. Харків. ун-ту. – 2002. – № 557 : Сер. : Філологія. – Вип. 35. – С. 3–5.
26. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко – мініатюрист (лінгвостилістичний аспект) / І. В. Муромцев, О. Г. Муромцева // Лінгвістичні дослідження. – Х., 2003. – Вип. 2, ч. 1. – С. 18–23.
Те саме // *3 історії української літературної мови* / О. Г. Муромцева. – Х., 2008. – С. 25–31.
27. [Рецензія] / О. Г. Муромцева, І. В. Муромцев // Українська мова. – 2003. – № 1. – С. 123–127. – Рец. на кн.: Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) / О. А. Стишов ; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2003. – 388 с.
28. Роль прози Юрія Федьковича в становленні української літературної мови на Буковині (60–70 рр. ХІХ ст.) / О. Г. Муромцева, І. В. Муромцев // Лінгвістичні дослідження / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2004. – Вип. 14. – С. 145–149.
29. Біобібліографічний показчик [творів О. Г. Муромцевої та літератури про неї] / [уклад. І. В. Муромцев] // 3 історії української літературної мови : вибр. пр. / О. Г. Муромцева. – Х., 2008. – С. 214–228.
30. Григорій Квітка-Основ'яненко в історії української літературної мови / [О. Г. Муромцева, І. В. Муромцев] // 3 історії української літературної мови : вибр. пр. / О. Г. Муромцева. – Х., 2008. – С. 9–24.
31. П. Куліш як оновлювач і творець української літературної мови / [О. Г. Муромцева, І. В. Муромцев] // 3 історії української літературної мови / О. Г. Муромцева. – Х., 2008. – С. 96–104.
32. Роль прози Юрія Федьковича в становленні української літературної мови на Буковині (60–70 рр. ХІХ ст.) / [О. Г. Муромцева, І. В. Муромцев] // 3 історії української літературної мови / О. Г. Муромцева. – Х., 2008. – С. 117–124.
33. Термінологічний словник з юридичної психології (україно-російсько-англійсько-французько-іспанський) / уклад. О. І. Конакова, І. М. Лукашенко, І. В. Муромцев. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. – 98 с.
34. Вибрані праці / упоряд. і заг. ред. А. Нелюби. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2009. – 312 с., 1 л. портр.

Зміст: Людина, яка грає тільки на програвавчеві : [слово про І. В. Муромцева] / Ваші вірні і щирі друзі. – С. 7–9 ; Від упорядника / Анатолій Нелюба. – С. 10 ; [Праці І. В. Муромцева]: [Розд.] Ономастика : Із спостережень над мікрогідронімією Донецької та Луганської областей. – С. 11–22 ; Історія фіксації гідронімії басейну Сіверського Дінця у пам'ятках різних періодів. – С. 23–35 ; Принципи лінгвістичної класифікації гідронімів. – С. 35–43 ; Гідроніми – родові характеристики об'єкта. – С. 43–48 ; Назви-характеристики гідрооб'єктів за розмірами, формою, розміщенням. – С. 48–51 ; «Прирічковий» чинник як основа гідрооб'єкта. –

С. 51–55 ; Відфітонімічна гідронімія басейну Сіверського Дінця. – С. 56–61 ; Гідроніми, співвідносні з назвами представників тваринного світу. – С. 61–66 ; Відантропонімічні гідроніми басейну Сіверського Дінця. – С. 66–78 ; Відетнонімічна гідронімія басейну Сіверського Дінця. – С. 78–85 ; Соціальний стан як мотив домінування гідрооб'єктів басейну Сіверського Дінця. – С. 85–88 ; «Культурні назви» і гідронімія басейну Сіверського Дінця. – С. 88–92 ; Гідронімія басейну Сіверського Дінця від топонімічного походження. – С. 93–96 ; Про функції топонімів і топонімічних комісій. – С. 97–103 ; Коннотація власних назв у художньому тексті. – С. 104–110 ; Конована ономастика у творах Івана Багряного (соціолінгвістичний аспект) / І. В. Муромцев, О. Г. Муромцева. – С. 111–119 ; **[Розд.] Лексикологія і словотвір :** Про системну організацію лексики сучасної української мови. – С. 120–127 ; Енантіосемія як спосіб номінації в сучасній українській мові. – С. 128–151 ; Особливості освоєння лексики інішомовного походження в сучасній українській мові (морфонологічно-дериваційний аспект). – С. 152–158 ; Особливості вживання інішомовної лексики в творах І. С. Нечуя-Левицького. – С. 159–161 ; Пародійність і okazіональність. – С. 161–162 ; Пародії Юрія Івакіна (лінгвостилістичний аспект). – С. 163–164 ; Okazіоналізми у мові творів Г. Ф. Квітки-Основ'яненка / І. В. Муромцев, О. Г. Муромцева. – С. 165–167 ; **[Розд.] Історія мовознавства :** Дещо про традиції й сучасну лінгвістичну термінологію (полемічні нотатки) / І. В. Муромцев, О. Г. Муромцева. – С. 168–177 ; Шляхи творення української термінології в концепції і практиці М. П. Драгоманова / О. Г. Муромцева, І. В. Муромцев. – С. 177–185 ; Роль праць Я. Ф. Головацького у розвитку української фонетики і морфонології. – С. 185–186 ; Значення праць П. Г. Житецького для розвитку морфонології сучасної української мови. – С. 187–194 ; Ідеї О. О. Потебні у розвитку морфонології сучасної української мови. – С. 194–196 ; Інішомовні слова в лінгвістичній концепції й мовленнєвій практиці Б. Д. Грінченка / І. В. Муромцев, О. Г. Муромцева. – С. 196–198 ; Роль В. Гнатюка у формуванні терміносистеми української фольклористики та етнографії (на матеріалі лексичних запозичень). – С. 198–201 ; Роль І. Огієнка у становленні й розвитку української загальнонаукової та лінгвістичної термінології. – С. 201–202 ; Юрій Шевельов – видатний учений сучасності. – С. 203–214 ; Ю. Шевельов – історик українського і світового мовознавства. – С. 214–223 ; Юрій Шевельов в «Енциклопедії Українознавства» без підпису : автор? редактор? – С. 223–230 ; Наступність наукових поколінь : [про канадського філолога румунського походження Миколу Павлюка]. – 231–234 ; **Етимологічний словник гідронімів басейну Сіверського Дінця.** – С. 248–310.

35. Глумачний словник сучасної української мови : Загальноновживана лексика / [уклад. Л. Г. Боярова, Г. А. Губарева ... І. В. Муромцев та ін.] ; за заг. ред. В. С. Калашника. – Х. : Весна ; ФОП Співак Т. К, 2009. – 959 с.

36. Глумачний словник сучасної української мови : Фахова лексика / [уклад. Л. Г. Боярова, Г. А. Губарева ... І. В. Муромцев та ін.]; за заг. ред. В. С. Калашника. – Х. : Весна ; ФОП Співак Т. К., 2009. – 461 с.
37. Нотатки про ономастичний простір у музичній літературі (назви музичних творів) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60, ч. 1. – С. 202–210.
38. Ономастичний простір у музичній літературі (обсяг, структура, функції) // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. праць на пошану проф. Володимира Семеновича Калашника / уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 165–178.
39. Українська мова : енциклопедія / [Г. А. Губарева, О. В. Чуєшкова, Т. В. Михайлова, І. М. Дишлюк та ін. ; за ред. І. В. Муромцева]. – К. : Майстер-клас, 2011. – 399 с. : іл. – (Великий український словник).
- Автор матеріалів на с. С. 3–5 ; 135–136 ; 375–395.*
40. Мій Юрій Шевельов – учора, сьогодні, завтра // Юрій Шевельов – учора, сьогодні, завтра : зб. за підсумками наук. викладів у Харкові 30 жовтня 2013 р. – Х., 2013. – С. 102–114.
41. Ігор Муромцев : «Я чесний служака. Українській справі, українському мовознавству служу, як можу» / спілкувалася Люцина Хворост // Березіль. – 2013. – № 11–12. – С. 2–17.
- Те саме // А скажіть, будь ласка... : Поважні інтерв'ю, невимушені балачки і дружні одкровення / Люцина Хворост. – К., 2016. – С. 206–221.*
42. Ольга Георгіївна Муромцева (коротко, але трошки різнопланово) // Життєсвіт учителя і друга : зб. матеріалів III Муромцевських читань на пошану д-ра філол. наук, проф. Муромцевої Ольги Георгіївни (до 75-річчя від дня народження). – Х., 2013. – С. 14–20.
43. Нова праця Святослава Караванського : [передмова до фрагменту під назвою «Сленг» із майбутньої книги діаспорного мовознавця (США) С. Караванського «Звідки пішла єсть московська мова, або Шила в мішку не сховаєш»] // Березіль. – 2013. – № 1–2. – С. 159–160. – Караванський С. Сленг / С. Караванський. – С. 161–166.
44. Посібник-довідник з фонетики та граматики французької мови для аспірантів та здобувачів / І. М. Лукашенко, О. І. Конакова, І. В. Муромцев. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 2013. – 206 с.
45. З журбою радість обнялась, або Міркування з приводу... : [рецензія] // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2014. – Т. 15. – С. 467–473. – Рец. на кн.: Назви проїздів міста Дніпропетровська : Погляд мовознавця / І. С. Попова, Н. С. Голікова, Т. В. Шевченко. – Дніпропетровськ : Пороги, 2009. – 118 с.
46. Листування між подружжям Муромцевих і Юрієм Шевельовим (1990–2000 рр.) // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2014. – Т. 15. – С. 321–404.
47. Ігор і Ольга Муромцеви – кореспонденти Юрія Шевельова : [передмова до публікації листування між Муромцевими і Юрієм Шевельовим] // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2014. – Т. 15. – С. 307–320. – Підпис : Від редакції.

48. Нотатки про прізвиська і назвиська у творчості Тараса Шевченка (типи й функції) // Матеріали IV міжнар. наук. конф. «Сучасна україністика : наукові парадигми мови, історії, філософії», 8–9 квіт. 2014 р. : зб. ст. / Харків. нац. екон. ун-т. – Х., 2014. – С. 17–30.
49. Прізвисько і назвисько та навколо них (науково-публіцистичні нотатки). – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2015. – 110 с.
50. Харківські й нехарківські мовознавці у Харківській лінгвістичній школі // Матеріали V міжнар. наук. конф. «Сучасна україністика : наукові парадигми мови, історії, філософії», 7–8 квіт. 2016 р. : зб. ст. / Харків. нац. екон. ун-т. – Х., 2016. – С. 25–34.

Література про нього

1. Трубачев О. Н. Названия рек правобережной Украины : Словообразование, этимология, этническая интерпретация. – М. : Наука, 1968. – 289 с.
С. 12: про книгу І. В. Муромцева «Словотворчі типи гідронімів (басейн Сіверського Дінця)».
2. Ігор Вікторович Муромцев (до 70-річчя) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 632 : Сер. : Філологія. – Вип. 42. – С. 445–446.
3. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 518, 586, 696: про І. В. Муромцева.
4. Муромцев І. В. Вибрані праці / І. В. Муромцев ; упоряд. і заг. ред. А. Нелюби. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2009. – 312 с., 1 л. портр.
Зі місту: Людина, яка грає тільки на програвачеві : [слово про І. В. Муромцева] / Ваші вірні і щирі друзі. – С. 7–9; Від упорядника / Анатолій Нелюба. – С. 10.
5. Муромцев Ігор Вікторович // Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. довід. / за ред. В. С. Бакірова. – Х., 2009. – С. 218 з фот.
6. Муромцев Ігор Вікторович – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. / уклад. А. М. Нелюба, В. Д. Пономаренко ; авт. вступ. ст. А. А. Сагаровський ; бібліогр. ред. Ю. Ю. Полякова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 24 с.
7. Черемська О. С. Видатний мовознавець Слобожанщини (до 75-річчя професора І. В. Муромцева) / О. С. Черемська, В. Ф. Жовтобрюх // Вивчаємо українську : наук.-метод. журн. – 2009. – Жовтень (№ 29). – С. 34–36 з фот.
8. Колоїз Ж. [Рецензія] / Ж. Колоїз // Мовознавство. – 2010. – № 6 (листопад-грудень). – С. 88 – 89. – Рец. на кн.: Вибрані праці / Ігор Муромцев ; упоряд. і заг. ред. А. Нелюби. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2009. – 312 с.
9. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 108, 110: про дослідження І. В. Муромцева.

10. Професорові Муромцеву Ігореві Вікторовичу – 80 років // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 323.

Надозірна Тетяна Володимирівна

(10.09.1979 р. народж.)

Народилася в Харкові. 1996 р. закінчила Харківську середню школу № 76. Того ж року вступила на філологічний факультет Харківського державного університету, який (вже під назвою Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна) закінчила в 2001 р. з відзнакою.

2001–2002 рр. працювала вчителем всесвітньої літератури Харківського університетського ліцею. 2002–2005 рр. навчалася в аспірантурі кафедри історії російської літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2006 р. захистила кандидатську дисертацію «Поэтика и жанровая система прозы М. Горького 1890-х – начала 1900-х годов».

2005–2007 рр. працювала викладачем кафедри української та російської мов як іноземних Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Із 2007 р. працює на кафедрі історії російської літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах старшого викладача (2007), доцента (2011; звання – з 2013 р.).

Читає курси: «История древнерусской литературы и литературы XVIII века», «История русской литературы первой половины XIX века», «История русской литературы второй половины XX века», «История русской литературы конца XIX – начала XX века», «История русской литературы XX века», «Литературное редактирование», «Техническое редактирование», спецкурс «Поэтика беллетристики и массовой литературы рубежа XX–XXI веков».

Наукові інтереси: російська література рубежу XX–XXI ст.

Праці

1. О некоторых особенностях мотивной структуры рассказов М. Горького о босяках 1890-х годов // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 212–215.
2. Поэтика та жанрова система прози М. Горького 1890-х – початку 1900-х років : автореф. дис. ... канд. філол. Наук : 10.01.02. – Х., 2006. – 17 с.
3. Раннее творчество М. Горького в контексте русской литературы рубежа XIX–XX веков // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2006. – № 765 : Сер. : Філологія. – Вип. 49. – С. 93–97.

4. Мотивная структура пьесы М. Горького «На дне» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2007. – № 765 : Сер. : Філологія. – Вип. 50. – С. 86–90.
5. Литература в школе. Часть 1. XIX век : учеб. пособие для студентов-практикантов 4-х и 5-х курсов филол. ф-та / [П. Н. Бабай, Н. П. Евстафьева ... Т. В. Надозирная и др.]. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2008. – 352 с.
6. Литература в школе. Часть 2. XX век : учеб. пособие для студентов-практикантов 4-х и 5-х курсов филол. ф-та / [П. Н. Бабай, Н. П. Евстафьева ... Т. В. Надозирная и др.]. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2008. – 336 с.
7. Художественно-техническое редактирование : метод. указ., рабочий план-программа курса. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2009. – 41 с.
8. «Весь мир театр» Б. Акунина : литература для «взыскательного читателя» или чтиво? // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 901 : Сер. : Філологія. – Вип. 59. – С. 127–132.
9. ЕГЭ. Литература : универс. справ. / Л. А. Скубачевская, Н. В. Слаутина, Т. В. Надозирная. – М. : ЭКСМО, 2010. – 400 с.
10. Пушкин-прозаик // Капитанская дочка / Александр Пушкин. – Х., 2010. – С. 315–330.
11. «Мертвые души» Н. В. Гоголя : «Горьким словом моим посмеюся» // Мертвые души / Николай Гоголь. – Х., 2010. – С. 459–475.
12. «Горьким словом моим посмеюся» // Вечера на хуторе близ Диканьки. Тарас Бульба / Николай Гоголь. – Х., 2011. – С. 348–358.
13. Две «Чайки» под одной обложкой, или Акунинские игры в классику // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 936 : Сер. : Філологія. – Вип. 61. – С. 208–211.
14. «Забудь на время себя» // Гранатовый браслет : повести и рассказы / Александр Куприн ; послесл. и примеч. Т. В. Надозирной. – Х., 2011. – С. 430–442.
15. Литература. 10 класс : Уровень стандарта, академический уровень : Разработки уроков / Т. В. Надозирная, О. Л. Сулятицкая. – Х. : Ранок, 2011. – 384 с. – (Новый мастер-класс).
16. Литература : 11 класс : хрестоматия-справ. / [под ред. И. И. Московкиной ; сост. Н. П. Евстафьева, Р. Г. Кузьменко ... Т. В. Надозирная и др.]. – Х. : Веста ; Ранок, 2011. – 912 с. – (Истоки).
17. «Лучше я, чем для людей кажусь...» // Герой нашего времени. Стихотворения / Михаил Лермонтов ; послесловие, примеч. Т. В. Надозирной. – Х., 2011. – С. 364–376.
18. «Природа будит в нас потребность любви» // Ася ; Накануне / Иван Тургенев. – Х., 2011. – С. 540–555.
19. «Хоть я и гнусь, но не ломаюсь...» // Басни / Иван Крылов. – Х., 2011. – С. 303–311.
20. Что может сделать один луч солнца с душой человека // Преступление и наказание / Федор Достоевский. – Х., 2011. – С. 605–620.
21. Великий утешитель // Короли и капуста / О. Генри. – Х., 2012. – С. 531–538.
22. Доктор и детектив // Собака Баскервилей / Артур Конан Дойл. – Х., 2012. – С. 312–316.
23. Жизнь как роман // Три мушкетера / Александр Дюма. – Х., 2012. – С. 660–666.

24. Історія літератури : навч.-метод. посіб. для студентів-культурологів філос. ф-ту / П. М. Бабай, І. І. Московкіна, Т. В. Надозирна. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 56 с.
Авторська частка – 21 сторінка.
25. Примечания // Золотой теленок / И. А. Ильф, Е. П. Петров. – Х., 2012. – С. 329–333.
26. «Принц парадоксов» Оскар Уайльд // Портрет Дориана Грея. Сказки / Оскар Уайльд. – Х., 2012. – С. 412–428.
27. Роман о бриллиантах // Золотой теленок / Илья Ильф, Евгений Петров. – Х., 2012. – С. 314–330.
28. Специфика жанра фэнтези в творчестве Г. Л. Олди // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2012. – № 1021 : Сер. : Філологія. – Вип. 66. – С. 285–290.
29. Специфика функционирования интертекста в романе Б. Акунина «Азазель» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – Вип. 65. – С. 257–261.
30. Генрик Ибсен – основатель европейской «новой драмы» // Кукольный дом : пьесы / Генрик Ибсен ; пер. с норв. А. и П. Ганзен ; послесловие и примеч. Т. В. Надозирной. – Х., 2013. – С. 405–410.
31. Интегрированный курс. 11 класс / [сост. Н. П. Евстафьева, Р. Г. Кузьменко, И. И. Московкина и др.]. – Х. : Ранок, 2013. – 912 с.
32. Кинематографичность как специфическая черта творчества В. Пелевина // Личность в межкультурном пространстве : материалы VIII Междунар. науч.-практ. конф., Москва, 14–15 нояб. 2013 г. – М., 2013. – С. 198–203.
33. «Шлем ужаса» В. Пелевина : от виртуальной реальности к мифу / С. В. Ломакович, Т. В. Надозирная // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1078 : Сер. : Філологія. – Вип. 68. – С. 162–166.
34. Деконструкция кода массовой культуры в «Empire V» и «Batman Apollo» В. Пелевина // Русская филология : вестн. Харьк. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – 2014. – № 1–2 (51). – С. 130–135.
35. Набоковский интертекст в диалогии В. Пелевина о вампирах как ключ к решению проблемы власти языка // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 268–272.
36. Пелевин vs Набоков: «S.N.U.F.F.» как ремейк «Лолиты» // Вестн. Омск. гос. пед. ун-та. Гуманит. исслед. – 2015. – № 3 (7). – С. 53–56.
37. Снаф как метафора реальности в романе В. Пелевина «S.N.U.F.F.» // Вестн. Омск. гос. пед. ун-та. Гуманит. исслед. – 2015. – № 4 (8). – С. 40–43.
38. Интегрированный курс «Литература (русская и мировая)» : учебник для 7 кл. общеобразоват. учеб. заведений с обучением на рус. яз. / Т. В. Надозирная, Н. С. Полулях. – Х. : Ранок, 2015. – 272 с. : ил.
39. Интегрированный курс «Литература (русская и зарубежная)» : учеб. для 8 класса общеобразоват. учеб. заведений с обучением на рус. яз. / Т. В. Надозирная, Н. С. Полулях. – Х. : Ранок, 2016. – 304 с. : ил.
40. Загробные блуждания Цинцинната в романе В. Пелевина «Т» // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 75. – С. 117–121.

Наконечний Микола Федорович

(25.08.(7.09).1900–11.11.1981)

Народився в с. Новий Тагамлик Костянтиноградського повіту Полтавської губернії (тепер – Машівський район Полтавської області). 1917 р. закінчив Першу класичну гімназію м. Полтави.

Навчався на словесно-історичному відділенні Полтавського педагогічного інституту (з 1921 р. – інститут народної освіти), яке закінчив у 1923 р. Під час навчання перекладав матеріали для місцевої газети, працював коректором у видавництві, архіваріусом у державному архіві. Після закінчення ПІНО працював у Полтаві вчителем середньої школи, викладачем української мови Харківського технікуму експлуатації залізниць, у Комуністичному університеті імені Артема (Харків).

1925–1928 рр. навчався в аспірантурі науково-дослідної кафедри мовознавства Харківського інституту народної освіти. Після її закінчення став науковим співробітником цієї кафедри, що згодом увійшла до структури Інституту мовознавства Академії наук УРСР як філія.

Продовжував працювати й у ХІНО викладачем кафедри української мови (в 1930 р. ХІНО був перетворений на Харківський педагогічний інститут професійної освіти, а в 1933 р. відновлений як Харківський університет).

Окрім викладання української та польської мов, займався словникарською роботою, досліджував український правопис.

Був членом Комісії Народного комісаріату освіти.

У 1930-ті рр. звинувачений в українському буржуазному націоналізмі та звільнений з роботи. Проте деякий час йому дозволили працювати в Харківському інституті іноземних мов. 1939 р. дали дозвіл повернутися до університету, де він викладав історію української мови, діалектологію, польську мову, сучасну українську літературну мову.

Восени 1941 р., напередодні окупації Харкова німецько-фашистськими загарбниками (під час німецько-радянської війни 1941–1945), встиг евакуюватися до Ворошиловграда (зараз – Луганськ), де влаштувався на роботу до Ворошиловградського педагогічного інституту імені Т. Г. Шевченка на кафедру мовознавства. Викладав старослов'янську мову. Через загрозу окупації міста спробував евакуюватися самостійно, проте змушений був повернутися назад. Продовжив працювати в інституті, співпрацював з україномовною газетою «Нове життя», розробляв питання українського правопису.

1943 р., після звільнення Харкова, став завідувачем кафедри української мови Харківського університету.

1948 р., внаслідок безпідставного наклепу, був звинувачений у націоналізмі та сприянні владі окупантів під час війни і звільнений з університету, хоча його діяльність у ті роки була просвітницькою. Тому й уже підготовлена кандидатська дисертація не могла бути захищена.

Залишившись без роботи, займався перекладами з польської та чеської мов. 1949 р. дістав дозвіл викладати в технікумі промислового транспорту, незабаром – викладати російську мову як іноземну в Харківському сільськогосподарському інституті.

Звільнення вченого з університету було визнане за безпідставне лише 1958 р. Йому дозволили повернутися до ХДУ на посаду старшого викладача кафедри української мови; у 1964 р. обраний в. о. доцента. Продовжив досліджувати мову, виступати на конференціях, відновив експедиційні поїздки працівників кафедри та студентів із метою вивчення говірної української мови в районах Харківщини, інших областей України та прилеглих областей Росії.

Вийшов на пенсію в 1971 р. Помер у Харкові.

Наукові інтереси: проблеми фонетики, орфоєпії, правопису, історії української мови, культури мови.

Праці

1. Практичний російсько-український словник / М. Йогансен, М. Наконечний, К. Німчинов, Б. Ткаченко. – Х. : ДВУ, 1926. – 238 с.
2. Українська мова : програма-конспект : посібник для педтехнікумів. – Х. : Рух, 1928. – 240 с. – (Бібліотека українознавства).
3. Загальний курс української мови / за ред. Л. А. Булаховського ; склали Б. Ткаченко, М. Йогансен, М. Перегінець, М. Наконечний, К. Німчинов. – [Х. ; ВЗІНО, 1929]. – 312 с.
4. Про новий правопис український. – Х. : Рух, [1929]. – 24 с. – (Бібліотека українознавства).
5. [Питання лексики і стилю в роботі лінгвістичної колегії УРЕ ; потреба обговорити проект правописних правил, що вчений підготував] // Бюл. УРЕ. – 1931. – № 1. – [Розд.]. Лінгвістичні питання УРЕ. – Стб. 19–20.
6. Правописні справи // Нове життя : Ворошиловгр. часопис. – 1942. – 18 груд. – С. 2.
7. Нове в українському правописі. – Х., 1947. – Рукопис.
8. Курс сучасної української літературної мови. Т. 1 / за ред. Л. А. Булаховського. – К. : Радян. шк., 1951. – 520 с.
Зі змісту: Фонетика / М. Ф. Наконечний. – С. 126–287.
9. Орфоєпічні норми та їх значення // Укр. мова в шк. – 1958. – № 1. – С. 3–15.
10. Деєтимологізація в українській мові // Наукова конф. викл. філол. ф-ту, присвяч. підсумкам наук.-дослід. роботи за 1958 рік : тези доп. – Х., 1959. – С. 3–7.
11. До вивчення історичного розвитку фонологічної системи української мови // Питання історичного розвитку української мови : тези доп. Міжвуз. наук. конф., 15–20 груд. 1959 р. – Х., 1959. – С. 4–8.
12. До питання про генезис середньонаддніпрянських говірок // Питання історичного розвитку української мови : тези доп. Міжвуз. наук. конф., 15–20 груд. 1959 р. – Х., 1959. – С. 95–98.
13. За високий науковий рівень вузівського курсу історичної граматики : [рецензія] // Укр. мова в шк. – 1959. – № 5. – С. 84–92. – Рец. на кн.:

- Історична грамати́ка української мови : підруч. для студ. мовно-літ. ф-тів УРСР / О. П. Безпалько [та ін.]. – К. : Радян. шк., 1957. – 473 с.
14. *Ред.: Російсько-український фразеологічний словник* / І. Вирган, М. Пилинська ; за ред. М. Наконечного // Прапор. – 1959. – № 9. – С. 123–128 ; № 10. – С. 123–128 ; № 11. – С. 121–128 ; № 12. – С. 123–126 ; 1960. – № 1. – С. 123–128 ; № 2. – С. 119–128 ; № 3. – С. 123–128 ; № 5. – С. 105–110 ; № 6. – С. 103–108 ; № 7. – С. 107–110 ; № 8. – С. 107–112 ; № 9. – С. 107–112 ; № 10. – С. 105–112 ; № 11. – С. 103–108 ; № 12. – С. 103–108 ; 1961. – № 1. – С. 109–112 ; № 2. – С. 109–112 ; № 3. – С. 108–110 ; № 4. – С. 108–112 ; № 5. – С. 108–112 ; № 6. – С. 108–112 ; № 7. – С. 106–112 ; № 8. – С. 106–112 ; № 9. – С. 108–112 ; № 10. – С. 104–112 ; № 11. – С. 108–112 ; № 12. – С. 104–109 ; 1962. – № 1. – С. 109–112 ; № 2. – С. 110–112 ; № 3. – С. 107–112 ; № 4. – С. 105–112 ; № 5. – С. 105–112 ; № 6. – С. 105–112 ; № 7. – С. 105–112 ; № 8. – С. 105–112 ; № 9. – С. 104–112 ; № 10. – С. 109–112 ; № 11. – С. 109–112 ; № 12. – С. 104–108.
 15. *Пер.: Фучік Ю. Слово перед стратою : [скороч.]* / Юліус Фучік ; пер. з чеської М. Наконечного // Вибране із сучасної словацької та чеської прози / упоряд. Михайло Новак. – Пряшів (Словакія), 1959. – С. 3–39.
 16. *З питань історичного розвитку української мови* / Ф. П. Медведєв, П. А. Моргун, М. Ф. Наконечний // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики : Респ. славіст. конф., присвяч. 125-річчю з дня народж. О. О. Потебні (березень, 1960) : тези доп. і повідомл. – Х., 1960. – С. 60–67.
 17. *Українська літературна вимова*. – Х., 1961. – Рукопис.
 18. *До вивчення процесу становлення й розвитку фонетичної системи української мови* // Питання історичного розвитку української мови : пр. Міжвуз. конф., присвяч. V з'їздові славістів, (15–20 груд. 1959 р.). – Х., 1962. – С. 125–165.
 19. *Про основні етапи історичного розвитку української літературної мови* / Ф. П. Медведєв, П. А. Моргун, М. Ф. Наконечний // Питання історичного розвитку української мови : пр. Міжвуз. конф., присвяч. V з'їздові славістів, (15–20 груд. 1959 р.). – Х., 1962. – С. 13–56.
 20. *Цінний посібник з історичної граматики української мови : [рецензія]* // Укр. мова в шк. – 1962. – № 4. – С. 77–85. – Рец. на кн.: Історична морфологія української мови : нариси із словозміни та словотвору / С. П. Бевзенко. – Ужгород : Закарпат. обл. вид-во, 1960. – 416 с.
 21. *Стан і чергові завдання на ділянці орфоепії української мови* // Тези доп. Респ. наук. конф. з питань культури укр. мови. – К., 1963. – С. 20–25.
 22. *Багатство фактів : [рецензія]* / Ф. Медведєв, П. Моргун, М. Наконечний // Прапор. – 1964. – № 11. – С. 94–96. – Рец. на кн.: Мова української преси : (до середини дев'яностих років XIX ст.) / М. А. Жовтобрюх. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – 415 с.
 23. *Взаємодія та взаємозбагачення мов соціалістичних націй і питання культури мови на прикладі українсько-російських зв'язків* // Тези доп. Респ. наук. конф. з питань рос.-укр. мовних зв'язків (м. Луганськ, грудень 1964 р.). – Луганськ, 1964. – С. 13–16.

24. Стан і чергові завдання на ділянці орфоєпії української мови // Про культуру мови : матеріали Респ. наук. конф. з питань культури української мови (11–15 лют. 1963 р.). – К., 1964. – С. 63–76.
25. Українська орфоєпія // Українська радянська енциклопедія. – К., 1964. – Т. 15. – С. 104–105.
26. Іван Франко – борець за єдину українську літературну мову // Франко – вчений : тези доп. Дев'ятої наук. сесії, (12–14 листоп., 1964). – Львів, 1964. – С. 41–43.
Те саме // Іван Франко. Статті і матеріали. – Львів, 1965. – Зб. 12. – С. 103–112.
27. До характеристики української вимови Т. Шевченка та його найближчих попередників : (Із спостережень над автографами й першодруками) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 11–21.
28. З історії орфоєпічних норм сучасної української мови : (Про одну традиційну рису укр. літ. вимови) // Питання літературознавства і мовознавства. – Х., 1965. – Вип. 1. – С. 57–62.
29. Найзначніші фонетичні риси живої української мови і наша поезія // Респ. наук. конф., присвяч. вивченню закономірностей розвитку усної форми української літературної мови. – Полтава, 1965. – С. 74–77.
30. До історії складання деяких фонетико-морфологічних норм сучасної української літературної мови // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. Респ. наук. конф. (травень, 1967). – Х., 1967. – С. 159–163.
31. Міжнаціональні мовні контакти та взаємовпливи і їх роль у дальшому розвитку й збагачуванні мов соціалістичних націй (на прикладі українсько-російських зв'язків) // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. Респ. наук. конф. (травень, 1967). – Х., 1967. – С. 113–116.
32. Про культуру вимови // Укр. мова і літ. в шк. – 1967. – № 5. – С. 20–24.
33. Розмаїтість форм – багатство мови : (Про видові форми віддієслівних іменників в укр. мові) // Мовознавство. – 1967. – № 2. – С. 57–65.
34. «Мои университеты» М. Горького в украинских переводах // Вестн. Харьков. ун-та. – 1968. – № 36 : Сер. філол. – Вип. 4. – С. 111–117.
35. Харків і початки національної літературної мови : До 135-річчя виходу друком перших українських творів Г. Квітки // Харків. ун-т. – 1968. – 15 жовт.
36. Орфоєпічні норми та їх значення // Сучасна українська літературна мова : в 5 кн. / за ред. І. К. Білодіда. – К., 1969. – Кн. 1. – С. 370–401.
37. Критичні зауваження до діючої університетської «Програми з курсу сучасної української літературної мови» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1971. – № 64 : Сер. : філол. – Вип. 6. – С. 94–99.
38. Про фіксацію у Г. Квітки та інших письменників I пол. XIX ст. сполук твердих приголосних з *i* і поширеність їх в українській літературній вимові нашого часу // Збірник тез, доп. і повідомл. Респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня народження класика української літератури Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 78–80.

39. Г. Квітка-Основ'яненко і розвиток національної літературної мови // Мовознавство. – 1990. – № 4. – С. 63–69.
40. *Ред.*: Русско-український словарь устойчивых выражений = Російсько-український словник сталих виразів / И. А. Вырган, М. М. Пилинская ; под ред. Н. Ф. Наконечного. – Х. : Прапор, 2000. – 863 с.
2-ге вид. – Х. : Прапор, 2002. – 863 с.

Література про нього

1. Цебенко В. [Рецензія] / В. Цебенко // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1927. – № 1. – С. 249–252. – Рец на кн. : Практичний російсько-український словник / М. Йогансен, М. Наконечний, К. Німчинов, Б. Ткаченко. – Х. : ДВУ, 1926. – 238 с.
2. Скрипник Л. Г. Словник і мовна дійсність (роздуми над «Російсько-українським фразеологічним словником» І. Виргана і М. Пилинської) : [рецензія] / Л. Г. Скрипник // Мовознавство. – 1970. – № 5. – С. 58–66. – Рец. на пр.: Російсько-український фразеологічний словник / І. Вирган, М. Пилинська ; за ред. М. Ф. Наконечного // Прапор. – 1959. – № 9–12 ; 1960. – № 1–12 ; 1961. – № 1–12. – Див. № 14 «Праць» М. Ф. Наконечного.
3. Іванова М. Слово про вчителя : [до 90-річчя відомого мовознавця, викладача ХДУ М. Ф. Наконечного] // Харків. ун-т. – 1990. – 6 жовт.
4. Муромцева О. Лінгвістична діяльність Миколи Федоровича Наконечного / О. Г. Муромцева // Мовознавство. – 1990. – № 4. – С. 61–62.
5. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : навч. посіб. / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 231 с.
С. 59, 93, 94, 101, 107, 172, 174, 203: про М. Ф. Наконечного.
6. Юрченко О. С. Діяльність М. Ф. Наконечного в галузі україністики / О. С. Юрченко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 369 : Проблеми філології. – С. 144–151.
7. Семистяга В. Ф. Лицар боротьби за незалежність України // Бахмут. шлях. – 1995. – № 3–4. – С. 35–36.
8. Вісник Харківського національного університету. № 491 : Традиції Харківської філологічної школи : До 100-річчя від дня народження М. Ф. Наконечного. – Х., 2000. – 724 с. – (Сер. : Філологія).
Зі змісту: На ювілей Миколи Наконечного / Ю. Шевельов. – С. 3 ; «...За редакцією М. Наконечного» / В. Д. Ужченко. – С. 4–7 ; Сучасна літературна вимова ненаголошених е, и (експериментально-фонетичний аналіз) / А. Й. Багмут. – С. 7–11 ; Орфоепічні норми М. Ф. Наконечного та сучасні проблеми культури мови / О. Г. Муромцева. – С. 11–14 ; М. Ф. Наконечний як дослідник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка / Л. В. Венєвцева. – С. 15–17 ; Про етимологічні студії Миколи Наконечного / В. С. Калашник. – С. 17–19 ; Нові документальні свідчення про лінгвістичну діяльність М. Ф. Наконечного в роки німецько-нацистської окупації України / К. Глуховцева, В. Семистяга. – С. 20–24 ; Питання орфоєпії в науковій спадщині М. Ф. Наконечного / Л. М. Хоменко. – С. 24–28 ; Лексикографічний дебют М. Ф. Наконечного / М. Зубков. – С. 28–33 ; Діяльність М. Ф. Наконечного в галузі

українознавства / О. Юрченко. – С. 34–38 ; Дослідження М. Ф. Наконечного у галузі міжнаціональних мовних контактів / А. В. Яременко. – С. 38–44 ; Декілька слів про популяризаторську діяльність М. Ф. Наконечного як лінгвіста / М. С. Лапіна. – С. 45–47 ; Символ – концепт – компонент фразеологізму / Д. В. Ужченко. – С. 47–50.

9. Муромцева О. Г. Наконечний Микола Федорович / О. Г. Муромцева // Українська мова : енциклопедія. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – К., 2004. – С. 401.
10. Шевельов Ю. В. Я – мене – мені... (і довкруги) : спогади. 1. В Україні / Ю. Шевельов (Юрій Шерех). – Х. : Нью-Йорк : Видавець Олександр Савчук, 2017. – 728 с. : 248 іл. – (Сер. : Слобожанський світ ; вип. 11).

Про М. Ф. Наконечного див. іменний покажчик.

Нелюба Анатолій Миколайович

(31.01.1961 р. народж.)

Народився в селищі Диканька Диканського району Полтавської області. Навчався в Михайлівській восьмирічній школі Диканського району та Кременчуцькому педагогічному училищі.

1987 р. закінчив філологічний факультет Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна), 1991 р. – аспірантуру в Харківському державному педагогічному інституті імені Г. С. Сковороди. 1992 р. захистив у ХДПУ кандидатську дисертацію, присвячену розмовному словотворенню (науковий керівник – проф. О. Г. Муромцева). Працював у ХДПУ ім. Г. С. Сковороди (1991–1995), Харківському університеті внутрішніх справ (1996–2013).

Починаючи з 1992 р., працює за сумісництвом на кафедрі української мови ХДУ (зараз – ХНУ імені В. Н. Каразіна), із 2013 р. – основне місце роботи. 2008 р. захистив докторську дисертацію «Експліцитна й імпліцитна економія в словотвірній номінації української мови» (науковий консультант – проф. К. Г. Городенська).

Автор понад 120 наукових і методичних праць; 20 словників, з-поміж яких словник із образотворчого мистецтва, словник школяра з української мови та літературознавства, словники лексико-словотвірних інновацій 1983–2016 років; співавтор «Тлумачного словника української мови (2009)» та ін.

Під його керівництвом захистилися 5 кандидатів наук.

Читає курси: морфеміка і словотвір, стилістика та культура мовлення, веде науковий семінар з проблем українського словотвору, спецкурс зі словотвірної номінації, керує написанням кваліфікаційних робіт.

Член Харківського історико-філологічного товариства від року його заснування (відродження) (із 1991 р.). Нині є головою мовознавчої секції ХІФТ й відповідальний за видавничу справу.

Наукові інтереси: теорія і стилістика словотвору, стилістика й культура мови, юридична лінгвістика й соціальні діалекти, ономастика й методика викладання мови, термінологія й термінографія, лексикологія й лексикографія.

Основні праці

1. Універбація як вторинний спосіб найменування реалій // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / Харків. держ. пед. ін.-т. – Х., 1992. – Вип. 2. – С. 67–71.
2. Культура мови вчителя : матеріали для практ. занять / О. Г. Муромцева, В. Ф. Жовтобрюх, А. М. Нелюба, Н. І. Варич. – Х., 1994. – 48 с.
3. Лінгвістика в Харкові ХХ ст. // Рідний край : навч. посіб. з природознавства / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка. – Х., 1994. – С. 492–498.

4. Сучасна українська ділова мова : зб. вправ і матеріалів. – Х. : Рубікон, 1994. – 45 с.
5. Про деякі словотворчі можливості української флексії (в аспекті функціональної стилістики) // Зб. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1995. – Т. 4. – С. 177–184.
6. Суфікс -к- (оцінно-розмірного порівняння) у системі функціональної стилістики // Филологический анализ : межрегион. сб. науч. ст. – К. ; Х. ; Херсон, 1996. – Вып. 8. – С. 70–75.
7. Деякі функціональні можливості запозичених суфіксів в українській мові // Актуальні проблеми граматики : зб. наук. праць. – Кіровоград, 1997. – С. 33–39.
8. Теорія і практика ділової мови. – Х. : Акта, 1997. – 192 с.
9. Реалізація словотвірної категорії особи суфіксами з компонентом –ок // Ономастика і апелятиви. – Дніпропетровськ, 2000. – Вип. 9. – С. 89–95.
10. Реалізація словотвірної категорії особи суфіксами з компонентом –ик // IV Міжнародний конгрес українців. Мовознавство. – К., 2002. – С. 39–43.
11. Усічення і принцип економії // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. – Х., 2000. – № 5. – С. 171–183.
12. Словотвірна економія у появі онімів // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). – Вип. 37. – Кіровоград, 2001. – С. 51–54.
13. Словотвірна контамінація : спроба термінологічного впорядкування // Матеріали міжнар. наук. конф. «Діахронічне, типологічне і контрастивне дослідження германських, романських і слов'янських мов (семантика й словотвір)». – Донецьк, 2001. – С. 163–169.
14. Тенденції в арготичному словотворі і засоби їх втілення // Зб. наук. праць Полт. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка. – 2001. – Вип. 4 : Сер. : Філологічні науки. – С. 105–112.
15. Про «словотвірний» статус аббревіатур // Актуальні проблеми українського словотвору : зб. наук. пр. / за ред. В. Грещука. – Івано-Франківськ, 2002. – С. 132–140.
16. Семантичні зміни з огляду словотвірної номінації або зіставляючи чужі думки // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. – 2002. – Вип. 9. – С. 29–34.
17. Словотвірна контамінація як вияв принципу економії // Зб. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2002. – Т. 9. – С. 183–200.
18. Про лінгвістичний статус мовних скорочень // V Міжнар. конгрес українців. Мовознавство. – Чернівці, 2003. – С. 54–60.
19. Способи словотвірної номінації (проблема відмежування) // Гуманітарний вісник. Філологія. – Переяслав-Хмельницький, 2003. – С. 53–57.
20. Способи словотвірної номінації (становлення теорії) // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. – 2003. – Вип. 11, ч. 2. – С. 416–423.
21. Деякі аспекти в дослідженні сучасних словотвірно-номінативних явищ // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 631 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 106–109.
22. Номінативно-словотвірні можливості аббревіатур // Зб. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2004. – Т. 10. – С. 233–242.

23. Перебіг і наслідки одного скорочення // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. філол. – 2004. – Вип. 34, ч. 2. – С. 234–238.
24. Повертаючись до лексико-семантичного способу словотвору // Рідн. край. – Полтава, 2004. – № 1 (10). – С. 62–65.
25. Про одне скорочування, його перебіг і наслідки (спостереження тимчасово аполітичного мовознавця) // *Ucrainica. 1. Současná ukrainistika. Problémy jazyka, literatury a kultury.* – Olomouc, 2004. – S. 195–199.
26. Сучасна ідеологія в дослідженні явищ словотвірної номінації // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 627 : Сер. : Філологія. – Вип. 40. – С. 14–17.
27. Новітні тенденції у словотворі й модифікація норм мови // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. – Донецьк, 2005. – Вип. 13. – С. 291–296.
28. У підмурівок теорії номінації : термінологічно-понятійне впорядкування // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2005. – Т. 11. – С. 169–184.
29. Від Президента України до сільського голови (український словотвір у виборчих перегонах (2004–2006 рр.) // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2006. – Т. 12. – С. 245–266.
30. Осново- і словоскладання в контексті словотвірної номінації // Вісн. Запоріж. нац. ун-ту. Філологічні науки. – 2006. – № 2. – С. 54–65.
31. Від графічної економії до нових словотвірних засобів і основ (складання скорочених основ і його наслідки в словотвірній номінації) // Вісн. Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника. Сер. : Філологія. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. 15–18. – С. 222–226.
32. Економія як явище в українській мові. Закон? Закономірність? Принцип? Тенденція? // VI Міжнар. конгрес україністів. Мовознавство : зб. наук. ст. – К., 2007. – Кн. 5. – С. 32–40.
33. Явища економії в словотвірній номінації української мови / Анатолій Нелюба ; відп. ред. К. Г. Городенська. – Х. : Видав. центр ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 301 с. : табл.
34. Офіційно-діловий документ : основні вимоги та правила укладання / Нелюба А., Бугайчук К. [та ін.]. – Х. : ХНУВС, 2008. – 96 с.
35. Потенційні і нові слова в контексті словотвірної номінації // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Сер. : Лінгвістика. – 2008. – Вип. 6. – С. 58–63.
36. Балотеса, дойчення, Guten Morgen-івець : чи порушують вони словотвірний спокій? // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2009. – Т. 13. – С. 159–172.
37. Ігор Вікторович Муромцев – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. / уклад. А. М. Нелюба, В. Д. Пономаренко ; авт. вступ. ст. А. А. Сагаровський. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 24 с.
38. Обмежувачі у словотвірних процесах : проблеми відмежування й типологізації // Мовознавчий вісник : зб. наук. пр. на пошану проф. Катерини Городенської з нагоди її 60-річчя. – Черкаси, 2009. – Вип. 8. – С. 159–167.
39. Професійна мова юриста : навчальний посібник. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2009. – 224 с.

40. Черезкрокове словотворення й інноваційні явища в українській мові (на зразках суфіксальних дериватів) // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Сер. : Мовознавство. – 2009. – Вип. 15, т. 1. – С. 201–209.
41. Жінки. Гендер. Словотвір // 36. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 2011. – Т. 14. – С. 189–204.
42. Інноваційні зрушення й тенденції в українському жіночому словотворенні // Лінгвістика : зб. наук. пр. ЛНУ ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2011. – № 2. – С. 49–59.
43. Правнича термінологія і захист авторського права // Актуальні проблеми мови права : історія та сучасність. – Кіровоград, 2011. – С. 26–33.
44. Словотворчі особливості спортивного жаргону / А. Нелюба, Л. Карпець // Лінгвістика : зб. наук. пр. / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2011. – № 1, ч. 2. – С. 127–134.
45. Економія в словотвірній номінації української мови (системний вимір). – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2014. – 183 с.
46. Лайка «Зачарованої Десни» Олександра Довженка // VII Довженківські читання : зб. наук. пр. Глухів. нац. пед. ун-ту. – Х., 2014. – С. 19–26.
47. Явища економії в словотвірній номінації української мови (системний вимір). – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2014. – 184 с.
48. Антиюридичний словник : регламентація мовного етикету в законах // Держава і право : зб. наук. пр. Сер. : Юридичні науки / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2016. – Вип. 71. – С. 71–83.
49. Прізвиська моїх однокашників : науково-популярний нарис. – Х. : Вид-во Харків. іст.-філол. т-ва, 2015. – 99 с. : іл.
50. Інноваційні особові деривати в українських жаргонах // XX–XXI століття : жанрово-стильові й лінгвістичні метаморфози в українській мові та літературі : Монографія / А. Нелюба, Я. Старченко / голов. ред. А. Архангельська. – Оломоуць, 2016. – С. 231–265.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 696: про А. М. Нелюбу.
2. Докторську дисертацію [захистив А. М. Нелюба, доцент кафедри української мови ХНУ ім. В. Н. Каразіна] // Харків. ун-т. – 2008. – 30 груд. з фот.
3. Муромцев І. В. Рецензія на монографію А. М. Нелюби «Явища економії в словотвірній номінації української мови» / І. В. Муромцев, О. Г. Муромцева // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – № 798 : Сер. : Філологія. – Вип. 53. – С. 303–304. – Рец. на кн.: Явища економії в словотвірній номінації української мови / А. М. Нелюба. – Х. : Майдан, 2007. – 256 с.
4. Коротич К. Словолюбець і словотвірник : До ювілею А. М. Нелюби / К. Коротич // Вивчаємо укр. мову та літ. – 2011. – № 5 (261). – С. 31.

5. Українська грамати́ка в іменах : енциклопедичний словник-довідник : науково-довідкове видання / упор. Загнітко А., Балко М. – Донецьк : ДонНУ, 2013. – 426 с.
С. 257–259: про А. М. Нелюбу.
6. Балог В. Словник лексико-словотвірних інновацій : [рецензія] / В. Балог // Лексикографічний бюлетень. – К., 2014. – Вип. 23. – С.117–119. – Рец. на кн.: Лексико-словотвірні інновації. 2012–2013. Словник / Анатолій Нелюба, Євген Редько. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2014. – 172 с.
7. Сніжко Н. Сучасні українські «мисле квіти» в лексикографічному доробку Анатолія Нелюби / Н. Сніжко // Лексикографічний бюлетень. – К., 2014. – Вип. 23. – С. 113–117.
8. Степаненко М. І. Мовознавча Полтавщина : довідник / М.І. Степаненко. – Полтава : ПП Шевченко Р.В., 2014. –568 с.
С. 167–168: про А. М. Нелюбу.
9. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 108, 110: про дослідження А. М. Нелюби.
10. Шаповал В. В. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2014). Словник : [рецензія] / В. В. Шаповал // Slověne : Intern. J. of Slavic Studies. – М., 2015. – № 2. – С. 260–269. – Рец. на кн.: Лексико-словотвірні інновації. 2014. Словник / Анатолій Нелюба, Євген Редько. – Х. : Вид-во Харків. іст.-філол. т-ва, 2015. – 219 с.

Нерух Олена Олександрівна

(23.11.1946 р. народж.)

Народилася в м. Валки Харківської області. Навчалася у Валківській середній школі, яку закінчила в 1964 р. зі срібною медаллю. Того ж року вступила на відділення російської мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету, який закінчила в 1970 р.

Із першого курсу стала спеціальним студентським кореспондентом газети «Харківський університет». Закінчила з відзнакою відділення журналістики факультету громадських професій при ХДУ. У 1967 р. перевелася на вечірнє відділення філфаку та стала працювати в редакції університетської багатотиражної газети, де працює дотепер. Займала посади кореспондента (1967), редактора (1996), головного редактора газети (з 1997 р. дотепер).

Із 1996 р. працює за сумісництвом старшим викладачем кафедри журналістики ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна).

Читає курси: «Теорія і методологія журналістської творчості», «Аналітичні жанри», «Техніка оформлення видання», «Творчі майстерні».

Із 1997 р. працює за сумісництвом в Харківській гімназії № 47. Веде спецкурс «Першооснови журналістики» та видає з учнями газету «Топ-топ: крок у XXI століття».

Член Національної спілки журналістів України (НСЖУ) (1973).

Харківське відділення НСЖУ визнало газету «Харківський університет» кращим регіональним виданням.

Псевдоніми: О. Деус, О. Новикова, Н. Оленко, О. Полкан.

Наукові інтереси: теорія та методологія журналістської творчості.

Основні праці

1. Найстаріша вузівська газета України : (до 70-річчя багатотираж. газ. Харків. держ. ун-ту) / [уклад. О. О. Нерух, С. І. Посохов]. – Х., 1997. – 72 с.
Зі змісту: Доповідь редактора газети «Харківський університет» О. О. Нерух на урочистих зборах, присвячених ювілею газети. – С. 13–21 ; Спогади / О. О. Нерух. – С. 50–52.
2. 70 років у вирі університетського життя : [ювілей газети «Харківський університет»] // Українська періодика : Історія та сучасність : матеріали наук. конф., присвяч. 70-річчю газети «Харківський університет». – Х., 1998. – С. 3–8.
3. Першооснови журналістської творчості : навч. посіб. для вузів. – Х. : Світ дитинства, 2000. – 108 с.
4. Педагогічні школи класичного Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна / О. О. Нерух // Наук. зап. каф. педагогіки / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 2001. – Вип. 7 (№ 540). – 121–129.

5. Аналітичні жанри : метод. матеріали для студентів заоч. та дистанц. навчання зі спеціальності «Журналістика». – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2003. – 24 с.
6. Першооснови журналістської творчості : метод. матеріали для студ. заоч. та дистанцій. навчання зі спец. «Журналістика». – Х. : ХНУ, 2003. – 15 с.
7. Історія Харківського університету газетним рядком, 1998–2006 / [уклад. О. О. Нерух]. – Х. : [ХНУ ім. В. Н. Каразіна], 2006. – 233 с.

Зі змісту: Заради декількох рядків у газеті... : [спогади про Л. М. Межову, голов. редактора унів. багатотиражки, та Т. В. Мигуліну, редактора багатотиражки, які пішли з життя в 1996 р.] / О. О. Нерух. – С. 5–8.

Література про неї

1. Каніщев Г. Ю. Редактори університетською газети / Г. Ю. Каніщев // Найстаріша вузівська газета України : (до 70-річчя багатотираж. газ. Харків. держ. ун-ту) / уклад. О. О. Нерух, С. І. Посохов. – Х., 1997. – С. 26–49.
С. 48–49: біографічні відомості про О. О. Нерух.
2. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
Про О. О. Нерух див. «Іменний покажчик».
3. Нерух Олена Олександрівна // Кафедра журналістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 5.12.2016. – Режим доступу : <http://www.kafedrajourn.org.ua/media/1761>.

Нестеренко Діна Юріївна

(18.08.1985 р. народж.)

Народилася в м. Харків. Середню освіту отримала в харківській гімназії № 144 (1991–2002). Вищу – на філологічному факультеті (відділення прикладної лінгвістики) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (2002–2007).

Після завершення навчання протягом 2007–2011 рр. викладала на кафедрі іноземних мов Харківського економічного університету.

У 2011–2016 рр. працювала в Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна викладачем (2011), старшим викладачем (2012) кафедри загального та прикладного мовознавства. Була здобувачем кафедри української мови цього ж вишу.

Викладала курс: «Практика англійської мови».

Нині мешкає в м. Леньяно (Італія).

Праці

1. Україномовна, англomовна та німецькомовна ділова кореспонденція : лінгвістичний аспект // Вісн. Харків. ун-та. – 2008. – № 798 : Сер. : Філологія. Вип. 53. – С. 96–99.
2. Дихотомія «божественне» / «демонічне» у мовній картині світу українців (на фразеологічному матеріалі малої прози Григора Тютюнника) // Мова у професійному вимірі : комунікативно-культурний аспект : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Х., 2009. – С. 112–116.
3. Економічні тексти та практичні завдання з навчальної дисципліни «Англійська мова» (тема «Використання сучасних ІТ технологій у підприємницькій діяльності») для студентів усіх напрямків підготовки всіх форм навчання / уклад. Д. Ю. Нестеренко, О. О. Слюніна. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 47 с.
4. Technological Thinking in IT Sales of Small and Medium Business // Студентство. Наука. Іноземна мова : зб. наук. пр. студентів, аспірантів та молодих науковців. – Х., 2009. – С. 72–74.
5. Професійно-орієнтовані тексти та практичні завдання з навчальної дисципліни «Англійська мова» для студентів I курсу, які починають вивчення англійської мови, усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / уклад. О. М. Луніна, Д. Ю. Нестеренко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 32 с.
6. Семантичне освоєння відомих англіцизмів в українській мові // Вісн. Харків. ун-ту. – 2010. – № 910 : Мовознавство. Літературознавство. – Ч. 1. – С. 276–281.
7. Традиційні та інтенсивні методи викладання англійської мови у немовному ВНЗ // Матеріали міжнар. конф. «Сучасна україністика : наукові парадигми мови, історії філософії» : зб. ст. – Х., 2010. – С. 246–251.

8. Словотворчі та морфологічні засади творення відонімних англіцизмів в українській мові // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 963 : Сер. : Філологія. – Вип. 62. – С. 54–58.
9. Теоретичні засади вивчення запозичень у різних видах дискурсу // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Філологія. – 2016. – № 74. – С. 168–172.

Нетушил Іван В'ячеславович
(2.(14).05.1850–21.02.1928)

Народився в м. Простейов у Моравії (Чехія, тоді – в складі Австро-Угорської імперії) в родині управляючого невеликим підприємством. Закінчив приватну гімназію. Вступив на богословський факультет Оломоуцького університету (Чехія), згодом перейшов на класичне відділення філософського факультету Празького університету.

1874 р. переїхав до Петербурга, де слухав лекції в університеті. 1875 р., витримавши в Петербурзькому університеті іспит на звання вчителя стародавніх мов, був призначений викладачем до 2-ої Харківської гімназії, а через рік перевівся до 3-ї гімназії. Одночасно викладав латинську мову в Маріїнській жіночій гімназії. 1882 р. витримав магістерський іспит у Московському університеті, 1883 р. захистив дисертацію на ступінь магістра римської словесності. 1884 р. був обраний доцентом кафедри римської словесності Московського університету.

1886 р. захистив докторську дисертацію «Этюды и материалы для научного синтаксиса латинского языка. О падежах» у Харківському університеті. 1887 р. був обраний екстраординарним, а 1888 р. – ординарним професором кафедри класичної філології Харківського університету.

Читав курси римської і грецької граматики, римських старожитностей, педагогіки, вів практичні заняття.

Із 1886 р. – секретар історико-філологічного факультету, член Ради при попечителі Харківського навчального округу. Із 1906 р. по жовтень 1911 р. – проректор, із жовтня 1911 р. по 1918 р. – ректор Харківського університету.

Із 1910 р. – член-кореспондент Імператорської академії наук.

Автор близько 120 друкованих праць з питань історії, етнографії, релігії, літератури давнього світу, латинської та грецької мов.

Останні 7 років життя провів у родині сина, гірничого інженера, в м. Криндачовка (згодом – Красний Луч, тепер – Хрустальний) Луганської області. 1927 р. повернувся з родиною до Харкова, де й помер у 1928 р.

Наукові інтереси: історія Риму, латинська та грецька філологія, міфологія, текстологія.

1. Генетическое изложение фонетики и морфологии латинского языка : С кратким обозрением осского и умбрийского языков. – Х. : Тип. К. П. Счастни, 1878. – 2, VIII, 248, V с.
2. Латинский синтаксис. – Х. : Тип. К. П. Счастни, 1880. – [2], IV, 476 с.
3. Сокращенное издание латинского синтаксиса. – Х. : Тип. К. П. Счастни, 1880. – [2], VI, 130 с.
2-е изд., под. назв.: Сокращенный синтаксис латинского языка. – 2-е изд., перераб. – Х. : Д. Н. Полуехтов, 1888. – [2], 131–192, VI с.
4. Сравнительное языкознание и латинская грамматика // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1880. – Ч. 212, № 12. – С. 487–523.
5. Локализм // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1881. – Ч. 215, № 6. – С. 269–296.
6. Об аористах в латинском языке : Ист.-морфол. этюд из области лат., отчасти также греч. и санскрит. глагола. – Х. : Унив. тип., 1881. – VI, 242 с.
7. Местное значение винительного без предлога у Гомера // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1882. – Ч. 224, № 12. – С. 488–492.
8. Этюды и материалы для научного синтаксиса латинского языка. Т. 2. О падежах. – Х. : Тип. ун-та, 1885. – VIII, 376 с.
9. Этюды и материалы для научного синтаксиса латинского языка. Т. 3. О залогах, наклонениях и временах греческих и латинских глаголов. Вып. 1. О залогах. – Х. : Тип. ун-та, 1888. – 2, 122, 376–388 с.
10. К синтаксису сложных предложений греческих и латинских. [Ч.] 1. О вопросительных придаточных предложениях // Филол. обозрение. – 1891. – Т. 1, кн. 1, отд. 1. – С. 1–18 ; кн. 2, отд. 1. – С. 89–109.
То же, отд. отт. – М. : Тип. Лиснера и Ю. Романа, 1891. – 38 с.
11. Об основных значениях греческих времен // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1891. – Ч. 275, № 6. – С. 81–108.
12. Избранные стихотворения: в 2 ч. Ч. 1. Текст. Ч. 2. Комментарий : с введением, примечаниями, 56 рисунками и картою звездного неба / Публий Назон Овидий ; объяснениями снабдил И. В. Нетушил. – Царское Село : Типолит. В. А. Вацлика, 1891. – 83, 102 с.
13. Статьи по археологии и классической филологии. – М. : Тип. Лиснера и Романа, 1891. – 136, 375 с., разд. паг.
14. К синтаксису сложных предложений греческих и латинских. [Ч.] 2. Об относительных предложениях // Филол. обозрение. – 1892. – Т. 2, кн. 1, отд. 1. – С. 11–32.
15. К теории древнелатинского ударения // Филол. обозрение. – 1892. – Т. 2, кн. 2, отд. 1. – С. 202.
16. Латинская грамматика. Ч. 2. Синтаксис. – 3-е изд., перераб. – Х. : Тип. А. Дарре, 1892. – 4, 160 с.
17. [О работе А. А. Потебни «Из записок по русской грамматике»] // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1892. – Т. 4. – С. 23–25.
18. К синтаксису сложных предложений греческих и латинских. [Ч.] 3. О предложениях с союзами // Филол. обозрение. – 1893. – Т. 4, кн. 1, отд. 1. – С. 23–41 ; 1895. – Т. 9, кн. 1, отд. 1. – С. 3–25 ; 1898. – Т. 14, кн. 2, отд. 1. – С. 107–123 ; 1902. – Т. 21, кн. 1–2, отд. 1. – С. 43–64.

19. Корень Ku и лат[инское] u в ubi, unde и пр. // Филол. обозрение. – 1893. – Т. 3, кн. 2, отд. 1. – С. 149–156.
20. Отзыв о сочинениях Г. Белоусова и В. Янковича на тему «Историко-литературный разбор сборника стихотворений из кружка Мессаллы» // Зап. Харьков. ун-та. – 1893. – Кн. 2, ч. офиц. – С. 38–43.
21. Семасиологические заметки // Филол. обозрение. – 1893. – Т. 4, кн. 2, отд. 1. – С. 148–152.
22. Орфографические заметки // Филол. обозрение. – 1894. – Т. 7, кн. 2, отд. 1. – С. 231–235.
23. Отчет о диспуте В. Н. Мочульского : [отчет о защите В. Н. Мочульским дис. на тему : «Следы народной библии в славянской и древнерусской письменности»] // Зап. Харьков. ун-та. – 1894. – Кн. 1, ч. неофиц., Летопись... – С. 121–130.
24. Памяти Г. С. Сковороды : По поводу сотой годовщины его смерти // Филол. обозрение. – 1894. – Т. 7, кн. 2, отд. 1. – С. 290–291.
25. Указатель писем Г. С. Сковороды к Михаилу Ковалинскому : [аннотации к 77 письмам] // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1894. – Т. 7, отд. 2. – С. 345–352.
26. Peregre : [разъяснение значения слова «peregre»] // Филол. обозрение. – 1894. – Т. 6, кн. 1, отд. 1. – С. 82.
27. Sorbilo (Plaut. Расп. 397) : [разъяснение значения слова «sorbilo», использованного Плавтом] // Филол. обозрение. – 1894. – Т. 6, кн. 1, отд. 1. – С. 18.
28. Teretes plagae (Нор. С. 1, 1, 28) : [разъяснение к переводу словосочетания из стихотворения Горация] // Филол. обозрение. – 1894. – Т. 6, кн. 1, отд. 1. – С. 80–82.
29. Еще к Горацию (III, 30, 1–12) // Филол. обозрение. – 1895. – Т. 8, кн. 2. – С. 141–143.
30. О культе Весты // Филол. обозрение. – 1895. – Т. 11, кн. 2. – С. 202–206.
31. Отчет о диспуте М. Г. Халанского : [отчет о защите М. Г. Халанским дис. на тему : «Южно-славянские сказания о Кралевице Марке...»] // Зап. Харьков. ун-та. – 1895. – Кн. 3, [разд.] Летопись... – С. 215–223.
32. К морфологии и семасиологии латинских инфинитивов // ΧΑΡΙΖΤΗΡΙΑ : сб. ст. по филологии и лингвистике в честь Ф. Е. Корша. – М., 1896. – С. 1–16.
33. Etiam и quoniam [= Так же и потому что] // Филол. обозрение. – 1896. – Т. 10, кн. 6, отд. 1. – С. 190–191.
34. Гуси Капитолийские // Филол. обозрение. – 1897. – Т. 12, кн. 1. – С. 112–121.
35. О времени введения латинского алфавита : (Ответ на «Возражения» проф. В. И. Модестова) // Филол. обозрение. – 1897. – Т. 13, № 2, отд. 1. – С. 93–112.
36. Отчет о докторском диспуте П. Э. Лейкфельда : [отчет о защите П. Э. Лейкфельдом дис. на тему : «Логическое учение об индукции»] // Зап. Харьков. ун-та. – 1898. – Кн. 1, ч. офиц. – С. 81–98.
37. Руминальская смоковница и волчица братьев Огульниев // Филол. обозрение. – 1899. – Т. 16. – С. 183–195.

38. Критико-эзегетические замечания к поэтике «Горация» // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1901. – № 7. – Отд. 2. – С. 40–48 ; № 8. – С. 49–76 ; 1903. – № 2. – Отд. 5. – С. 85–90 ; № 3. – С. 98–142 ; № 4. – С. 145–187.
39. Темы и планы горацевой «Ars poetica» // Commntationes Nikitianaе : сб. ст. в честь П. В. Никитина. – СПб., 1901. – С. 175–211.
40. Осип Иванович Пеховский : Обзорение его учен.-лит. деятельности и биограф. данные // Зап. Харьков. ун-та. – 1902. – Кн. 4, [разд.] Летопись... – С. 1–36.
То же. – Х. : Тип. М. Ф. Зильберберга, 1902. – 36 с.
41. К учению об основах // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1908. – Т. 15. – С. 17–26.
42. Хронологические данные в поэтике Горация // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1908. – Т. 18. – С. 307–314.
То же, отд. отт. – Х. : Печ. дело, 1908. – 2, 8 с.
43. Сборник слов и оборотов, расположенных в порядке латинского текста, и алфавитный словарь к избранным стихотворениям Овидия, вошедшим, в обработке проф. И. В. Нетушила, в состав «Иллюстрированного собрания греческих и римских классиков» / сост. И. И. Мейер. – 2-е изд., без перемен. – СПб. : Труд, 1909. – 115 с.
44. К литературным посланиям Горация // Гермес. – 1909. – № 9. – С. 322–325 ; № 10. – С. 350–360 ; № 11–12. – С. 382–387 ; 1910. – № 1. – С. 12–17.
45. Избранные стихотворения : в 2 ч. Ч. 2. Комментарии : С введением, примечаниями, 56 рисунками и картою звездного неба / Публий Назон Овидий ; объясн. снабдил И. В. Нетушил. – 9-е изд., без перемен. – СПб. : Тип. М. Волковича, 1911. – 175 с.
46. Рецензия // Зап. Харьков. ун-та. – 1913. – Кн. 3, ч. офиц. – С. 4–10. – Рец. на кн.: Быт и нравы по комедиям Теренция / П. Н. Черняев. – Варшава : Тип. Рус. о-ва, 1912. – 464 с.
47. Речи против Катилины. Ч. 1. Текст : (с введением, примечаниями, рисунками, географическими картами и планами Рима и Римского Форума) / Марк Туллий Цицерон ; объяснениями снабдил И. В. Нетушил. – 10-е изд. – СПб. : Тип. М. Волковича, 1914. – 47 с. : ил., карт.
48. Избранные статьи из стихотворений : пер. с лат. / Публий Назон Овидий ; объяснениями снабдил И. В. Нетушил. – Х. : Всеобщее обучение, 1918. – 31 с.
49. Легенда о близнецах Ромуле и Реме. – Изд. 2-е. – М. : URSS Ленанд, 2014. – 119, [2] с.
50. Порсена и вейские войны : легенда о царе этрусков Порсене – непримиримом враге Рима, борьба Рима за власть над Италией с этруским городом Вейи. – Изд. 2-е. – М. : URSS ЛЕНАНД, 2014. – 88, [1] с. – (Академия фундаментальных исследований : история).

Література про нього

1. Нетушил Иван Вячеславович // Энциклопедический словарь / изд. Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – СПб., 1897. – Т. 20а. – С. 931.
2. Денисов Я. А. И. В. Нетушил и его ученые труды / Я. А. Денисов, А. С. Вязигин // Мирн. труд. – 1905. – № 5. – С. 195–211.

3. Тридцатилетие учебно-литературной деятельности проф. И. В. Нетушила // Харьков. губерн. ведомости. – 1905. – 22 мая.
4. Нетушил И. В. Нетушил Иван Вячеславович / И. В. Нетушил // Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905) / под ред. М. Г. Халанского, Д. И. Багалея. – Х., 1908. – [Ч.] 2. Биографический словарь профессоров и преподавателей. – С. 208–212. – Фото на с. 8 вклейки.
5. Бузескул В. П. И. В. Нетушил (1850–1928) : некролог / В. П. Бузескул, С. А. Жебелев // Изв. АН СССР. Сер. 7 : Отд. гуманитар. наук. – 1928. – № 4–7. – С. 259–274.
6. Селюминова Н. И. Труды И. В. Нетушила по латинскому языку : автореф. дис. ... канд. филол. наук / Н. И. Селюминова. – Днепропетровск, 1954. – 17 с.
7. Астахова Е. В. Нетушил Иван Вячеславович (1850–1928) : Разносторонность интересов и дарований / Е. В. Астахова // Служение Отечеству и долгу... – Х., 2004. – С. 64–66 с портр.
8. Кравченко В. В. Нетушил Иван В'ячеславович / В. В. Кравченко // Енциклопедія історії України : у 10 т. – К., 2010. – Т. 7. – С. 380.
9. Павленко Л. В. Українська класична філологія : Бібліографія, історія, персоналії (XVIII–XXI століття) : довідник / Л. В. Павленко, Л. Л. Звонська. – К. : Київ. ун-т, 2014. – 319 с.
С. 264–265, 306: про І. В. Нетушила.
10. Нетушил Иван В'ячеславович // Ректори Харківського університету (1805–2014) : біобібліогр. довід. / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 101–108.

Нехайчик Федір Федорович

(2.08.1915–8.07.1998)

Народився в м. Мінськ (Білорусія в складі Російської імперії, тепер – Республіка Білорусь). 1920 р. з родиною переїхав до Артемівського району Сталінської області (зараз – Бахмутський район Донецької області). Після закінчення семирічної трудової школи в 1929 р. працював до 1934 р. у хімічній лабораторії керамічного заводу ім. С. М. Будьонного.

1934–1935 рр. – студент Київського індустріального робітфаку, 1935–1940 рр. навчався на російському відділенні філологічного факультету Київського державного університету. 1940 р. був

направлений на роботу до Нікопольського вчительського інституту викладачем російської мови.

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) служив в органах Військових Повідомлень Радянської Армії (1941–1946).

Із 1946 р. по 1953 р. працював у Нікопольському вчительському інституті на посаді старшого викладача. 1949–1952 рр. був деканом факультету мови та літератури того ж вишу.

1953–1956 рр. навчався в аспірантурі кафедри російської мови та загального мовознавства Харківського державного університету.

Із 1956 р. працював у ХДУ на кафедрі російської мови асистентом (1956), викладачем (1956), старшим викладачем (1960), доцентом (1971).

1967 р. захистив кандидатську дисертацію «Порядок слов в атрибутивных словосочетаниях с притяжательными местоимениями в современном русском литературном языке».

Звільнився у зв'язку з виходом на пенсію в 1986 р.

Вів курси методики викладання російської мови, сучасної російської мови, історії російської мови. Керував педагогічною практикою студентів. Організовував лекції для вчителів м. Харкова та області, виступав із доповідями, пов'язаними з практикою вчителів.

Нагороджений медалями «За отвагу», «За оборону Сталинграда», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.», «За победу над Японией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.», «За взятие Будапешта».

Наукові інтереси: особливості словосполучень в сучасній російській мові.

Праці

1. Из наблюдений над порядком слов в сочетаниях с притяжательными местоимениями в современном русском литературном языке // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 12 : Сер. філол. – Вып. 2. – С. 60–65.

2. Роль инверсии в разных типах атрибутивных сочетаний // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. / ХГУ. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 92–93.
3. Тенденции изменения порядка слов в сочетании типа притяжательное местоимение – прилагательное – существительное // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. / ХГУ. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 93–96.
4. До питання про порядок слів в атрибутивних словосполучах з присвійними займенниками у сучасній російській літературній мові // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. / ХГУ. – Х., 1967. – С. 187–188.
5. Порядок слов в атрибутивных словосочетаниях с притяжательными местоимениями в современном русском литературном языке : дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1967. – 208 л.
6. До питання про типи сполучень з присвійними займенниками в сучасній російській літературній мові та про їх ритмомелодійну роль у реченні // Вісн. Харків. ун-ту. – 1971. – № 64 : Філологія. – Вип. 6. – С. 82–83.
7. Про одну особливість словорозміщення в атрибутивних конструкціях з присвійними займенниками в сучасній російській мові // Вісн. Харків. ун-ту. – 1972. – № 71 : Філологія. – Вип. 7. – С. 52–54.

Література про нього

1. Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.]. – К. : Наук. думка, 1977. – 284 с.
С. 34: про дослідження Ф. Ф. Нехайчика.

Нємцева Валентина Володимирівна

(11.03.1955 р. народж.)

Народилася в Харкові. Навчалася в середній школі № 100 м. Харкова (1962–1972). 1973 р. вступила на вечірнє відділення філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна) (спеціальність «Російська мова та література»), яке закінчила в 1979 р.

Під час навчання працювала старшою піонервожатою у харківських середніх школах (1972–1973), вихователем у дитячому садку (1974–1975), лаборантом у Харківському державному науково-дослідному інституті метрології (1975–1978).

Із 1978 р. по 2016 р. працювала на кафедрі російської мови ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) на посадах старшого лаборанта (1978), викладача з погодинною оплатою (1979), викладача (1988), старшого викладача (1995).

Викладала курси: «Морфемика и словообразование русского языка», «Морфология русского языка», «Синтаксис русского языка», «Современный русский язык», «Практическая стилистика русского языка», «Корректурa текста», «Практична стилістика української мови». Вела орфографічний практикум, практикум із коректури тексту.

Читала цикл лекцій у Харківському інституті підвищення кваліфікації вчителів, у редакціях харківських видавництв, вела практичні заняття з коректури та редактури тексту.

Наукові інтереси: викладання російської мови в середній школі та у виші; проблеми перекладу українських творів російською мовою.

Праці

1. Методологические указания и задания к практикуму по русской орфографии в условиях автоматизированного контроля / В. М. Шевелев, В. В. Немцева. – Х. : ХГУ, 1987. – 26 с.
2. Контрольная работа по фонетике современного русского языка и методические указания к ее выполнению : Для студентов-заочников филол. ф-та по спец. «Украинский язык и литература» / ХГУ ; сост. В. В. Немцева, Л. В. Педченко. – Х. : ХГУ, 1992. – 27 с., табл.
3. До проблеми формування термінологічної економічної лексики сучасної української мови / Є. П. Мартемьянова, В. В. Немцева // Социально-экономические проблемы переходных процессов в народном хозяйстве : (тез. докл. междунар. науч.-практ. конф., 28–29 нояб. 1996 г.). – Х., 1996. – С. 56–58.
4. Коннотированная лексика : аспекты и перспективы изучения / Л. А. Быкова, В. В. Немцева // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 411 : Спадщина Д. М. Овсянико-Куликовського та сучасна філологія. – С. 423–428.
5. Умён ли умненький и глуп ли глупенький (пример динамики коннотативно-прагматических свойств уменьшительных суффиксов) // Преподавание языков

в вузе на современном этапе. Межпредметные связи : Научные исслед., опыт, поиски: Харьков. сб. науч. тр. – Х., 1998. – Вып. 2. – С. 43–44.

6. Возможности манипулирования языком // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 319–322. – (Сер. : Філологія).
7. Коннотативно-прагматические свойства имен родства в современном русском языке // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 473 : Праці молодих учених філологічного факультету. – С. 135–140. – (Сер. : Філологія).
8. Современный русский язык : рабочая программа курса для студентов филол. ф-та отд-ния «Украинский язык и литература» / сост. Л. А. Кравцова, В. В. Немцева, Л. В. Педченко ; ХНУ им. В. Н. Каразина. – Х. : Изд-во ХНУ им. В. Н. Каразина, 2003. – 47 с. – (Методическая литература).
9. Мовленнєва культура вчителя як умова його ефективного впливу на пізнавальну активність учнів / Л. О. Кравцова, В. В. Немцева, Л. В. Педченко // Наук. зап. каф. педагогіки / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2004. – Вип. 11. – С. 96–101.
10. Программа по русскому языку // Иллюстрированный справочник абитуриента. Крым. Автономная республика Крым и г. Севастополь. Все высшие учебные заведения. 2004–2005. – Х. : Торсинг, 2004. – С. 61–72.
11. Программа по русскому языку в вопросах // Иллюстрированный справочник абитуриента. Донбасс. Донецкая и Луганская область. Все высшие учебные заведения 2004–2005. – Х. : Торсинг, 2004. – С. 86–96.
12. Программа по русскому языку // Иллюстрированный справочник абитуриента. Все высшие учебные заведения 2005–2006. – Х. : Торсинг, 2005. – С. 41–72.
13. Программа по русскому языку : програма вступ. іспитів до ВНЗ у запитаннях. – К. : Майстер-клас, 2007. – 18 с.
14. Современный русский язык. Фонетика. Фонология. Орфоэпия / В. В. Немцева, Л. В. Педченко. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2008. – 72с.
15. Говори по-русски правильно. – Х. : Фолио, 2016. – 192 с.

Література про неї

1. [В. В. Немцева : фото] // Харків. ун-т. – 2005. – 25 жовт.

Ніженець Анастасія Максимівна

(28.12.1902–21.03.1992)

Народилася в м. Білопідлля Сумської області. Після закінчення гімназії навчалася в Київській академії теоретичних знань та Київському інституті народної освіти, який закінчила в 1924 р.

1930–1932 рр. навчалася в аспірантурі Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (у той час – м. Харків). Вчителювала. До початку німецько-радянської війни (1941–1945) викладала літературу в Українському комуністичному університеті ім. Артема (Харків).

1943–1951 рр. завідувала кафедрою української літератури в Харківському державному педагогічному інституті ім. Г. С. Сковороди. Захистила кандидатську дисертацію «Реалізм у творчості Івана Вишенського» (1947).

Із 1952 р. по 1969 р. працювала доцентом кафедри української літератури Харківського державного університету.

Із 1969 р. до кінця життя – доцент, професор кафедри української літератури в ХДПУ (тепер – ХНПУ) ім. Г. С. Сковороди.

Автор понад 60 друкованих праць.

Досліджувала проблеми розвитку давньої української літератури, творчість Г. С. Сковороди, І. Вишенського. Була ініціатором вивчення та увічнення сквородинівських місць на Харківщині.

Доклала багато зусиль для створення в 1960 р. меморіального музею Г. Сковороди в Сквородинівці Золочівського району Харківської області, ставши фактично його фундатором.

За її ініціативи Харківському державному педагогічному інституту присвоєно ім'я Г. С. Сковороди, також за її безпосередньої участі в ХДПУ створено меморіальну кімнату в аудиторії-кабінеті імені Г. С. Сковороди.

Її зусиллями 1964 р. було відкрито шкільний музей П. Грабовського у середній школі № 6 м. Харкова.

Член Харківської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії і культури (1968).

Наукові інтереси: життя й творчість Г. С. Сковороди.

Основні праці

1. Реалізм у творчості Івана Вишенського : дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1947.*
2. Поетична творчість Г. С. Сковороди і російська література XVIII ст. // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1956. – Т. 70 : Труды філол. ф-ту. – Т. 3. – С. 261–283.
3. Іван Франко – дослідник творчості Ів. Вишенського // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1956. – Т. 74 : Труды філол. ф-ту. – Т. 4. – С. 21–30.
4. Біля джерел української журналістики // Прапор. – 1957. – № 4. – С. 93–101.

5. В. Д. Бонч-Бруєвич про Г. С. Сковороду : [лист В. Д. Бонч-Бруєвича до А. М. Ніженець з її передмовою] // Радян. літературознавство. – 1958. – № 3. – С. 88–89.
6. В чому полягало значення Києво-Могилянської академії для історії культури та літератури східного і південного слов'янства, а також для культури і літератури грецького і румунського народів? // Філологічний збірник / АН УРСР, Укр. комітет славистів. – К., 1958. – С. 337–340.
7. Книга про Квітку-Основ'яненка : [рецензія] // Літ. газета. – 1958. – 14 лют. – С. 3. – Рец. на кн.: Григорій Федорович Квітка-Основ'яненко : нарис життя і творчості / Є. Г. Вербицька. – Х. : Харків. обл. вид-во, 1957. – 132 с.
8. По Сковородинівських місцях // Ленін. зміна. – 1958. – 8 серп.
9. Продовжувати традиції : [про розшуки місць, пов'язаних з життям Г. С. Сковороди] // Харків. ун-т. – 1959. – 7 лют.
10. Сильові особливості української полемічної літератури кінця XVI – початку XVII ст. // Радян. літературознавство. – 1959. – № 6. – С. 67–81.
11. Сильові особливості української полемічної літератури кінця XVI – початку XVII ст. // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1959. – Т. 101 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 7. – С. 151–174. – Ця стаття не повторює статтю у № 7.
12. Ще один літературний портрет : [рецензія] // Радян. літературознавство. – 1960. – № 5. – С. 139–141. – Рец. на кн.: Іван Вишенський / С. П. Пінчук. – К. : Держлітвидав, 1959. – 93 с.
13. До проблеми розвитку байки в українській літературі XVII–XVIII ст. // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики : тези доп. та повідомл. III Респ. славист. конф., присвяч. 125-річчю з дня народження О. О. Потебні (23–27 груд. 1960 р.). – Х., 1960. – С. 110–116.
14. Забутий заповідник : [про впорядкування парку та будинку-музею Г. С. Сковороди в с. Сковородинівці Харків. обл.] / А. П. Ковалівський, Є. Г. Вербицька, А. М. Ніженець // Літ. газ. – 1961. – 8 груд.
15. Поет, філософ, громадянин : К 240-летию со дня рождения Г. С. Сковороды // Красное знамя. – 1962. – 2 дек.
16. Приклад діянь дивовижних : До 240-річчя з дня народження Г. Сковороди : [про вплив філософа на творчість поетів-сучасників В. Капніста, О. Паліцина, С. Глінки, Є. Станевича та ін.] // Прапор. – 1962. – № 12. – С. 70–74.
17. Г. С. Сковорода. Заповідні місця на Харківщині : До 240-річчя з дня народження. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1962. – 42 с. : іл.
18. Характер розвитку байки в українській літературі XVII–XVIII століть // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики / Харків. держ. ун-т ; Укр. комітет славистів при АН УРСР ; [ред. кол. : І. К. Білодід (голов. ред.) та ін.]. – Х., 1962. – С. 321–335. – ([До V Міжнар. з'їзду славистів]).
19. Юбилей украинского книголюбца : [к 80-летию укр. библиографа Н. Ф. Яшека] / А. Неженец, М. Пасечник // Красное знамя. – 1963. – 23 нояб.
20. «Вона іде, її побачать люди...» : (До сторіччя з дня народження П. А. Грабовського) // Прапор. – 1964. – № 8. – С. 84–88 : іл.
21. Реалізм у творчості Івана Вишенського : конспект лекцій по спецкурсу з давньої укр. літ. для студ.-філологів ХДУ. – Х., 1964. – 140 с.

22. Перші українські журнали // Прапор. – 1966. – № 7. – С. 78–79.
23. [Рецензія] // Укр. мова і літ. в шк. – 1968. – № 7. – С. 83–85. – Рец. на кн.: Історія української літератури : у 8 т. Т. 1. Давня література (XI – перша половина XVIII ст.) / Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка АН України ; [голова редкол. Є. П. Кирилюк ; авт. тома В. П. Колосова, В. Кречетень, Л. С. Махновець, О. В. Мишанич]. – К. : Наук. думка, 1967. – 539 с.
24. Григорій Сковорода (1722–1794) // Григорій Сковорода : біобібліографія / [уклад. Е. С. Беркович, Р. А. Ставинська, Р. І. Штраймиш]. – Х., 1968. – С. 6–24.
25. Для увічнення пам'яті нашого великого земляка : [про утворення меморіального комплексу у Харкові, довкола місця, де жив Г. С. Сковорода] // Прапор. – 1969. – № 12. – С. 102–103 : іл.
26. Свідчення братерства культур : [про переклад невідомим білорус. автором «Енеїди» І. Котляревського під назвою «Энеида навыварат», надрукованого 1945 р.] // Веч. Харків. – 1969. – 30 верес.
27. Г. С. Сковорода. Заповідні місця на Харківщині. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1969. – 61 с. : іл. – Текст парал. укр. та англ. мовами.
28. «Энеида навыварат» : [анонімна поема, білорус. літ. пам'ятник 1845 р.] // Харків. ун-т. – 1969. – 16 верес.
29. На зламі двох світів : Розвідка про Г. С. Сковороду і Харківський колегіум. – Х. : Прапор, 1970. – 208 с., 5 л. іл. і факс.
30. Народний мислитель : [рецензія] / А. М. Ніженець, Н. Г. Корж // Прапор. – 1970. – № 3. – С. 102–103. – Рец. на кн.: Григорій Сковорода : літ. портрет / П. М. Попов. – К. : Дніпро, 1969. – 173 с.
31. Лелеки прилетять знову : [про необхідність відновити гніздів'я лелек на Свородинівському дубі у парку-заповіднику філософа] // Зоря. – Золочів, 1972. – 5 лют.
32. Діяльність Г. С. Сковороди в Переяславському і Харківському колегіумах // Педагогічні ідеї Г. С. Сковороди : зб. ст. / [редкол. : І. О. Дзеверін (відп. ред.) та ін.]. – К., 1972. – С. 185–212.
33. Над листами Бонч-Бруєвича : 3 архівних джерел : [про листування В. Д. Бонч-Бруєвича з К. О. Сковородою, чий прадід був братом Г. С. Сковороди] // Прапор. – 1972. – № 11. – С. 56–59.
34. Певець свободи [Г. С. Сковорода] // Красное знамя. – 1972. – 3 дек.
35. Григорій Сковорода (1722–1794) // Григорій Сковорода : біобібліографія / [уклад. Е. С. Беркович, А. В. Дашковська, В. Д. Прокопова та ін.]. – Вид. друге, випр. й доповн. – Х., 1972. – С. 7–24.
36. Г. С. Сковорода і його нащадки // Тези доп. Респ. наук. конф., присвяч. 250-річчю з дня народж. Г. С. Сковороди. – Х., 1972. – С. 159–161.
37. «Мені хочеться написати про нього» : [про ставлення Л. М. Толстого до Г. С. Сковороди] // Радян. літературознавство. – 1973. – № 1. – С. 78–79.
38. З листування В. Д. Бонч-Бруєвича з К. О. Сковородою // Григорій Сковорода : матеріали про відзначення 250-річчя з дня народження / АН УРСР, Ін-т філософії. – К., 1975. – С. 223–229.

39. Паралелями вражень : [рецензія] // Молодь України. – 1975. – 10 квіт. – Рец. на кн.: Знову в дорозі : [худож.] нариси / П. Ю. Шабатин. – К. : Рад. письменник, 1974. – 146 с.
40. Поети-декабристи і харківські журнали // Прапор. – 1975. – № 12. – С. 106–108.
41. Про походження псевдоніму Г. С. Сковороди / А. Ніженець, Г. Штейн // Григорій Сковорода : матеріали про відзначення 250-річчя з дня народження / АН УРСР, Ін-т філософії. – К., 1975. – С. 229–233.
42. Сковорода Григорій Савич // Шевченківський словник. – К., 1977. – Т. 2. – С. 215.
43. Сумцов Микола Федорович // Там само. – С. 247.
44. Франко – науковець : [рецензія] / Анастасія Ніженець, Марія Пасічник // Прапор. – 1977. – № 8. – С. 98–99. – Рец. на кн.: Іван Франко – теоретик літератури / Ф. Д. Пустова. – К. ; Донецьк : Вища шк., 1976. – 144 с.
45. Енциклопедія шевченкознавства : [рецензія] // Прапор. – 1978. – № 3. – С. 120–122. – Рец. на кн.: Шевченківський словник : у 2 т. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1977. – Т. 1–2.
46. [Рецензія] // Радян. літературознавство. – 1978. – № 11. – С. 84–86. – Рец. на кн.: Спасо-Ярославский хронограф и «Слово о полку Игореве» : К истории сборника А. И. Мусина-Пушкина со «Словом» / Г. Н. Моисеева. – Л. : Наука, 1977. – 95 с.
47. Про оточення Г. С. Сковороди у Липцях і Валках (70–80 рр. XVIII ст.) // Радян. літературознавство. – 1983. – № 2. – С. 28–35.
48. Григорій Сковорода. Пам'ятні місця на Україні / А. М. Ніженець, І. П. Стогній. – К. : Наук. думка, 1984. – 95 с. : іл.
49. Спогади : [уринок] // Веч. Харків. – 1989. – 16 жовт.
50. Спогади : [про роботу з увічнення пам'яті Г. С. Сковороди] // Від бароко до постмодерну : зб. пр. каф. укр. та світ. літ. / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2005. – Т. 3. – С. 270–311.

Література про неї

1. Леонидов С. Заповедные места на Харьковщине : [рецензия] // Красное знамя. – 1962. – 8 дек. – Рец. на кн.: Г. С. Сковорода. Заповідні місця на Харківщині : До 240-річчя з дня народження / А. М. Ніженець. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1962. – 42 с. : іл.
2. **Рецензії на кн.: На зламі двох світів : Розвідка про Г. С. Сковороду і Харківський колегіум / А. М. Ніженець. – Х. : Прапор, 1970. – 208 с.**
Вербицька Є. Нове про Сковороду // Прапор. – 1971. – № 6. – С. 86–88.
Корж Н. Г. В шуканні істини / Корж Н. Г. // Літ. Україна. – 1971. – 19 жовт.
Марченко О. Невмируще джерело поета / О. Марченко // Веч. Харків. – 1971. – 12 берез.
Махновець Л. [Рецензія] / Л. Махновець // Радян. літературознавство. – 1971. – № 8. – С. 89–91.
Пашук А. Дослідження світогляду Г. С. Сковороди // Жовтень. – 1971. – № 9. – С. 139–142.

Безхутрий Ю. Невідомий шукач правди : [рецензія] // Соціаліст. Харківщина. – 1972. – 25 січ.

Деркач Б. На зламі / Борис Деркач // Вітчизна. – 1972. – № 1. – С. 209–212.

Радецькая М. Григорий Сковорода в Харьковском коллегиуме // Вопр. лит. – 1972. – № 2. – С. 226–228.

Стогній І. П. Ідея праці / І. П. Стогній // Робітн. газета. – 1972. – 6 лют.

3. Стукалова Г. Захоплення : [про внесок А. М. Ніженець у вивчення життя і творчості Г. С. Сковороди] // Літ. Україна. – 1972. – 30 трав.

4. Костюк Г. О. Зустрічі і прощання : спогади. Кн. 1 / Г. О. Костюк. – Едмонтон : Вид-во Канад. ін.-ту укр. студій, 1987. – 743 с.

С. 414–416, 422, 423, 438, 458: про А. М. Ніженець.

5. Батюк Н. О. Вшанування пам'яті Г. С. Сковороди на Харківщині (роль А. М. Ніженець) / Н. О. Батюк // Проблеми вивчення наукової і художньої спадщини Г. С. Сковороди : тези доп. респ. наук. конф., присвяч. 270-річчю з дня народж. укр. поета і філософа / Харків. держ. пед. ін-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 1992. – С. 16–17.

6. Бикова Л. Г. А. М. Ніженець – дослідник української літератури / Л. Г. Бикова, Ю. А. Ісиченко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 369 : Проблеми філології. – С. 151–156.

7. Батюк Н. О. Ніженець Анастасія Максимівна / Н. О. Батюк // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 246–247.

Те саме // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – 2-е вид., випр. і допов. – Х., 2007. – С. 204.

8. Бикова Л. Пам'яті науковця, педагога, краєзнавця А. М. Ніженець (1902–1992) : [До 100-річчя з дня народження] / Л. Бикова // Слобід. край. – 2003. – 30 січ.

9. Ніженець А. М. Спогади / Анастасія Ніженець // Від бароко до постмодерну : зб. пр. каф. укр. та світ. літ. / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2005. – Т. 3. – С. 270–311. – Післямова до «Спогадів» : Анастасія Ніженець та її спогади / Владислав Проненко. – С. 311–314.

10. Плугатарьова Н. В. А. М. Ніженець : вшанування сквородинівських місць на Харківщині / Н. В. Плугатарьова // Слобожанське культурне надбання : зб. ст. учених з пам'яткоохорон. роботи / Харків. наук.-метод. центр охорони культ. спадщини [та ін.]. – Х., 2009. – Вип. 2. – С. 144–150 : іл.

Ніколенко (Домбровська) Мірра Яківна

(1.01.1929–28.11.2006)

Народилася в м. Харкові. 1937 р. вступила до Харківської середньої школи № 50. Під час німецько-радянської війни (1941–1945) з вересня 1941 р. по травень 1944 р. знаходилася в евакуації на ст. Сари-Озек Казахської РСР. Після повернення до Харкова продовжила навчання в середній школі № 105 та восени того ж року вступила до Харківського педагогічного училища, яке закінчила з відзнакою в 1947 р.

1947–1952 р. навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету, який закінчила з відзнакою.

1952–1953 рр. працювала вчителем української мови та літератури середньої школи № 134 м. Харкова.

Із 1954 р. по 1985 р. працювала на кафедрі історії зарубіжної літератури філологічного факультету ХДУ – лаборантом (1954), викладачем-погодинником (1965), викладачем (1976), старшим викладачем (1983).

Читала курси історії античної літератури, літератури Раннього Середньовіччя та Відродження, зарубіжної літератури XIX ст., кінця XIX – початку XX ст.

Наукові інтереси: спадщина О. І. Білецького.

Праці

1. Академик А. И. Белецкий – исследователь античной литературы // Тезисы докл. Всесоюз. науч. конф. «Проблемы античной истории и классической филологии», г. Харьков, 6–8 февр. 1980 г. – Х., 1980. – С. 152–153.
2. Некоторые аспекты истории зарубежной литературы XIX века в трудах А. И. Белецкого // Вісн. Харків. ун-ту. – 1980. – № 193 : Філологія. – Вип. 13. – С. 57–60.
3. Вчений великого творчого темпераменту : [О. І. Білецький] // Прапор. – 1981. – № 8. – С. 141–142.

Ніколенко Яків Петрович

(20.10.1921–6.10.1999)

Народився у с. Погорільці (у складі с. Красносілля) Чигиринського району Черкаської області. 1936 р. закінчив Андріївську школу Хорольського району Полтавської області. З того ж року навчався у Березоворудському сільгосптехнікумі (Пирятинський район Полтавської області).

У травні 1940 р. був покликаний на службу до лав Чорноморського флоту. 1940–1941 рр. навчався в Об'єднаній школі учбового загону Чорноморського флоту у м. Севастопіль, в учбовому загоні 1-ої роти стрійових командирів.

Під час Великої Вітчизняної війни служив зенітником-навідником на міноносці «Быстрый», на лінкорі «Севастополь», брав участь у обороні Севастополя та Кавказу. Був поранений і контужений. Писав вірші та друкував їх в газетах Військово-морського флоту: «На страже Родины», «Залп», «Красный флот».

1946 р. був відправлений в експедицію особливого призначення для розподілу та одержання репараційних кораблів німецького флоту та відправки їх із Балтики до Севастополю, виконуючи обов'язки відповідального секретаря канцелярії штабу. Демобілізувався у 1947 р.

1947 р. вступив на відділення журналістики філологічного факультету Харківського державного університету. Згодом перейшов на українське відділення, яке закінчив із відзнакою в 1952 р. Закінчив аспірантуру при кафедрі української мови ХДУ (1952–1955). В цей же час працював на посаді викладача української мови Харківського педагогічного інституту іноземних мов. З 1955 по 1973 рр. працював на цій кафедрі, займаючи посади викладача (1955), старшого викладача (1960).

Окрім друкованих статей, у спадщині вченого є словник старослав'янізмів та полонізмів, укладений на матеріалі пам'яток староукраїнської мови, який залишився у рукопису.

Як поет друкувався у місцевій пресі. Чимало його творів покладено на музику композиторами А. Є. Салом, М. В. Шипковим, В. П. Сіренком та самим автором (як аматор, він грав на багатьох музичних інструментах).

На громадських засадах виконував обов'язки редактора газети «Харківський університет» (1961–1963, 1965 рр.).

Нагороджений медалями «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказа», «За перемогу над Німеччиною».

Наукові інтереси: лексичні особливості староукраїнської мови на матеріалі козацьких літописів XVII – початку XVIII ст. – С. Величка, Г. Граб'янки, Самовидця та ін., а також їхній історично-літературний аналіз.

Праці

1. М. М. Коцюбинський : К 50-летию со дня смерти писателя // Красное знамя. – 1963. – 25 апр.
2. М. М. Коцюбинський про великого Кобзаря // Хар. ун-т. – 1964. – 12 берез.
3. Замечательный мастер слова [П. П. Гулак-Артемовский] // Красное знамя. – 1965. – 14 окт.
4. Крылатая мудрость : [рецензия] // Красное знамя. – 1965. – 12 янв. – С. 3. – Рец. на кн.: 1000 крилатих виразів української літературної мови : Афоризми. Літературні цитати. Образні вирази : довідник / А. П. Коваль, В. В. Коптілов. – К. : Наук. думка, 1964. – 671 с.
5. Талановитий майстер художнього слова : До 100-річчя з дня смерті П. П. Гулака-Артемовського // Харків. ун-т. – 1965. – 19 жовт.
6. Досліджування мови літопису С. Величка радянськими вченими // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. / ХДУ. – Х., 1967. – С. 192–194.
7. Большая сердечная дружба : К 100-летию со дня рождения А. М. Горького // Красное знамя. – 1968. – 23 марта.
8. Великие мастера искусства слова : [А. М. Горький и М. М. Коцюбинский] // Вестн. Харьков. ун-та. – 1968. – № 36 : Сер. филол. – Вып. 4. – С. 73–78.
9. Серце, налите добром : [про викладача філол. ф-ту П. А. Моргуна] // Харків. ун-т. – 1968. – 13 лют.
10. Самийло Величко и его эпоха : К 300-летию со дня рождения // Кр знамя. – 1970. – 19 дек.
11. Довгого сонця в зеніті : [про П. І. Мартем'янова] // Харків. ун-т. – 1970. – 7 берез.
12. Літопису невелемовний звіт... : [про літопис С. В. Величка] // Харків. ун-т. – 1970. – 8 груд.
13. «Літопис Самовидця» : [іст. пам'ятка староукр. кн. літ. мови] // Веч. Харків. – 1971. – 22 листоп.
14. Із спостережень над семантикою слів *пилність, пилний, пильно, пилне* в літописі С. Величка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1972. – № 71 : Філологія. – Вип. 7. – С. 45–52.
15. «Явище дуже цінне» : Літопис С. Величка – пам'ятка укр. письменства // Прапор. – 1972. – № 1. – С. 99–101.
16. З дивною влучністю / О. Юрченко, Я. Ніколенко // Прапор. – 1976. – № 10. – С. 99–100. – Рец. на кн.: Крилаті вислови в українській літературній мові : афоризми, літературні цитати, образні вислови / А. П. Коваль. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Вища шк., 1975. – 335 с.
17. «Життя старить найшвидше злих» / з гостем розмовляла Т. Логачова // Ленін. зміна. – 1988. – 21 трав. з фот.
18. По духу – козак : [про Г. П. Данилевського і його твір «Чумаки»] // Слобід. край. – 1992. – 31 берез.
19. Слобожани любили освіту : [про твори Г. П. Данилевського на тему нар. освіти у кн. «Українська старовина»] // Слобід. край. – 1992. – 26 трав.

20. Анекдоти та вигадки – основний аргумент? : [відгук на ст. А. Карпова «Батьківщину люблять тихо» (Харків. ун-т, 1994, 22 лют.)] // Харків. ун-т. – 1994. – 7 трав.

Художні твори

21. 3 нових віршів // Харків. ун-т. – 1991. – 3 верес.
22. Кличе Україна : [вірш про незалежність України] // Харків. ун-т. – 1991. – 19 листоп.
23. Народе мій! : [вірш] // Харків. ун-т. – 1994. – 1 берез.
24. [Нащадкам] ; Да здравствует Победа! : [вірші] // Харків. ун-т. – 1996. – 14 трав. – Перший вірш – укр. мовою, але назва наведена російською – «Потомкам». Другий – російською мовою.
25. «Долю мчали буйні коні» : [добірка віршів] // Слобід. край. – 1995. – 6 трав.
26. Біжать літа озиминою : вірші. – Чугуїв : III тисячоліття, 1999. – 128 с. : портр.
27. [Добірка віршів] // Харків. ун-т. – 2014. – 29 квіт. – С. 4.

Література про нього

1. Ніколенко Яків Петрович : [фото] // Ленін. зміна. – 1988. – 21 трав.
2. Каніщев Г. Ю. Редактори університетською газети / Г. Ю. Каніщев // Найстаріша вузівська газета України : (до 70-річчя багатотираж. газ. Харків. держ. ун-ту) / уклад. О. О. Нерух, С. І. Посохов. – Х., 1997. – С. 26–49.
С. 45–46: біографія Я. П. Ніколенка.
3. Полякова Л. О. [Яків Петрович Ніколенко] / Л. О. Полякова // Харків. ун-т. – 1999. – 26 жовт.
4. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 533: про Я. П. Ніколенка.
5. Корж Наталья Григорьевна : сб. ст. / под общ. ред. А. Д. Михилева и проф. А. П. Коржа. – Х. : Студцентр, 2010. – 240 с.
С. 26: про Я. П. Ніколенка.
6. Пам'ять про справжнього патріота : [біогр. довідка про Я. П. Ніколенка та добірка його віршів] // Харків. ун-т. – 2014. – 29 квіт. – С. 4 з фот.
7. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.
Про дослідження Я. П. Ніколенка – див. іменний покажчик.

Німчинов Кость (Костянтин) Тихонович

(10.(22).12.1898 – 15.11.1937)

Народився в с. Андріївка (тепер – смт Балаклійського району Харківської області). Вищу освіту здобув на історико-філологічному факультеті Харківського університету й там же (на той час – інститут народної освіти) залишився працювати в секції української мови науково-дослідної кафедри мовознавства ім. О. О. Потебні на посадах асистента, наукового співробітника, в 1928–1936 рр. – керівника секції. Обраний професором ХІНО.

1927 р. перебував у річному науковому відрядженні в Празі (Чехія).

Був членом Комісії Народного комісаріату освіти з перевірки роботи в мовознавчій сфері.

Із 1936 р. мешкав у Москві. Працював на посаді професора Московського технологічного й історико-філософсько-літературного інститутів.

Став жертвою сталінського терору. Заарештований 10 жовтня 1937 р., звинувачений в участі в націоналістичній організації. Засуджений і розстріляний у Москві. Реабілітований 1 березня 1993 р.

Наукові інтереси стосувалися українського мовознавства, зокрема, фонетики, історії мови, культури мовлення, соціолінгвістики.

Праці

1. [Рецензія] // Книга. – 1923. – № 4. – С. 28–29. – Рец. на кн.: Украинский язык : пособие для практ. изучения укр. языка на рабфаках, в техникумах, курсах для взрослых, а также для самообразования / А. Синяевский. – Х. : Книгоспілка, 1923. – 120 с.
2. До мовної проблеми в Донбасі // Культура і побут. – 1925. – 15 листоп. (№ 43). – С. 1.
3. Бібліографічний покажчик з української й російської мови й літератури для масової школи профосвіти / за ред. А. Машкіна ; брали участь Л. Булахівський, Є. Кагаров, В. Кучмий, К. Німчинов, О. Патокова, М. Самарін. – Х. : [ДВУ], 1926. – 59 с.
4. Вихідний пункт О. О. Потебні в розумінні східнослов'янської ізоглоти *o* – *je* у назвці // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. кат. історії укр. культури. – 1926. – Ч. 2–3. – С. 61–67.
5. Практичний російсько-український словник / М. Йогансен, М. Наконечний, К. Німчинов, Б. Ткаченко. – Х. : ДВУ, 1926. – 238 с.
6. Український мовний минулому і тепер : Підручна книга до усвідомлення фактів українського мови. – 2-ге вид. – Х. : ДВУ, 1926. – 87 с.
7. [Выступление на питаннях реформи беларускай графікі] // Працы Акад. канфер. па реформе беларус. правапісу і азбукі. – Мінск, 1927. – С. 29, 165, 233–235.

8. До етимології та правопису українського прислівника «ледви||і» // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. кат. історії укр. культури. – 1927. – С. 57–60.
9. До проблеми про диспалатизацію приголосних перед *е, и* в українській мові : автореферат. – Х., 1927. – С. 246–253. – Окр. відб.
10. Курс української мови для вчителів. Лекція 11. Синтаксичне уживання граматичних форм / за наук.-метод. ред. проф. Булахівського // Нар. учитель. – 1927. – Ч. 46, дод.*
11. Курс української мови для вчителів. Лекція 12. Синтакса простого речення // Нар. учитель. – 1927. – Ч. 47, дод.*
12. Курс української мови для вчителів. Лекція 13. Синтакса складного речення // Нар. учитель. – 1927. – Ч. 48, дод.*
13. Мовознавча праця в Білорусії : (Доповідь зачитано білорус. мовою) : [реферат] // Бюл. Харків. наук. т-ва. – 1927. – № 1. – С. 7–8.
14. Загальний курс української мови / за ред. Л. А. Булаховського ; склали Б. Ткаченко, М. Йогансен, М. Перегінець, М. Наконечний, К. Німчинов. – [Х. : ВЗІНО, 1929]. – 312 с.
15. Історичний курс української мови : [лекції] / Всеукр. заоч. ін-т нар. освіти. – [Х., 1930]. – 257 с. – Конвалют.
16. Українська мова : підручник для семиріч. політехн. шк. : 5 рік навчання / К. Німчинов, М. Перегінець, Л. Курилова. – Х. : Радян. шк., 1932. – 88 с.
17. Граматика української мови. Ч. 2. Синтаксис : підручник для серед. шк. з рос. викладовою мовою 6 і 7 роки навчання. – Х. : Радян. шк., 1933. – 68 с.
Те саме. – 2-ге вид. – Х. ; К. : Радян. шк., 1934. – 64 с.
- Зі змісту: Німчинов К. Синтакса української мови в історично-порівняльному освітленні : лекція 10 / К. Німчинов. – С. 199–228.*
18. Значення Потебні для українського культурно-національного руху // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – Х., 2000. – № 491 : Традиції Харківської філологічної школи : До 100-річчя від дня народження М. Ф. Наконечного. – С. 152–159. – (Сер. : Філологія).

Література про нього

1. Цебенко В. [Рецензія] / В. Цебенко // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1927. – № 1. – С. 249–252. – Рец. на кн.: Практичний російсько-український словник / М. Йогансен, М. Наконечний, К. Німчинов, Б. Ткаченко. – Х. : ДВУ, 1926. – 238 с.
2. Патокова О. В. [Рецензія] / О. В. Патокова // Мова й літ. в масовій школі профосу (програмово-бібліографічний довідник) / за ред. А. П. Машкіна. – Х., 1929. – С. 14–15. – Рец. на кн.: Український язык у минулому і тепер : підручна книга до усвідомлення фактів українського языка. – 2-ге вид. – Х. : ДВУ, 1926. – 87 с.
3. Мовознавство на Україні за п'ятдесят років / відп. ред. Й. А. Багмут. – К. : Наук. думка, 1967. – 455 с.
С. 40, 48, 105, 131, 158, 417: про К. Т. Німчинова.

4. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : навч. посіб. / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 231 с.

С. 59, 94, 158, 159, 172, 186, 196: про К. Т. Німчинова.

5. Юрченко О. С. Неопублікована стаття К. Т. Німчинова «Значення Потебні для українського культурно-національного руху» / О. С. Юрченко // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (октябрь 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 40–42.
6. Юрченко О. С. Неопублікована стаття К. Т. Німчинова про О. О. Потебню / О. С. Юрченко, Є. Х. Широкоград // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2000. – № 491 : Традиції Харківської філологічної школи : До 100-річчя від дня народження М. Ф. Наконечного. – С. 151–152. – (Сер. : Філологія).
7. Шевельов Ю. Портрети українських мовознавців / Ю. Шевельов. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2002. – 132 с.

С. 11, 22, 105: про К. Т. Німчинова.

8. Глущенко В. А. П. О. Бузук і К. Т. Німчинов про теорію «родовідного дерева» і «хвильову» теорію / В. А. Глущенко, В. М. Овчаренко // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Горлівський держ. пед. ін-т інозем. мов. – Горлівка, 2003. – Вип. 2. – С. 3–6.
9. Тараненко О. О. Німчинов Кость / О. О. Тараненко // Українська мова : енциклопедія / В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К., 2004. – С. 413.
10. Шевельов Ю. В. Я – мене – мені... (і довкруги) : спогади. 1. В Україні / Ю. Шевельов (Юрій Шерех). – Х. ; Нью-Йорк : Видавець Олександр Савчук, 2017. – 728 с. : 248 іл. – (Сер. : Слобожанський світ ; вип. 11).

Про К. Т. Німчинова див. іменний покажчик.

Новицький Василь Петрович

(21.12.1886–1957)

Народився в м. Лебедин Харківської губернії (зараз – Сумська область). Закінчив історико-філологічний факультет Варшавського університету (1912). До 1921 р. викладав російську мову та літературу в чоловічих гімназіях Лодзі (1912–1913), Варшави (1913–1915), Тули (1915–1916), Воронежа (1916–1918).

1918–1921 рр. викладав у Воронежській школі № 22.

1921 р. переїхав в Україну, до 1926 р. займався підготовкою кадрів у школах ФЗН (фабрично-заводського навчання) при Чупахівському (Сумська обл.) та Первухинському (Харківська обл.) цукрових заводах. Із

1926 р. працював інспектором профтехосвіти в Харківському цукровому тресті.

Протягом 1917–1930 рр. у м. Кадіївці Ворошиловградської (тепер – Луганська) області очолював робітфак.

1930–1931 рр. працював у методкабінеті ВСНГ УСРР, займався підготовкою педагогічних кадрів для ФЗН. Одночасно за сумісництвом викладав російську мову в Харківському вечірньому університеті (1931–1933), Українському інституті господарства (1933–1937), Харківській вищій комуністичній сільськогосподарській школі (1933–1937).

У 1937–1941 рр., 1943–1957 рр. працював старшим викладачем кафедри класичної філології Харківського університету. Викладав давньогрецьку та латинську мови.

1951 р. закінчив вечірній факультет марксизму-ленінізму при Харківському університеті. 1952 р. захистив дисертацію «Проза І. М. Долгорукова (1764–1823). Опыт литературной характеристики и наблюдений над языком прозы».

Наукові інтереси: антична філологія, історія російської літератури.

Вийшов на пенсію 1 квітня 1957 р.

Помер у Харкові.

Праці

1. Завдання весняних сесій по вишах // Комуніст. освіта. – 1934. – № 4. – С. 113–117.
2. Підготовка науково-педагогічних робітників у вишах // Комуніст. освіта. – 1934. – № 6. – С. 121–128.
3. Проза І. М. Долгорукова (1764–1829) : Опыт литературной характеристики и наблюдений над языком прозы : дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1953. – 353 с.

Література про нього

1. Лапина М. С. Василий Петрович Новицкий / М. С. Лапина // Университет в моей жизни / М. С. Лапина. – Х., 2010. – С. 264–265.

Овсянико-Куликовський Дмитро Миколайович

(23.01.(4.02).1853–9.10.1920)

Народився в м. Каховка Дніпровського повіту Таврійської губернії (тепер – Херсонська область) в родині поміщика. 1866 р. пішов до 3-го класу Рішельєвської гімназії в Одесі, із 1867 р. до 1871 р. навчався в Сімферопольській класичній гімназії.

1871 р. вступив на історико-філологічний факультет Петербурзького університету. Через два роки за станом здоров'я змушений був переїхати до Одеси, де навчався в Новоросійському університеті.

1876 р., після здобуття вищої освіти, повернувся до Петербурга, щоб вступити до університету вільним слухачем.

1877 р. для підготовки до захисту дисертації виїхав за кордон, відвідав Швейцарію, Францію, Чехію.

Повернувшись із наукового відрядження в 1882 р., захистив у Московському університеті етюд (для отримання права приват-доцентури) «Разбор ведийского мифа о соколе, принесшем цветок Сомы, в связи с концепцией языка и экстаза».

1883–1887 рр. працював приват-доцентом Новоросійського університету, де читав лекції з санскриту та давніх іранських мов.

Був кореспондентом петербурзької газети «Русские ведомости» (із 1879 р.), часопису «Русское богатство».

1885 р. у Харківському університеті захистив магістерську дисертацію «Опыт изучения вакхических культов индоевропейской древности. Часть 1. Культ божества *Soma* в древней Индии в эпоху вед».

1887 р. захистив у Новоросійському університеті докторську дисертацію «К истории культа огня у индусов в эпоху вед». 1887 р. обійняв посаду екстраординарного професора в Казанському університеті.

1888 р. був переведений на посаду ординарного професора кафедри східних мов та порівняльного мовознавства Харківського університету, де працював до 1905 р.

Викладав порівняльну граматику індоєвропейських мов і санскрит, загальне мовознавство, вів курс психологічного аналізу словесності. Був послідовником Олександра Потебні, належав до психологічного напрямку в мовознавстві.

Автор близько 60 друкованих праць.

Друкувався в часописах «Журнал Министерства народного просвещения», «Вопросы философии и психологии», «Жизнь», «Журнал для всех» та ін. Редагував неперіодичне видання «Вопросы теории и психологии творчества».

Після виходу у відставку в 1905 р. прочитав у Петербурзькому університеті курс порівняльного синтаксису індоєвропейських мов.

Із 1907 р. був професором Петербурзьких вищих жіночих (Бестужевських) курсів, із 1908 р. – столичної Педагогічної академії. Із 1907 р. – почесний член Петербурзької академії наук.

У 1911 р. очолив белетристичний відділ і протягом 1913–1918 рр. був редактором петербурзького журналу «Вестник Европы». 1918 р. перебував у Харкові, згодом переїхав до Одеси, де з 1919 р. працював в університеті.

Помер в Одесі.

Наукові інтереси: порівняльне мовознавство, загальне мовознавство, літературознавство, історія російської літератури, психологія, методика викладання російської мови.

Праці

1. Опыт изучения вакхических культов индоевропейской древности в связи с ролью экстаза на ранних ступенях развития общественности. Ч. 1. Культ божества *Soma* в древней Индии в эпоху Вед. – Одесса : Тип. П. А. Зеленого, 1883. – 240 с.
2. К вопросу о «быке» в религиозных представлениях древнего Востока. – Одесса : Тип. «Одесского вестника», 1885. – [2], 28 с.
3. К истории культа огня у индусов в эпоху Вед. – Одесса : Тип. «Одесского вестника», 1887. – [2], 120 с.
4. Введение в сравнительное языкознание : лекция. – Х. : Изд. Деденкова, 1892. – 112 с.
5. Отзыв профессора Овсянко-Куликовского о сочинении [П. Г. Риттера] на тему «Разбор гимнов Риг-Веды, посвященных богу Вишну» // Зап. Харьков. ун-та. – 1893. – Кн. 2, ч. офиц. – С. 36–37.
6. А. А. Потебня как языковед-мыслитель // Киев. старина. – 1893. – № 7. – С. 30–46 ; № 8. – С. 269–289 ; № 9. – С. 342–360.
То же. – К. : Тип. Г. Т. Корчак-Новицкого, 1893. – 59 с.
7. Язык и искусство. – СПб. : Типолит. А. Рабиновича и Ц. Крайза, 1895. – 71 с. – (Русская библиотека ; № 8).
8. Очерки науки о языке // Рус. мысль. – 1896. – Кн. 12. – С. 1–32.
9. Этюды о творчестве И. С. Тургенева. – Х. : Типолит. Зильберберга, 1896. – 240 с.
То же. – 2-е изд., доп. и испр. – СПб. : Орион, 1904. – 267 с.
10. Наши писатели : (Лит.-крит. очерки и характеристики). 1. А. П. Чехов // Журнал для всех. – 1899. – № 2. – С. 130–138 ; № 3. – С. 258–271.
11. Синтаксические наблюдения. Вып. 1. – СПб. : Тип. В. С. Балашева и К°, 1899. – 127 с.
12. Л. Н. Толстой как художник. – СПб. : Тип. Меркушева, 1899. – [8], 139 с.
То же. – 2-е изд., испр. и доп. – СПб. : Орион, 1905. – 274 с.
13. О значении научного языкознания для психологии мысли : речь, произнес. на торжеств. акте Харьков. ун-та 17 янв. 1901 г. – Х. : Тип. и литогр. М. Зильберберга, 1901. – 16 с.
14. Из синтаксических наблюдений : К вопросу о классификации бессубъектных предложений // Изв. Отд-ния рус. яз. и словесности Имп. акад. наук. – 1901. – Т. 5, кн. 4. – С. 1146–1186.

То же, отд. отт. – СПб. : Тип. Имп. акад. наук, 1901. – [2], 41 с.

15. Вопросы психологии творчества : Пушкин, Гейне, Гете, Чехов : К психологии мысли и творчества. – СПб. : Изд. Д. Е. Жуковского, 1902. – [4], 301, [2] с.
16. Н. В. Гоголь. – М. : Типолит. И. Н. Кушнерева и К°, 1902. – 109 с.
17. Синтаксис русского языка. – СПб. : Изд. Д. Е. Жуковского, [1902]. – VIII, 312 с.
18. Наблюдательный и экспериментальный методы в искусстве. – М. : Типолит. И. Н. Кушнерева и К°, 1903. – 80 с.
19. О преподавании синтаксиса русского языка в средних учебных заведениях // Вестн. воспитания. – 1903. – № 1. – С. 1–14.
20. Социальные отбросы : («На дне» М. Горького). – Х. : Электронпечатня «Харьков. листка», 1903. – 40 с.
21. История русской интеллигенции : Итоги русской художественной литературы XIX века. Ч. 2. От 50-х до 80-х годов. – М. : Тип. В. М. Саблина, 1907. – VII, 356, IX с.
22. Грамматика русского языка : рук-во для сред. школы и самообразования. – М. : Тип. Т-ва И. Д. Сытина, 1907. – 127 с.
То же. – 2-е изд., испр. – 1908. – 127 с.
То же. – 3-е изд., испр. – 1911. – 127 с.
23. Руководство к изучению синтаксиса русского языка. – М. : Тип. Сытина, 1907. – II, 237, VII с.
То же. – 2-е изд., испр. – М. : Тип. Сытина, 1907. – 238 с.
То же. – 3-е изд. – М. : Тип. И. Д. Сытина, 1912. – 240 с.
24. А. И. Герцен : (Характеристика). – СПб. : Изд. бюро, 1908. – 37 с.
25. История русской интеллигенции : Итоги русской художественной литературы XIX века. Ч. 1. Чацкий. Онегин. Печорин. Рудин. Лаврецкий. Тентетников. Обломов. – 2-е изд. – М. : Тип. В. М. Саблина, 1908. – VIII, 387 с.
26. Теория поэзии и прозы : (Теория словесности) : рук-во для школы и для самообразования. – М. : Т-во И. Д. Сытина, 1908. – 163 с.
То же. – 5-е изд. – М. ; Пг. : Госиздат, 1923. – 96 с.
27. Лев Николаевич Толстой : К 80-летию великого писателя : Очерк его деятельности, характеристика его гения и призвания. – СПб. : Изд. бюро, 1908. – 160 с.
28. Гоголь и его произведения : К столетию рождения великого писателя, 1809–1909. – М. : Тип. И. Д. Сытина, 1909. – 124 с.
29. Книги русской художественной литературы XIX века : (Письма А. И. Эртеля) // Вестн. воспитания. – 1909. – № 5. – С. 1–30.
30. Литература 70-х годов // История России в XIX веке. – СПб., 1909. – Т. 7. – С. 30–71.
31. Поэзия Генриха Гейне. – СПб. : Обществ. польза, 1909. – [4], 123 с.
32. Собрание сочинений : в 9 т. – СПб. : Обществ. польза ; Прометей, 1909–1911.
Т. 1 : Гоголь. – 1909. – 196 с.
Т. 2 : И. С. Тургенев. – 1910. – [4], 232 с.
Т. 3 : Л. Н. Толстой. – 1909. – 272, IX с.

Т. 4 : А. С. Пушкин. – 1909. – 214 с.

Т. 5 : Гейне, Гете, Чехов, Герцен, Михайловский, Горький. – 1909. – 240 с.

Т. 6 : Психология мысли и чувства. Художественное творчество. Основы ведаизма. – Прометей, 1909. – [4], 231 с.

Т. 7 : История русской интеллигенции. Ч. 1. – 1910. – XII, 324 с.

Т. 8 : История русской интеллигенции. Ч. 2. От 50-х до 80-х годов. – 1909. – IV, 256 с.

Т. 9 : История русской интеллигенции. Ч. 3. 80-е годы и начало 90-х. – 1911. – 224 с.

4-е изд. – СПб. : Тип. Стасюлевича, 1912–1914.

5-е изд. – М. ; Пг. : ГИЗ, 1923–1924.

33. Теория поэзии и прозы : (Теория словесности) : рук-во для сред. шк. и для самообразования. – 2-е изд., доп. – М. : Изд-во И. Д. Сытина, 1909. – 199 с.

34. Лирика как особый вид творчества // Вопросы теории и психологии творчества. – СПб., 1910. – Т. 2, вып. 2. – С. 182–226.

35. Из лекций об основах художественного творчества // Вопросы теории и психологии творчества. – 2-е изд., перераб. и доп. – Х., 1911. – Т. 1. – С. 1–20.

36. Лев Николаевич Толстой : Очерк его художественной деятельности и оценка его религиозных и моральных идей. – СПб. : Просвещение, 1911. – 160 с.

37. Лингвистическая теория происхождения и эволюции поэзии // Вопросы теории и психологии творчества. – 2-е изд., перераб. и доп. – Х., 1911. – Т. 1. – С. 20–33.

38. О преподавании теории словесности в средней школе // Там же. – С. 426–430.

39. Учебник русской грамматики : для младших классов сред. учеб. заведений. – СПб. : Тип. Безобразова, 1911. – 138 с.

40. Герцен-художник // Вестн. Европы. – 1912. – № 3. – С. 156–161.

41. И. А. Гончаров // Вестн. Европы. – 1912. – № 6. – С. 193–210.

42. К психологии Добролюбова // Вестн. Европы. – 1912. – № 1. – С. 187–201.

43. Практический курс синтаксиса русского языка : для 3-го (4-го) класса среднеучебных заведений / Д. Н. Овсянко-Куликовский, П. Н. Сакулин. – СПб. : Издание И. Л. Овсянко-Куликовской, 1912. – XVIII, 265 с.

44. Вопросы времени : Под игом словесности // Вестн. Европы. – 1914. – № 4. – С. 187–195 ; № 5. – С. 204–209 ; № 9. – С. 206–213.

45. М. Ю. Лермонтов : К столетию со дня рождения великого поэта. – СПб. : Прометей, [1914]. – 141 с.

46. Происхождение языка и художественного творчества // Итоги науки в теории и практике. – М., 1914. – Т. 10. – С. 214–272.

47. Психология национальности. – Пг. : Время, 1922. – 38 с.

48. Воспоминания. – Пг. : Время, 1923. – 188 с.

49. Статьи о Базарове и его времени. – М. : Госиздат, 1924. – 131 с.

50. Литературно-критические работы : в 2 т. – М. : Худож. лит., 1989.

Т. 1 : Статьи по теории литературы. Гоголь. Пушкин. Тургенев. Чехов. – 541 с.

Т. 2 : Из «Истории русской интеллигенции». Воспоминания. – 526 с.

Література про нього

1. Сумцов Н. Ф. Овсяннико-Куликовский / Н. Ф. Сумцов // Энциклопедический словарь / изд. Ф. Брокгауза, И. Ефрона. – СПб., 1897. – Т. 21а. – С. 674–675.
2. Райнов Т. И. «Психология творчества» Д. Н. Овсяннико-Куликовского : К 35-летию его научно-литературной деятельности / Т. И. Райнов // Вопросы теории и психологии творчества. – Х., 1914. – Т. 5, ч. 1. – С. XVIII–XXVI.
3. Ольденбург С. Д. Н. Овсяннико-Куликовский, санскритист и лингвист / С. Ольденбург // Начала. – № 2. – 1922. – С. 7–21.
4. Якобсон Л. Овсяннико-Куликовский Дмитрий Николаевич / Л. Якобсон // Литературная энциклопедия : в 11 т. – [М.], 1934. – Т. 8. – Стб. 222–227.
5. Илюхин И. Г. Д. Н. Овсяннико-Куликовский – историк и критик русской литературы (1853–1920 гг.) / И. Г. Илюхин // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1956. – Т. 70 : Труди філол. ф-ту, присвяч. 150-річчю ун-ту. – Т. 3. – С. 13–27.
6. Осьмаков Н. В. Психологическое направление в русском литературоведении : Д. Н. Овсяннико-Куликовский : учеб. пособие для пед. ин-тов / Н. В. Осьмаков. – М. : Просвещение, 1981. – 160 с.
7. Тарасов Л. Ф. Слово в эстетической концепции А. А. Потебни и Д. Н. Овсяннико-Куликовского / Л. Ф. Тарасов // Вісн. Харків. держ. ун-ту. – 1998. – № 411 : Спадщина Д. М. Овсяннико-Куликовського та сучасна філологія. – С. 16–19.
8. Сухих С. И. Психологическое литературоведение Д. Н. Овсяннико-Куликовского / С. И. Сухих. – Нижний Новгород : Китиздат, 2001. – 120 с.
9. Лади́га О. І. Суспільно-політична думка в Російській імперії другої половини ХІХ – початку ХХ століття : Д. М. Овсяннико-Куликовський : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.02 / О. І. Лади́га. – Луганськ, 2003. – 20 с.
10. Усенко П. Г. Овсяннико-Куликовський Дмитро Миколайович / П. Г. Усенко // Енциклопедія історії України : у 10 т. – К., 2010. – Т. 7. – С. 518 з фот.

Олляк (Ольняк) Ніна Борисівна

(14.01.1917–9.04.1996)

Народилася в с. Бугайівка Балакліївського району Харківської області. 1926 р. із батьками переїхала до Харкова, де закінчила семирічну школу в 1931 р. й технікум громадського харчування в 1935 р. 1934–1935 рр. працювала технормувальницею тресту їдалень і ресторанів м. Харкова.

Із 1935 р. по 1939 р. навчалася в Харківському педагогічному інституті імені Г. С. Сковороди. Одночасно з 1935 р. по 1937 р. працювала контролером, згодом – секретарем науково-методичного відділу Харківської бібліотеки ім. В. Г. Короленка.

Протягом 1939–1941 рр. навчалася в аспірантурі Харківського педагогічного інституту за спеціальністю «російська література».

1943–1944 рр. була вихователькою дитячого будинку с. Хорошево Харківського району. 1945–1964 рр. викладала українську мову і літературу в середній школі № 133 м. Харкова. 1946–1950 рр. – викладач дитячої літератури, російської мови і літератури Харківського педагогічного училища (за сумісництвом).

Із 1964 р. працювала на кафедрі історії української літератури ХДУ старшим викладачем (1964), доцентом (1969).

1967 р. захистила кандидатську дисертацію «Ефективність уроків літератури», у 1969 р. їй був присуджений ступінь кандидата педагогічних наук.

Читала курси методики викладання української літератури та історії давньої української літератури. Керувала педагогічною практикою студентів. Виступала з доповідями на щорічних учительських конференціях, методичних семінарах та нарадах Обласного інституту удосконалення вчителів, керувала діяльністю факультету наукових знань, який був створений при університеті з метою надання науково-методичної допомоги вчителям міста та області.

1984 р. звільнилася в зв'язку з виходом на пенсію.

Нагороджена знаком «Відмінник народної освіти» (1964).

Наукові інтереси: методика викладання української літератури в школі; творчість Г. Ф. Квітки-Основ'яненка, Г. С. Сковороди та ін.

Праці

1. Замітки про повторення з літератури в старших класах // Літ. в шк. – 1957. – № 1. – С. 63–66.
2. Прийоми характеристики образів трилогії «Прапороносці» // Літ. в шк. – 1959. – № 3. – С. 51–58.
3. За високий емоціонально-естетичний рівень уроків // Літ. в шк. – 1961. – № 2. – С. 78–79.
4. Література виховує любов до праці // Літ. в шк. – 1961. – № 3. – С. 38–42.
5. Повторення морфології у 8 класі // Укр. мова в шк. – 1961. – № 4. – С. 61–65.

6. Вивчення творчості Г. С. Сковороди в 9 класі // Літ. в шк. – 1962. – № 5. – С. 44–50.
7. Вивчення поеми Т. Г. Шевченка «Сон» у 7 класі // Укр. мова і літ. в шк. – 1963. – № 6. – С. 55–60.
8. Як ми вивчаємо поему «Варнак» у 9 класі // Укр. мова і літ. в шк. – 1964. – № 10. – С. 46–49.
9. П. А. Грабовський про роль поета і поезії : (3 досвіду проведення уроку в 10 класі) // Укр. мова і літ. в шк. – 1964. – № 7. – С. 36–39.
10. Естетичне виховання учнів на уроках мови // Укр. мова і літ. в шк. – 1964. – № 1. – С. 60–65.
11. Особливості зображення героїв у трилогії О. Гончара «Прапороносці» // Питання літературознавства і мовознавства : наук. конф. викладачів філол. ф-ту : тези і автореф. доп., верес. 1965 р. / Харків. ун-т. – Х., 1965. – Вип. 1. – С. 19–23.
12. Проблеми сучасного роману : [про наук. конф., присвяч. творчості О. Гончара та пробл. сучас. роману і новели] // Харків. ун-т. – 1965. – 16 січ.
13. Прагнення до ідеалу : [моральне виховання учнів на уроках літератури] // Укр. мова і літ. в шк. – 1965. – № 8. – С. 31–36.
14. Грабовський про обов'язки поета-революціонера // Павло Грабовський у школі : [посіб. для вчителів] / відп. ред. О. Р. Мазуркевич. – К., 1966. – С. 44–51.
15. З досвіду вивчення новели «Intermezzo» // Укр. мова і літ. в шк. – 1966. – № 7. – С. 25–30.
16. Ефективність уроків літератури : дис. ... канд. пед. наук : захищена 30.11.1967. – Х., 1967. – 451 с.
17. Наступність у шкільному викладанні літератури і програми з літератури // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. (трав. 1967 р.) / ХГУ. – Х., 1967. – [Вип. 2]. – С. 67–69.
18. Роздуми про педпрактику // Харків. ун-т. – 1967. – 4 лип.
19. Урок літератури і виховання поваги до людей // Укр. мова і літ. в шк. – 1967. – № 5. – С. 31–36.
20. Эффективность уроков литературы : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Х., 1967.*
21. Вивчення повісті «Маруся» у 8 класі : На допомогу студентам-філологам // Харків. ун-т. – 1968. – 15 черв.
22. Відкриваючи двері у професію // Харків. ун-т. – 1969. – 14 січ.
23. Вивчення індивідуального стилю письменника // Укр. мова і літ. в шк. – 1969. – № 6. – С. 30–35.
24. Ознайомлення з творами Г. Ф. Квітки-Основ'яненка // Укр. мова і літ. в шк. – 1969. – № 9. – С. 45–49.
25. Спостереження над стилем роману О. Гончара «Прапороносці» // Укр. мова і літ. в шк. – 1971. – № 3. – С. 34–38.
26. Записки народного учителя : [рецензия] // Красное знамя. – 1974. – 2 июня. – Рец. на кн.: Грізний рік : (Із записок народного вчителя) / М. Карпов. – Х. : Прапор, 1973. – 171 с.

27. Выдающийся украинский просветитель [Г. Ф. Квитка-Основьяненко] // Красное знамя. – 1978. – 28 нояб.
28. Жанрова своєрідність оповідання Г. Ф. Квітки-Основ'яненка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1978. – № 165 : Філологія. – Вип. 11. – С. 3–7.
29. Жанрові особливості української прози Г. Ф. Квітки-Основ'яненка // Збірник тез., доп. і повідомл. респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня народж. класика укр. літ. Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 17–19.
30. Дружба, оспівана у віках // Веч. Харків. – 1979. – 11 січ.
31. Жанрові особливості повісті «Конотопська відьма» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1979. – № 183 : Філологія. – Вип. 12. – С. 9–16.
32. Жанрові особливості творів Г. С. Сковороди // Укр. мова і літ. в шк. – 1981. – № 8. – С. 47–53.
33. Жанрові особливості творів Г. С. Сковороди // Почат. шк. – 1981. – № 8. – С. 47–53.
34. Методичні рекомендації до самостійної роботи над вивченням курсу «Історії української літератури I пол. XIX ст.» для студентів II і III курсів заочного відділення філологічного факультету / упоряд. Н. Б. Оляк. – Х. : ХДУ, 1989. – 65 с.

Література про неї

1. Булашенко І. Г. Учитель учителей : [про ст. викладача каф. історії укр. літ. Н. Б. Оляк] / І. Г. Булашенко // Харків. ун-т. – 1968. – 23 січ.
2. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.

Про дослідження Н. Б. Оляк – див. іменний покажчик.

Опришко Анатолій Якович

(6.06.1936 р. народж.)

Народився в м. Харкові. Після навчання в середніх школах (№ 132, 109) 1955 р. вступив на філологічний факультет Харківського державного університету, який закінчив із відзнакою (1960).

Із 1960 р. по 1996 р. працював на кафедрі російської мови ХДУ – лаборантом (1960), старшим лаборантом (1961), викладачем (1963), старшим викладачем (1968), доцентом (1972).

1970 р. захистив кандидатську дисертацію «Синтаксически связанные конструкции, соотносительные с местоименными вопросительными предложениями, в современном русском языке». Його книга «Современный русский литературный язык» витримала три перевидання.

Читав курси «Фонетика», «Лексикология», «Синтаксис», «Орфография» (російської мови). Читав спецкурс та вів науковий семінар «Сложные вопросы синтаксиса».

Наукові інтереси: методологічні основи синтаксису, проблеми синтаксичної організації речення, системні відношення в лексиці.

Праці

1. Правописание суффиксов и окончаний имен прилагательных и причастий : Для студентов вечерн. и заоч. отд-ния. – Х. : Изд-во ХГУ, 1966. – 39 с.
2. Проблема синтаксично зв'язаних конструкцій у сучасному російському синтаксисі // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. (трав. 1967 р.) / ХГУ. – Х., 1967. – С. 184–185.
3. К вопросу о соотношении логических и структурно-грамматических категорий // Философия и естествознание : (материалы науч.-метод. конф. проф.-препод. состава Харьков. гос. ун-та им. А. М. Горького на тему «Роль естественных наук в формировании диалектико-материалистического мировоззрения студентов») (17–19 апр. 1967 г.). – Х., 1968. – С. 126–132.
4. О некоторых проблемах изучения синтаксиса разговорной речи современного русского литературного языка (синтаксически связанные конструкции) // Межвузовская науч.-метод. конф. по вопросам преподавания русского языка в нерусской аудитории : (тез. докл.). – Алма-Ата, 1968. – С. 148–150.
5. Порівняльна характеристика синтаксично «зв'язаних» конструкцій у сучасному українському та російському побутовому мовленні // Республіканська наук. конф., присвяч. вивченню українського літературного мовлення : тези доп. – К., 1968. – С. 73–75.
6. Про логічну структуру питання // Вісн. Харків. ун-ту. – 1969. – № 43 : Сер. філософії. – Вип. 5. – С. 78–83.

7. До проблеми питального речення в сучасній російській мові // Вісн. Харків. ун-ту. – 1970. – № 50 : Сер. філол. – Вип. 5. – С. 59–66.
8. Порівняльний аналіз синтаксично зв'язаних конструкцій української та російської мов // Усне побутове мовлення : [монографія] / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К., 1970. – С. 109–114.
9. Синтаксически связанные конструкции, соотносительные с местоименными вопросительными предложениями, в современном русском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.660. – Х., 1970. – 20 с.
10. Современный русский литературный язык. Орфография. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1971. – 104 с.
2-ге вид., перероб. та допов.: Х. : Вища шк., изд-во при Харьков. ун-те, 1974. – 153 с.
3-тє вид., стереотип.: Х. : Вища шк., изд-во при Харьков. ун-те, 1976. – 153 с.
11. До питання про структуру простого розповідного речення у сучасній російській мові // Вісн. Харків. ун-ту. – 1972. – № 71 : Філологія. – Вип. 7. – С. 56–57.
12. Контрольные и курсовые работы по современному русскому языку (синтаксис) и методические указания к ним : Для студентов филол. ф-та заоч. формы обучения / ХГУ ; [сост. А. Я. Опришко]. – Х., 1973. – 26 с.
13. Контрольная работа № 1 по синтаксису современного русского языка и методические указания к ней : Для студентов филол. ф-та заоч. формы обучения / ХГУ ; [сост. А. Я. Опришко]. – Х., 1975. – 19 с.
14. Контрольная работа № 2 по курсу «Современный русский язык (синтаксис сложного предложения) и методические указания к ней : Для студентов филол. ф-та заоч. формы обучения / ХГУ ; [сост. А. Я. Опришко]. – Х., 1976. – 26 с.
15. О новых наименованиях «старых» явлений // Рус. речь. – 1977. – № 3. – С. 95–100.
16. Слово «державный» в поэме А. Блока «Двенадцать» // Рус. яз. в нац. шк. – 1977. – № 6. – С. 67–69.
17. О синтаксической роли вводных элементов предложения в современном русском языке // Вісн. Харків. ун-ту. – 1978. – № 165 : Філологія. – Вип. 11. – С. 90–91.
18. Об одном способе разграничения простого глагольного сказуемого «быть» и связки «быть» // Рус. яз. в шк. – 1978. – № 5. – С. 98–99.
19. Методические указания к лабораторным занятиям по синтаксису современного русского языка (сложное предложение) [сост. А. Я. Опришко]. – Х. : Ротапринт ХГУ, 1980. – 44 с.
20. За знакомой строкой // Рус. речь. – 1983. – № 2. – С. 129–133.
21. Елизавета Воробей // Рус. речь. – 1985. – № 2. – С. 129–135.
22. Материалы и методические указания к лабораторным занятиям по современному русскому языку : Синтаксис простого предложения : (Программированное обучение) : Для студентов филол. ф-та. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1984. – 19 с.

23. Материалы и методические указания к лабораторным занятиям по современному русскому языку : Синтаксис сложного предложения : (Программированное обучение) : Для студентов филол. ф-та. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1984. – 22 с.
24. К вопросу об изоморфизме сложноподчиненных предложений и подчинительных словосочетаний в свете теории А. А. Потебни // Творча спадщина О. О. Потебні і сучасні філологічні науки : (До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1985. – С. 160–162.
25. Курсовые работы по синтаксису современного русского языка и методические указания к их выполнению для студентов филологического факультета / [сост. А. Я. Опришко]. – Х. : Ротапринт ХГУ, 1985. – 24 с.
26. Ще одна знахідка неопублікованих лекцій О. О. Потебні «Синтаксис русского языка» // Наукова спадщина О. О. Потебні і сучасна філологія : До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні : зб. наук. пр. / АН УРСР, Ін-т мовознавства. – К., 1985. – С. 206–221.
27. Зеленый шум : За знакомой строкой // Рус. речь. – 1986. – № 3. – С. 150–155.
28. Методические указания к изучению курса «Современный русский язык» : (Фонетика). – Х. : Ротапринт ХГУ, 1986. – 22 с.
29. Об изоморфизме сложноподчиненных предложений и подчинительных словосочетаний // Вісн. Харків. ун-ту. – 1987. – № 310. – С. 87–90.
30. Леонид Арсеньевич Булаховский (к 100-летию со дня рождения) // Рус. яз. в шк. – 1988. – № 3. – С. 107–109.
31. Контрольные работы по орфографическому и орфоэпическому практикуму и методические указания к их выполнению / ХГУ ; [сост. А. Я. Опришко, Г. В. Михеева]. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1988. – 17, [1] с.
32. Контрольная работа по фонетике современного русского литературного языка и методические указания к ее выполнению для студентов-заочников I курса специальности 2001 филологического факультета / ХГУ ; [сост. А. Я. Опришко, Н. П. Супонева]. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1988. – 16 с.
33. Наваринского дыму с пламенем... : За знакомой строкой / А. Я. Опришко, П. В. Котенко // Рус. речь. – 1988. – № 5. – С. 140–145.
34. О контактном и дистантном расположении союзного слова «который» в придаточных определительных предложениях / А. Я. Опришко, И. В. Васютина // Рус. яз. в шк. – 1988. – № 1. – С. 76–80.
35. Робіть людям добро / Л. Бадіян, А. Опришко // Соціаліст. Харківщина. – 1988. – 18 трав.
36. «Синтаксические невидимки», или К вопросу о системном преподавании синтаксиса // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : метод. рек. / Харьков. ин-т механизации и электрификации с/х. – Х., 1988. – Вып. 2. – С. 188.
37. Социолингвистическая группа как объект описания при билингвизме // Двухязычие в советском обществе : Двухязычие и многоязычие как характерная особенность обществ.-полит. и культур. жизни сов. о-ва : тез. респ. науч. конф., 11–13 мая 1988 г. – Винница, 1988. – С. 32–34.

38. Методические указания и контрольные задания по русскому языку : Для слушателей подгот. курсов / ХГУ ; [А. Я. Опришко, Т. Н. Смирнова, Л. А. Старобинская и др.]. – Х. : ХГУ, 1989. – 44 с.
39. Образ героя и ... знаки препинания? // Структурно-семантический и стилистический анализ художественного текста : сб. науч. тр. / Харьков. гос. пед. ин-т им. Г. С. Сковороды. – Х., 1989. – С. 102–104.
40. Практикум по современному русскому языку : Фонетика, орфоэпия, фонология, графика, орфография. – Х. : Вища шк., изд-во при Харьков. гос. ун-те, 1989. – 131, [2] с. : ил.
41. Таблицы по русской фонетике. Раздаточный материал к самост. и аудиторной работе : для студентов I курса филол. ф-та / [сост. А. Я. Опришко, В. В. Степаненко]. – Х. : ХГУ, 1989. – 18 с.
42. Русско-украинский разговорник / В. С. Калашник, А. Я. Опришко, А. А. Свашенко. – К. : Вища шк., 1991. – 236 с.
2-ге вид. – К. : Вища шк., 1992. – 217 с.

Література про нього

1. [Рецензія] // Укр. мова і літ. в шк. – 1977. – № 1. – С. 92. – Рец. на кн.: Современный русский литературный язык. Орфография / А. Я. Опришко. – 3-е изд., стереотип. – Х. : Вища шк., изд-во при Харьков. ун-те, 1976. – 153 с.
2. Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.]. – К. : Наук. думка, 1977. – 284 с.
С. 34–35: про дослідження А. Я. Опришка.
3. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.] ; худож.-оформлювач : І. В. Осипов. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 586, 697: про А. Я. Опришка.

Осипова Ксенія Сергіївна

(25.01.1929–21.11.2012)

Народилася в с. Єласи Єласівського (тепер – Гірьськомарійського) району Марійської АРСР. Закінчила відділення російської мови та літератури Запорізького державного педагогічного інституту (1949–1953 рр.).

У 1953–1956 рр. навчалася в аспірантурі кафедри історії російської літератури Харківського державного університету. 1956–1999 рр. працювала викладачем (1956), старшим викладачем (1965), доцентом (1965) кафедри історії російської літератури ХДУ. 1963 р. захистила кандидатську дисертацію «Изображение человека в исторических повествованиях второй половины

XVI века».

Читала курси давньоруської літератури, історії російської літератури XIX ст. Виступала з публічними лекціями як член товариства «Знання».

Наукові інтереси: давньоруська література та російська література XVIII ст.

Праці

1. К вопросу о формировании нового типа исторических повествований II половины XVI столетия // Наукова конф. викладачів філологічного факультету, присвяч. підсумкам науково-дослідної роботи за 1958 рік, січень 1959 р. : тези доп. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1959. – С. 33–36.
2. Исторические повествования второй половины XVI века : (К характеристике жанровых и стилистических особенностей) // Учен. зап. Харьк. ун-та. – 1962. – Т. 116 : Труды филол. ф-та. – Т. 10. – С. 5–29.
3. К вопросу об изображении человека в историческом повествовании второй половины XVI века // Учен. зап. Харьк. ун-та. – 1962. – Т. 116 : Труды филол. ф-та. – Т. 10. – С. 30–51.
4. Изображение человека в исторических повествованиях второй половины XVI века : дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1963. – 315 л.
5. Некоторые вопросы изучения исторических повествований второй половины XVI века // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. – 1965. – Вып. 2. – С. 28–30.
6. Підсумки вивчення художньої специфіки давньоруської літератури в радянському літературознавстві // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. (трав., 1967 р.) / ХДУ. – Х., 1967. – [Вип. 2]. – С. 73–74.
7. Русская литература XVIII в. Темы контрольных работ и методические указания к ним : Для студ.-заочников пед. ин-тов / К. С. Осипова, О. В. Анкудинова. – К. : Радян. шк., 1967. – 39 с.
8. «Новий літописець» : (До питання про принципи зображення людини) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1976. – № 140. – С. 16–23.
9. Методические указания и контрольные задания по истории древнерусской литературы для студентов II курса заочного отделения филологического факультета. – Х. : ХГУ, 1981. – 49 с.
10. Земля марійців / інтерв'ю С. Улановського // Соціаліст. Харківщина. – 1982. – 1 трав.
11. Методические указания к теме «Классицизм как художественный метод» для студентов 2 курса филологического факультета. – Х. : ХГУ, 1985. – 19 с.
12. Академик Н. К. Гудзий о «Слове о полку Игореве» : (К вопросу о ревизии подлинности памятника) // Черниговская обл. метод. конф., посвящ. 800-летию «Слова о полку Игореве», май 1986 : тез. докл. – Чернигов, 1986. – Ч. 1. – С. 70–72.
13. Академик Н. К. Гудзий как исследователь «Слова о полку Игореве» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1987. – № 310 : Дослідження з класичної і радянської літератури, лінгвостилістики та граматичної структури української та російської мов. – С. 108–116.

14. Методические указания и контрольные задания по истории древнерусской литературы для студентов I курса заочного отделения филологического факультета. – Х. : ХГУ, 1988. – 40 с.
15. Учебно-методические материалы по древнерусской литературе и литературе XVIII века для студентов-практикантов и стажеров русского отделения филологического факультета ХГУ. – Х. : Изд-во ХГУ, 1989. – 24 с.
16. Методические указания к теме «Классицизм как художественный метод. Русский классицизм» для студентов I курса филологического факультета. – Х. : ХГУ, 1990. – 18 с.
17. Палеографические особенности и структура Харьковского рукописного хронографа / К. С. Осипова, Р. А. Зазулькина, Д. И. Тимошенко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353. – С. 48–51.

Література про неї

1. Націлена в майбутнє : [про К. С. Осипову] // Харків. ун-т. – 1987. – 27 жовт.
2. Доцент К. С. Осипова : [фото] // Харків. ун-т. – 1990. – 9 січ.
3. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про К. С. Осипову.
4. З роси й води! : [вітання з ювілеєм К. С. Осипової] // Харків. ун-т. – 2009. – 27 січ. з фот.

Панів (Панов) Андрій Степанович

(літ. псевдоніми – А. Невіра, А. Селянин, Анд. та ін.)

(30.09.1899 – листопад 1937)

Народився в родині волосного писаря в с. Проруб Сумського повіту Харківської губернії (тепер у складі м. Білопілья Сумської області). Початкову освіту здобув у земських школах сіл Ворожба і Коров'яківка (Рильський повіт Курської губернії, раніше – Тьоткінська сотня Сумського полку Слобідської України). 1918 р. закінчив Курську вчительську семінарію. Працював спостерігачем в Курській метеорологічній обсерваторії, був учителем у сільській та в залізничних школах на станціях Лиман, Ізюм Північно-Донецької залізниці.

1921–1925 рр. навчався в Харківському інституті народної освіти. Після закінчення навчання працював у редакціях газети «Селянська правда», журналів «Сільськогосподарський пролетар», «Плуг», «Трактор», у кооперативному видавництві «Плужанин».

Із кінця 1920-х рр. по 1930-й р. був аспірантом науково-дослідної кафедри літературознавства при ХІНО. Одночасно там же викладав курс історії української літератури. На початку 1930-х рр. працював науковим співробітником Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Друкував вірші, новели, літературно-критичні статті в газетах «Селянська правда», «Вісті ВУЦВК», «Культура і побут», «Комуніст», журналах «Плуг», «Плужанин», «Шляхи мистецтва», «Комунарка України», «Сільськогосподарський пролетар», «Сількор України», «Всесвіт» та ін. Входив до літературної організації «Плуг».

Наукові інтереси: історія української літератури, перекладознавство, методика викладання літератури в школі.

Заарештований 6 грудня 1934 р., звинувачений у причетності до терористичних груп, що готували замах на керівників партії та уряду. Після тортур визнав приналежність до контрреволюційної організації. На закритому засіданні виїзної сесії Військової колегії Верховного Суду СРСР 28 березня 1935 р. А. Паніва було позбавлено волі на 10 років з конфіскацією належного йому майна (за статтею 54/8 та 11 КК УСРР). Покарання відбував у концтаборі СЛОН СРСР (Соловецькі острови на Білому морі).

Через кілька років «трійка» НКВС по Ленінградській області 9 жовтня 1937 р. відкрила справу № 103010-37 р. проти 134 українських буржуазних націоналістів, серед яких був і А. Панів. Його, разом із іншими ув'язненими поетами та діячами культури, що утримувалися в Соловецькій тюрмі особливого призначення (СЛОН ГУЛАГ – рос.), засудили до розстрілу. Був страчений в урочищі Сандармох (Карелія) між 1 та 4 листопада 1937 р. Військова колегія Верховного Суду СРСР 4 серпня 1956 р. обидва вирoki щодо А. Паніва скасувала й справу припинила через відсутність складу злочину. Реабілітований посмертно.

Праці

1. В боротьбі : читанка для старших груп дитячих установ соцвиху / склали Т. Винник, А. Панів, М. Плевако. – Х. : Пролетар, 1924. – 359 с.
2. Сільський літгурток «Плуга» // Плужанин. – 1925. – № 1. – С. 2–3.
3. Літгурток і стінгазета // Сільс. театр. – 1926. – № 2. – С. 28–29.
4. Наша літературна продукція : 3 доповіді на III з'їзді «Плуга» // Плужанин. – 1926. – № 4–5. – С. 12–14.
5. Як поставити роботу літстудії // Плужанин. – 1926. – № 3. – С. 5–7.
6. Ланкова робота в літгуртках // Плужанин. – 1927. – № 2. – С. 22–23.
7. [Рецензія] // Плужанин. – 1927. – № 2. – С. 26–27. – Рец. на кн.: Бездрик Кумедрик та комашка горупашка / В. Поліщук. – Х. : ДВУ, 1927. – 15 с.
8. У новий світ. Ч. 1. Для 5 групи труд. школи / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – Х. : ДВУ, 1927. – 404 с.
9. У новий світ : читанка / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – Х. : ДВУ, 1928. – 620 с.
10. У новий світ. Ч. 2. Для 6 групи труд. школи / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – Х. : ДВУ, 1928. – 512 с.
11. Подорож до Москви // Плуг. – 1929. – № 2. – С. 53–63.
12. У новий світ. Ч. 1 : для 5 групи трудшкіл / М. Плевако, М. Панченко, А. Панів. – 3-тє вид. – Х., 1929. – 403 с.
13. У новий світ. 7 група / М. Плевако, М. Панченко, А. Панів. – 2-тє вид. – Х., 1929. – 430 с.
14. У новий світ. Для 7 групи труд. школи / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – 3-тє вид. – Х. : ДВУ, 1929. – 404 с.
15. В пошуках жанру : «Героїчні балаяди» Л. Первомайського // За марксо-ленін. критику. – 1933. – № 1. – С. 52–72.
16. Твори О. М. Горького українською мовою / А. Панів // Літ. газета. – 1934. – 12 серп.
17. Curriculum vitae // Самі про себе : автобіографії укр. митців 1920-х років / упоряд. Раїса Мовчан. – К., 2015. – С. 297–298.

Художні твори

18. «На місто стомлене...» : вірш // Черв. шлях. – 1923. – № 2. – С. 55.
19. Тифліс вночі // Черв. шлях. – 1923. – № 6–7. – С. 71.
20. Донбас. Цвинтар на Дідубі : вірші // Плуг. – Х., 1924. – 36. 1. – С. 49–50.
21. Як звірі хату будували / склав на підставі нар. казок А. Панів. – [Х.] : ДВУ, [1925]. – 6 с.
22. Дніпрельстан : вірш // Всесвіт. – 1926. – № 21. – С. 7.
23. Червоний вертеп : травневі інтермедії // Сіл. театр. – 1926. – № 2. – С. 18–25.
24. Вечірні зорі : поезії / А. Панів. – [Х.] : Плужанин, [1927]. – 64 с.
25. З циклу «Кавказ» : вірші // Плуг : літ. альм. – Х., 1926. – 36. 2. – С. 200–202.
26. Христя : новели. – Х. : Б. в, 1928. – 15 с.
27. Місто Коцюбинського // Черв. шлях. – 1931. – № 11–12. – С. 31.

28. Ти йдеш, старе село, з уяви. А втопленик пливе по Віслі : вірші / Янка Купала ; пер. з біл. А. Паніва // Черв. шлях. – 1932. – № 11–12. – С. 72–73.
29. На першу зміну. З циклу «Ударна побутова комуна молоді заводу “Сerp і молот”» : вірші // Черв. шлях. – 1933. – № 10. – С. 79–81.
30. Пісня шістнадцятого // Черв. шлях. – 1933. – № 10. – С. 4–5. – Підпис : А. Панов.
31. Робітник : вірш / Р. Демель ; пер. з нім. А. Паніва // Черв. шлях. – 1933. – № 2. – С. 143.
32. Радість : пісня // Черв. шлях. – 1934. – № 6. – С. 7. – Підпис : А. Панов.
33. З плугом : вибр. поезії / вступ. ст. С. Крижанівського. – К. : Худож. літ., 1960. – 100 с.

Література про нього

1. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1925. – № 9. – С. 238. – Підпис : П. Б-ко. – Рец. на кн.: Як звірі хату будували / склав на підставі нар. казок А. Панів. – [Х.] : ДВУ, [1925]. – 6 с.
2. Доленго М. [Рецензія] / М. Доленго // Черв. шлях. – 1927. – № 7–8. – С. 370–372. – Рец. на кн.: Вечірні зорі : поезії / А. Панів. – [Х.] : Плужанин, [1927]. – 64 с.
3. Наукові організації та установи УСРР. – Х., 1930. – 402 с.
С. 251: А. Панов – аспірант науково-дослідної кафедри літературознавства при ХІНО.
4. Сторчак К. Тіні штучної радості : [критика творів А. Паніва] / К. Сторчак // Плуг. – 1932. – № 1–2. – С. 37–41.
5. Сторчак К. Вибойни сучасного пристосовництва : [критика А. Паніва] / Кіндрат Сторчак // Плуг. – 1932. – № 1–2. – С. 41–47.
6. Крижанівський С. Андрій Панів / Степан Крижанівський // Художні відкриття : ст. з теорії та історії літератури / Степан Крижанівський. – К., 1965. – С. 289–303.
7. Андрій Панів // Письменники Радянської України, 1917–1987 : біобібліогр. довід. – К., 1988. – С. 458.
8. Панів Андрій / текст О. Мукомели // ... З порога смерті... : письменники України – жертви сталінських репресій / [Л. С. Бойко, В. С. Брюховецький, І. В. Зуб та ін.]. – К., 1991. – Вип. 1. – С. 342–344.
9. Світлична А. Л. Панів Андрій Степанович / А. Л. Світлична // Літературна Харківщина : довідник / за ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 254.
10. Остання адреса : До 60-річчя соловецької трагедії : у 3 т. Т. 1. – К. : Сфера, 1997. – 325 с.

С. 42, 189: про А. С. Паніва.

Панченко Михайло Юрійович

(8.08.(20.08).1888–19.10.1938)

Народився в м. Полтава в родині земського службовця. Був виключений з полтавської гімназії за участь у народницькому гуртку. Закінчив гімназію у Білгороді (зараз – у складі РФ). Один рік навчався на історико-філологічному факультеті Харківського університету, згодом продовжив навчання в Московському університеті.

Із 1914 р. належав до соціалістів-революціонерів (есерів). Навесні 1917 р. повернувся в Україну. Із 1917 р. по 1918 р. був член Української Центральної Ради від Всеукраїнської Ради військових депутатів, входив до складу її Президії. У березні 1919 р. разом із М. Полозом, Г. Михайличенком, П. Любченком, Л. Ковалівим та ін. став засновником Української партії соціалістів-революціонерів (комуністів) (із серпня 1919 р. – Українська комуністична партія (боротьбистів)). На початку 1919 р. був губернським комісаром освіти Полтавщини, членом ВУЦВК, заступником народного комісара внутрішніх справ УСРР. У травні-червні 1919 р. був народним комісаром освіти УСРР. Із 1920 р., після входження боротьбистів до партії більшовиків, був позапартійним.

1925–1929 рр. працював завідувачем сектору підручників Держвидаву України. Був одним із організаторів Всеукраїнської асоціації революційних драматургів і сценаристів (ВУАРДІС), Всеукраїнської асоціації робітників революційного кінематографа (ВУАРРК). Автор сценаріїв до фільмів «Тарас Шевченко» (1925), «Малий Тарас» (1926), «Життя Тараса Шевченка» (1926), п'єси «Коліївщина» (1927).

Був науковим співробітником кафедри європейської культури та кафедри літературознавства (секція української літератури) при Харківському інституті народної освіти. 1929–1933 рр. завідував музейним сектором Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Наукові інтереси: історія літератури (зокрема, творчість Т. Г. Шевченка).

Заарештований 15 грудня 1933 р. за звинуваченням у причетності до української контрреволюційної організації. Ухвалою судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 25 лютого 1934 р. позбавлений волі у ВТТ на 5 років із заміною засланням до Казахстану. Покарання відбував у місті Уральськ Західно-Казахстанської обл., працював у редакції газети «Прикаспійська правда», викладав у школі. У червні 1938 р. був повторно заарештований. Розстріляний 19 жовтня 1938 р. за ухвалою трійки при УНКВС по Алма-Атинській області.

Реабілітований Верховним судом УРСР 16 жовтня 1964 р.

Праці

1. Спроби матеріалістичного освітлення творчості Т. Шевченка в літературі // Книга. – 1923. – № 2. – С. 15–21.

2. До перемоги : революц. читанка-декламатор / М. Ю. Панченко. – [Х.] : ДВУ, 1923. – 336 с.
3. Жовтневі квіти : читанка-декламатор для дітей. – Х. : ДВУ, 1924. – 70 с.
4. Що говорив і писав Ленін про релігію та віру. – Х. : Черв. шлях, 1924. – 11 с.
5. До перемоги : читанки. Ч. 1 і 2. – Х. : ДВУ, 1925. – 366 с.
6. З Леніним проти бога : читанка з худож. антирелігійного письменства : хрестоматія / передм. С. Пилипенка. – 2-ге вид., доп. – Одеса : ДВУ, 1925. – 275 с.
7. Червоні свята : читанка-декламатор для дітей. – Х., 1925. – 236 с.
8. Червоний шлях : читанка-декламатор. – Х. : Черв. шлях, [1925]. – 300, 16, VI с.
9. Мені тринадцятий минуло : уривок зі сценарію «Тарас Шевченко» / Д. Бузько, М. Панченко // Кіно. – 1926. – № 5. – С. 21–23.
10. Тарас Шевченко. – Х. : Книгоспілка, 1926. – 52 с.
11. До питання про дитячу літературу в школі соцвиху // Наук. зб. наук.-дослід. кафедри історії укр. культури. – Х., 1926. – Ч. 2–3. – С. 245–253.
12. У новий світ. Ч. 1. Для 5 групи труд. школи / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – Х. : ДВУ, 1927. – 404 с.
13. У новий світ. Ч. 2. Для 6 групи труд. школи / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – Х. : ДВУ, 1928. – 512 с.
14. У новий світ : Читання / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – Х. : ДВУ, 1928. – 620 с.
15. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1929. – № 8–9. – С. 246–247. – Рец. на кн.: Шагренєва шкіра / О. Бальзак ; пер. з фр. В. Вразливого. – Х. : ДВУ, 1929. – XII, 300 с.
16. У новий світ : для 7 групи труд. школи. Ч. 1 / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – 3-тє вид. – Х. : ДВУ, 1929. – 404 с.
17. У новий світ. 7 група / М. Плевако, М. Панченко, А. Панів. – 2-тє вид. – Х., 1929. – 430 с.
18. Тарас Шевченко : підсоб. підруч. для установ соцвиху. – Одеса, [1930?]. – 52 с.
19. Тарас Шевченко у луганців : [виставка, присвяч. Т. Шевченкові на Луганщині] // Всесвіт. – 1930. – № 20. – С. 9.
20. Шевченківська виставка 1930 р. // Літ. архів. – 1930. – Кн. 1–2. – С. 125–137.

Художні твори

1. Коліївщина : (Повстання Максима Залізняка) : на 5 дій (9 картин) з епілогом. – Х. : ДВУ, 1927. – 103 с.

Література про нього

1. Сулима М. [Рецензія] / М. Сулима // Черв. шлях. – 1923. – № 8. – С. 323–324. – Рец. на кн.: До перемоги : революційна читанка-декламатор / М. Ю. Панченко. – [Х.] : ДВУ, 1923. – 336 с.

2. [Биковець М. Рецензія / М. Биковець] // Черв. шлях. – 1924. – № 10. – С. 282. – Підпис : Карпо Зінківець. – Жовтневі квіти : читанка-декламатор для дітей / уложив М. Панченко. – Х. : ДВУ, 1924. – 70 с.
3. Капустянський І. [Рецензія] / І. Капустянський // Черв. шлях. – 1925. – № 3. – С. 279–281. – Черв. шлях : читанка-декламатор / уложив М. Панченко. – Х. : Черв. шлях, [1925]. – 300, 16, VI с.
4. Білецький О. [Рецензія] / О. Білецький // Черв. шлях. – 1927. – № 11. – С. 281–282. – Рец. на кн.: Коліївщина : (Повстання Максима Залізняка) : на 5 дій (9 картин) з епілогом / М. Панченко. – Х. : ДВУ, 1927. – 103 с.
5. Гадзінський В. [Рецензія] / В. Гадзінський // Зоря. – 1927. – № 12. – С. 34. – Рец. на кн.: Коліївщина : (Повстання Максима Залізняка) : на 5 дій (9 картин) з епілогом / М. Панченко. – Х. : ДВУ, 1927. – 103 с.
6. Козаченко А. [Рецензія] / Ант. Козаченко // Культура і побут. – 1927. – 10 груд. (№ 47). – Рец. на кн.: Коліївщина : (Повстання Максима Залізняка) : на 5 дій (9 картин) з епілогом / М. Панченко. – Х. : ДВУ, 1927. – 103 с.
7. Сірий Д. [Рецензія] / Д. Сірий // Сіл. театр. – 1927. – № 12. – С. 42–43. – Рец. на кн.: Коліївщина : (Повстання Максима Залізняка) : на 5 дій (9 картин) з епілогом / М. Панченко. – Х. : ДВУ, 1927. – 103 с.
8. Панченко Михайло Юрійович // Мистецтво України : біогр. довід. – К., 1997. – С. 461.
9. Панченко Михайло // Довідник з історії України / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – Вид. 2-ге, доопрац. і допов. – К., 2001. – С. 555.
10. Юренко О. П. Панченко Михайло Юрійович / О. П. Юренко // Енциклопедія історії України : у 10 т. – К., 2011. – Т. 8. – С. 53.

Панченко Олег Віталійович

(5.11.1963 р. народж.)

Народився в м. Запоріжжя. Навчався в Запорізькій середній школі № 20, яку закінчив у 1980 р. із золотою медаллю.

У 1980–1985 рр. був студентом відділення російської мови як іноземної філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), яке закінчив із відзнакою. Очолював Раду Студентського наукового товариства філологічного факультету, отримував стипендію ім. О. М. Горького.

Визначальний вплив на формування наукових інтересів О. В. Панченка справило навчання в науковому семінарі з проблем вивчення семантики художнього тексту, який вів доц. В. А. Маринчак. Також лекції Ю. М. Лотмана, що їх він слухав у Тартуському університеті, викликали інтерес до історії російської літератури, до вивчення рукописних джерел.

1985–1988 р. працював викладачем кафедри російської мови ХДУ.

1988 р. вступив до аспірантури Інституту російської літератури (Пушкінський Дім) Академії наук СРСР (Ленінград; тепер – Російської академії наук, м. Санкт-Петербург, РФ).

Після закінчення аспірантури працював у Відділі рукописів та рідкісних книг Бібліотеки Академії наук СРСР, в Археографічній групі при Відділі давньоруської літератури, у сховищі старожитностей Пушкінського Дому. Брав участь в археографічних експедиціях до Вятки, Керженця, Північної Двіни. У 2003 р. захистив кандидатську дисертацію «Писатели и книжники Соловецкого монастыря XVII в.».

Працює старшим науковим співробітником Відділу давньоруської літератури Інституту російської літератури (Пушкінський Дім) Російської академії наук.

Автор близько 80 наукових праць.

Тритомне видання «Лихачев Д. С. Воспоминания. Раздумья. Работы разных лет» (СПб., 2006), укладачем та відповідальним редактором якого був О. В. Панченко, отримало в 2006 р. диплом «Книга года».

Укладач та відповідальний редактор видання «Книжное наследие Соловецкого монастыря» (СПб., 2010) в серії: «Книжные центры Древней Руси»; «Труды Отдела древнерусской литературы» (Т. 64. СПб., 2016).

Наукові інтереси: історія монастирської книжної культури, текстологія, агіологія, джерелознавство.

Основні праці

1. Контрольная работа по морфемике и словообразованию современного русского языка и методические указания к ее выполнению : для студентов-

заочников 3 курса филол. ф-та / В. А. Козьменко, О. В. Панченко, Л. Р. Савченко. – Х. : ХГУ, 1988. – 35 с.

2. Пропозициональные установки восприятия и осмысления в одном типе художественного повествования // Вісн. Харків. ун-ту. – 1988. – № 327. – С. 41–44.
3. Две редакции Слова Льва Филолога Михаилу и Федору Черниговским // Проблемы развития русской литературы XI–XX веков : тез. науч. конф. молодых ученых. – Л., 1990. – С. 7–8.
4. Жизнеописания достопамятных людей земли Русской : X–XX вв. / сост. С. С. Бычков. – М. : Моск. рабочий, 1992. – 334 с.

Зі змісту: переклади О. В. Панченка: Житие и подвиги преподобного и богоносного отца нашего игумена Зосими, основателя Соловецкого монастыря. – С. 147–158 ; Чудо преподобного Германа Соловецкого о том, как явился он в Старой Тотьме священнику Григорию. – С. 158–159 ; Житие и подвиги преподобного Савватия Соловецкого. – С. 160–165.

5. Сказание о Владимирской иконе Богородицы // Литература Древней Руси : биобиблиогр. слов. / под ред. О. В. Творогова. – М., 1996. – С. 171–173.
6. Новые литературные источники о начале Соловецкого восстания // Dem Freidenkenden : Zu Ehren von Dietrich Freydank / Hrsg. S. Mengel. – Münster (Deutschland), 2000. – S. 189–208.
7. «Сокровенный сердца человек» : [воспоминания о. Д. С. Лихачеве] // Звезда. – 2001. – № 11. – С. 189–198.
8. Книжные центры Древней Руси. Соловецкий монастырь / Акад. наук СССР, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом) ; отв. ред. С. А. Семячко. – СПб. : Дмитрий Буланин, 2001. – 535 с.

Зі змісту: статті О. В. Панченка: Соловецкий сборник повестей о чудесах и знамениях 1662–1663 гг. – С. 444–464 ; Соловецкие повести о «видениях» 1668 г. – С. 465–472 ; Сказание о чудесах и явлениях преподобного отца Сумского нового чудотворца. – С. 473–482.

9. «Похвальное слово русским преподобным» – творение соловецкого инокa Сергея (Шелонина) // Альфа и Омега : учен. зап. О-ва для распространения Священного Писания в России. – М., 2001. – № 1 (27). – С. 201–231 ; № 2 (28). – С. 165–179.
10. Воспоминания о. Д. С. Лихачеве // Дмитрий Лихачев и его эпоха : Воспоминания. Эссе. Документы. Фотографии / сост. Е. Г. Водолазкин. – СПб., 2002. – С. 53, 57, 124–127, 209–215, 251–253, 315, 343–350, 352–356, 364–365, 403–404, 406–408, 414–416.

2-ге вид., , перераб. и доп.: СПб. : Logos, 2006.

11. «Канон всем русским святым» соловецкого писателя XVII в. // Альфа и Омега : учен. зап. О-ва для распространения Священного Писания в России. – М., 2002. – № 2 (32). – С. 150–177.
12. Из археографических разысканий в области соловецкой книжности. I. «Похвальное слово русским преподобным» – сочинение Сергея Шелонина (вопросы атрибуции, датировка, характеристика авторских редакций) //

Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2003. – Т. 53. – С. 547–592.

13. Поэтика уподоблений в древнерусской агиографии, эпидейктике и гимнографии // *Festschrift für Alexander Gavrilov*. – St. Petersburg (Russia), 2003. – Teil 2. – S. 181–190. – (Hyperboreus ; Studia classica ; Vol. 9, Fasc. 1).
14. Поэтика уподоблений (к вопросу о «типологическом» методе в древнерусской агиографии, эпидейктике и гимнографии) // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2003. – Т. 54. – С. 491–534.
15. Соловецкая редакция «Повести о рязанском епископе Василии» в сборнике Псковского Древлехранилища // Псков в российской и европейской истории : Междун. науч. конф. : в 2 т. – М., 2003. – Т. 2. – С. 424–433.
16. I santi monaci Russi nell'opera di un monaco di Solovki del XVII secolo // *Forme della santità russa : Atti dell'VIII Convegno ecumenico intern. di spiritualità ortodossa, sessione russa*, Bose, 21–23 settembre 2000, a cura di Adalberto Mainardi. – Bose (Italia), 2003. – P. 163–178.
17. Из археографических разысканий в области соловецкой книжности. II. «Канон всем святым, иже в Велицей России в посте просиявшим» – сочинение Сергия Шелонина // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2004. – Т. 56. – С. 453–480.
18. Из истории культурных связей Соловецкого и Троице-Сергиева монастырей в первой половине XVII в. : троцкий келарь Александр Булатников // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2004. – Т. 55. – С. 488–507.
19. Книгохранитель и уставщик черный дьякон Иеремия : (Из истории соловецкой книжности XVII в.) // *Книжные центры Древней Руси : Книжники и рукописи Соловецкого монастыря*. – СПб., 2004. – С. 336–370.
20. Словарь книжников и книжности Древней Руси : [в 3 вып.]. Вып. 3 (XVII в.), ч. 4 : Т–Я. Дополнения / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом) ; отв. ред. Д. С. Лихачев [и др.]. – СПб. : Наука, 2004. – 889 с.
Зі змісту: Гурий (по прозвищу Путимец). – С. 359–360 ; Иоасаф Сороцкий, келарь Соловецкого монастыря. – С. 449–452 ; Иосиф Новгородец, автор «Повести об Андрее, пустынножителе соловецком». – С. 454–456 ; Мартирий. – С. 492–493 ; Никанор / Д. М. Буланін, О. В. Панченко. – С. 501–506 ; Никодим. – С. 506–507.
21. Cenobiti ed eremiti delle isole Solovki nei secoli XVI–XVII // *Vie del monachesimo russo : Atti dell'IX Convegno ecumenico intern. di spiritualità ortodossa, sessione russa*, Bose, 20–22 settembre 2001, a cura di Adalberto Mainardi. – Bose (Italia), 2004. – P. 203–222.
22. Жития Зосимы и Савватия Соловецких / [перевод и коммент. О. В. Панченко] // Библиотека литературы Древней Руси. – СПб., 2005. – Т. 13. – С. 36–153, 756–773.
23. Исторический очерк изучения книжного собрания Соловецкого монастыря // Соловецкий сборник. – Архангельск, 2005. – Вып. 2. – С. 123–146.

24. Библиотечное дело и «книжная продажа» в Соловецком монастыре в середине XVII в. / Е. В. Крушельницкая, О. В. Панченко // От Средневековья к Новому времени : сб. в честь О. А. Белобровой. – М., 2006. – С. 609–652.
25. Книжники Соловецкого монастыря XVII в. Статья 1. 1620-е–нач. 1640-х гг. // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2006. – Т. 57. – С. 688–793.
26. Лихачев Д. С. Воспоминания. Раздумья. Работы разных лет : к 100-летию Д. С. Лихачева : [в 3 т. / Д. С. Лихачев ; Ин-т рус. лит. (Пушкинский дом), Междунар. благотвор. фонд им. Д. С. Лихачева ; сост. О. В. Панченко (отв. ред.) и др. ; редкол. : Д. А. Гранин (пред.) и др.]. – СПб. : АРС, 2006.
27. Повесть о явлении Казанской иконы Божией Матери / [подгот. текста, перевод и коммент. О. В. Панченко] // Библиотека литературы Древней Руси. – СПб., 2006. – Т. 14. – С. 24–53, 671–676.
28. Из археографических разысканий в области соловецкой книжности. III. Новый список Слова Даниила Заточника // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2008. – Т. 58. – С. 857–912.
29. Зосима и Савватий Соловецкие // Православная энциклопедия. – М., 2009. – Т. 20. – С. 365–373.
30. Уставщик Игнатий (Соловецкий), деятель раннего периода истории старообрядчества / О. В. Панченко, Е. М. Юхименко // Православная энциклопедия. – М., 2009. – Т. 21. – С. 115–117.
31. «Акафист Ангелу Хранителю» и его создатель соловецкий священноинок Иосиф Мясной // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2010. – Т. 60. – С. 473–508.
32. Иоанн и Макарий Соловецкие // Православная энциклопедия. – М., 2010. – Т. 22. – С. 270–271.
33. Магический квадрат, или Приключения святогорца в России (из истории русско-афонских связей XVII в.) // Variante loquella : Alexandro Gavrilov septuagenario. – St. Petersburg, 2010–2011. – С. 453–476. – (Hyperboreus ; Studia classica ; vol. 16–17).
34. Соловецкий книжник Иларион, создатель «Сказания о чудесах игумена Иринарха» // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2010. – Т. 61. – С. 546–582.
35. Хронограф Сергия Шелонина // Книжные центры Древней Руси : Книжное наследие Соловецкого монастыря. – СПб., 2010. – С. 361–512.
36. Иринарх, преподобный Соловецкий // Православная энциклопедия. – М., 2011. – Т. 26. – С. 399–406.
37. Легендарное сказание о ссылке семьи Ф. Н. Романова в Заонежье в соловецком Хронографе XVII в. // Рябининские чтения – 2011 : материалы VI науч. конф. по изучению и актуализации культурного наследия Русского Севера. – Петрозаводск, 2011. – С. 447–449.
38. «Летописец игумена Иакова» и «Краткий соловецкий летописец 50–70-х гг. XVI в.» // Духовное и историко-культурное наследие Соловецкого монастыря : сб. науч. ст. и докл. – Соловки, 2011. – С. 88–95.

39. Жития Зосимы и Савватия Соловецких / [предисл., перевод и коммент. О. В. Панченко] // Новый Олонецкий патерик. – СПб., 2012. – С. 49–122.
40. Соловецкий игумен Иринарх (1613–1626) : источниковед. Очерк // Соловецкое море. – Архангельск ; Москва, 2012. – Вып. 11. – С. 67–85.
41. Карельско-русские словарные записи афонского архимандрита Феофана, сделанные в Соловецкой тюрьме (1666–1668 годы) / И. И. Муллонен, О. В. Панченко // Труды Карел. науч. центра РАН. Сер. : Гуманит. исслед. – Петрозаводск, 2013. – Вып. 4. – С. 16–30.
42. Первый карельско-русский словарь и его автор афонский архимандрит Феофан / И. И. Муллонен, О. В. Панченко ; Петрозавод. гос. ун-т, Рос. акад. наук, Ин-т рус. лит. (Пушкинский дом). – Петрозаводск, 2013. – 116 с. : табл., факс., цв. ил.
43. Памятники летописания Соловецкого монастыря. Ст. 1 : Соловецкие летописцы XVI в. // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2014. – Т. 63. – С. 262–277.
44. Повести о соловецких пустынножителях (к истории создания цикла) // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2014. – Т. 62. – С. 554–613.
45. Д. С. Лихачев в работе над «Воспоминаниями» : осмысление духовного опыта Соловецкого лагеря // Воспоминания соловецких узников / отв. ред. иерей Вячеслав Умнягин. – Соловки, 2016. – Т. 4 : 1925–1931. – С. 326–349.
46. Д. С. Лихачев – свидетель и летописец истории Соловков // История страны в судьбах узников Соловецких лагерей : сб. докл. науч. конф., 13–14 июля 2015 г., Соловки. – Архангельск, 2016. – С. 251–303.
47. Житие Диодора Юрьегорского в рукописной традиции Русского Севера // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2016. – Т. 64. – С. 882–969.
48. Соловки в судьбе Д. С. Лихачева // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2017. – Т. 65. – С. 4–32.
49. Забытый соловецкий агиограф иеромонах Николай Кошульников : (Об участии соловецких авторов в создании «Соловецкого патерика» 1873 г.) // Труды Отд. древнерус. лит. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский Дом). – СПб., 2017. – Т. 65. – С. 417–426.
50. Преподобный Диодор Юрьегорский и созданный им монастырь / [науч. ред. А. В. Пигин ; авт. А. В. Алексеев, Ю. Н. Кожевникова, О. В. Панченко, А. В. Пигин, иерей Олег Червяков, Н. В. Червякова, Е. М. Юхименко]. – СПб., 2017. – 498 с.

За авторством О. В. Панченка: глава 2. «Литературные произведения о святом Диодоре Юрьегорском»: § 1. Житие Диодора Юрьегорского – С. 444–464 ; § 2. Повести о соловецких пустынножителях. Підготовка текстів: «Житие Диодора Юрьегорского» ; «Повесть об иных святых отшельниках соловецких» ; «Повести о соловецких пустынножителях». Додатки: Описання рукописей XVII – початку XX в., що містять списки Життя Диодора Юрьегорського.

Література про нього

1. Панченко Олег Витальевич // Пушкинский Дом : материалы к истории. 1905–2005. – СПб., 2005. – С. 502.
2. Панченко Олег Витальевич // Биографический словарь сотрудников Библиотеки Российской академии наук. – СПб., 2014. – Кн. 1. – С. 561–562.
3. Панченко Олег Витальевич // Отдел древнерусской литературы Института русской литературы (Пушкинского Дома) РАН. – Режим доступа : <http://odrl.pushkinskijdom.ru/Default.aspx?tabid=1968>.

Парадиський Олексій Петрович

(1891–1949)

Народився в м. Ананьєв (Херсонської губернії, зараз Одеської області).

За часів гетьманства П. П. Скоропадського (1918) був у Києві секретарем Фінансової комісії.

У 1920-х рр. навчався в Харківському інституті народної освіти, в аспірантурі кафедри мовознавства. Закінчив аспірантуру при Українському науково-дослідному інституті (секція дидактики й методики шкільної роботи) (м. Харків) та 1930 р. був запрошений очолити кафедру літератури мовно-літературного факультету Харківського педагогічного інституту професійної освіти. Із 1933 р. – професор Харківського університету (очолював кафедру історії української літератури).

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) залишився в окупованому Харкові (1941–1943). Друкував статті на шпальтах газети «Нова Україна». 1943 р. емігрував до Німеччини.

Помер в Ашаффенбурзі (Німеччина).

Наукові інтереси: історія української літератури (творчість І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Франка та ін.), педагогіка.

Праці

1. Долтон-план і комплекси // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1925. – № 9. – С. 117–133.
2. «Декабристи» в школі // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1925. – № 11. – С. 77–85.
3. Огляд літератури в справі шкільної кооперації // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1925. – № 12. – С. 218–221.
4. Шкільна кооперація // Рад. освіта. – 1925. – № 8–9. – С. 47–51.
5. Літературно-поетична творчість Ів. Франка : (бібліогр. нотатка) // Зоря. – Катеринослав, 1926. – № 17. – С. 5–7.
6. Про робочу книжку / В. Павловський, О. Парадиський // Рад. освіта. – 1926. – № 3. – С. 34–39.
7. [Рецензія] // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1926. – № 1. – С. 180–182. – Рец. на кн.: Долтон-план в русской школе / под ред. И. С. Симонова и Н. В. Чехова. – Л. : Изд-во Брокгауз-Ефрон, 1926. – 230 с.
8. [Рецензія] // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1926. – № 3. – С. 205–206. – Рец. на кн.: Детские музеи в Северной Америке / А. Зеленко. – М. : Работник просвещения, 1926. – XXXII, 232 с.
9. Іван Франко // Рад. освіта. – 1926. – № 4. – С. 11–18.
10. Вимоги до нашого журналу : («Радянська освіта» напередодні року 1928) // Рад. освіта. – 1927. – № 12. – С. 53–54.
11. [Рецензія] // Рад. освіта. – 1927. – № 12. – С. 77–79. – Рец. на журн. : Новим шляхом. – 1927. – № 1 (серпень-вересень). – Краснодар, 1927. – 86 с.
12. Свято школи – свято преси // Рад. освіта. – 1927. – № 5. – 67–69. – Підпис : О. П.

13. Тридцятиріччя письменника В. Стефаника // Рад. освіта. – 1927. – № 2. – С. 71. – Підпис: Ол. П.
14. Українська мова : підруч. для старшого концентру труд. шкіл. Сьомий рік / Ол. Білецький, Л. Булаховський, Ол. Парадиський, М. Сулима. – Х. : ДВУ, 1927. – 72 с.
Вид. 2-ге. – Х. : Держвидав. України, 1928. – 73 с.
15. Українська мова : підруч. для старшого концентру труд. шкіл : П'ятий рік / Ол. Білецький, Л. Булаховський, Ол. Парадиський, М. Сулима. – [Х.] : Держвидав України, 1927. – 105, [2] с. : табл.
Вид. 2-ге, стереотип. – К. : ДВУ, 1928. – 108 с.
Вид. 3-тє. – Х., 1929. – 105 с.
16. Іван Франко : Життя і творчість // Вибрана проза / Іван Франко. – Х., 1927. – С. 7–29.
Те саме // Вибрані твори : проза : [до вжитку в дит. книгозбірнях установ соцвиху] / Іван Франко ; упоряд. Ол. Парадиський. – Вид. 2-ге. – Х., 1929. – С. 7–26.
Те саме // Вибрані твори : проза : [до вжитку в дит. книгозбірнях установ соцвиху] / Іван Франко ; упорядкував Ол. Парадиський. – Вид. 3-тє. – Х. ; К., 1930. – С. 3–28.
17. Дойл Конан А. Вибрані твори. Т. 1 / А. Конан Дойл ; [перед. сл. О. Парадиського]. – Х. : ДВУ, 1928. – 195 с.*
18. Володимир Винниченко // Вибрані твори / В. Винниченко. – Х., 1929. – С. 3–20.
19. Володимир Винниченко. – Х. ; Одеса : Держ. вид-во України, 1930. 49, [3] с. – (Шкільна критико-біографічна бібліотека).
20. [Рецензія] // Рад. освіта. – 1930. – № 1. – С. 63–65. – Рец. на газ. : Народний учитель : орган Всеукр. ком. Спілки робітників освіти. – Х., 1930. – Підпис : Ол. Пар-ий.
21. Шевченко й релігія. – Х. : ДВУ, 1930. – 78 с.
22. Програма для підготовчих курсів до технікумів і ФЗУ : (укр. мова й літ., математика, фізика, хімія, біологія, географія) / склали Парадиський, Чепіга, Таран, Діброва, Хіміч. – Х. : Радян. шк., 1932. – 45 с.
23. Український фольклор і творчість Шевченка у Франції 70–80-х років // Літ. журн. – 1937. – № 2. – С. 76–93.
24. Класик української літератури : [І. П. Котляревський] // Вісті. – К., 1938. – 11 листоп.
25. Патріотизм Т. Г. Шевченка // Вісті. – К., 1938. – 6 жовт.
26. Шевченко і західноєвропейська література // Вісті. – К., 1938. – 26 верес.
27. Щоденник Т. Г. Шевченка // Повна збірка творів : у 5 т. / Т. Г. Шевченко ; авт. передм. О. П. Парадиський. – К., 1939. – Т. 5 : Щоденник. – С. V–XXIX.
Те саме // Літ. журн. – 1939. – № 4. – С. 104–115.
28. Шевченко і українська література // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1939. – Т. 17 : Труды філол. ф-ту. – Т. 1. – С. 9–34.
29. Франко – історик української літератури // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1940. – Т. 19 : Труды філол. ф-ту. – Т. 1. – С. 33–77.

30. Франко – історик української літератури : До біографії ученого-демократа // Літ. журн. – 1940. – № 8–9. – С. 161–179.
31. І. Франко і історія української літератури // Соціаліст. культура. – 1940. – № 10. – С. 42–49.
32. Батько українського письменства : [І. Котляревський] // Нова Україна. – 1942. – 10 верес.
33. Великий поет українського народу : [Т. Г. Шевченко] // Нова Україна. – 1942. – 9–10 берез.
34. Гете й українська література : (До 110 років з дня смерті) // Нова Україна. – 1942. – 22 берез.
35. Харківський університет відновив наукову роботу // Нова Україна. – 1942. – 22 жовт. – Підпис: О. П.
36. Славутич по-німецькому // Творчість Яра Славутича : ст. і рец. – Едмонтон, 1978. – С. 363–364. – Рец. на кн.: Spiegel und Erneuerung : ausgewählte Gedichte / Jar Slavutyč ; aus dem Ukrainischen übertragen von Volodymyr Deržavyn. – Frankfurt am Main : Oksana Laturynska, 1949. – 20 S.

Література про нього

1. Парадиський А. П., асп. // Наука и научные работники СССР. – Л., 1928. – Ч. 6 : Научные работники без Москвы и Ленинграда. – С. 301.
2. Степняк М. [Рецензія] / М. Степняк // Черв. шлях. – 1928. – № 11. – С. 280–282. – Рец. на кн.: Вибрані твори. Т. 1 / А. Конан Дойл ; [перед. сл. О. Парадиського]. – Х. : ДВУ, 1928. – 196 с.
3. Український науково-дослідний інститут педагогіки // Наукові установи та організації УССР. – Х., 1930. – С. 226–227.

С. 227: про аспіранта О. Парадиського.

4. Парадиський Олекса // Енциклопедія українознавства / голов. ред. В. Кубійович. – Перевид. в Україні. – Львів, 1996. – Т. 5. – С. 1942.
5. Харківський університет (1917–1941 рр.) у спогадах його викладачів та вихованців / упоряд., передм. В. Ю Іващенко ; вступ. ст. О. І. Красько. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. – 431 с.

С. 131, 141, 216: про О. П. Парадиського.

6. Шевельов Ю. Я – мене – мені... (і довкруги) : спогади : в 2 ч. Ч. 1. В Україні / Ю. Шевельов (Юрій Шерех). – Х. ; Нью-Йорк : Видавець Олександр Савчук, 2017. – 728 с. : 248 іл.

Про О. Парадиського див. іменний покажчик.

7. Матвеева Т. С. Етапи становлення кафедри історії української літератури (біографічний аспект) / Т. С. Матвеева // На шляху до п'ятого Харкова : На пошану проф. Ю. М. Безхуртого : зб. наук. пр. – Х. : Майдан, 2019. – С. 9–21.

С. 14–15: про О. П. Парадиського.

Пасічний Всеволод Олексійович

(8.10.1923 – 20.12.1978)

Народився в с. Морошино Новопраського району Кіровоградської області. Із 1923 р. по 1930 р. мешкав у м. Хмельницьку. 1930 р. переїхав до Харкова, де з 1931 р. по 1941 р. навчався в середній школі № 58.

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) у вересні 1941 р. був мобілізований. У травні 1942 р. через хворобу був демобілізований і направлений до Джамбульської області Казахської РСР, де працював спочатку в колгоспі на польових роботах, а потім фельд'єгерем при пункті спецзв'язку. 1943 р. був відряджений до м. Волгоград до оперативно-відбудовчої групи спецзв'язку, а в 1944 р. переведений до Харківського

обласного спецзв'язку на посаду фельд'єгера.

1944–1948 рр. навчався на філологічному факультеті Харківського державного університету, 1948–1951 рр. – в аспірантурі кафедри історії української літератури ХДУ.

Із 1951 р. по 1963 р. працював старшим викладачем (1951), доцентом (1959) кафедри української літератури Чернівецького університету.

У 1955 р. в Харківському університеті захистив кандидатську дисертацію «Літературно-естетичні погляди М. М. Коцюбинського».

Із 1963 р. по 1978 р. працював на кафедрі історії української літератури ХДУ на посадах в. о. доцента (1963), доцента (1965).

Читав курси з історії української літератури XIX та XX століть, теорії літератури, основи естетики.

Нагороджений медалями: «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» и «Двадцать лет победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.».

Наукові інтереси: українська література XIX – першої половини XX ст.

Праці

1. Литературно-эстетические взгляды М. М. Коцюбинского : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1955. – 14 с.
2. Буковина в песнях : фольклор. сб. / Г. И. Синченко, А. С. Романец, В. А. Пасичный. – Черновцы : Чернов. обл. изд-во, 1957. – 270 с.
3. Их заклеила история // Рад. Буковина : літ. альм. Чернів. літоб'єднання. – Чернівці, 1957.*
4. Питання свободи творчості в новелі М. Коцюбинського «Інтермеццо» // Научный ежегодник за 1957 год / Чернов. гос. ун-т. – Черновцы, 1958. – С. 135–137.
5. В одній школі : [рецензія] // Рад. Буковина : літ. альм. Чернів. літоб'єднання. – Чернівці, 1958. – С. 244–246. – Рец. на твір : В одной школе :

роман / Г. Синельников // Сов. Україна. – 1958. – № 5. – С. 28–70 ; № 6. – С. 26–50.

6. На струнах серця // Рад. Буковина : літ. альм. Чернів. літоб'єднання. – 1959.*
7. Проза Юрія Федьковича / В. О. Пасічний, Н. О. Томашук // Наук. зап. / Чернів. ун-т. – 1959. – Т. 38 : Сер. філол. наук. – Вип. 9 : Юрій Федькович. Статті та матеріали. – С. 97–130.
8. Повість про Буковину // Наук. зап. / Чернів. ун-т. – 1961. – Т. 48 : Сер. філол. наук. – Вип. 15 : Цвіт культури розвивається : (Літ. життя Буковини за роки рад. влади). – С. 229–246.
9. Жанр оповідання в ранній творчості Ольги Кобилянської // Матеріали ХІХ наукової сесії Чернівецького університету. Секція філологічних наук. – Чернівці, 1963. – С. 44–47.
10. Жанрові особливості малої прози ранньої Ольги Кобилянської // Ольга Кобилянська : До 100-річчя з дня народження. – Вінниця, 1963. – С. 110–128.
11. Марко Черемшина – майстер оповідання : (Спроба аналізу композиції оповідання «Святий Миколай у гарті») // Українське літературознавство : міжвідом. респ. зб. / Львів. ун-т. – Львів, 1966. – Вип. 2. – С. 124–130.
12. Двійка за диктант : [про недостатню підготовку в серед. школі з рос. мови й літ., що відбивається на навчанні студентів на філфаці ХДУ] // Соціаліст. Харківщина. – 1967. – 25 лип.
13. Марко Черемшина (1874–1927) // Історія української літератури (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) : підруч. для студентів філол. ф-тів держ. ун-тів / за ред. Н. Й. Жук, Л. Д. Іванова, С. М. Шаховського. – К., 1967. – С. 401–415.
14. Володіти словом, думкою : Роздуми екзаменатора // Соціаліст. Харківщина. – 1968. – 18 верес.
15. Останній екзамен : [про навчання на філфаці ХДУ] // Соціаліст. Харківщина. – 1968. – 10 берез.
16. Деякі особливості оповідання Марка Черемшини «На боже» // Українське літературознавство : респ. міжвідом. зб. – Львів, 1972. – Вип. 15. – С. 113–119.
17. Марко Черемшина (1874–1927) // Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. : підруч. для студентів філол. ф-тів ун-тів / за ред. Н. Й. Жук, В. М. Лесина, С. М. Шаховського. – К., 1967. – Вид. друге, допов. і перероб. – С. 316–318.
18. Розвиток теоретико-літературної та естетичної думки у ХІХ – першій половині ХХ століття. – Х. : Вища шк., вид-во при ХДУ, 1974. – 151 с.
19. Краткий обзор развития теоретико-литературной мысли / [А. С. Полунець (підрозд. 1), В. О. Пасічний (підрозд. 2, 3, 4)] // Теорія літератури : [підруч. для філол. ф-тів ун-тів] / [за ред. В. Ф. Воробйова та Г. А. В'язовського]. – Х., 1974. – Розд. 1. – С. 19–73.

Зі змісту: [Підрозд. 2]: Основні напрями й школи буржуазного літературознавства ХІХ – першої половини ХХ ст. – С. 52–59 ; [Підрозд. 3] : К. Маркс і Ф. Енгельс – родоначальники діалектико-матеріалістичної науки про

художню творчість. – С. 59–66 ; [Підрозд. 4] : Творчий розвиток В. І. Леніним марксистського вчення про літературу і мистецтво. – С. 69–73.

20. Теорія літератури : підруч. для філол. ф-тів ун-тів / [В. Ф. Воробйов, А. С. Пулинець, В. О. Пасічний та ін.] ; за ред. В. Ф. Воробйова, Г. А. В'язовського. – К. : Вища шк., 1975. – 400 с.

Література про нього

1. [Вступительная статья к разделу «Филологический факультет»] // Научный ежегодник за 1956 год / Чернов. гос. ун-т. – Черновцы, 1957. – С. 177–180.
С. 178: про дослідження В. О. Пасічного.
2. [Вступительная статья к разделу «Филологический факультет»] // Научный ежегодник за 1957 год / Чернов. гос. ун-т. – Черновцы, 1958. – С. 119–121.
С. 119: про дослідження В. О. Пасічного.
3. Дубина М. [Рецензія] / М. Дубина // Радян. літературознавство. – 1975. – № 11. – С. 91–92. – Рец. на кн.: Розвиток теоретико-літературної та естетичної думки у ХІХ – першій половини ХХ століття / В. О. Пасічний. – Х. : Вища шк., вид-во при ХДУ, 1974. – 151 с.
4. В. О. Пасічний : [некролог] // Харків. ун-т. – 1979. – 20 січ.
5. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 518: про В. О. Пасічного.
6. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 115–116: про дослідження В. О. Пасічного.

Патокова Ольга Валеріанівна

(5.(17).07.1898 – ?)

Народилася в м. Ізюм Харківської області.

Працювала науковим співробітником секції російської та слов'янських мов науково-дослідної кафедри мовознавства ім. О. Потебні Харківського інституту народної освіти.

Водночас була бібліотекарем-асистентом Центральної науково-навчальної бібліотеки Харківського університету.

Наукові інтереси: історія російського мовознавства, російської літературної мови.

Подальша доля невідома.

Праці

1. Бібліографічний покажчик з української й російської мови й літератури для масової школи профосвіти / за ред. А. Машкіна ; брали участь Л. Булахівський, Є. Кагаров, В. Кучмий, К. Німчинов, О. Патокова, М. Самарін. – Х. : [ДВУ], 1926. – 59 с.
2. До історії розвитку присудкового інструментально в російській літературній мові // Наук. зап. Харків. наук.-дослід. каф. мовознавства. – Х., 1927. – С. 83–92.
3. Наблюдения над языком научной прозы // Наук. зап. Харків. наук.-дослід. каф. мовознавства. – 1929. – № 2. – С. 77–96.
4. [Рецензія] // Мова й література в масовій школі профосу (програмово-бібліографічний довідник) / за ред. А. П. Машкіна. – Х., 1929. – С. 25. – Рец. на кн.: Грамматика русского языка. Синтаксис / П. А. Дудель. – М. : Госиздат, 1924. – 92 с.
5. [Рецензія] // Мова й література в масовій школі профосу (програмово-бібліографічний довідник) / за ред. А. П. Машкіна. – Х., 1929. – С. 13. – Рец. на кн.: Основы синтаксиса русского языка / Е. Будде. – 3-е изд. – Казань, 1913. – 43 с.
6. [Рецензія] // Мова й література в масовій школі профосу (програмово-бібліографічний довідник) / за ред. А. П. Машкіна. – Х., 1929. – С. 25–26. – Рец. на кн.: Повторительный курс грамматики русского языка. Вып. 1 / Н. Н. Дурново. – М. : Госиздат, 1924. – 114 с.
7. [Рецензія] // Мова й література в масовій школі профосу (програмово-бібліографічний довідник) / за ред. А. П. Машкіна. – Х., 1929. – С. 14–15. – Рец. на кн.: Український язык у минулому і тепер : підруч. книга до уведення ф-тів укр. яз. / К. Німчинов. – 2-ге вид. – Х. : ДВУ, 1926. – 87 с.
8. Російські повісті Шевченка : лінгвістичні та стилістичні замітки // Шевченко. Річник другий. – Х., 1930. – С. 105–131.
9. Підвищений курс української мови : підруч. для педвишів / за ред. Л. А. Булаховського. – Х. : Радян. шк., 1931. – 341 с.

Зі змісту: Лекція 6. Форми словозміни / О. Патокова. – С. 135–153 ; Лекція 7. Словозміна / О. Патокова. – С. 154–161.

Література про неї

1. Звіт науково-дослідчої кафедри мовознавства ім. О. Потебні при ХІНО за 1925/26 рік // Наука на Україні : бюл. укрнауки. – 1927. – № 2–4. – С. 189–193.
С. 191, 193: про О. В. Патокову
2. Патокова Ол[ьга] Валериан[овна] // Наука и научные работники СССР. – Л., 1928. – Ч. 6 : Научные работники без Москвы и Ленинграда. – С. 302.
3. Наукові установи та організації УСРР / Держ. план. комісія УСРР. – Х., 1930. – 404 с.
С. 248: про О. Патокову.
4. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : навч. посіб. / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 231 с.
С. 94: про О. Патокову.
5. Жовтобрюх М. А. Нарис історії українського радянського мовознавства (1918–1941) / М. А. Жовтобрюх ; АН України ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; відп. ред. В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1991. – 260 с.
С. 197: про О. Патокову.

Педченко (Мірошніченко) Людмила Вадимівна

(12.10.1965 р. народж.)

Народилася в Харкові. Після завершення навчання в середній школі № 106 вступила на філологічний факультет Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), який закінчила в 1987 р.

Із того ж часу працювала на філологічному факультеті ХДУ на посадах завідувача кабінету російської мови і літератури (1987–1988), викладача кафедри російської мови (1988–1993).

1993–1999 рр. навчалася в аспірантурі (враховуючи академічну відпустку по догляду за дитиною) тієї ж кафедри. 2000 р. захистила кандидатську дисертацію «Лексика вогню у говірках російської мови» (науковий керівник – проф. Ф. Х. Широкопад). Продовжила працювати на кафедрі російської мови ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах старшого викладача (2000), доцента (2001), завідувача кафедри (з 2004 р. дотепер).

Під її керівництвом захистилася одна аспірантка.

Наукові інтереси: діалектологія, лінгвокультурологія, історія російської мови, ономазіологія, етнолінгвістика, когнітивна лінгвістика, лінгвофольклористика.

Праці

1. К вопросу об этимологии славянского ДѢВА / Л. В. Мірошніченко, Е. Ф. Широкопад // Вісн. Харків. ун-ту. – 1989. – № 329. – С. 81–88.
2. Контрольная работа по фонетике современного русского языка и методические указания к ее выполнению : Для студентов-заочников филол. ф-та по спец. «Украинский язык и литература» / ХГУ ; сост. В. В. Немцева, Л. В. Педченко. – Х. : ХГУ, 1992. – 27 с., табл.
3. Наименования ритуального огня у русских (в свете исследования Д. Н. Овсяннико-Куликовского «К истории культа огня у индусов в эпоху Вед» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 411 : Спадщина Д. М. Овсяннико-Куликовського та сучасна філологія. – С. 327–332.
4. Наименования огня в говорах русского языка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426 : Творчий доробок Юрія Шевельова і сучасні гуманітарні науки. – С. 153–159.
5. О связи понятий «огонь», «заря» и «солнце» в русском языке // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 56–60. – (Сер. : Філологія).
6. Моделирование семантического поля «огонь» как микросистемы русской диалектной лексики // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2000. – № 473 : Праці молодих учених філологічного факультету. – С. 150–155. – (Сер. : Філологія).

7. Понятие 'огонь' в русской языковой картине мира (на материале диалектной лексики) // Актуальные проблемы диалектологии : тез. межвуз. науч. конф., 24–26 нояб. 1999 г. – Вологда, 2000. – С. 77–79.
8. Лексика вогню в говірках російської мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Х., 2000. – 19 с.
9. Лексика вогню в говірках російської мови : дис.. ... канд. філол. наук. – Х., 2000. – 214 с.
10. Интерсенсорный перенос и проблема примарной мотивированности языкового знака // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 572 : Сер. : Філологія. – Вип. 36. – С. 35–40.
11. Русская диалектная лексика огня : проблемы и перспективы изучения // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 583 : Сер. : Філологія. – Вип. 37. – С. 46–50.
12. Современный русский литературный язык : (Морфемика. Словообразование) : контр. работа и метод. указ. к ее выполнению для студентов дневной и заочной форм обучения по специальности «украинский язык и литература». – Х. : Изд-во ХНУ им. В. Н. Каразина, 2003. – 36 с.
13. Современный русский литературный язык : (Фонетика. Орфоэпия) : метод. материалы для студентов заочного и дистанц. обучения по специальности «Журналистика». – Х. : Изд-во ХНУ им. В. Н. Каразина, 2003. – 19 с.
14. Современный русский язык : рабочая программа курса для студентов филол. ф-та отделения «Украинский язык и литература» / сост. Л. А. Кравцова, В. В. Немцева, Л. В. Педченко ; ХНУ им. В. Н. Каразина. – Х. : Изд-во ХНУ им. В. Н. Каразина, 2003. – 47 с. – (Методическая литература).
15. К вопросу о влиянии фактора мотивированности на функционирование слова в языке и речи // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 627 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 50–54.
16. Мовленнєва культура вчителя як умова його ефективного впливу на пізнавальну активність учнів / Л. О. Кравцова, В. В. Немцева, Л. В. Педченко // Наук. зап. каф. педагогіки / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2004. – Вип. 11. – С. 96–101.
17. Этимологический анализ в свете семантики архаических ритуалов // Філологічні науки : зб. наук. пр. / Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка. – Суми, 2004. – С. 150–155.
18. Русские говоры Слободской Украины : состояние и перспективы изучения / Г. Н. Карнаушенко, Л. В. Педченко // История и культура славян в зеркале языка : славянская лексикография. – М., 2005. – С. 62–64.
То же // Русский язык : история, диалекты, современность : сб. науч. тр. / Моск. обл. пед. ун-т. – М., 2006. – Вып. 7 : К 75-летию Моск. гос. обл. ун-та и 15-летию кафедры истории русского языка и общего языкознания. – С. 65–76.
19. Изучение русского языка Слобожанщины в этнолингвистическом аспекте / Г. Н. Карнаушенко, Л. В. Педченко // Проблемы функционирования и преподавания русского языка в Украине / Харьков. инженер.-строит. ин-т. – Х., 2006. – Вып. 1. – С. 52–54.

20. Русские говоры Слободской Украины : состояние и перспективы изучения / Г. Н. Карнаушенко, Л. В. Педченко // Русский язык : история, диалекты, современность : сб. науч. тр. / Моск. обл. пед. ун-т. – М., 2006. – Вып. 7 : К 75-летию Моск. гос. обл. ун-та и 15-летию кафедры истории русского языка и общего языкознания. – С. 65–76.
21. Концепт ГОСТЬ в русской языковой картине мира // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 787 : Сер. : Філологія. – Вип. 52. – С. 56–60.
22. Тестирование. Русский язык. Вып. 2 / Л. В. Педченко, Л. О. Кравцова. – К. : Мастер-класс, 2007. – 144 с. – (ГКЭ, или Готовься к экзаменам).
23. Русские диалектные наименования ритуального и бытового огня // Кодови словенских культура. Ватра. – Београд, 2008. – Број 10. – С.158–171.
24. Современный русский язык. Фонетика. Фонология. Орфоэпия / В. В. Немцева, Л. В. Педченко. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2008. – 72 с.
25. Старославянский язык в Харьковском университете : традиции изучения, преподавания, популяризации / Л. В. Педченко, Г. Н. Карнаушенко // Дриновский сборник. – Х. ; София, 2008. – Т. 2. – С. 341–343.
26. К вопросу о семантической избыточности и экономии в русской диалектной речи // Русский язык и литература : проблемы изучения и преподавания : сб. науч. работ / под ред. проф. Л. А. Кудрявцевой. – К., 2009. – С. 83–87.
27. Сербський фольклор у дослідженнях О. Потебні / В. Калашник, Л. Педченко // Украс : укр.-серб. зб. – К., 2010. – Вип. 1 (4). – С. 66–73.
28. Содержательная мотивированность слов *баба*, *дед* и их дериватов (в контексте работы А. А. Потебни «О связи некоторых представлений в языке») // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 910, ч. 1. – С. 153–156.
29. Наименования глаз в говорах русского языка (ономасиологический аспект) // Русский язык в поликультурном мире : IV Междунар. науч.-практ. конф., 7–10 июня 2010, г. Ялта : сб. науч. тр. / под ред. Л. А. Кудрявцевой. – К., 2011. – С. 52–58.
30. К этимологии слав. **slěpъ* : проблема семантической реконструкции // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. праць на пошану проф. Володимира Семеновича Калашника / уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 91–96.
31. О моем кураторе // Избранные работы : сб. науч. трудов / Александр Михилев ; [ред. С. К. Криворучко]. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2011. – С. 34–35.
32. Стилистические характеристики фонетических и грамматических вариантов : тенденции кодификации // Русский язык в поликультурном мире : IV Междунар. науч.-практ. конф., 7–10 июня 2010, г. Ялта : сб. науч. трудов / под ред. Л. А. Кудрявцевой. – К., 2011. – С. 52–58.
33. Концепт «огонь» в русском языке // Слов'янський збірник : [зб. наук. пр.]. – К., 2012. – Вип. 17, ч. 2. – С. 148–156.
34. Литературный язык в проекциях истории и современности : К 90-летию юбилею проф. Георгия Ивановича Шкляревского : сб. науч. ст. / сост. Л. В. Педченко. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2012. – 111 с.

35. Номинации слухового восприятия в русском языке (ономасиологический аспект) // Русский язык в поликультурном мире, 2011 : V Междунар. науч.-практ. конф. (8–10 июня 2011 г., г. Ялта) : [сб. науч. тр.] / под ред. Л. А. Кудрявцевой. – К., 2012. – С. 96–100.
36. Русские наименования органов зрения и слуха в функции вторичной номинации // Русский язык и литература в школе и вузе : проблемы изучения и преподавания : [сб. науч. тр.] / Горлов. гос. пед. ин-т иностр. яз. – Горловка, 2012. – С. 219–226.
37. Ассоциативное поле концепта «Гость» в лингвокультурологической проекции // Русский язык в поликультурном мире, 2012. : VI Междунар. науч.-практ. конф. (8–11 июня 2012 г., г. Ялта) : сб. науч. тр. – К., 2013. – С. 58–63.
38. Роль когнитивной мотивации слова в структуре концепта // Русский язык в поликультурном мире, 2013. : VII Междунар. науч.-практ. конф. (8–11 июня 2013 г., г. Ялта) : сб. науч. тр. – К., 2014. – С. 73–78.
39. Этимология славянского *dъždъ в контексте русской диалектной номинации // Мова : наук.-теорет. часопис з мовознавства. – Одеса, 2014. – № 22. – С. 21–26.
40. Концептуализация вкусовых ощущений в русском диалектном языке // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2015. – № 1152 : Сер. : Філологія. – Вип. 72. – С. 17–22.
41. Перцептивная метафора как средство создания «образа человека» в русском диалектном языке // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2017. – Вип. 77. – С. 50–55.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / [В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.

С. 697: про Л. В. Педченко.

Перегінець Микола Петрович (1897–1947)

Народився в с. Камінь, тепер Рожнятівського району Івано-Франківської області. Вступив на історико-філологічний факультет Харківського університету, який закінчив у 1922 р. вже як Харківський інститут народної освіти. Із 1921 р. викладав українську, російську, латинську, німецьку мови в ХІНО та в інших навчальних закладах Харкова.

Протягом 1925–1933 рр. працював у Комуністичному університеті, Інституті журналістики (м. Харків). Із 1933 р. по 1934 р. – у Планово-економічному інституті, у 1934–1935 рр. – в Інституті червоної професури, в 1933–1938 рр. – у медичному та текстильному інститутах м. Харкова.

Безпідставно репресований і заарештований 1938 р., перебував на засланні, 1945 р. – був звільнений.

У 1946–1947 рр. викладав у Львівському педагогічному інституті. Помер у Львові.

Наукові інтереси: синтаксис української мови.

Праці

1. Характер синтаксичних зв'язків та синтаксичні форми // Збірник центральних державних курсів українознавства / за ред. П. Гребінника, М. Осипова, Д. Рудченка, М. Васильківського. – Х., 1928. – Вип. 1. – С. 42–50.
2. Загальний курс української мови / за ред. Л. А. Булаховського ; склали Б. Ткаченко, М. Йогансен, М. Перегінець, М. Наконечний, К. Німчинов. – [Х. : ВЗІНО, 1929]. – 312 с.
3. Мова й література в масовій школі профосу : (програмово-бібліогр. довід.). Вип. 1 / М. Баженов, Л. Булаховський ... М. Перегінець [та ін.]. – Х. : Держвидав України, 1929. – 80 с.
4. Порядок слів // Збірник центральних державних курсів українознавства / за ред. П. Гребінника, М. Осипова, Д. Рудченка, М. Васильківського. – Х., 1930. – Вип. 3.*
5. Синтакса простого речення. Лекція 9 // Підвищений курс української мови / [за ред. Л. Булаховського]. – Х. : Інв.-Друк, 1931. – 32 с.
6. Синтакса складного речення. Лекція 10 // Підвищений курс української мови / [за ред. Л. Булаховського]. – Х. : Інв.-Друк, 1931. – 48 с.
7. Синтаксичне вживання граматичних форм. Лекція 6 // Підвищений курс української мови / [за ред. Л. Булаховського]. – Х. : Інв.-Друк, 1931. – 46 с.
8. Українська мова : підруч. для семиріч. політехн. шк. 5 рік навчання / К. Німчинов, М. Перегінець, Л. Курилова. – Х. : Радян. шк., 1932. – 88 с.

Література про нього

1. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : навч. посіб. / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 231 с.
С. 94, 95: про М. П. Перегінця.
2. Жовтобрюх М. А. Нарис історії українського радянського мовознавства (1918–1941) / М. А. Жовтобрюх ; АН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; відп. ред. В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1991. – 260 с.
С. 97–98 : Про М. П. Перегінця.
3. Дзендзелівський Й. О. Перегінець Микола Петрович / Й. О. Дзендзелівський // Українська мова : енциклопедія. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – К., 2004. – С. 463.
4. Харківський університет (1917–1941 рр.) у спогадах його викладачів та вихованців / упоряд., передм. В. Ю Іващенко ; вступ. ст. О. І. Красько. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. – 431 с.
5. Шевельов Ю. Я – мене – мені... (і довкруги) : спогади : в 2 ч. Ч. 1. В Україні / Ю. Шевельов (Юрій Шерех). – Х. ; Нью-Йорк : Видавець Олександр Савчук, 2017. – 728 с. : 248 іл.
Про М. П. Перегінця див. іменний покажчик.

Петренко Олександр Якович
(6.(20).04.1898–1.09.1979)

Народився в селянській родині. Закінчив сільську школу, гімназію у Воронежі. 1918–1919 рр. – інструктор позашкільної освіти у Воронежі. Із 1919 р. по 1924 р. мешкав у м. Валуйки (тепер – Білгородської області), де в 1919–1920 рр. завідував позашкільним відділом, був редактором газети «Комуніст», згодом – учителем мови й літератури; також вів курс антирелігійної пропаганди. Був членом президії Ради профспілок і виконкому Валуйківського навчального округу.

Із 1924 р. мешкав у пгт Уразово (Білгородська область), де обіймав посаду голови сільської ради й члена правління райвиконкому.

1927 р. вступив на літературний факультет Харківського педагогічного інституту професійної освіти (ХППО), який закінчив у 1931 р. Під час навчання, в 1930–1931 рр., викладав мову та літературу на робітфаці Музично-драматичного інституту.

Із квітня 1931 р. по січень 1935 р., із січня по жовтень 1937 р. викладав українську мову і літературу (із 1933 р. – на посаді доцента) в Харківському університеті.

У жовтні 1937 р. був звільнений через «шкідливі політичні звички». У березні 1938 р. наказ було скасовано і йому дозволено викладати в педагогічному інституті. У 1950-ті р. О. Я. Петренко очолював кафедру української мови цього вишу, на той час – єдиний кандидат наук на кафедрі.

Автор навчальних курсів із російської та української мов.

Наукові інтереси: фахова діяльність учених-філологів (Д. М. Овсяннико-Куликовський); мовознавчі аспекти творчості письменників (О. С. Пушкін, М. О. Некрасов); критиків (В. Г. Белінський); сполучники української мови.

Праці

1. Русский язык : попул. курс для заоч. курсов Наркомпросса УССР. – [1929–1930]. – 8 печ. л.*
2. Українська мова : попул. курс для заоч. курсів НКО УСРР. – [1929–1930]. – 8 друк. арк.*
3. [Рецензія] // Критика. – 1930. – № 10. – С. 159–161. – Рец. на кн.: Язык селькора. – М. : Федерация, 1930. – 118 с.
4. [Рецензія] // Комуніст. освіта. – 1931. – № 10–12. – Рец. на кн.: Письменная деловая речь / П. Верховский. – М., 1930. – 201 с.*
5. [Рецензія] // Критика. – 1931. – № 3. – Рец. на кн.: Лексичні етюди / М. Осипов.*
6. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1931. – № 7–8. – С. 144–147. – Рец. на кн.: Язык и революция. Французский язык до и после революции / П. Лафарг. – М. ; Л., 1930. – 99 с.
7. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1931. – № 11–12. – С. 120–122. – Рец. на кн.: За марксистское языкознание : сб. попул. лингвист. ст. / Поливанов Е. – М. : Федерация, 1931. – 182 с.
8. Русский язык для VI года политехнической школы. Грамматика. – Х. : ДВУ, 1931.
9. Геть буржуазно-ідеалістичні підручники мови! : [рецензія] // Комуніст. освіта. – 1932. – № 4–5.*
10. За більшовицьку пильність у науці про мову : [рецензія] // За марксо-ленін. критику. – 1932. – № 7–8.*
11. За ленінізм у мовознавстві // Молодняк. – 1932. – № 10.*
12. Курс русского языка для заочников. – Х., 1932.*
13. Курс української мови для заочників / за ред. Л. А. Булаховського. – Х., 1932.*
14. Розтрощити наклеп на мову і стиль Леніна : [рецензія] // За марксо-ленінську критику. – 1932.*
15. Проти ворожї контрабанди в науці про мову // Студент революції. – 1932. – № 10. – С. 4–6.
16. Русский язык : учебник для семилет. политехн. шк. с укр. яз. преподавания : 5 год обучения / Н. Баженов, И. Кудогоцев, А. Петренко. – Х. : ДВУ ; Радян. шк., 1932. – 56 с.
17. Русский язык : учебник для семилет. политехн. шк. с укр. яз. преподавания : 6 год обучения / Н. Баженов, И. Кудогоцев, А. Петренко. – Х. : ДВУ ; Радян. шк., 1932. – 56 с.
18. Русский язык : учебник для семилет. политехн. школы с укр. яз. преподавания : 7 год обучения / Н. Баженов, И. Кудогоцев, А. Петренко. – Х. : ДВУ ; Радян. шк., 1932. – 64 с.
19. Українська мова. Лекція 4. Ділова мова. Умотивована заява. Іменники та форми їхні / НКО УСРС та Укавтодор. заоч. курси автотракторної справи. – [Б. м ; б. р.]. – 23 с.
20. Граматика і правопис : підруч. укр. мови для шкіл грамоти I та II року навчання. – Х. : Радян. шк., 1933. – 56 с.

Те саме. – 1934. – 56 с.

21. Нариси з історії гіпотактичних сполучників в українській мові : (На матеріалі літопису С. Величка) : автореф. дис. – Х., 1952.*
22. Нариси з історії гіпотактичних сполучників в українській мові : (На матеріалі літопису С. Величка) // Мовознавство. – 1953. – № 12. – С. 58–68.
23. Нариси з історії гіпотактичних сполучників в українській мові : (На матеріалі літопису С. Величка) // Наук. зап. Харків. держ. пед. ін-ту ім. Г. С. Сковороди. Філол. сер. – Х., 1958. – Т. 31. – С. 22–46.
24. В народной Болгарии : [заметки туриста] // Красное знамя. – 1959. – 7 нояб.
25. Александр Афанасьевич Потебня // Красное знамя. – 1960. – 22 сент.
26. Украинская советская энциклопедия // Красное знамя. – 1962. – 10 мая.
27. Большой знаток языка : [Л. А. Булаховский] // Красное знамя. – 1963. – 14 апр.
28. Искренний друг украинского народа : К столетию со дня рождения А. А. Шахматова // Красное знамя. – 1964. – 17 июня.

Література про нього

1. Мовознавство на Україні за п'ятдесят років. – К. : Наук. думка, 1967. – 454 с.
С. 156: про О. Я. Петренка.
2. Харківська філологічна школа. Лінгвістичні традиції : До 180-річчя від дня народж. О. О. Потебні / Л. А. Лисиченко, Т. Ю. Лисиченко. – Х. : НТМТ, 2015. – 230 с.
С. 34–35, 36–38: про О. Я. Петренка.

Піддубна Рита Микитівна

(23.09.1940–27.07.2006)

Народилась в м. Ставрополь у родині військового льотчика. 1958 р. закінчила школу селища Сафроново Архангельської області зі срібною медаллю.

1958–1963 рр. навчалася на російському відділенні філологічного факультету Харківського державного університету, який закінчила з відзнакою.

Із 1963 р. працювала в ХДУ на кафедрі історії російської літератури викладачем (1963) (у 1964–1968 рр. навчалась у заочній аспірантурі цієї кафедри), старшим викладачем (1971), доцентом (1975; вчене звання – в 1978), професором (1991).

Протягом 1973–1977 рр. працювала в Познанському університеті ім. А. Міцкевича (Польща), викладала курс історії російської літератури XIX століття.

1972 р. захистила кандидатську дисертацію «Художественная структура “Преступления и наказания” и тип романа Достоевского». 1990 р. – докторську дисертацію «Идейно-художественные функции фантастики и развитие творческих принципов реализма в русской литературе XIX века».

Автор понад 140 наукових праць.

Під її керівництвом захищено 6 кандидатських дисертацій.

Читала курси з історії російської літератури I та II половини XIX ст.

2001 р. Харківською облдержадміністрацією їй присуджено стипендію ім. В. Н. Каразіна в царині гуманітарних наук.

Наукові інтереси: дослідження поетики художнього тексту творів письменників XIX ст.; творчість Ф. Достоевського, О. Пушкіна, М. Гоголя та ін.; образ Христа в романах Ф. Достоевського та в радянському романі.

Основні праці

Повну бібліографію праць Р. М. Піддубної до 2010 р. див. у покажч.: Рита Никитична Поддубная – профессор Харьковского университета имени В. Н. Каразина : биобиблиогр. указ. – 2-е изд., доп. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2010. – 32 с.

1. Художественная структура «Преступления и наказания» и тип романа Ф. М. Достоевского : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1971. – 19 с.
2. Особенности поэтической структуры «Маленьких трагедий» А. С. Пушкина и романов Ф. М. Достоевского // *Вопр. рус. лит. : респ. межвед. науч. сб.* – Львов, 1974. – Вып. 1 (23). – С. 14–19.
3. «Восстановление погибшего человека...» : (Этическое и эстетическое в структуре образа Свидригайлова) // *Науч. докл. высш. школы. Филол. науки.* – 1975. – № 2. – С. 60–72.

4. Тургенев и Достоевский в 1860-е годы // Четвертый межвузовский тургеневский сборник. – Орел, 1975. – С. 107–129. – (Науч. тр. / Курск. гос. пед. ин-т, Орлов. гос. пед. ин-т ; т. 17 (110)).
5. О проблеме наказания в романе «Преступление и наказание» // Достоевский : материалы и исслед. / АН СССР, Ин-т рус. лит. (Пушкинский дом). – Л., 1976. – Т. 2. – С. 96–105.
6. Этические функции образа Сони Мармеладовой и их художественные обоснования в структуре «Преступления и наказания» // *Studia rossica posnaniensia*, 1975. – Posnań, 1976. – Z. 7. – S. 33–52.
7. «Пир во время чумы» А. С. Пушкина : Опыт целостного анализа идейно-худож. структуры // *Studia rossica posnaniensia*, 1976. – Posnań, 1977. – Z. 8. – S. 19–43.
8. Бекетовско-майковский круг в идейных исканиях Достоевского 1840-х годов // Освободительное движение в России. – Саратов, 1978. – Сб. 8. – С. 23–41.
9. Концепция фантастического в позднем творчестве Тургенева : (Идейно-худож. структура рассказа «Сон») // Тургенев и русская литература : Восьмой межвуз. тургенев. сб. – Курск, 1980. – С. 64–83. – (Науч. тр. / Курск. гос. пед. ин-т, Орлов. гос. пед. ин-т ; т. 204).
10. Структура времени и пространства в новелле Достоевского «Кроткая» : (Поэтика новеллистического хронотопа) // *Studia rossica posnaniensia*, 1979. – Posnań, 1980. – Z. 14. – S. 3–27.
11. Творчество Пушкина Болдинской осени 1830 года как проблемно-художественный цикл. Сентябрь : ст. 1, 2 // *Studia rossica posnaniensia*, 1979. – Posnań, 1980. – Z. 12. – S. 3–34 ; Z. 13. – S. 3–44.
12. Ф. М. Достоевский и Т. Г. Шевченко // *Studia rossica posnaniensia*, 1981. – Posnań, 1982. – Z. 16. – S. 51–77.
13. Особенности публицистического мышления Достоевского 1860-х годов и формирование романной поэтики писателя // Вісн. Харків. ун-ту. – 1982. – № 237. – С. 23–33.
14. Тип героя и характер конфликта в повести Гоголя «Вий» // Вопросы художественной структуры произведений русской классики : сб. науч. тр. – Владимир, 1983. – С. 61–80.
15. О жанровой поэтике сказок А. С. Пушкина (к вопросу о соотношении фольклор. и лит. сказки в творчестве писателя) // Вопр. рус. лит. : респ. межвед. науч. сб. – Львов, 1986. – Вып. 2 (48). – С. 24–30.
16. О фантастическом в рассказе Н. С. Лескова «Белый орел» // Творчество Н. С. Лескова : межвуз. сб. науч. тр. – Курск, 1986. – С. 29–49.
17. Отражение творческого опыта Достоевского в прозе Стивенсона / Р. Н. Поддубная, В. В. Проненко // Науч. докл. высш. школы. Филол. науки. – 1986. – № 2. – С. 28–35.
18. Судьба Онегина и проблема «современного человека» : К 150-летию со дня смерти А. С. Пушкина // Вісн. Харків. ун-ту. – 1987. – № 310 : Дослідження з класичної і радянської літератури, лінгвістическої та граматичної структури української та російської мов. – С. 102–108.

19. Сказочный сон Адриана Прохорова (о специфике новеллистической поэтики «Гробовщика») // Поэтика жанров русской и советской литературы : межвуз. сб. науч. тр. – Вологда, 1988. – С. 17–34.
20. Становление концепции личности у Н. С. Лескова : (Разновидности и функции фантастического в романе «На ножах») // Творчество Н. С. Лескова : межвуз. сб. науч. тр. – Курск, 1988. – С. 3–33.
21. Потреба історичного самопізнання // Радян. літературознавство. – 1989. – № 2. – С. 49–58.
22. Идейно-художественные функции фантастики и развитие творческих принципов реализма в русской литературе XIX века : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – К., 1990. – 30 с.
23. Сказочно-мифологическая образность в структуре «Бесов» и проблема художественного историзма (к характеристике болдинского реализма Пушкина) // Проблемы творческого метода и художественной структуры произведений русской и зарубежной литературы : межвуз. сб. науч. тр. / ВГПИ. – Владимир, 1990. – С. 28–37.
24. «Петербургские повести» А. Пушкина в контексте болдинского творчества 1833 года (художественный историзм в жанровой поэтике) // Жанр и творческая индивидуальность : межвуз. сб. науч. тр. – Вологда, 1990. – С. 32–45.
25. «Действительность идеала» в малой прозе «Дневника писателя» // Достоевский : материалы и исслед. / АН СССР, Ин-т рус. лит. (Пушкинский дом). – Ленинград, 1991. – Т. 9. – С. 183–198.
26. Тургенев и Брюсов (от психологических «студий» к научной фантастике) // Творчество Тургенева : Проблемы метода и мировоззрения. – Орел, 1991. – С. 86–106.
27. «Какие сны приснятся в смертном сне...?» : (Отражения поэзии Лермонтова в худож. прозе «Дневника писателя») // Достоевский : материалы и исслед. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский дом). – СПб., 1992. – Т. 10. – С. 101–112.
28. Традиции Достоевского и сюжет Христа в советском романе. – Х. : ХГУ, 1992. – 54 с. – (Препринт).
29. Традиции философского романа Ф. Достоевского в «Покушении на миражи» В. Тендрякова // Studia rossica posnaniensia. – Poznań, 1993. – Z. 23. – S. 61–74.
30. «Выбранные места из переписки с друзьями» Гоголя и «Исповедь» Л. Толстого (жанровые сближения) // Гоголь и современность : К 185-летию со дня рождения. – К., 1994. – С. 60–65.
31. Двойничество и самозванство // Достоевский : материалы и исслед. / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский дом). – СПб., 1994. – Т. 11. – С. 28–40.
32. Классические традиции и сюжет Христа в романе XX века. – Х., 1996. – 77 с.
33. Малая проза в «Дневнике писателя» и «Братьях Карамазовых» : (Идейно-худож. переклички и сопряжения) // Достоевский : материалы и исслед. : К 175-летию со дня рождения Ф. М. Достоевского / РАН, Ин-т рус. лит. (Пушкинский дом). – Санкт-Петербург, 1996. – Т. 13. – С. 131–142.
34. Сюжет Христа в романах Достоевского // Ф. М. Достоевский и национальная культура. – Челябинск, 1996. – Вып. 2. – С. 29–65.

35. «...Из чего состоит реальность?» : («Клара Милич» Тургенева и «Вера» Вилье де Лиль-Адана) // Литературное произведение : слово и бытие / Донец. гос. ун-т. – Донецк, 1997. – С. 79–99.
36. Музыка и фантастика в русской литературе XIX века (развитие сквозных мотивов) // Рус. лит. – 1997. – № 1. – С. 48–65.
37. «Таинственная повесть» И. С. Тургенева // Концепция человека в русской литературе. – Одесса, 1997. – Гл. 9. – С. 108–122.
38. Сквозь время (литературная судьба мотива «магического круга») // Вестн. Харьков. ун-та. – 1998. – № 407 : Философия. – С. 27–37.
39. «Удивительная судьба этого Стебницкого...» : («На ножах» в творческой истории «Бесов», странники Лескова и Достоевского) // Достоевский и мировая культура : альманах. – Москва, 1998. – № 10. – С. 162–179.
40. «Венецианский» финал «Накануне» Тургенева // Література. Літературознавство. Життя. – Івано-Франківськ, 1999. – С. 128–138.
41. О творчестве Пушкина 1830-х годов. – Х. : Основа, 1999. – 180 с. – (К 200-летию со дня рождения А. С. Пушкина).
42. Двойник – Тень – Зеркало : («Двойник» Достоевского в контексте литературной судьбы мотива) // Вторая Навигация : альманах. – М., 2001. – № 3. – С. 229–241.
43. «Звездное небо надо мной...» («космизм» в русской прозе второй половины XIX в.) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – № 519 : Філологія. – 2001. – Вип. 32 : Сучасні філологічні студії : Аналіз та інтерпретація. – С. 39–50.
44. Пятикнижие Достоевского как гипертекст (двойничество : модификации и инвариант) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2001. – № 520 : Філологія. – Вип. 33. – С. 297–304.
45. О байроновских реминисценциях в позднем творчестве Достоевского // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 631 : Філологія. – Вип. 41. – С. 293–297.
46. О двуплановости поэтики романа Л. Толстого и Ф. Достоевского 1870-х годов // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 607 : Філологія. – Вип. 39 : Харківська філологічна школа і сучасність. – С. 26–30.
47. Музыка «инога мира» : разновидности и динамика мотива // Філологія : зб. наук. пр. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2006. – № 1. – С. 80–111.
48. Литература в школе : учеб. пособие для студентов-практикантов 4-х и 5-х курсов филол. ф-та. : в 2 ч. / [П. Н. Бабай, Н. П. Евстафьева ... Р. Н. Поддубная и др.]. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2008.
- Ч. 1. XIX век. – 352 с.
- Ч. 2. XX век. – 336 с.
49. Литература : 11 класс : хрестоматия-справочник / [сост. Н. П. Евстафьева, Р. Г. Кузьменко, И. И. Московкина, Р. Н. Поддубная и др. ; под ред. И. И. Московкиной]. – Х. : Ранок, 2011. – 912 с.
50. Современность классики : избр. тр. / сост. И. И. Московкина, Т. А. Шеховцова. – Х. : Изд-во ХНУ им. В. Н. Каразина, 2016. – 539 с. : портр.

1. Ільницька О. П. Піддубна Рита Микитівна / О. П. Ільницька // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 261–262.
2. Голова облдержадміністрації Є. П. Кушнар'єв вручає диплом професора Р. М. Піддубній – володарці стипендії ім. В. Н. Каразіна : [фото] // Харків. ун-т. – 2001. – 5 черв. (№ 10). – С. 1.
3. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / [В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с.
С. 519, 581, 697: про Р. М. Піддубну.
4. Лагунов А. І. Светлой памяти Риты Никитичны Поддубной] / А. І. Лагунов // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2006. – № 745 : Сер. : Філологія. – Вип. 49. – С. 209–210.
5. Сумуємо. Р. М. Піддубна // Харків. ун-т. – 2006. – 29 серп. – С. 6.
6. Шестакова І. Под звездой Риты Никитичны // Веч. Харьков. – 2006. – 5 авг. с фот.
7. Силаєв О. С. Піддубна Рита Микитівна / О. С. Силаєв // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – 2-е вид., випр. і допов. – Х., 2007. – С. 218.
8. Піддубна Рита Микитівна // Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Х., 2009. – С. 246 з фот.
9. Рита Никитична Поддубная – профессор Харьковского университета имени В. Н. Каразина : биобиблиогр. указ / сост. Ю. Ю. Полякова, С. Б. Глибицкая ; науч. ред. И. И. Москвина, вступ. ст. А. И. Лагунов. – 2-е изд., доп. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2010. – 32 с.
10. Бариба П. Вони бачили в мені чеховського «тонкого» : [спогади про Р. М. Піддубну] // Харків. ун-т. – 2013. – 23 квіт. з фот.

Пільгук Іван Іванович
(20.12.1899(1.01.1900)–18.07.1984)

Народився в с. Решетилівка Полтавського повіту Полтавської губернії (тепер – Решетилівський район Полтавської області) в селянській родині. Закінчив дворічні педагогічні курси в Полтаві (1917).

Під час громадянської війни був членом Решетилівського волосного та Полтавського й Кобеляцького повітових виконкомів; учасником партизанських загонів. Згодом учителював.

Із 1932 р. працював у газетах, друкував художні твори в журналах «Червоний шлях» та «Молодняк».

1932–1935 рр. вчився в аспірантурі кафедри історії української літератури Харківського інституту професійної освіти (із 1933 р. – Харківського університету). 1935–1940 рр. працював викладачем кафедри історії української літератури ХДУ. 1939 р. захистив кандидатську дисертацію «Народнопоетична основа творчості Шевченка».

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) знаходився в евакуації. У 1942–1948 рр. був науковим співробітником Інституту літератури ім. Шевченка. Згодом викладав у Київському педагогічному інституті ім. О. М. Горького. Працював на посаді професора з 1959 р.

1962 р. захистив докторську дисертацію «Творчість Т. Г. Шевченка і її вплив на розвиток української літератури другої половини XIX ст.».

Автор понад 80 друкованих праць, серед яких літературознавчі монографії та статті, підручники (мали багато перевидань), історико-біографічні та художні твори, публіцистичні статті.

Історико-біографічні твори: «Грозний ранок» (про І. П. Котляревського), «Повій, вітре!» (про С. В. Руданського), «Дуби шумлять» (про Панаса Мирного), «Григорій Сковорода», «Пісню снує Черемош» (про Ю. Федьковича), «Іван Карпенко-Карий», «Марія Заньковецька» та ін.

Член Спілки письменників СРСР (1964).

Помер у Києві.

Наукові інтереси: історія української літератури (зокрема творчість Г. С. Сковороди, Т. Г. Шевченка, І. Я. Франка та ін.), історія українського театру.

Основні літературознавчі праці

1. Народна колискова пісня : Фольклор жінки-матері // Літ. критика. – 1936. – № 2. – С. 91–106.
2. Фольклор в українській класичній байці // Літ. критика. – 1936. – № 10. – С. 98–113.
3. Фольклорні джерела творчості Марка Вовчка // Літ. критика. – 1936. – № 12. – С. 85–99.

4. Чумацькі пісні в українському фольклорі // Літ. критика. – 1936. – № 5. – С. 104–116.
5. Шевченко і фольклор // Літ. критика. – 1936. – № 4. – С. 68–88.
6. Від «Наталки Полтавки» до «Назара Стодолі» // Літ. критика. – 1937. – № 4. – С. 21–36.
7. Вплив фольклору на літературну баладу 20–30-х років XIX ст. // Літ. критика. – 1937. – № 5. – С. 52–73.
8. Спільні риси героїчного фольклору про Кармалюка, Разіна, Пугачова // Укр. фольклор. – 1937. – Кн. 2. – С. 76–86.
9. Народні мотиви творчості Котляревського (1838–1938) // Рад. літ. – 1938. – Кн. 11. – С. 161–180.
10. Українська література : підруч. для серед. шкіл. IX клас. – К. : Радян. шк., 1938. – 212 с.
Підручник мав багато перевидань.
11. Балади в українському фольклорі і балади Шевченка // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1939. – Т. 17 : Труди філол. ф-ту. – № 1 : 36., присвяч. 125-річчю з дня народж. Т. Г. Шевченка. – С. 51–62.
12. Народнопоетична основа творчості Шевченка : дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1939. – 168 с.
13. Шевченко-фольклорист // Літ. журн. – 1939. – № 1. – С. 102–114.
То же, на рус. яз. // Лит. обозрение. – 1939. – № 5. – С. 39–50.
14. Як Шевченко вивчав героїчний фольклор // Літ. газета. – 1939. – 11 лют.
15. Як Шевченко вивчав фольклор // Наук. зап. Харків. держ. пед. ін-ту. – 1939. – Т. 2. – С. 59–73.
16. Громадянин, актор і драматург : До 100-річчя з дня народж. М. Л. Кропивницького (1840–1940) // Літ. журн. – 1940. – № 5. – С. 104–115.
17. Життя і сцена : (До 100-ліття з дня народж. М. Л. Кропивницького, 1840–1940) // Рад. літ. – 1940. – Кн. 5. – С. 158–175.
18. Петро Петрович Гулак-Артемівський : (До 150-х роковин з дня народження) // Рад. літ. – 1940. – Кн. 1. – С. 162–174.
19. Міцкевич і українська література // Літ. газета. – 1940. – 29 листоп.
20. Народний поет гуцулів – Федькович Юрій (1834–1888) // Літ. журн. – 1940. – № 1. – С. 107–121.
21. Довбуш у поезії Федьковича // Мол. більшовик. – 1941. – Кн. 2. – С. 109–112.
22. Іван Котляревський. – Х. : Укрдержвидав, 1943. – 12 с.
23. Вплив Шевченка на культурно-громадське життя Західної України // Пам'яті Т. Г. Шевченка : зб. доп., чит. на ювіл. шевченків. сесії АН УРСР 9–10 берез. 1943 р. – М., 1944. – С. 14–24.
24. Сто років чигиринського «Кобзаря» // Укр. літ. – Уфа, 1944. – № 2–3. – С. 135–139.
25. Шевченко і слов'янські народи // Укр. літ. – Уфа, 1945. – № 3. – С. 124–129.
26. «Кирило-Мефодіївське братство» і літературний процес 40–60-х років // Вітчизна. – 1946. – № 1. – С. 189–200.
27. Прозова творчість Т. Г. Шевченка : (Рос. повісті). – К. : Т-во для пошир. політ. та наук. знань УРСР, 1951. – 43 с.

28. Шевченкова сатира і естетичні принципи російської революційної демократії // Збірник праць першої і другої наук. шевченківських конф. : літ. огляд. – К., 1954. – С. 153–171.
29. Т. Г. Шевченко – основоположник нової української літератури : навч. посіб. – К. : Радян. шк., 1954. – 364 с.
Те саме. – 2-е вид., перероб. і допов. – К. : Радян. шк., 1963. – 466 с.
30. Степан Руданський : нарис життя і творчості. – К. : Держлітвидав, 1956. – 116 с.
31. Традиції Шевченка в поезії Франка // Вітчизна. – 1956. – № 8. – С. 160–171.
32. Франківське видання «Кобзаря» // Жовтень. – 1956. – № 9. – С. 80–86.
33. Шевченківські традиції в сатирі Франка // Збірник праць п'ятої наук. шевченківської конф. – К., 1957. – С. 274–287.
34. Марко Лукич Кропивницький (1840–1910) // Твори : в 6 т. / М. Л. Кропивницький. – К., 1958. – Т. 1. – С. 5–55.
35. Поетична творчість Гулака-Артемовського // Байки, балади, лірика / П. П. Гулак-Артемовський. – К., 1958. – С. 3–38.
36. Т. Г. Шевченко і декабристи. – К. : Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького, 1958. – 40 с.
37. Шевченківські традиції в сатирі Юрія Федьковича // Радян. літературознавство. – 1959. – № 4. – С. 39–48.
38. «Гамалія» Т. Г. Шевченка // Літ. в шк. – 1961. – № 2. – С. 29–36.
39. Жіноча доля в народній ліриці та ліриці Т. Г. Шевченка // Нар. творч. та етногр. – 1960. – № 1. – С. 50–55.
40. Народнопоетична основа образу України в ліриці Шевченка // Збірник праць Десятої наук. шевченківської конф. – К., 1962. – С. 120–134.
41. Традиції Т. Г. Шевченка в українській літературі : Дожовтневий період : навч. посіб. – К. : Худож. літ., 1963. – 296 с.
Те саме. – К. : Дніпро, 1965. – 220 с.
42. Здобутки радянського шевченкознавства // Радян. літературознавство. – 1964. – № 5. – С. 72–77.
43. Літературне відродження на Західній Україні : (30–50-ті роки XIX ст.) // Письменники Західної України 30–50-х років XIX ст. – К., 1965. – С. 5–33.
44. Шевченківські естетичні традиції в творчості О. Довженка // Збірник праць ювілейної тринадцятої наук. шевченківської конф. – К., 1965. – С. 268–282.
45. Історія української літератури : Давня література : навч. посіб. для студ. філол. ф-тів пед. ін-тів / П. К. Волинський, І. І. Пільгук, Ф. М. Поліщук ; Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – К. : Вища шк., 1969. – 432 с.
46. У пошуках художньої правди : вибр. ст. – К. : Дніпро, 1969. – 343 с.
47. История украинской литературы : краткий курс / П. П. Охрименко, И. И. Пильгук, Д. Я. Шлапак. – М. : Просвещение, 1970. – 520 с.
48. Поет-мыслитель : Естетичні погляди Г. С. Сковороди // Поезії / Г. С. Сковорода. – К., 1971. – С. 3–44.
49. Леонід Глібов : (до 150-річчя з дня народження). – К. : Знання УРСР, 1977. – 48 с. – (Література і мистецтво : сер. 5 ; № 3).

50. Шевченкова сатира і естетичні принципи російської революційної демократії // Вогненне слово Кобзаря : літ.-крит. ст. про Т. Г. Шевченка : антологія. – К., 1984. – С. 129–139.

Література про нього

1. Хінкулов Л. Пільгук Іван Іванович / Л. Хінкулов // Словник української літератури / Л. Хінкулов. – К., 1948. – Т. 2, ч. 1. – С. 249–251.
2. Пономаренко Є. Г. Нова праця про Т. Г. Шевченка : [рецензія] / Є. Г. Пономаренко // Літ. газ. – 1955. – 24 лют. – Рец. на кн.: Т. Г. Шевченко – основоположник нової української літератури / І. І. Пільгук. – К. : Радян. шк., 1954. – 364 с.
3. Пивоваров М. [Рецензія] / М. Пивоваров // Українська мова і література в школі. – К., 1963. – № 7. – С. 82–84. – Відгук на кн. : Традиції Т. Г. Шевченка в українській літературі : Дожовтневий період : навч. посіб. / І. І. Пільгук. – К. : Худож. літ., 1963. – 296 с.
4. Пільгук Іван Іванович // Українська радянська енциклопедія. – К., 1963. – Т. 11. – С. 205.
5. Семенчук І. [Рецензія] / І. Семенчук // Літературна Україна. – 1964. – 17 листопада. – Відгук на кн. : Традиції Т. Г. Шевченка в українській літературі : Дожовтневий період : навч. посіб. / І. І. Пільгук. – К. : Худож. літ., 1963. – 296 с.
6. Пільгук Іван Іванович // Українські письменники : біобібліогр. слов. – К., 1965. – Т. 5. – С. 295–299.
7. Іван Пільгук // Письменники Радянської України, 1917–1987 : біобібліогр. довід. – К., 1988. – С. 477 з фот.
8. Режко В. А. Пільгук Іван Іванович / В. А. Режко // Літературна Харківщина : довідник. – Х., 1995. – С. 262.
9. Тарнашинська Л. Пільгук Іван Іванович / Людмила Тарнашинська // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. – К., 2015. – Т. 5. – С. 131.
10. Пільгук Іван Іванович // Вікіпедія. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D1%83%D0%BA_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.